

CAN DÜNDAR

CANIM ERDALIM SEVGİLİ BABACIĞIM

Canım Erdalım Sevgili Babacığım

İsmet İnönü - Erdal İnönü
Mektuplaşmaları

Yayına hazırlayan
CAN DÜNDAR

CANIM ERDALIM SEVGİLİ BABACIĞIM

İsmet İnönü-Erdal İnönü
Mektuplaşmaları

Yayına hazırlayan
Can Dünder

Can Yayınları 2015

© 2010, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ekim 2011

Bu kitabın 1. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Yayın hazırlık: Cem Alban - Faruk Duman

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaası

ISBN 978-975-07-1379-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

CANIM ERDALIM SEVGİLİ BABACIĞIM

Erdal İnönü-İsmet İnönü
Mektuplaşmaları

Yayına hazırlayan
Can Dünder

Önsöz

Tarihin en gerçekçi yapıtaşlarından biri günlüklerdir, diğeri mektuplar..

Hatıra gibi sonradan üretilmez mektup, o günün sıcaklığıyla kaleme alınır.

Tarih gibi eğilip bükülmez; alabildiğine yalın ve yalansızdır.

Çok daha güvenilir, samimi ve kalıcıdır.

Bu kitaptaki yazışmaları okuyunca hem mektubun sıcaklığını hissedecek hem de son kuşakta hayatımızdan çekip gitmiş olmasına üzüleceksiniz.

2007 yılında Erdal İnönü'yle, sonradan *Anka Kuşu* adlı kitaba dönüşecek (İmge Kitabevi, 2009) nehir söyleşiye başladığımızda doğdu bu kitabı yayımlama fikri...

Erdal Bey, Amerika'daki eğitim yıllarını anlatırken babasıyla yazışmalarından söz etti.

Babasının kendisine yolladığı mektuplar daha önce Sevgi Özel tarafından kitap olarak derlenip yayımlanmıştı. (*Baba İnönü'den Erdal İnönü'ye Mektuplar*, Bilgi Y., 1988)

Ancak o kitapta kendisinin cevabi mektupları yoktu.

Erdal Bey'e sordum:

"Onlar bende," dedi.

Arattı.

Mektuplar, Pembe Köşk'te bir dosyada çıktı.

Dosyayı bana verdi. Bir gecede okudum.

Okudukça heyecanlandım.

1 Eylül 1947 tarihinde Londra'dan yazdığı ilk mektup, gidiş yolculuğunun ayrıntılarını anlatıyordu. 1952 Nisanı'nda New York'tan yazdığı son mektupta ise dönüşüne dair ayrıntılar vardı.

Arada, Türkiye'nin ve İnönü ailesinin kaderinin değiştiği 5 yıl geçmişti.

Hotel Sutton

330 East 56 Street
New York 22, N. Y.

Sayın İsmet İnönü

Air mail

Çankaya

Ankara

Türkiye

"Sayın İsmet İnönü | Çankaya-Ankara"

Amerika'dan yollanan ilk mektupların zarfında sadece "İsmet İnönü. Çankaya-Ankara" adresi vardı.

Bir süre sonra CHP iktidarının değişmesiyle mektupların adresi de değişecek, "Çankaya Köşkü"nün yerini "Pembe Köşk" alacaktı.

Mektupları yayımlamak için Erdal İnönü'den izin istedim.

"Tabii yayımlayabilirsin" dedi.

Sevgi Özel ve Özden Tokar de baba İnönü'nün mektuplarını bu kitapta kullanmamıza izin verdi.

İsmet Paşa'nın Amerika'ya yolladığı mektuplarla, oğlunun ona yazdıklarını tarih sırasına dizip birbirine ekledik.

Böylece 60 yıl kadar önce İsmet-Erdal İnönü'nün, pek de okunaklı olmayan elyazılarıyla birbirlerine yolladıkları uzunlu kısıtlı onlarca mektup, ilk kez buluştu, birbirine kavuştu.

Ve bir araya gelince çok önemli bir dönemin belgelerine dönüştü.

Bu mektuplarda bulacağınız şey, sadece oğlunu yurtdışına okumaya yollamış, parasının hesabını sıkı sıkıya yapma disiplini olan orta halli bir Cumhurbaşkanı ile onun sorumluluk bilincine sahip erken olgunlaşmış oğlu arasındaki yazışmalar değil...

Türkiye tarihine damgasını vurmuş İnönü ailesinin, bugüne dek özenle gizledikleri özel hayatlarına da tanıklık ediyoruz.

Hz. Peygamber'in doğduğu güne rastlayan yılbaşı gecesi *first lady*'nin Çankaya Köşkü'nde içki içilmesine izin vermemesine, namazda evladı için dualar etmesine, ardından gözyaşları döküp gurbete sucuk göndermesine;

İsmet Paşa'nın, oğlunun notları ve harcamaları konusundaki titizliği-

İsmet İnönü ve Erdal İnönü.

ne, en yoğun dönemlerinde bile hemen her gün onunla yazışmaya zaman ayırmasına, bazen Çankaya Köşkü'nün kütüphanesinde paltosuna bürünerek, bazen bir Bakanlar Kurulu arifesinde alelacele, bazen bir adada dinlenme esnasında keyifle oğluna yazıp günlük hayatı, görüştüğü insanlar, okuduğu kitaplar, tarihî gelişmeler hakkında oğluna bilgi vermesine; hidrojen bombası gibi, oğlunun sahasına giren konularda da ona danışmasına; oğlunun mezuniyetini kendisinin "en kıymetli başarılarından biri" saymasına;

... Ve genç Erdal'ın ailesine Amerika hayatından, gözlemlerinden, katıldığı aktivitelerden, seyahatlerinden, hocalarından, derslerinden ve kimi zaman hüsrân, kimi zaman da sevinçle notlarından bahsetmesine tanık oluyoruz.

Mektuplarda dönemin birkaç ilginç olayının izini sürmek de mümkün:

Bunlardan biri, Erdal'ın orada bir Amerikalı kızla evlendiğine dair yayılan söylentiler. Ailenin buna ihtimal vermemekle birlikte, ciddi endişelendiği anlaşılıyor. Ancak yazdıkları satırlarda, oğullarına duydukları güveni okumak mümkün.

Aynı şekilde Ömer İnönü'nün bir trafik cinayetiyle suçlanması olayında da ailenin nasıl üzüлp yorulduğunu; ama birbirlerine kenetlenerek bu iftiraya karşı mücadele verdiğini de yine bu mektuplar anlatıyor.

Türkiye'de tek parti iktidarının devrilişi sürecinde yaşananlar da mektupların fonunda yer alıyor. Bu sayede İnönü'nün hayatının en zorlu seçimine nasıl bir ruh haliyle girdiğini, sandıkta devrildiğini öğrendiğinde

UÇAK İLE
PAR AVION

Mr Erdal İnönü

529 South Madison Ave.
Pasadena 5

California
U. S. A.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Erdal İnönü'ye gönderdiği bir mektubun zarfı ve puldaki kendi fotoğrafı.

neler hissettiğini, oğlundan gelen mesajı nasıl değerlendirdiğini, sonraki hayatına nasıl yön verdiğini de öğreniyoruz.

1950 seçimlerinden sonra baba ile oğul arasındaki yazışmalarda ikisinin birbirini teselliye çalışması ama her ikisinin de bunun bir yenilgi değil, zafer olduğunu vurgulaması, kayda değer.

Erdal İnönü, sohbetimizde bana babasının evde de otoriter olduğundan söz etmiş, onunla arkadaşlık edemediklerinden, koşup yanağından öpemediklerinden yakınmıştı.

Mektuplarda babasına daima “siz” diye hitap etmesi, bu mesafeli saygı ilişkisini doğruluyor.

Ancak belki yüz yüze olduklarında açığa çıkmayan bir arkadaşça samimiyet ve dost sıcaklığı, sevgi dolu satırlara yansıyor.

Öyle ki, Paşa, “aslan evladı”ndan kendisine her şeyi “arkadaş” gibi yazmasını istiyor.

Hayatın zikzaklarıyla nasıl baş edebileceğini, güçlüklerin üstesinden nasıl gelebileceğini anlatıyor.

Sonunda mezuniyet haberini aldığında da ona, “Sana çok teşekkür borcum var. İnşallah ilme ve insanlığa hizmetler edeceksin,” diyor.

Çoğu sevgi ve saygı sözcükleriyle donatılmış bu mektup ve kartların bazıları kayıp ne yazık ki...

Erdal İnönü 16 yaşında.

Örneğin, 1950 Ağustos'u ile 1951 Ocak'ı arasında Erdal İnönü'nün babasına yazdığı mektuplar yok.

Erdal İnönü, Amerika'ya 1957'de bu kez doçent olarak ve eşi Sevinç Hanım'la yeniden gittiği hâlde, 1960 yazına kadar babasından aldığı mektuplar Vakıf arşivinde var; ancak kendi cevabi mektupları kayıp...

Bu mektupların da bir gün ortaya çıkmasını umuyoruz.

Eldeki mektuplardan, ağırlıklı para hesabı içeren bazılarını da biz eledik. Erdal Bey'in annesi Mevhibe Hanım'a yolladığı bazı kartlarla kitabı zenginleştirdik. Mektupların orijinallerine sadık kaldık.

Dönemi izlemeyi kolaylaştırmak için bazı bölümlere o günlerin gazetelerinden örnekler ve fotoğraflar serpiştirdik.

Mektuplarda bahsedilen isimler için bir dizin hazırladık.

Resim altlarında veya dipnotlarda ek bilgiler vermeye gayret ettik.

Bu bilgi notlarını ve fotoğrafları Can Yayinevi'nden Ahmet Öztarhan derledi.

Can Güray, Erdal Bey'in mektuplarını deşifre etti; bilgisayar ortamına geçirdi.

Nazan Gezer, her zaman olduğu gibi işin koordinasyonunu üstlendi. Mektupların İnönü Vakfı'ndan bana, oradan yayınevine eksiksiz ulaşmasını, okunamayanların okunmasını sağladı; kitabın yanlışsız çıkması için titizlikle çabaladı.

İnönü Vakfı'ndan Aysel Acar ve Gönül Balcı, Vakfın arşivindeki emekleriyle kitaba katkıda bulundular.

Saim Tokaçoğlu ve Mustafa Sütçü görsel malzemeyi fotoğraflayıp dijital ortama taşıdılar. Can Yayınları'ndan Faruk Duman ve Cem Alban kitaba son şeklini verdiler. Tasarımı, Ayşe Çelem Design üstlendi.

Hepsine teşekkür borcum var.

Bu mektupların, arşivden çıkarılıp size ulaşmasına destek olan, okuyamadığımız yerlerin deşifresinde yardıma koşan Özden Toker ve Sevinç İnönü'ye de içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Daha önce haklarında birer kitap yazdığım baba oğulun, mektuplaşmalarını da derlemenin gururunu yaşıyorum.

Kitabın ilk baskısı, Erdal İnönü'nün 4. ölüm yıldönümünde yayımlanıyor. Bazıları ilk kez gün ışığına çıkan bu mektuplar, onu yeniden anımsamamızı sağlayacak ve kişiliğine duyulan hayranlığı daha da artıracaktır.

Mektupların, Türkiye'ye damga vurmuş bu baba oğulun ilişkilerine ve yakın çağ tarihimize dair de ipuçları sunacağını umuyor, her ikisini de saygıyla anıyorum.

CAN DÜNDAR

Ekim 2011

İsmet Paşa, sadece kendi çocuklarının değil, üniversite çağındaki gençlerin yükseköğrenimlerini Türkiye'de yapmalarını istemiş. Okulu yeni bitiren bir lisenin yurtdışına gitmesini sakıncalı görürmüş. Muhtemelen o çağda gidip bir yabancıyla evlenmesi, gittiği ülkeye alışması, ülkesini unutması korkutmuş onu...

Bu kural gereği, Paşa'nın üç çocuğu da üniversiteyi Türkiye'de okudu. Yurtdışına ancak yüksek lisans için çıktılar.

İlk giden Ömer oldu.

Teknik Üniversite'den mezun olduktan sonra Amerika'ya gitti. California Teknoloji Enstitüsü'nde (California Institute of Technology-CALTECH) 2,5 yıl okudu. Professional degree derecesi aldı.

Kardeşi Erdal, onu 3 sene geriden takip ediyordu.

Ankara Fen Fakültesi'nden 1947'de mezun oldu. Fizikçi olacaktı. O da yüksek lisans için, fizikte büyük atılımların yapıldığı Amerika'yı istiyordu.

Ömer, kardeşini yanına çağırды. Abi kardeşin bir arada okuyacak olması, İnönü'lerin de hoşuna gitti.

Erdal başvurusunu yaptı. Kabul geldi.

Ve Erdal İnönü, 1947 Eylül başında yüksek lisans için Amerika'ya doğru hareket etti.

Bu, onun ilk yurtdışı seyahatiydi.

Londra'ya iner inmez, yolculukta yaşadıklarını en ince ayrıntısına kadar yazdı.

1-Eylül 1947

Londra

Cok sevgili Babacığım ,

Yirmi dört saatlik ~~6-8-10~~ . Biraz
evvel , ufarette , alsam yemeginden kalktik ,
odalarımıza geldik . Ben de ilk seyahat mek-
tubümü yazmaya oturdum ; size Istanbulda
ayrılalı beru yaptiklarımı anlatayım .

Uçugümüz saat 12, 23 te Yesilköy-
den kavalandı (düün) . Hava çok güzeldi , açık
güneşli ve sicakti ; kavalamınca serinler yan-
rettim , halbuki hep sicak kalde . Küçgür
tüş yoldu , uçak hiç ~~salla~~ ^{şiddetli} ~~şiddetli~~ . Yanım-
da önce bir Türk olugadu ; kendisiyle mey-
danda tanışıştik . Fakat biraz sonra , uçak
ta yolcularda alışkadar olan kadın ^(holles) , yanım-
daki bayın uçakta olan karısından ayrı
otardüğün farketti ; " o , affeduniz siz bera-
ber omalıydınız " diyerek baye karısının yanına
götürdü ve oradaki de yanına geldi ; bir
Hintli gazeteci .

“Uçak birden sertçe sallanmaya başladı.”

1 Eylül 1947

Londra

Çok Sevgili Babacığım,

Yirmi dört saattir Londra'dayım. Biraz evvel, sefarette, akşam yemeğinden kalktık; odalarımıza çekildik. Ben de ilk seyahat mektubumu yazmaya oturdum; size İstanbul'dan ayrılalı beri yaptıklarımı anlatayım.

Uçağımız saat 12.23'te Yeşilköy'den havalandı (dün). Hava çok güzeldi, açık, güneşli ve sıcaktı; havalanınca serinler zannetmiştim, hâlbuki hep sıcak kaldı. Rüzgâr hiç yoktu, uçak hiç sallanmıyordu. Yanımda önce bir Türk oturuyordu; kendisiyle meydanda tanışmıştık. Fakat biraz sonra, uçakta yolcularla alâkadar olan kadın (hostess), yanımdaki bayın uçakta olan karısından ayrı oturduğunu fark etti; “O, affedersiniz siz beraber olmalıydınız,” diyerek bayı, karısının yanına götürdü ve oradaki de yanıma geldi: bir Hintli gazeteci.

Okuyacak mecmualar verdiler; onlara bakıyor ve arada aşagısını seyrediyoruz. Uzun müddet deniz üzerinde uçtuk. Saat 14.00'te büyük bir limanın üzerinden geçtik, Pire dediler. Sonra 40 dakika karada uçtuk ve Yunanistan'ı bıraktık, denize çıktık, bir saat sonra İtalya üzerine gelmiştik. Hostess, teker teker yolculara yemek getirmeye başladı. Bunu görünce karnımın acıktığını anladım. Fakat bana sıra gelmesi epey sürecek. Önden başladı beş altı kişiye yemek verdi, bunlar bitirdikten sonra tepsileri götürüyor, tekrar doldurup başkalarına getiriyor. Benim yerim arkada, aşagısını iyi görüyor, kanat mani olmuyor fakat bu yemek mahzurunu düşünmemiştik.

Saat 16'yı 10 geçiyor. Tekrar denize çıktık, İtalya'yı geçtik. 7 dakika sonra bir ada gördük, yeşil bir yer, kalabalık da; Sicilya ol-

malı. Nihayet yemek sırası bize de geldi. Bir tepsi içinde bir parça bonfile, yanında bir tabak kızarmış patates, bir tabak bisküvi, bir dilim kavun, tuz, biber, bir bardak domates suyu, bir bardak sütlü kahve (şekerli). Yemeği yiyince kendime geldim, başım biraz ağrıyordu, geçti. Cıgara içiyorlar, koltukları arkaya yatırıp yatıyorlar. Çok sıcak oldu, hava hep açık, güneşli; açık deniz üzerindeyiz. Ceketimi çıkarıp ben de uyumaya çalışacağım; 5'e 5 var.

Uçak birden sertçe sallanmaya başladı, uyandık. Bir yağmur bulutu içinden geçiyoruz. Altımızda Korsika görünüyor. Fırtına iki dakikada geçti, gene sükûnet. Daha üç saat yolumuz varmış. Yorulmaya başladık. Yanımdaki Hintli de sıkılıyor. Bana saati sordu. İngilizcesi iyi değil. Saat 18'i geçti. Kara üzerine geldik, Fransa. Sahile paralel uçuyoruz. Bir de nehir gözüktüyor. Güzel yollar ve galiba kanallar var. Arazi dümdüz. Yarım saat ara ile iki büyük şehir üzerinden geçtik. Birisi Lyon'muş. Saat 20'ye geliyor. Paris'e yaklaşıyoruz, dediler. Herkes pencerelere koştı (yani pencere yanında oturmayanlar ayağa kalktı). Ağaçlıklar arasında güzel evler gittikçe arttı, sıkıştı. Şüpheyeye yer kalmadı. Eyfel Kulesi'ni gördük, kırmızı kirli bir rengi var; uçaktan şehir gayet açık, berrak olarak görünüyor. Bir de Arc de Triomphe'ı tanıdık. 20 dakika sonra kara bitti, Manche'a çıktık. 16 dakikada Manche'ı geçtik, İngiltere üzerindeyiz. Muntazam yollar üzerinde soldan giden otomobiller gözüktüyor. Yeşil düzlükler hep. Gittikçe kalabalıklaşıyor. Uçak alçalmaya başladı. Saat tam 21'de meydana indik.

Uçakta biraz bekledik, bir otobüs geldi, bizi aldı ve meydanda bir eve getirdi. Burada gümrükten geçtik ve eşyalarımızı aldık. Kapıda Şadi Kavur ve Nur Açıkalın bekliyorlardı. Eşyalarla beraber Şadi Kavur'un otomobiline bindik ve doğru Londra içine, sefarethaneye geldik. Burada bana bir oda ayırmışlar. Bay Açıkalın, hanımı, oğlu, kızı ve kuzeni, Şadi Kavur, ben yemek yedik. Sonra biraz oturup yattım.

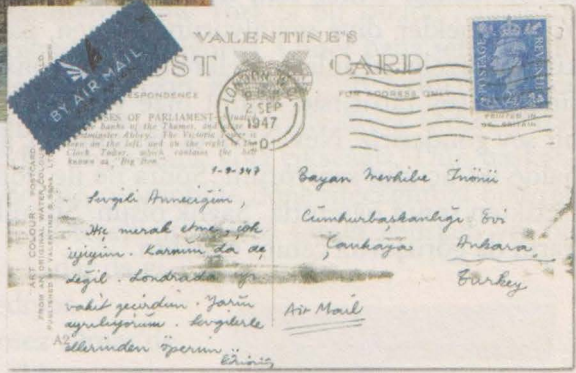
Uçağın yorgunluğuyla gayet rahat uyudum. Sabah ancak 9,5'ta kalktım. Açıkalın'ın kızı ve kuzeni ile beraber şehri gezmeye çıktık, oğlu üniversiteye derse gitti. Öğle yemeğinden sonra da aynı şeyi yaptık. Meclisi, Wesminster Abbey'i, St. Paul Kilisesi'ni, Londra Kulesi'ni gördük.

Yarın sabah 7,5'ta otomobille yola çıkacağız. Vapur, Southampton'dan 1'de kalkıyormuş; fakat 12'den evvel girmek gerekiyormuş. Biletimi aldım.

Londra'da iyi vakit geçirdim. Açıkalınlar, sayenizde, çok misa-

firperverlik gösterdiler, rahat ettim, hemen hiç para sarf etmedim;
bütün yemekleri sefarette yedik.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

Sevgili Anneciğim,

1-9-1947

Bayan Mevhibe İnönü

Hiç merak etme, çok iyiyim.
Karnım da aç değil. Londra'da iyi
vakit geçirdim. Yarın ayrılıyorum.
Sevgilerle ellerinden öperim.

Erdal

Cumhurbaşkanlığı Evi
Çankaya Ankara
Turkey

vapura binıyorum ellerinizden öperim = erdal

2/9/1947

2 Eylül 1947

Erdal, sevgili oğlum,

Bugün büyükannen, annen, Özden geldiler. Sabahleyin saat 9.10'da istasyondan aldım. Ayrılık yorgunluğu henüz üzerlerinde idi. Bizim seyahate çıkmamız ihtimali olduğu için büyükannen İstanbul'da kalmayı düşünüyordu. O da gelmiş. Neşemiz yerine geldi. Senin telgrafın, Bay Açıkalin'ın telgrafı makbule geçti. Şimdi (saat 17.00) hesapça gemi ile hareket etmiş olacaksın, inşallah iyi bir deniz. Ömer seni bekliyor. Bu mektubumda seni New York'ta bekler, diye seviniyorum. Annen, paket paket şeker, bisküvi hediyelerini anlattı. Belki bizim başkonsolosa tahsil müfettişine, bir şey tattırırsın. Yahut bize yazarsın da makbule geçecek bir şey göndeririz. New York'ta bakalım kaç gün kalacaksın? Herhalde iki üç gün sanıyorum. Sonra ne ile döndüğünüzü de, olup bittikten sonra öğreniriz. Sağlık olsun. Şimdilik allahaısmarladık. Yarın da görüşürüz canım evladım.

3 Eylül 1947

Vapura bindiğini bildiren telgrafını aldık. Şimdi Atlantik'e dalmış olacaksın. Esenlikler, sağlıklar. Biz hep iyiyiz. Bir kısım Almanca kitaplarını bırakmışsın. Yazıhanenin üstünde gördüm. Acep niçin? Yoksa unuttun mu? Böyle ise göndermemiz lazım. Gözlerinden öperiz. Canım oğlum, sevgili Erdalım.

atlantikten selamlar = erdal

6/9/947

New York çok sıcak, gece gündüz terliyoruz. Kaliforniya'da artık bu sıcaklar geçmiştir, diyor Ömer. Burada hava aynı zamanda çok rutubetli. İlk bakışta, otur-

**"Türkiye
Cumhurbaşkanı
İsmet İnönü'nün
oğlu Erdal İnönü
dün yaşanan
Cunard White
gemisindeki 1160
yolcudan biriydi.
(...)**

Lisansını fizik alanında yapmış, California Institute of Technology'de öğrenim görecek olan E. İnönü, bunun Birleşik Devletler'e ilk ziyareti olduğunu söyledi. (...)”

New York Times, 9 Eylül 1947

“Ömer’i çok iyi gördüm, herhalde eskisinden zayıf değil; saçları da daha var, annem üzülmesin.”

mak için iyi bir şehre benzemiyor.

Çarşamba akşamı, sokakta yürürken Peker kabinesinin değiştiğini haber aldık. *New York Times* gazetesinin büyük bir binası var. Geceleri, üzerinde, son havadisleri ışıkla yazıyorlar. Biz tam onun önünden geçerken “The Cabinet of Turkish Prime Minister Peker falls” yazısı çıktı. Ertesi gün de gazetede yeni kabineyi B. Hasan Saka’nın kurduğunu gördük. Allah muvaffak etsin. Seyahate belki daha çıkmamışsınızdır. Annemi, Özden’i beraber götürceğinize ben de sevindim. Yakında hepimiz seyahatte olacağız, demektir.

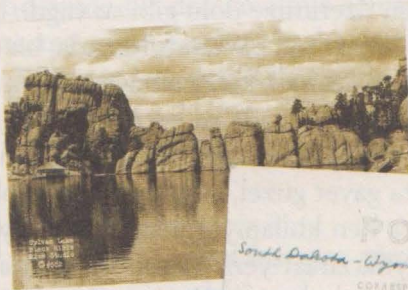
İngilizcemi kullanmaya burada pek fırsat olmadı, hep Ömer’le çıkıyoruz ve birbirimizle konuşuyoruz. Amerikalılarla konuşmaya başlayınca Pasadena’da, vaziyetimi anlayacağım. Bir hocadan ders almamın faydasına Ömer de inanıyor, yalnız iyi hoca bulmak güç, diyor. Oraya gidince bakarız. Ömer’in İngilizcesi, etraftakilerle sıkıntı çekmeden konuşmasına imkân verecek hâle gelmiş.

Kütüphanede gördüğünüz Almanca kitaplarını mahsus bırakmıştım. Bavulda koyacak yer yoktu. *Otto-Sauer* yanımda. Kalanlardan birine ihtiyacım olursa isterim, merak etmeyin.

New York’a kadar 45 dolar sarf ettim. Burada daha çok gidiyor, Ömer’e de ödünç veriyorum; mamafih yola çıkıncaya kadar,

yanımdaki çeklere hiç dokunmamış olacağım; yani hepsi 150 dolar gitmiş olacak, yol için Ömer 150 hesap ediyor, böylece Pasadena'ya yanımda 400 ile varmış olacağım.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

South Dakota-Wyoming

Sevgili Anneciğim, 20.9.1947

Sayın Bayan İnönü

Bugün güzel yerlerden geçtik.
Kızılcahamam'daki Çamkoru gibi
çam ormanlarının içinden gittik.
Resimdeki gibi tuhaf tuhaf taşlar
gördüm. İyiyiz. Ellерinden öperim.
Erdal

Cumhur Başkanı Evi
Ankara
Turkey

Pasadena

Sevgili Babacığım,

26 Eylül 1947, Cuma

Sekiz günlük bir yolculuktan sonra Pasadena'ya geldik, yerleştik. Seyahat iyi geçti, değişik yerler gördük, bazen sıkıldık, bazen eğlendik, fazla yorulmadık. Geçtiğimiz yerleri kısaca size söyleyeyim. Salı günü öğleye doğru New York'tan çıktık, ilk hedefimiz Nia-

gara Şelaleleri idi, oraya ertesi sabah vardık, geceyi yol üstünde küçük şehirlerin birinde otelde geçirdik. Zaten yolda bütün geceleri böyle ufak otellerde geçirdik ki, bunlara hemen her saatte bir rastlanıyor, yemek yiyecek yerlere de keza. Niagara Şelalelerini yakından gördük, küçük bir vapura binip şelalelerinin tam yakınına gidiyor, serin serin hoşumuza gitti. Şelaleler çok geniş ve yüksek, hem çok su akıtıyor, altından geçerken üzerimize dolu gibi su yağdı. Niagara tam Kanada sınırında; bir köprü var, bir tarafı Kanada, bir tarafı Amerika, üzerinden Kanada'ya geçmek kolay ama geri dönmek bizim gibi yabancılar için güç; biz de Kanada'ya geçmedik. Niagara'dan ayrılınca Erie Gölü'nün güneyinden ilerledik, Chicago'nun altından geçtik. Yollar her tarafta gayet güzel, günde 400 mil kolay yapılıyor, arada Ömer yorulunca ben kullanıyordum. Sıkıntılı yerlerden biri Iowa devleti idi, büyük ziraat yeri, baştan başa tarlalar içinden geçiliyor, dümdüz. Iowa'dan sonra girdiğimiz South Dakota'da görülecek şeyler vardı. Badland dedikleri tuhaf şekilli kayalarla dolu bir yer, sonra geniş güzel çam ormanları. Fakat en hoşumuza giden, Wyoming devletinde Yellowstone National Park oldu. Yüksek dağlar arasında büyük bir orman, içinde göller var.

En hoşu muhtelif hayvanlar, geyikler, ayılar, yabanöküzleri... Av yasak, onun için bu hayvanlar insanlardan hiç korkmuyor, çekinmiyorlar. Asfalt yoldan otomobille giderken birdenbire yol üzerinde birkaç ayı gördük, önümüzde başka bir otomobil de durmuştu, biz önce korktuk, otomobilden çıkmadık, sonra ötekileri görüp cesaretlendik, ayılara bisküvi verdik, iyi eğlendik.

Wyoming'den sonra Utah'ı yukarıdan aşağı kestik; burada çöl başladı. Bütün yolda hava hep değişti, New York'ta hava çok sıcak ve rutubetli idi, mütemadiyen terleniyordu. Ortaya ilerledikçe soğudu, geceleri adamakıllı soğuk oluyordu, Yellowstone'da kaldığımız gece soba yaktık. Utah'ın sonunda çöle girince tekrar müthiş sıcak başladı; Nevada'dan geçip Kaliforniya'ya gelince sıcak biraz azaldı, rutubet yok, o iyiliği var. Pasadena'ya Çarşamba akşamı 10'da vardık, doğru 529 S. Madison'daki eve geldik. Benim odam Ömer'in odasına yakın, rahat. Yalnız evin üst katında olduğu için her iki oda da gündüz sıcak oluyor. Başka bir yer bulursak çıkmak istiyoruz. Evde, seyahate çıkarken yazdığınız 8 ve 10 tarihli mektupları bulduk. Seyahatiniz şimdi bitmiştir herhalde, umarım iyi geçmiştir. Otomobil yolculuğunda çok para sarf etmedik, adam başına 60 lira (üç kişiydik) kadar. Fakat New York'ta kalırken sonra otomobilin New York'a gelişindeki yolculuğundan

sonraki ötesinin berisinin düzeltilmesi için biraz para gitti. Şimdi benim, mektep taksitini verdikten sonra 240 liram var. Bankaya yatırdık. Bankada Ömer'in Eylül aylığı ile 600 lirasını bulduk.

Bu sabah mektebe gittik, kaydolduk, alacağımız dersleri seçtik. Ben bu sene master derecesini almaya çalışacağım; bu, doktora için gereken üç seneye dahil. Yalnız sene sonu imtihanlarının neticesinde bir derece almış olacağım, sonra daha 2 sene gerekli. Pazartesi günü derslere başlıyoruz.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

*Beni buraya gönderdiğiniz için
teşekkür ederim. Bu fedakârlığınız
boşa çıkmayacak.*

4 Ekim 1947

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Derslere başladık. Benim bu *term*'de¹ aldığım dersler, Thermodynamics, Electricity and Magnetism, Atomic and Nuclear Physics, Elementary Theory of Tensors, Business Economics. Master derecesi vermek için Humanity dedikleri derslerden birini almaya mecbur tutuyorlar, Economics'i bunun için alıyorum. Söylediğim gibi master derecesi doktora çalışmalarının içine giriyor, doktora tezi yazmaya başlamadan önce birçok ders görmüş olmak lazım ki, bunların bir kısmının imtihanını verince master olunuyor. Master olmak için beş sene üniversitede okumak gerekiyor, ben dört sene Ankara'da okuduğuma göre, burada 1948 Haziranı'nda master olabileceğim.

Derslerin seviyesi, bu bir haftada anlayabildiğim kadar, bizim fakülteden yüksek değil, genel olarak yalnız hocasına göre değişiyor. Amerika'daki profesörlerin usulü az anlatmak, çok vazife vermek, ders kitabından öğrenciyi çalıştırmak. Şimdilik bu bana güç geliyor; Elektrik, Tansörler ve Ekonomiğin hocaları Amerikalı, bu

1. (İng.) Dönem sonu yoklaması.

derslere çok çalışmak gerekecek. Termodinamiğin hocası Rus yahudisi, Atomcu da Danimarkalı; bunlar bizim hocalar gibi güzel güzel ders anlatıyorlar, az vazife veriyorlar, nispeten kolay.

Enstitünün görünüşü, içinde olanlar hakkında fikir vermiyor. Ayı ayrı, ufak ufak, eski yüzlü binalar. Laboratuvarlarını daha bilmiyorum. Fakat en iyi tarafı içindeki insanlar, hocalar. Benim, derslerine girdiğim profesörlerin hepsi enternasyonal şöhretli adamlar. İnşallah çok istifade edeceğim. Beni buraya gönderdiğiniz için tekrar teşekkür ederim. Bu fedakârlığınızın boşa çıkmaya-
cağına inanıyorum, babacığım.

İngilizcem, bazı yerlerde eksik kalıyor. Derslerde hocayı rahat anlıyorum, fakat öğrencilerin sorduğu suallerin çoğunu kaçırıyorum, çabucak, ağızlarının içinde bir şey söyleyiveriyorlar. Amerikalılarla konuşmam arttıkça bunları anlamaya başlayacağım herhalde, ilk geldiğim zaman kaçırdığım birçok sözleri şimdi takip edebiliyorum. Ayrıca ders almayı henüz düşünmüyorum; mektep dersleri bütün vaktimi alıyor. Almancayı da bu ilk *term*'de enstitüde almayacağım, arada notlarıma bakıp unutmamaya çalışacağım. Sonraki *term*'lerde, olmazsa tatilde Almancaya dönerim. Şimdilik bütün kuvvetimi mektep derslerine vereceğim.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

11 Ekim 1947

Sevgili Erdalım, sevgili oğlum,

Cumartesi

4.10 tarihli mektubunu, gene tam yedi günde aldım. Mektepten verdiği tafsilat çok kıymetli idi; çok makbule geçti. Teşekkürlerim sayısız. İngilizcenin tam yeter olması için vakit geçecek, biraz yorulacaksın. Böyle bir devrin geçmesi mukadderdir. Ömer ne diyor, ağızlarında yutarak söyledikleri Amerikancayı Ömer tamamıyla anlamaya başlamış mı? Onun tecrübesine göre bu devre ne kadar sürecek? Amerikalı hocaların az izahat, çok vazifeli ders usulü tabii güç, fakat insanı kendi sökmeye, aramaya, daha çok araştırmaya sevk edici bir şey. İkisi ortası bulunur idi ama ihtiyacımıza göre akıl verecek durumda değiliz. Usullerine alışacağız tabii.

Demek seçilecek bu 5 dersten sonra master derecesini alacaksın. Bu derece, yabancı üniversiteden lisans almak derecesidir. Ömer için verdikleri gibi, sana da basit bir vesika verecekler. Ömer'e söy-

lemeyi unuttum. Takip edip burada Maarif'e ona göre kaydettirmek lazım olup olmadığını arayalım. Yarın Haldun ile görüşeyim.

Masterden sonra doktora devri, işlerinin sert ve ciddi olduğunu anlıyorum. Erdal, evladım. Ama kendine güvenin var, bunu hissetmek beni çok kuvvetlendirdi ve sevindirdi. Ben de sana çok güvenirim, canım oğlum.

14 Ekim 1947
Salı

Sevgili Anneciğim,

Pasadena'ya alışıyorum, yaşayışımız intizama giriyor. Mektep sabahleyin sekizde başlıyor, 12'ye kadar. Öğleden sonra, pazartesi ve cuma günleri yalnız bir saat ders var. Cumartesi, pazar da bütün gün tatil. Sabah 7'yi çeyrek geçe filan kalkıyorum; ilk günler kendi kendime tam zamanında uyanabilecek miyim, diye korkuyordum ama oluyormuş, uyanıyorum daha uykum da var ama yine gözüm açılıyor, tuhaf şey. Hemen giyinip doğru mektebe gidiyorum. Mektep bizim eve yakın, yürüyerek 15 dakika sürüyor. Zaten otomobille gidiyorum, bazı sabahlar Ömer'in de 8'de dersi olunca beraber gidiyoruz. Kahvaltıyı mektebin kantininde çabucak yapıyoruz. Öğle yemeğini gene mektepte Athenaun dedikleri bir salonda yiyoruz; akşam yemeğini ise şehirde bir lokantada.

Ömer'in yemeklerden niçin şikâyet ettiğini buraya gelince anladım; ilk günler değişik şeyler, diye hoşuma gidiyordu ama çeşitleri çabuk bitti. Neyse, Ömer'le beraber hem yemekleri yapanların zevksizliğiyle alay ediyor hem de güzel güzel yiyoruz. Karnımız doyuyor. Akşam yemeklerine gittiğimiz lokantalar civarda; otomobil ile çabucak gidiyoruz, vakit kaybetmiyoruz.

Kaldığımız ev büyük bir bina. Odalarımız geniş, rahat sayılır. Sıcaklar geçti, o sıkıntımız da kalmadı. Şimdi gece bayağı soğuk oluyor, kazak giyiyorum, gündüz güneş çıkıyor, her taraf gene ısınıyor. Yakında yağmurlar başlarmış. Ayın dördünde yazdığınız mektupları (senin, babamın, Özden'in, büyükannemin) dün aldık. Hepinize çok teşekkür ederim anneciğim. Seyahatta rahatsızlık geçirmen aksilik olmuş, ama gene de güzel bir gezinti olmuştur, güzel yerler görmüşsünüzdür. Özden epey tafsilat vermişti okurken Ömer'le beraber biz de sizin arkanızdan gezdik.

Elbiselerimi, gömleklerimi merak etme, yoluna koyduk. New

York'tan gelince hepsini ütücüye, çamaşırcıya verdik, temizlediler. Şimdi bir hafta on günde birer ikişer uçar veriyor, alıyoruz. Vapurdaki eşyalarım daha gelmedi, hem Dr. Lütfi'den hem başkonsolostan mektup aldım, New York'tan yollamışlar, neredeyse gelir. Kayak eşyamı şimdilik istemem, ropdöşambırım kâfi. Babam adresimi soruyordu; yazdığım şekil doğru.

Ellerinden sevgilerle öperim canım anneciğim. Büyükanne geçmiş olsun, ağrıları hafiflemiştir inşallah, ellerinden öperim.

Emine'ye Lütfiye'ye selam.

Ekim 14, 47
Sali

Sevgili Anneciğim ;

Sabahleyin aleyhine , yapayımız inkişaf giriyor . Mektup sabahleyin sekizde başlıyor , 12 ye kadar . Öğleden sonra , pazartesi ve cumma günleri yalnız bir saat ders var . Cumartesi , pazar da bütün gün tatil . Sabah 7 yi , öğle 12 ye kadar okuyoruz ; ilk günleri kendisi kendisi ne tam zamanında uyanırsa mıyın diye korkuyorduk ama oluyormuş , uyamıyormuş ; daha uykusu da var ama gene gözünü açılıyor , ^{uylak} hemen girip doğru mektebe gidiyoruz . Mektup biraz ne yakın , yürüyerek 10 dakika sürüyor , zaten otomobille gidiyoruz , taşıyabaklar , Ömerin de 8 de derisi olınca beraber gidiyoruz . Kabalığı mektebin bahçesinde çabucak yapıyoruz . Öğle yemeğimi gene mektepte Akşam namaz dedikleri bir salonda yiyoruz ; akşam yemeğimi ise şehide bir lokantada .

Ömerin yemeklerden niçin şikâyet ettiğini bir raya gelince anladım ; ilk günleri değişik yerler diye kışınma gidiyordu , ama çitleri çabuk bitti . Neyse Ömer de beraber hem yemekleri ~~parlak~~ ^{parlak} yedikçe alay ediyor , hem de güzel güzel yiyoruz . Karnimuz doyuyor . Akşam yemeklerine gittiğimiz lokantalar civarda ; oto-

AIR
MAIL

17 Ekim 1947

Oğlum, sevgili Erdalım,

Biz hep iyiyiz. Hesapça, yarın bir mektubunu almalıyız.

Son aldığımızdan beri yarın bir hafta olacak. Erdal, şimdi bir kararsızlığımız var: Özden’i nereye vereceğiz? Hep felsefeye karar vermiş gibi idik. Şimdi hocalarının kifayeti üzerinde tereddüdümüz var. İngiliz edebiyatına vermek de aklımıza geldi. Bu da yüksek tahsil imiş. Size yazıp akıl soracak. Kararsızlık çok ıstırap verici bir şeydir.

Bir hafta sonra Kurban Bayramı. Bu ay hep bayram. Yorucu şeyler. Amma hep aklımız, fikrimiz sizde. Birbirinizin hayatından, keyfinden, neşesinden haber verin. Gözlerinizden öperim. Canım evlatlarım.

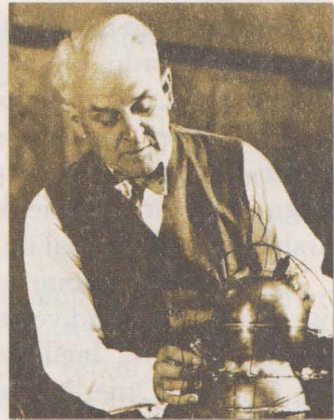
19 Ekim 1947

Sevgili Babacığım;

Pazar

Derslere alışıyorum; muntazam çalışmaya başladık. Enstitü bir bakıma bizim liseler gibi, boyuna vazife veriyor, müzakere ediyorlar; arada yazılı yoklamalar yapıyor. Geçen hafta Economics’den böyle bir imtihan olduk, ne derece aldığımı merak ediyorum, vaziyetimi öğrenmek için. Bu hafta içinde de Electricity’den olacağız; bu en güç ders görünüyor şimdilik. Size yazdığım derslerden başka bir de History of Modern Physics diye bir şey almaya başladım, meşhur fizikçi Millikan veriyor diye; enteresan olmaktan çok eğlenceli.

Mektuplarınıza çok teşekkür ederim, babacığım; bize büyük kuvvet veriyorlar. Şimdi Diyarbakır yolculuğunda olmalısınız. Dönüşte Cumhuriyet Bayramı geli-

Robert Andrews Millikan

yor, neşeli bir bayram geçirirsiniz inşallah.

Eşyalarım daha gelmedi, neden geciktiler bilmem. Orgeneral Omurtak'tan, yolladığınız şeker ve bisküvi, fındık kutuları geldi, pek makbule geçtiler, teşekkür ederiz.

Mektep taksitlerini müfettişe göndermiştik, yakında alırsınız herhalde. Hesaplarımızı ayrı tutuyoruz, yalnız daha ben aylıklarımı kullanmaya başlamadım, bu hafta içinde ilk aylığımı alırım herhalde.

Sevgilerle ellerinizden öperim, canım babacığım.

22 Ekim 1947

Sevgili oğlum, Erdalcığım,

Çarşamba

14 tarihli annene yazdığın mektubu okuduk. Ömer, ben, annen okuduk. Beraber yazılarını, sözlerini sevdik, okşadık. Sonra Özden'e okuttuk. Tekrar tekrar sevindik, söyleştik. Sonra hep beraber imzanı aradık, eğlendik.

Yazılarından alıştırığını, sakın, rahat süreli mektep hayatına uyduğunu anlıyoruz. Bu, bize çok rahatlık verdi. Ömer'le her sabah beraber gitmediğiniz, yani ders bir olmadığı anlaşılıyor. Acep haftada kaç gün beraber, kaç gün ayrı gidiyorsunuz? Yine anlaşılıyor ki evde okuma zamanlarınız yoktur. Bu vakitler mektep kütüphane veya laboratuvarında çalışmak da mümkün veya lazım oluyor mu? Şimdiye kadar laboratuardan hiç bahsetmedin, merak ediyorum.

Bu sene sade nazariyat mı? Ömer iki dersi beraber aldığınızdan bahsediyordu. Onun hayatından az havadis veriyorsun. Bir-iki gün evvel ona da uzun uzun yazdım. Mektup, programları hakkında epey tafsilat vermişti. Demek sen Haziran'da M.S. Ömer M.E. (Ömer'inki yılbaşı mı, Haziran mı?) olacaksınız. Doğru mu? Geçen sene de hatırımda kaldığına göre ilk imtihan Aralık son haftası değil mi?

Aybaşı para hesabını yapmayı unutmayacaksın inşallah. Umarım ki eşyaların şimdiye kadar gelmiştir.

Biz hep iyiyiz, İngilizce terakkinden her mektupta bir kelime yaz. Senin ve Ömer'in gözlerinden öperim. Canım evladım, sevgili Erdalcığım.

26 Ekim 1947

Pazar

Sevgili Babacığım,

Bu hafta 11 ve 17 tarihli mektuplarınızı aldım. Mektepte master için çalışmam programda bir değişiklik yapar mı, Maarif'e haber vermeli mi diyorsunuz. Zannetmem, çünkü bizim enstitüde, dışarıda 4 sene üniversitede okuyup doktora için gelenlerin önce master derecesini almaları lazım; yani master, doktoradan ayrı değil. Doktora çalışması deyince burada yalnız bir tez yazmayı değil, birçok dersten de imtihan vermiş olmayı anlıyorlar. Bu sene aldığım dersler bunlardan.

Economics'den C almışım. Daha fazla çalışmam icap edecek. Mamafih ilk günlerdeki kadar mevzua yabancı değilim şimdi, daha iyi anlıyorum.

Perşembe akşamı Orgeneral Omurtak'ı ziyaret ettik. Sizden iyi haberler getirdi. Bizimle çok alâkadar oldu. Akşam yemeğini beraber yedik. Cuma akşamı bir kokteyl parti vardı otelde, oraya da çağırdı bizi, sonra trenle buradan ayrıldılar, iki gün Türkiye'ye dönmüş gibi olduk.

Özden'in fakültesi açılmak üzeredir. Hangisine karar verdinizse hayırlı olsun. Felsefeden de İngiliz Edebiyatından da aynı derece hoşlanacağını sanırım.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

*"Şimdiden sinemadan vazgeçmeye başlamışsın.
Ömer seni zorla çıkarır."*

27 Ekim 1947

Pazartesi

Sevgili oğlum, Erdalcığım,

19 Ekim tarihli mektubunuzu dün aldık. Telgrafla bayram tebriklerinizi de almıştık. Sonra dün Kurmay Orgeneral Salih Omurtak'ın sizinle görüşüğünü bildiren tel'ini de bildirdiler. Hep bir arada; pek sevindik. Mektuplarınızı yazıldığı tarihten tam yedi gün sonra okuyabilmek bize heyecan veriyor. Her hafta

böyle bir haberinizi taze olarak okumak bizi bahtiyar etmeye yetecektir.

Derslerin adamakıllı sıkı olarak sarılmış bir hâldeler. Sen de şimdiden sinemadan vazgeçmeye başlamışsın. Ömer seni zorla çıkarır, hava aldırır, diye teselli buluyoruz.

İlk yoklamanın notlarını belki şimdiye kadar almış, bize de yazmışsındır. Ben de çok merak ediyorum. Usullerini, ölçülerini öğreneceğiz. Ancak ondan sonra doğru mukayeseler yapabiliriz.

Biz Diyarbakır seyahatini yapmadık. Bayramı burada bekledik. Şimdi Kasım sonuna kadar bir yere çıkamam.

Eşyalarının gelmemesine canımız sıkılıyor. Geldi haberini alsak pek sevineceğiz.

Taksit borcu gitti. Umarım ki gelecek mektuplarınız ay sonu yazılmış olacakları için varınızın yoğunuzun hesabını da getirecek.

Gözlerinizden öperim, canım evlatlarım.

28 Ekim 1947

Sevgili oğlum Erdalcıgım,

Kendimi iyi kullanıyorum. Her sene bugünler bir aksilik olur. Bu sene hep hafif bir öksürük, bir de dün akşam bir dişim kırıldı. Şimdi onun tertibi ile meşgulüz. Amma aksi şeytanın bacaklarını da kırdık.

Bu sabah Ürdün heyetini kabul ettim. Dostum Kral Abdullah'tan selam, tebrik ve resim getirdiler. Tatlı tatlı konuştuk. Tabî Türkçe...

Ömer keyifli mi? Bu haftaki mektubu beni çok teskin etti. Neşeli idi. Beraber tiyatroya gitmişsiniz.

Ruslarla Sarper'in çekişmesini nasıl buldunuz? Dostlarımız bizi iyi desteklediler. Doğrusu memnun oldum.

Acep eşyanız hâlâ gelmedi mi? Misafir gelmiş. Omurtak'ın vekili Orgeneral Nuri Yamut...

Şimdilik allahaısmarladık.

3 Kasım 1947

Pazartesi

Sevgili Erdalım,

26 Ekim tarihli mektubun dün geldi. Ne kadar sevindik. Nazar değmese! Her pazar bir mektubunuzu alıyoruz. Bize kâfi de geliyor. Çok meşgulsünüz. Fazlasını istemeyiz. Bizim mektuplarımızın on beş gün kadar yolda kaldığı oluyor demek. Ömer'den az havadis veriyorsun. Birbirimizi kendi ailemizden işitmek bizim için ayrı bir zevktir. Economics'den C, ilk nottur. Ben senin kadar sıkılmadım. İngilizcen anlaşılmaya başlanmış demektir. Başka bildiğiniz not yok mu? Her yoklamayı ehemmiyetli bir olay alarak alacağınıza eminizdir. Sanıyorum ki sömestr, imtihanı –O, bu yoklamalar gibi değildi değil mi?– Aralık son haftasıdır. Ömer bu yakında bir imtihan bir yoklama geçirmedi mi? Laboratuardan hiç bahsetmiyorsun. Laboratuarsız fizik nasıl olacağına hiç aklım ermiyor. Eşyalarının da geldiğini yazmadın. Biz bahsetmemenizden geldiğini sezdik ama iyi bilmek ihtiyacımız geçmedi.

Orgeneral (Omurtak) ile iki gün buluşmanızdan çok sevindim. Arkadaşın çok kibarlık etti. Sizin de dikkatli olduğunuza şüphem yok. Gelince havadislerinizi yakından alacağım. Özden'i felsefeye yazdırdık. Bugün başladı, İngilizce de çalışmak için söz verdi. Sene nihayeti imtihan olacağız. Ay sonu ne kadar paran olduğunu yazmadın. Dikkat! Gözlerinden öperim. Canım oğlum, sevgili Erdalım.

7 Kasım 1947

Cuma

Sevgili Babacığım,

Hafta içinde 28, 29 tarihli mektuplarınızı aldık. Cumhuriyet Bayramını bir aksilik olmadan geçirmenize sevindik. Şimdi Kasım nutkunuzu ve sonra Kurultayı merak ediyoruz.

Mid-term imtihanları dedikleri yoklamaları yaptılar; asıl imtihan devre sonunda (Ocak'ta) olmakla beraber bunların da biraz tesiri var not üzerine. Ben umumiyetle vasat geçirdim ve biraz sükûtu hayale uğradım. Sınıfın seviyesi bizim Ankara Fakültesi'ne göre yüksek; benim yapamadığım şeyleri ekseriyet yaptı. Mammafiş sonra düşündüm ki zaten böyle olmasaydı kalkıp buraya gel-

mezdim. Daha fazla çalışmakla, devre sonuna kadar sınıfın seviyesine yetişebileceğimi umuyorum.

Geçen hafta 600 lira gelmişti; sonra da mektep taksiti ve kitap parası olarak 300 lira geldi. Şimdi bankada 790 lira var. Ayda aşığı yukarı 150 lira sarf edeceğim galiba. Ev kirası 45, yemek 90 lira tutuyor.

Annemden yakında mektup almadık, merak ediyoruz. İnşallah bir şeysi yoktur.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

*Bowling eğlenceli bir şey.
Bir iki defa Ömer'le oynadık.*

16 Kasım 1947

Pazar

Sevgili Babacığım,

Sizin 3 Kasım, annemin 2 Kasım tarihli mektuplarınızı aldım, iyilik haberlerinizi ferahlıkla okudum. Sorduklarınıza cevap veriyim.

Devre sonu imtihanı, dediğiniz gibi, Aralık sonunda. Aldığım dersler arasında laboratuar olmamasının tuhafınıza gittiğini anlıyorum. Burada, *graduate* kısmında laboratuvarı ders diye vermiyorlar. Doktora için lazım olan beş dersten yalnız ikisinden (Optik ve Spektroskopi) laboratuar dersi ve imtihanı var. *Graduate*'e gelmiş olanların klasik deneyleri bildiği kabul ediliyor, derslerde de deney yapmıyorlar. Fakat bir araştırma vazifesi verilince talebe, laboratuarda kendi kendine çalışarak öğreniyor. Böyle bir *research* vazifesi, bir doktora *research*'i olabilir, ikinci veya üçüncü sene almıyor, ikinci, üçüncü senelerindeki talebelerin enstitüde, umumiyetle ikişer kişilik odaları var, laboratuar şeklinde. Kendi kendilerine çalışıyorlar.

Eylül, Ekim, Kasım aylıklarım, hepsi 413 lira geldi. Şimdi bankada 1.200 liram var.

Ömer, yakında bir matematik imtihanı oldu, çok iyi geçirdi. Üzerinde çalıştığı şeyi gittikçe daha enteresan buluyor. Yarın bana da gösterecek yaptığı şeyi. Şimdi evde yok, bizim evde oturanlar-

dan birisi ile *bowling* oynamaya gitti; Amerika'da çok oynanan bir şey bu, tahta şişelere top atarak (yuvarlayarak) devirmeye çalışılıyor, eğlenceli. Bir-iki defa Ömer'le oynadık.

Bu hafta güzel, müzikli bir film gördük. Brahms ile Schumann'ın hayatına ait. Sizin de hoşunuza gider sanırım. Amerikalılar bu yakında hep fena filmler yapar oldular; iyisi nadir bulunuyor.

Annem sıhhatimi soruyor. Burasının havasına uymakta sıkıntı çekmedim, ilk günlerde bir nezle oldum, biraz boğazım da ağrır gibi oldu, sonra geçti. Hava daima açık, güneşli. Yalnız geceleri bazen iyice soğuk oluyor, bir de sabahları serin. Kışlık elbiselerimi daha giymedim. Odalarımızda ısıtma için tertibat var, bir delikten sıcak hava geliyor. Gece üşümüyoruz. Karyolanın boyu hafif derecede uzun, annem merak etmesin, rahat ediyorum.

Annem, Alman pullarına ait ilan göndermiş; alalım mı, diye soruyor. Alâkasına çok teşekkür ederim. Değeri varsa alınabilir, Vecih Bey takdir edebilir.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

17 Kasım 1947

Pazartesi

Sevgili oğlum, Erdalcığım,

Birikmiş mektuplarınız geldi. Her hafta mektup yazmak için gösterdiğin gayrete bin teşekkür. Zararı yok, bir küçük sahife bize pek makbule geçiyor. Her şeyi de oraya sığdırıyorsun. Mektubunda Ömer'in neşesinden, çalışmasından bir-iki kelime yaz. Sen parayı yazdın. Senin vaziyetini her ay muntazam takip ederim. Ömer ay sonuna ne kadar parası olduğunu bildirmedi. Hiç yoksa onu bilmem de lazım. Sen söyleyebilir misin Erdal?

Şimdi mühim noktaya gelelim. Yoklama imtihanlarının vasat derecesine sıkılmışsın. Demek bizim fakültenin seviyesi. Yeni müessese. Senin mütemadiyen ilerleyerek aradaki mesafeyi dolduracağına şüphem yok. Ama durumu mübalağa etme. Sükûnetli, kendine güvenerek takip et. Sıhhatini, neşeni koru.

Bugün kurultay açıldı. Söylevimi verdim. Fazla havadis gelecek sefer. Hepimiz iyiyiz. Gözlerinizden öperiz. Canım evladım, sevgili Erdalcığım.

19 Kasım 1947

Çarşamba

Sevgili Erdalcığım,

Arada Ömer'den annesine 10 tarihli bir mektup aldık. Çok makbule geçti. Seninkini Pazar'a alırsın. Şaşmazsın değil mi? Ömer'in mektubundan senin çalışmaya pek daldığın manasını çıkarıyoruz. Hakkın var ama yine nefes alma payını kaçırmamalı. Dikkatli olmasını Ömer'e de yazdım. Ömer'in *humour*'u yerine gelmiş gibi görünüyor da sevindik, doğru mu? Eşyaların gelmiş. Oh, hep geniş nefes aldık. Takımların, kitapların ile muntazam hayatına kavuşmuş olacaksın. Fotoğraf makinesinden bahsetmedin. Galiba Ömer verirken temelli vermiş gibi bir mana olacak.

Ömer'in arada yazdığı davetler, iyi adamlar ve iyi muhitler görünüyor. Sen de beraber bulun. Ömer'e de yazdım. Mütevazı da olsa karşılamaya çalışın. Ömer bütçesini söyledi 250 dolar. Ayda ona göre göndermeye çalışacağım. Sen şimdilik 150 dolar-dan bahsediyorsun. 138 dolar resmî aylığı her ay alırsın. Üstünü ihtiyacın kadar eklersin. Zamanla istikrarlı bir fikir ediniriz. Her ay nihayeti hesap isterim. Ömer'e bankada parası var mı, yok mu diye sordum. Söyler mi bilmem. Sen biliyorsan sen söyle. Çok öğrenmek istediğim, sizi sıkıntıda bırakmak endişesindendir. Üzülmeyin.

CHP Kurultayı üç gündür toplantıda. Bir nutuk söyledim; daha on günlük işi var. Ha, bugün ata bindim annenle beraber. Bir saat gezdik. Yavaş yavaş alışacağım. Çok unutmamışım, pek eğlendik.

Ömer, termodinamik ile atom fiziği seninle beraber alıyormuş. Ne iyi. Hem sen bana laboratuarda çalışıp çalışmadığından hiç bahsetmedin. Merak ediyorum. Sen de Ömer de laboratuvar çalışması yapıyorsanız bana bir kelime yazsanız. Şimdilik allahahısmarladık. Gözlerinden öperim canım evladım.

Orgeneral Salih Omurtak şimdiye kadar gelmiş olacaktı. Atina'da bir-iki gün fazla kalmış olacak. Gözlerinizden öperim sevgili Erdalım.

"Bugün ata bindim annenle beraber. Bir saat gezdik."

*"Ömer 'bovling'e gitmiş, sen neye
gitmedin evladım?"*

26 Kasım 1947
Çarşamba

Sevgili oğlum, Erdalcıgım,

On Altı Kasım Pazar günü evde kalmışsın ve bize mektup yazmışsın. Mütehassis olduk ve çok sevindik. Haberlerin iyi ve sükûnetli idi. Ömer "bovling"e gitmiş, sen neye gitmedin evladım? Anlaşıyor ki, açığı kapatayım, diye pazarları da çalışıyor-sun. Çalışmak lazımsa tabii yapacaksın. Ama hiç nefes almayarak çalışmak usulü verimli değildir. Aksine, türlü sebeple insanı he-deften daha uzak düşürür. Hulâsa..... (okunamadı) muhafaza için hava, müzik, spor hepsinin kararınca lüzumunu unutma. Tat-il gününü bize mektup yazmaya ayırdığın için çok çok teşekkür-ler ve minnetler söyleriz evladım. Laboratuar havadisi biraz gari-bime gitti. Demek usulleri bu. Ama senelerce deney yapmadan fizik nasıl yapılır, sen daha iyi muhakeme edebilirsin. Her ne ise ilk önce nazariyatı tamamlayacaksın gibi görünüyor.

Ömer derslerinden ve hazırlığından bahsetmiyor. Demek, Aralık sonu için tatlı bir sürpriz hazırlığındadır. Onun nazari tah-sil devri yılbaşında bitecek mi? Anladığıma göre, ancak Ocak'ta

bu meseleyi mütalaa edebileceğiz. Pekâlâ. Sükûnetle o zamana kadar olan neticeleri bekleriz. Hususi ile sen de yeni öğretim devrin için daha açık bir fikir edinmiş olacaksın. Ben evlatlarımın vazife duygularına güvenirim. Onların şerefli mesleklerine ve ideallerine inanırım. Gelecek durumları açıkça ve arkadaşça beraberce görüşeceğiz. Muvaffakiyetle Amerika öğretimini bitireceğinize zerre kadar şüphem yok.

Erdal, Ömer'in bu ay sonunda bankada ne kadar parası olacak, bana yazabilir misin? Kendisi bir türlü söylemiyor.

Mektubu postaya yarın vereceğiz. Ömer'in ve senin gözlerinden öperiz, iyiyiz. Hep sizi düşünüyoruz sevgili Erdalım. Şimdilik allahısmarladık.

2 Aralık 1947

Sevgili Babacığım,

Çarşamba

17 ve 26 Kasım tarihli mektuplarınızı aldım. Derslerim hakkında güven verici sözlerinize teşekkür ederim. Her mektubunuz bize yeni kuvvet veriyor. Muntazam çalışmam hakkındaki öğütlerinizi de dikkatle okudum. Merak etmeyin babacığım, hafta aralarında dinlenmeyi ihmal etmiyorum. Ömer'le her hafta bir sinemaya veya bir maça gidiyoruz.

Dört günlük bir tatil geçirdik, Thanksgiving¹ Bayramı; bizim kurban bayramı gibi, yalnız koyun yerine hindi yeniyor. Biz de o akşam Ömer'in tanıdığı bir Amerikalı ailenin evinde hindi yedik.

Ömer iyi; şimdi, öğleden sonra, mektepte. Tezi için laboratuvar da çalışıyor; pratik çalışmasının bugünlerde birinci kısmını bitiriyor, keyfi yerinde. Bankadaki parasını bu haftaki mektubunda yazmıştı, 150 lira. Benim bankadaki param şimdi 917 lira. Aralık aylığı daha gelmedi; bugünlerde alırsız herhalde, çünkü B. Derin'in parayı yolladığını bildiren mektubu geldi. Teşekkür ederiz.

Ömer'in mektubunun sonunda büyükannemin ve annemin de imzaları vardı, çok hoşumuza gitti, özlemiş özlemiş ellerinden öperim.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

1. (İng.) Thanksgiving Day. Şükran Günü.

"Muntazam çalış, fakat gönlünü
sakin ve ferah tut."

4 Aralık 1947

Perşembe

Erdal, sevgili evladım,

Annen dışarıda. Lütfiye'nin düğününe hazırlanıyor. Dün gene pek keyifle annen, ben ata bindik. Sen orada ne spor yapıyorsun? Güneşte yürümene, biraz oto kullanmana da razıyım. Kim bilir nasıl hevesli hevesli çalışıyorsun? Muvaffak olacağına hiç şüphe yok. Ay sonu yoklamasında bir şey öğreneceğiz. Benim felsefemce *desillusion*¹ hayatta esas olaydır. Onun için bu ay sonu istediğimiz neticeye derhal varamamış olmasan hiç şaşmayacağım. Bence lazım olan az da olsa ilerlemek ve eksiği tamamlamak için sebat etmektir. Çocuklarımin sebatlı ve iradeli taraflarına güveniyorum. Muntazam çalış, fakat gönlünü sakın ve ferah tut. Ömer ne yapıyor? Parası var mı? Söyleyebilecek misin? Senin ve Ömer'in gözlerinden öperim sevgili evladım. 23 Ekim tarihli güler yüzlü resminden yanaklarını tekrar tekrar öpüyorum. Ay nihayeti için bir programınız var mı?

5 Aralık 1947

Cuma

Erdal, sevgili oğlum,

Ömer'e selam. Sana selam. Gözlerinizden öperim. Bugün annen ile ata bindik, az dörtnal yaptık, Harbiye'den otomobile bindik. Öğle yemeğinde Bay Nihat Erim vardı. Biraz sonra Haldun (Derin) gelecek. *Foreign Affairs*, Ekim nüshasına devam edeceğiz. Bu mecmuayı çok ilgi ile ve lezzetle okuyorum. Politika âlemi için ilgi çeken en yeni fikirlerini. Gözlerinizden öperim Ömerim, gözlerinizden öperim. Bana oradan havadis yaz.

1. (Fr.) Pes etmek.

*Benim fizik aletleri sana ileride
lazım olur mu?*

7 Aralık 1947

Pazartesi

Erdal, canım oğlum,

Hatırımda iken sorayım. Benim fizik laboratuvarımdaki fizik aletleri sana ileride lazım olur mu? Eğer bunlar senin için faydalı olurlarsa kendime mal etmeliyim. Değilse devletin malı olarak Köşkte kalır, ilk mektupta bana bir kelime yaz.

Dün at günümüzdü, iyi gezdik. Jandarma karakollarının arkasından aşağıya indik. Annen ile beraber. Ömer nasıl? İkinizin de gözlerinizden öperim. Biz hep iyiyiz evladım.

12 Aralık 1947

Cuma

Sevgili Babacığım,

5 tarihli mektubunuzu beş günde aldık, iyilik haberlerinizi çabucak almak pek hoşumuza gitti. Yeniden ata binmeye başlamanızı tebrik ederim. Bu bize hoş bir sürpriz oldu, oradakilere de öyle olduğunu annem yazıyor.

Bizim birinci *term* dersleri bugün bitti. Pazartesi'ye imtihanlar başlıyor, Perşembe günü bitiyor. Ondan sonra iki hafta tatil var. Tatilde uzak bir yere gezmeye gitmeye niyetimiz yok, belki bu civarda dolaşırız, dinleniriz.

Ömer şimdi yanımda, çalışıyor. Aynı zamanda radyo dinliyoruz. Çalışırken canım radyo dinlemek yahut konuşmak isterse Ömer'in odasına geliyorum. Hafta içinde onun da imtihanları var, bir imtihanımız beraber. Parası-var; ikimizin de aylıkları (Aralık) geldi.

Geçen hafta içinde bir akşam Ömer'le beraber tiyatroya gittik; epeydir gitmemiştim, hoşuma gitti; piyes iyi değildi ama düzgün konuşuyorlardı, eğlendik.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

Erdal, sevgili oğlum,

İki gündür sana bir şey yazamadım. Seni pek göreceğim geldi. Pazar günü sen de bir şey yazmadın. Hiç kaçırmıyordun. İmtihan hazırlıkları ile pek meşgul olacaksın. Ömer her ikiniz için güzel güzel yazmış idi. Bu hafta senden de bekliyorum.

Masanın üstünde yeni tertibat var. Senin, giderken bana bıraktığın yazılı resmini, Ömer'in gönderdiğinin karşısına çerçeveleyerek koydum. Şimdi senin hafif gülümsemişi seyrederek yazıyorum. Şu anda neredesin, ne yapıyorsun? Saatler aynı olsa idi mektebin bir anfisinde dikkat kesilmiş bir hâldesin derdim, arada beş mi altı mı saat var, tahmin edemem.

Dün akşam son *Foreign Affairs*, mecmuasını bitirdim. Makalelerin her birinden ayrı ayrı zevk aldım. Bu mecmua, benim için bir gıda gibi oldu. İçinde yaşadığın, geniş hatları ile bildiğim birçok *international* meseleler üzerinde çok defa bana sürpriz tesiri yapan köşeler gösteriyor. Bu sefer de çok memnun oldum. Dün gene at günümüz idi. Annen ile beraber bir saat kadar gezdik. Gene Harbiye'de indik. Fakat çocuklar daha uzaktan o kadar çok gürültüye başladılar ki, anneni mektep kapısından biraz uzakta indirdik; sonra annen ile beraber yürüyerek çocukların arasından geçtik, mektep kapısına geldik iyi eğlendik.

Ömer'in mektubu havadislerle dolu idi. Hep beklediklerim. Bir köşesinde 150 lirası olduğu için Ömer'i tebrik ettim, şimdi bilmiyorum ya. Ama hakkı da var. Yeni oto için 100 dolar pey vermiş. Ne ise benim kârım, ay nihayeti hesap vermeye alıştırmak oldu. Nazar değmesin.

Senin derslerin için Ömer'in malumatını pek enteresan buldum. Ölçüyü fazla tutmuşuz. Ömer yakında düzeleceğini söylüyor. Demek yılbaşında yeni program olacak. Ben öyle anladım. Ömer'in sana itimadı sağlam. Neticeden iyimser. Sevindim. Ben de öyleyim. Amma sıhhatini ve kararlı çalışmayı, hava almayı unutmamak lazım. Sıhhatli ve neşe ile çalışma, en verimli ve en çok çalışmadır. Şimdi imtihanlarınız daha başlamamıştır. Fakat bu mektubu okurken artık iyice içindesin. Belki iki hafta kadar da sürer. Metin ve dikkatli ol. Fakat hiçbir şeyi mübalağa etme. Neticeleri objektif olarak muhakeme edeceğiz. Sen pek eksik bir fen muhitiinin mahsulü olarak oraya gittin. Mukayesenin ilk devirlerinden *disillusion*'ları tabiidir. Elverir ki doğru hükümler çıkarma-

sını bilelim ve uygun tedbirlerini bulalım. Senin müşaheden, sıhhatin ve neşen bana her şeyden kıymetlidir.

Hep iyiyiz. Her ikinizin gözlerinizden, yanaklarınızdan öperim canım oğlum, sevgili Erdalcığım.

15 Aralık 1947

Pazartesi

Aslan evladım Erdal,

Aralık 2 tarihli mektubunu bugün aldık. Geliş müddeti altı güne kadar inmişti; tekrar on üç güne kadar arttı. Ne ise sabahleyin biraz heyecanlı ve sabırsız uyandım. Sonunda daha ata binmeden annen mektubu getirdi. Pek keyifli ata bindik ikimiz, manejde, gece sabaha kadar yağmur yağmış; şiddetli rüzgâr da vardı. Ama nihayet annen ile evin önüne geldik, attan orada indik. Pek çalımmlı idik. Havadislerinin hepsi kıymetli idi. Ömer'in tez hazırlığı haberi pek hoşuma gidiyor. Laboratuarda da sıkı çalışıyor demek. Ne iyi şey. Şimdi sen imtihanlara başlamış olacaksın. Kaç dersten kaç gün sürecek, bilmiyorum. Demek haberler hep birden gelecek; ama korkarım ki bir aylık zamanda neticeyi senin görüşlerinle beraber öğrenebileceğim. Ders sıraları belli olsa idi, notlarını Ömer gibi teller idin. Ömer'in nasıl yaptığını bilirsin, beraber takip ederdik. Haftada bir gün sinema veya maç. Hepsi hepsi hava veya spor, bu kadar mı Erdalcığım?

Neşeli ve sıhhatli çalışınız. Aklımız hep sizde. Sağ olun, var olun sevgili Erdalcığım.

P.S. Aralık aylığı 11-12 Kasım günleri gönderilmiş.

17 Aralık 1947

Çarşamba

Sevgili Babacığım,

Mühim imtihanlarım geçti. Pazartesi Atomic Physics ve Salı Electricity. Umduğumdan iyi oldular. Notları daha 10 gün öğrenemeyeceğiz. Fakat *mid-term*'e nazaran epey ileri olacaklarını tahmin ediyorum. Yarın Economics, öbür gün Tensors'dan gireceğim. Kalan iki dersten devre içindeki vazifelere göre not alacağız.

Şimdi 12 tarihli mektuplarınızı aldım. Kıymetli havadislerini-
zi, öğütlerinizi uzun uzun okudum. Çok teşekkür ederim. Bu
devrede, Ömer'in dediği gibi, fazla ders almam bir hata oldu.
Normal olarak 45 ünitelik almıyor, ben 58 almıştım. Bu sefer
daha az alacağım. Programlar birer devre için tertip ediliyor, her
devre başında ders programı yeniden tanzim ediliyor, bazı dersler
birkaç devre devam ediyorlar, bazıları bir devrede bitiyorlar. Be-
nim geçen sefer aldığım Electricity, Atomic Physics, Economics
üç devrelik, ötekiler bitti. Master derecesi için 140 ünite lazım.
Mesela Ocak-Mart devresinde 45, Nisan-Haziran'da 40 ünite ala-
rak doldurabileceğim. Yeni devre programı 15 gün sonra, kesin
olarak belli olacak.

Ömer'in imtihanları bitti, hepsini iyi geçirdi, memnun. Gele-
cek devrede artık ders almayacak ve sadece tezine çalışacak. Şim-
di 15 günlük tatilimiz var; iyi olacak, dinleneceğiz.

Annemin mektubunu da aldım. Merak etmesin, sıkılmıyo-
rum. Ömer'le beraber olmamız sayesinde yalnızlık hissetmiyo-
rum. Arada beraber geziyoruz.

Ellerinizden sevgilerle öperim babacığımı!

18 Aralık 1947

Perşembe

Sevgili oğlum Erdalcığım,

Yarın posta günü. Bugünden sana birkaç satır yazarsam rahat
edeceğim. Şimdi kim bilir ne kadar meşgulsünüz, imtihanlarınız
başladı. Belki de bir ikisi geçti. Ömer diyordu ki, üçer dersten
imtihan olacaktıysınız. Ötekiler (galiba senin için o da üç) vazi-
feler üzerinden notlanacaktı. Bu ilk *term* senin durumun için
bize açık olarak ilk fikri verecek. Vaziyeti ona göre muhakeme
ederiz. Sen sıhhatini koru, muntazam ve keyifli çalış; güçlükleri
yeneceğine, büyük başarı kazanacağına kesin olarak güvenim
vardır.

Ömer'in yazdığını biliyorsun. Doktora yapmak istemiyor. Hiç
olmazsa Caltech'de. Biz annen ile buradan fikri muvafık bulduk.
Mechanical engineer olarak dönecek, demek. Bizce kâfi ve pek iyi
bir netice. Fabrika stajını ileride mesleğine ve ihtiyaca göre düşü-
nürüz. Şu hâlde Mart ve Nisan'da orada işi bitecek ve memlekete,
dönecek. Senin bu sene gelmeni mutlaka istiyoruz. O da belki

Haziran sonunda olacak. Senin için doktora lazım. Senin tahsilini ikametini ona göre düzenleyeceğiz. Şimdi, hep bu ihtimallerle keyifli keyifli meşgulüz. Bu yaz toplanırsak tatlı tatlı ve enine boyuna çekiştirir, konuşuruz. Şimdilik allahaısmarladık. Yarına kadar, gözlerinden öperim. Canım oğlum. Ömer'e selam.

19 Aralık 1947

Cuma

Dün açlık günümdü. Bu sefer perhizi, bir süt yaptım. Telgrafını aldık. Ne kadar, ne kadar sevindik. Bu kadar imtihanların bitmiş olacağını tahmin etmiyorduk. Demek ay nihayetine kadar bütün tafsilatı ve numaraları almış olacağız. Eh, Erdalcığım, ilk *term*'de epey mesafe almış olursak, bu hakikaten hoş bir sürprizdir.

Ömer'in son kararı üzerine senin düşündüklerin; bu sene buraya gelişi, sonra orada yalnız hayat tanzim edişi nasıl düşündüğünü öğrenmeyi merak ediyorum. Gözlerinden, yanaklarından öperim canım oğlum, sevgili oğlum.

Bana Ömer'den havadis yaz.

22 Aralık 1947

Pazartesi

Erdalcığım,

12 tarihli mektubunu dün aldık, dokuz günde. Ömer'in 19 tarihli mektubunu daha çabuk almıştık. Biri ötekine uymuyor. Bu mevsimde ona da şükür.

Hesapça tatildesiniz. Ayın 18'inde imtihanlarınızın biteceğini yazıyorsun. Telgrafınız 17 tarihli. Pek kavrayamadım; ama telgrafın lezzeti hâlâ damağımda. Acep numaralarınız ve de başka tafsilat ne zaman gelir? Belki gelecek pazar veya ertesi. İyi tatil geçirin. Keyfiniz yerinde olsun. Yeni *term*'e, yeni azimler ve enerjilerle başlayın.

25 Aralık 1947

Erdalcığım,

Bugün 17 Aralık tarihli mektubunu aldık. Aydınlandık. Tahminim gibi 17 tarihli teliniz, çekindiğiniz zor dersler içinmiş. Ayın 27'sinde notları ümit ediyorum. Biz onu en geç Ocak 10'da alacağız. Ömer sayesinde yalnızlıktan sıkılmadığını okurken yüreğimiz sızladı. Fakat alışınca kadar beraber bulunmanıza da şükür ettik. Yeni *term*'de lüzumundan fazla ders almamakla iyi edeceksin. Lazım olan hudutta kalıp onu iyi yapmak yeter. Havalar soğudu. Sıfırın altında 4-5 derece. Sizde nasıl? Hep iyiyiz. Misafir geldi. Arkası sonra.

(Öğleden sonra, 16.30)

Sofrada hep sizi, senin mektubunu konuştuk. Annen bu gece size yazacak. Biz bütçe günlerindeyiz. Görüşmeler yarın başlayacak. Daha ilk temasta (ne günü konuşalım tartışmasında) kızılca kıyamet koptu. Neyse geçti gibi. Şimdi Genel Sekreterimiz bekliyor, arkası sonra.

25 Aralık 1947

Sevgili Anneciğim,

Perşembe

Dört-beş gündür tatildegiz. Bol bol uyuyoruz, sinemaya gidiyoruz, otomobille geziyoruz. Christmas tatili burada en mühim tatil, bayram. Her tarafı, bizim Cumhuriyet Bayramı gibi donatıyorlar. Sokaklara süslü çam ağaçları diyorlar. Bugün de asıl bayram olan gün; biraz evvel Ömer'in tanıdığı bir Amerikalı ailenin evinden geldik; Noel ağaçlarını göstermek için çağırmışlardı. Akşam yemeğinde de başka birisine gideceğiz. Bu eski tanıdıklarına Ömer ufak hediyeler aldı; Christmas'da âdet burada.

19 Aralık tarihli mektuplarınızı dün aldık, telgrafımızı aldığınıza dair olanı. İmtihan notlarını daha öğrenemedik. Ortalama olarak B olduğunu tahmin ediyorum. Talebe müfettişinden mektup aldık, ikinci mektep taksidine ait vesika istiyor, yarın alıp gönderceğiz.

Ömer'in sizleri çok göreceği geldi. Tezini bitirir bitirmez dönmeye karar verilmesi çok ferahlattı. Şimdi bir an evvel onu tamamlamak istiyor. Bu Haziranda beni de çağırmanıza teşekkür ederim. Aranızda gayet iyi bir tatil geçireceğim. Bir aralık tatilimi bu yaz burada geçirmeyi düşünüyordum; İngilizcemden daha memnun değilim. Mektep zamanı, İngilizce çalışmaya fırsat olmuyor. Evden mektebe, mektepten eve gidip geliyoruz; kimseyle uzun boylu konuşmaya vakit olmuyor. Pratiğimi ilerletmek için hem ders almam, hem de Amerikalılarla beraber oturup kalkmam lazım. Bunun için bu tatilde burada kalmayı zihnimde geçiriyordum. Ama orada rahat bir tatil geçirmem, dinlenmem ilerisi için belki daha iyi olur. Nasılsa daha hiç olmazsa iki yaz tatilimde burada kalmam lazım olacak; tahsilimi hiç olmazsa üç sene hesap ettiğimize göre. Düşündüklerimi yazdım, nasıl isterseniz öyle yaparım anneciğim.

Ömer'in işi Mart'ta biterse ben Haziran'a kadar iki ay yalnız kalmış olacağım, tecrübe edeceğim, dediğim gibi. Haziran'da gelip gelmememe o zaman da karar verebiliriz. Ellerinden sevgilerle öperim canım anneciğim. Büyükanneimin de ellerinden, Özden'in gözlerinden öperim.

26 Aralık 1947

Cuma

Annen, gece İranlıların bale oyunlarına gitti. Memnun olmuş. Ben, nazar değmesin, saat 11.30'da yattım. Sabahleyin annen ile ata bindik. Soğuk soğuk. Ne ise rüzgâr yoktu. Manejden sonra atla çıktık. Oto ile döndük. Şimdi yazdıklarımı annene okudum. Selamlar ve sevgilerle gözlerinizden öperim. Akşama Ömer'in Pazartesi mektubuna başlarım.

Ömer'in tezinden sonra döneceğini biliyorsun. Sen Haziran'da (veya kaçında) geleceğini nasıl düzenleyeceksin? Gözlerinden öperim. Mektep taksitleri için vesikaları bir an evvel gönderin. Ömer'e sevgiler selamlar. Gözlerinizden öperiz. Büyükanneiniz bana tembih etti, selamını yazıyorum.

Azıcık Meclis'e gideceğim. Akşam kordiplomatiğe davetimiz var.

Erdal ve Ömer İnönü.

29 Aralık 1947

Pazartesi

Erdal oğlum,

Ömer'in mektubunu kapadık, postaya yolladık. Senin mektubuna başlıyorum. Üç gün sıra ile her gün birkaç satır yazarım. Sizinle meşgul olan zihnimi sükûnete getirmiş, size de buradan bir şey aksettirmiş oluyorum. Bu mektup vardığı zaman enikonu derslere başlamışsınızdır. Belki biz de sizin not telgrafınızı almış oluruz. Ömer'in yazdığı ders sırasını önümdeki bloknota geçirdim. Bekliyorum. Bakalım ne sürprizler var. Yeni programa, azim ve neşeyle başlayacağınızı düşünmek bana sevinç veriyor. Şimdilik *adieu*. Gözlerinden hasretle öperim. Ömer'e sevgilerimle.

31 Aralık 1947

Çarşamba

Dün açlık günümdü. Bu sefer perhizi, bir süt yaptım. Yani bir kilo süttten başka hiçbir şey yemedim. Her zaman bir yahut iki elma, bazen bir şehriye çorbası yedim. Bu sefer yalnız süt ve

devamlı okumak. *Speaking Frankly*'den epey okudum. Enteresan. Bu sabah ata bindim. Bir günde 1,5 kilo bırakmışım. Bugün sene sonu. 1948 yılını tebrik ederim. Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz, canım oğlum.

"Yılbaşı gecesi sinemaya gittik."

1 Ocak 1948

Perşembe

Sevgili Babacığım,

Notlarımızı öğrendik. Telgrafta iyi anlaşılmamıştır belki, bir daha yazayım. Benim; Atomic Physics A, Thermodynamics A, Electricity C, Tensors B, History of Modern Physics A, Economics A. Ömer'in her üç dersi de A. Benim notlar umduğumdan daha iyi çıktılar; demek sınıfın seviyesine yetişmişim yahut ilk önce sandığım kadar zayıf değilmişim. Fakat daha yapacak işim var, çünkü bu derslerin en önemlisi Electricity, konusu itibariyle değil okutuluş tarzı itibariyle. Bu bir problem dersi, yani derste *text* üzerinde durulmuyor, vazife olarak verilen problemler yapılıyor, testi biz kendimiz öğreniyoruz. İmtihanda da güç problemler soruyor ve notu genel ortalamaya göre değil, doğrudan doğruya ne kadar yapmışsak ona göre veriyorlar. Doktora yapmak için bu dersten en aşağı C almak lazım, her üç devrede de. Bu dersi (ve daha iki tane, Optics ve Mechanics problem derslerini) *research* yapabilecek talebeleri ayırmak için bir test gibi kullanıyorlar. Bu devrede C alamayacağım, diye korkuyordum, neyse oldu. Gelecek devrede daha iyi bir not alabileceğimi tahmin ederim. Optics ve Mechanics'i gelecek iki sene de alacağım.

1948 yılının ilk mektubunu yazıyorum. Bu senenin de sizin için, memleketimiz için hayırlı, mesut bir sene olmasını temenni ederim.

Yılbaşını öbür akşamlar gibi geçirdik, bir lokantada akşam yemeğini yedik Ömer'le, sonra bir sinemaya gittik.

Ömer dönüş seyahatinde Fransa'yı otomobille geçmekten vazgeçti. Buradan (New York'tan) Fransa'ya (Paris'e) uçakla, oradan da uçakla veya Marsilya'dan vapurla Türkiye'ye gitmek niye-

tinde. Dediğiniz gibi, Avrupa'da otomobil seyahati emniyetle yapılacak zaman değil.

Wallace, üçüncü bir parti kuracağını ve cumhurbaşkanlığına namzetliğini ilan etti. Gazeteler bundan her iki partinin de memnun olduğunu yazıyorlar. Cumhuriyetçiler, Demokrat Parti parçalandı diye, demokratlar da komünistlerle işbirliği yapmış olmakla itham edilmiş olmaktan kurtuluyorlar diye. Wallace'ın iki tarafın da oyunu çalmaktan başka bir şey yapamayacağı tahmin ediliyor.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

Sana minnettarım.

2 Ocak 1948

Cuma

Erdal, sevgili oğlum,

Mektubu postaya verdikten sonra, sana yazmaya başlayacaktım. Amma bir iki satırla sana minnet ve teşekkürlerimi söylemek istiyorum, ilk temel notların bütün ümitlerimi aştı. Var ol evladım. Kim bilir ne kadar sıkı çalıştın. Aman biraz itidal. Biraz dikkatli ölçülü ol. Sıhhatini ve neşeni korumak için hava almayı unutma.

Neden fizik tarihi harfi düşmüş? Tabii yazı ile de notlamayı öğreneceğim. Tafsilatı merakla bekliyorum. Gözlerinden, yanaklarından öperim canım evladım, sevgili Erdalcığım. Şimdi Ömer'in tez dersi başlıyor. Size güvenmemde haklı çıkıyorum. Ne kadar seviniyorum. Bana yeni yılı büyük ümitlerle açtınız. Var olun.

3 Ocak 1948

Cumartesi

Dün Ömer'e yazmıştım. Senin notların a a c b ... a olarak yazılmıştı. Dördüncü ve altıncı harfler arası açık, yani aralıktı. Bir şey düşmüş ve eksik gibi... Ömer daha evvel *code'*a göre modern fizik tarihine rastlıyor. Dersin adına ve ötekilerin umumi kıyrnetine

göre merak edecek hiçbir şey yok. Amma biraz da eğlence olarak düşen harfin peşine düştü. İlk tahkikattan sonra Haldun (Derin) geldi. Harfi burada, İstanbul'da bulamamışlar, New York'ta, belki Pasadena'da arayıp haber vereceklermiş. Fena değil, değil mi? Bakalım senin mektubun daha evvel yetişip düzeltir mi?

Bugün Byrnes'in, *Speaking Frankly* kitabını bitirdim ve çok memnun oldum. Vakit bulursam bir daha okuyacağım. Siz artık yeni program kararlaştırmışsınızdır. Aybaşı ne kadar para kaldığını da belki ilk gelecek mektupta bulacağım. Yarın Pazar Erdalcıgım, bizi pazar hediyesine alıştırmıştın. Bakalım yarınki Pazar da şansımız olacak mı?

Şimdi annen geldi, giyinmiş gidiyormuş. Hikâyeyi bilir misin? Sonra söylerim, selamlar sevgilerle, senin Ömer'in gözlerinden öperim. Canım evladım.

4 Ocak 1948

Pazar

Erdal,

Bugün 25 Aralık tarihli mektubunu aldık. Tatilden yazılmış. Bol uykulu, imtihanın rahatlığı ile dinlenmiş hâliniz seziliyor. Christmas günü de eğlendirmiş. Annen de fark etti. Memnun olduk. Ömer, geleceğini bilmekten ferahlamış. Ona da ayrıca sevin-dik. Haziran'da gelmek için senin tereddüdün var. Annen ile ko-nuştuk. Bu ilk senesidir. Gelmen lazımdır. Sonra yorgunluk olu-yor. Onun için tereddüde mahal görmedik. Ona göre işlerini ha-zırlarsın. Bugün Özden ile ata bindik. Epey gezdik. Annen mevlide gitmişti. Yanımızda değildi. Hep iyiyiz. Büyük annene selamınızı sofrada okudum. Memnun oldu. Gözlerinizden öpüyor. Aybaşı hesabını yazmamışsın. Belki gelecek mektupta vardır. Selamlar.

5 Ocak 1948

Pazartesi

Sevgili Babacıgım,

İkinci devreye bugün başladık. Sabahleyin gidip kayıt mua-melelerini yaptık, hangi dersleri alacağımızı kararlaştırdık. Derse yarın başlıyoruz. Ben bu devrede, Electricity and Magnetism (ge-

Mevhibe ve Özden İnönü, Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde at gezisinde

çen *term*'den devam), Atomic Physics (devam), Business Economics (devam), Theory of Electrons ve seminerler alıyorum. Hepsi 48 ünite tutuyor, bu normal bir hacim sayılıyor.

26 Aralık tarihli mektuplarınızı aldık. Kasım ayına ait bazı *Ulus*'lar da geldi. Kurultay günlerinde çıkan; merakla okuduk, hararetli tartışmalar, çekişmeler olmuş. Halk Partisi sizi bırakamamış gene.

Gazetede, B. Saffet Arıkan'ın merhum olduğunu okuduk, üzüldük. Siz sağ olun, babacığım.

Geçen mektubumda paramı yazmayı unutmuştum. Ocak aylığımı aldım. Mektep taksitini buradaki paramdan verdim. Şimdi bankada 784 liram var. Daha doğrusu, 618 lira mevcut, 166 lirası Ömer'den alacak (mektep taksiti).

Sevgilerle ellerinizden öperim babacığım!

P.S. Büyükanne epeydir bir şey yazamadım diye üzülüyorum, iyi haberlerini sizden aldıkça seviniyoruz. Ellerinden özlemiş özlemiş öperim.

*“Gönderdiğim havyarı bozulmadan, sizin midenizi
bozmadan bitirdiniz mi?”*

9 Ocak 1948

Pazartesi

Erdal, sevgili oğlum,

31 Aralık tarihli mektubunun tadı hâlâ damağımda. Paranı da yazmışsın. Ömerciğiminkini bilmiyor musun? Şimdi o, tezin son günleriyle meşgul olacak. Bir hafta sonra onun hareket tarihi hakkında bir fikir edineceğimizi düşünmekten heyecan duyuyorum. Senin derslerin için verdiği malumat pek makbule geçti. Büsbütün yeni şeyler, matematik ve fizik, öğrenmen biraz hayrettime sebep olmadı değil. Çünkü henüz Fen Fakültesi'nin normal kadrosu içinde çalışıyorsun, sanıyorum. Yoklamalar ve dersler üzerine yazdıkların beni pek ilgilendiriyor. Her mektupta bir-iki kelime bana bir ışık âlemi gibi geliyor.

Bugün Çankaya'da kar var. Şehirde yok. Ben üç gündür çıkmıyorum. Yarın değil öbür gün ata bineceğimi umarım. Hafif bir grip mi, bir mide bozulması mı, bir şey geçirdim. Geçti.

Ömer'in, senin gözlerinden öperim, canım evladım.

Canım Erdalım. Mektubun tam vaktinde sabahleyin geldi. Özden'i sen hepimizden evvel tebrik ettin. Doktor Yener Beyleri öğle yemeğine çağırdık, hep sizi hatırlayarak yemek yedik. Derslerinden memnun olduğuna seviniyoruz biz. Büyükannen hâlen hafif grip geçiriyorlar, benim de hafif nezlem var ama merak edecek bir şey değil. Mihri Hanım'la gönderdiğim havyarı bozulmadan, sizin midenizi bozmadan bitirdiniz mi? Ömer'in, Gündüz'e gönderdiği mektup yeni gelmiş, annesi de Gündüz'ün adresine gönderecek, vasıl olduğuna dair haber almamışlar. Ömer'le beraber gözlerinizden hasretle öperim. Sevgili oğlum.

M. İnönü

10 Ocak 1948

Cumartesi

Sevgili oğlum Erdal,

Acep yarın bir haberiniz gelir mi? Dün akşam Şükrü Koçaklar bizde idiler. Onlar mektuplarını hep sekiz günde alıyorlarmış. Bi-

zimkilerin daha fazla yolda kalmasını anlamadılar. Biz de inşallah muntazam haberler almaya tekrar başlarız, diye düşünerek teselli bulduk. Ya not teliniz gelmeye idi, şimdiye kadar merak bizi epey yorardı. Annenin nezlesi vardı; istirahat ediyor. Bugün Özden ile ata bindik; iyi ve uzun dörtnallar yaptık. Atta hep sizi düşündük. Ömer bir aralık ata binerdi gibi hatırlıyorum. Hiç hatırınıza gelmiyor mu?

At elbiseleriniz yanınızda mı? Biz hep iyiyiz. Mektep taksitlerini gönderdik, yani yalnız senin için. Ömer için taksit yok. Her ikinize yüzer dolar kitap parası var. Artık ay nihayetine doğru alabilirsiniz demektir. Bugünlük bu kadar, arkası yarın. Canım oğlum, sevgili oğlum.

*“Avrupa’da vaziyet gittikçe karışıyor,
hava gerginleşiyor.”*

11 Ocak 1948

Pazar

Sevgili Babacığım,

Hafta içinde 2 Ocak ve 29 Aralık mektuplarınızı aldım. 2 Ocak tarihli daha önce, 5 günde geldi. Böyle çabuk gelen mektuplar çok hoşumuza gidiyor, taze haberler daha çok makbule geçiyor.

Notlarım hakkındaki güzel sözlerinize teşekkür ederim. Gelecek sefere daha iyi olacaklarını umuyorum. Hava almayı ihtimal etmiyorum. Bugün otomobilin üstünü açıp Ömer’le iki saat kadar civarda gezdik, hava, her zamanki gibi çok güzeldi; bir hayli de sıcaktı. Buranın kışı artık bitti galiba, Aralık içindeyken sabahları serin oluyor, kazak giymek gerekiyordu; şimdi kazak fazla geliyor.

Ömer’in tezi hızla ilerliyor; sonunu görmeye başladı. Bir taraftan da Türkiye’ye varınca yapacağı şeyleri düşünmeye...

Annemin Bayan Pektaş’la yolladığı şeyler, iki kutu havyar ve incir geldi. Havyar bozulmamış, pek hoşumuza gitti; yiyip duruyoruz. İnşallah fazla kaçırmayız. Fakat havyarın tadının bu kadar güzel olduğunu bilmiyordum.

Arada gene zayıflık perhizi yapıyormuşsunuz. Allah kolaylık

versin. Bu sefer ata da bindiğimize göre perhiz herhalde geçen seferki kadar sürmez.

Geçen Çarşamba gecesi tiyatroya gittik. Güzel bir komedi oynuyorlardı, eğlendik. Özden bir mektubunda Ankara'daki yeni opera binasının yılbaşında açılacağını yazıyordu, iyi olmuştur umarım. Konserler nasıl oluyor, ikinci orkestra çalışıyor mu arada?

Biz burada müziği radyodan ve plaklarımızdan dinliyoruz, iyi plaklarımız var, büyük zevkle dinliyorum; yalnızlığı unutturuyor, sıkıntıları dağıtıyor ve dinlendiriyor. Avrupa'da vaziyet gittikçe karışıyor, hava gerginleşiyor gibi görünüyor buradan. Allah size sabır versin. Gazetelerde Amerika'nın bize on beş harp gemisi verdiğini okuduk, hayırlı olsun. Burada gelecek seneki cumhurbaşkanı seçimi hazırlıkları başladı. Truman'ın kongredeki son nutkunu soğuk karşıladılar; seçim propagandası yaptı, diyorlar.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

"Daha nazlı oldunuz."

12 Ocak 1948

Erdal oğlum.

Dün 1.1.1948 tarihli mektubunu aldık. Akşama kadar, şimdi hâlâ o güzel haberlerinin tesiri altındayız. Çok teşekkür ederiz. Ömerciğimin haberlerini vermene de ayrıca teşekkürler. Ömer'in bize yazı yazmak için pek eli değmiyor. Sağ olsun. Biriniz ötekinizden haber verdikçe, bir mektup bize teselli vermek için yetiyor. Postalar da var amma, siz de, daha doğrusu Ömer de daha nazlı oldunuz.

Şakalardan sonra, ciddi konuya gelelim. Notlarında düşen harfin A olduğunu teyit ediyorsun ki, pek kıymetli haber. C'nin ehemmiyeti gözümde pek canlandı. Şimdi senden ziyade ben helecan geçirdim. Amma, ilk *term*'inde en azı (yani Electricity'den C'yi) aldıktan sonra gelecek *term*'lerde kaybetmeyiz inşallah. Çağrına çok teşekkür ve tebriklerimi tekrar söylerim. Ömer'in üç A'sını, tezini bitirip döndükten sonra öderim. Aybaşı hesabı yapmayı unuttunuz.

Gözlerinizden sevgilerle öperim. Ömer'in gözlerinden öperim. Sevgilerle.

Ulus niçin gelmiyor, takip ediyorum.

18 Ocak 1948

Sevgili oğlum Erdal,

Pazar

Geçen Pazar yazılmış mektubunu bugün aldık. Çoktan beri pazar ziyafetini unutmuştuk. Pek makbule geçti. Teşekkür ederiz. Sağ olun.

Biz bugün Özden, annen ata bindik. Annenin nezlesi yeni geçti. Bugün tecrübesi idi. Hafif bindik. Hava, yer elverişli idi, memnun olduk. Burada da havalar yumuşak geçiyor. Şubat'ta öyle geçerse gene meyveler erken açar ve kazaya uğrarlar diye korkuyorum.

Gelecek sefere notlarının daha iyi olacağına ben de güveniyorum. Tabii çok da ehemmiyet veriyorum. Havyarın hoşunuza gitmesi bizlerin de hoşuna gitti. Ben zayıflık perhizini bu hafta kaçırdım, Salı'ya yapmaya niyetim var. İki günde bir at kâfi gelmiyor.

Ömer'den verdiği havadislere teşekkür. Buraya gelince projeleri hakkında şimdiden sızdırabileceğin bir şey yok mu? Senin ikinci ve üçüncü *term*'lerin ne vakit? Haziran'ın kaçında yola çıkabileceksin?

Politika havası vakıa gergin, amma hep böyle; galiba böyle karsız olarak çok devam edecek.

Arkası yarın. Posta günümüz Pazartesi. Hep iyiyiz. Gözlerinizden öperiz.

19 Ocak 1948

Pazartesi

Bugün de ekstradan ata bindim; fakat yalnız. Annenin işi vardı. Özden'in üniversitesi. Epey gezdim. Dün akşam, General Erdelhun'un filmini seyrettik. (Salih) Omurtak'ın Amerika seya-

hatinde İnönülerle beraber pozları pek makbule geçti. Hem mütehasis, hem müteessir oldum. Hasretimiz artmış. Bu sene buluşacağız, diye teselli buluyoruz.

Hep iyiyiz. Gözlerinizden öperiz. Ömer'in yıldönümü için tebrik telgrafımızı daha evvel alacaksınız. Selamlar.

23 Ocak 1948

Erdal, Sevgili Oğlum,

Ömer'in yıldönümünü kutladık. Mektubu da tam o gün gelmişti. Hep sizlerle meşgul olduk. Hangi gün değiliz ki? Bugün Mr. Bevin'in *speech*'ini¹ okuduk. Sovyet politikası için sert tenkitler. Sam Amca ile tesanüt gösterisi olacak. Bugün Özden ile uzun uzun gezdik, tabii atla. Atı biraz huysuzluk etti ama iyi bindi.

Derslerin nasıl Erdal; *term* yoklamasından sonra hemen hemen bir aya yakın vazifeleri yapıyor musun? Sıkıntın var mı? Bu mektuba karşılık yazarken hem para hesabınızı yazın, hem de derslerinden bir iki kelime anlat. Ömer'e de unutturma.

Senin, Ömer'in sevgilerle gözlerinizden öperiz. Opera binası açılmadı. Hazırlıkları devam ediyor. Öyle görünüyor ki, Şubat ortasına kadar ne tiyatro, ne konser var. Selamlar, sevgiler.

25 Ocak 1948

Sevgili Babacığım,

Pazar

19 tarihli mektubunuzu aldım. Benim ikinci *term* imtihanları 15-20 Mart'ta, üçüncü *term*'inkiler 1-5 Haziran'da bitiyor. Sonuçları öğrenmek için bir hafta daha kalırsam 12 Haziran'da tayyareyle yola çıkar ve inşallah 15'inde de orada olurum sanıyorum. Benim de sizi çok göreceğim geldi; Ömer gittikten sonra daha da gelecek herhalde.

Ömer'in tezi bitmek üzere. Hazırlayıp profesöre verdikten sonra bir hafta kadar incelenmesini beklemesi gerekiyor. O arada

1. (İng.) Beyanat.

Sun Valley'e gidip kayak kaymak istiyor, 12-19 Şubat civarında. Sonra buraya dönüp eşyalarını toplayıp yola çıkacak. Yıldönümünü neşeli geçirdi, iyi tesadüf, o günü birçok mektuplar aldı, sizden ve Türkiye'deki, buradaki arkadaşlarından; telgraflarınız da daha akşamdan gelmişti.

Benim bu *term*'de aldığım dersler gittikçe daha enteresan oluyor, hoşuma gidiyor. Her gün yeni şeyler öğreniyorum, ilerlediğimi hissediyorum.

Dün, bugün hava kapalı idi, yalnız sinemaya gittik. Dolaşırken otomobili ben kullanıyorum şimdi, yolları öğrenmek için.

Hafta içinde gelen gazetelerden birinden Tevfik Temelli'nin merhum olduğunu haber aldık birdenbire şaşırdık; üzüldük. Siz sağ olun.

Özlemiş özlemiş ellerinizden öperim sevgili babacığım!

25 Ocak 1948

Erdal, sevgili evladım,

Atla dolaşırken, dönüşte muhafız kıışlası yakınlarında Özden'e sordum. Acep Erdal'ın hediyesini hazır bulacak mıyız? Annen ümitli göründü. Köşke gelir gelmez de Özden senin Bayan İnönü'ye mektubunu gülerek getirip bana verdi. Açtım, ben okudum, mektubun muhatabı sevgili anneciğin ile Özden dinledi. Yazı 19 tarihli, tam altı günlük. Yakın havadis ama ne kadar makbule geçiyor. Pazartesi günü mektup yazarken yemeğe gelecek. Ömer'den sen de mektup bekliyorsun. Bilmem buldun mu? Biz de soğukları unuttuk. Amma artık anormal sıcak havayı neşe ile hatırlamıyoruz, aksine korku ve kaygı ile karşılamak âdet hâline geldi. Mevsim daha uzun. Soğuk ne vakit başlarsa zararı çok olur diyorlar. Buraya gelmen için daha altı aydan bahsetmeni anlamadım. Parmaklarımızla hesapladık. Temmuz'un 19'u bize pek geç geldi. Sizin imtihanlar Haziran'ın ilk haftasına bitmiyor mu? Bunu bir defa daha sorduğumu hatırlıyorum.

Ömerciğim ne âlemde? Biz hep iyiyiz. Sevgilerle gözlerinizden öperiz. Canım evladım.

Sevgili Babacığım,

25 tarihli mektubunuzu bugün aldım. Bu sabah, fakülte olmadığı için uzun uzun uyuduk. Kalkınca mektubunuzu buldum, tatil gününe keyifli başlamamıza sebep oldu, teşekkür ederim.

Meşgul bir hafta geçirdik, Ömer de ben de. Electricity ve Economics'den ufak yoklamalar yaptılar, iyi geçirdim. Ömer laboratuvarında son ölçülerini tamamladı.

Derslerim enteresan olmakta devam ediyor. Bilhassa Theory of Electrons ve Modern Differential Geometry (bundan galiba size bahsetmemiştim) benim için tamamıyla yeni konular. Theory of Electrons'u, Einstein diye yaşlı bir Rus Yahudisi veriyor, yirmi beş senedir Amerika'da; meşhur teorik fizik profesörü. Aramız iyi, geçen *term*'de verdiği dersten A almıştım. M. Differential Geometry, geçen *term*'deki Tensor hesabının devamı; relativite teorisinin kullandığı matematik esaslardan bahsediyor, onun için faydalı.

Bu mektubun elinize geçmesi Özden'in yıldönümüne rastlayacak. Tebriklerinize ben de şimdiden katılayım, gözlerinden öperim.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

P.S. 266 \$ geldi. Bankadaki param 800 \$.

"International durum pek gergin."

1 Şubat 1948

Pazar

Erdal sevgili oğlum,

Sabahtan beri güzel mektubunu bekledik. Bugün talihimiz olmadı. Yazın bir yerde kalmış olacak. Sabahleyin annen, Özden beraber gezdik, atla. İhtiyar işi yavaş tempo bir saat kadar. Hava +10, 11 derece. Olmaz şey. Bakalım burnumuzdan gelecek mi? Siz nasılsınız? Birkaç gündür kısa kısa hep Ömer'e yazdım. Sen-

den, senin derslerinden havadis vermesini söyledim. Birbirinizin çalışma gidişi ve sonucu üzerinde karşıdan görüşlerinizi bilmek benim için çok eğlenceli olduğundan fazla, çok istifadelidir. Bakalım Ömer nasıl yapacak? Herhalde sen de yapacaksın.

International durum pek gergin gidiyor. Dünya ne kadar idman etti, bu kadar çekişmeye. Benim bildiğim bu hâle idman edilmez. Bu mutlak patlak verir, ama bakalım belki bu sefer çözüme pasif olur.

Şimdi en mühim iş sizlerin iyi vazife yaparak yetişmenizdir. Ona da ümidim pek kuvvetli. Gerisi hayatın tabii dersi; şimdi biz rol yapıyoruz. Sonra siz yapacaksınız. Hep iyiyiz evladım. Ömer'in de senin de gözlerinizden öperiz canım evladım, sevgili Erdalcığım.

2 Şubat 1948

Erdal, sevgili oğlum,

Şimdi Genel Sekreterimizle işim bitti. Senin mektubuna başlıyorum. Üç gün yazarım. Sabah kalkar kalkmaz annen dedi ki, bugün çocuklardan not haberi bekliyorum. Sonra ata bindik. Keyifli bindik. Annen ile manejde bir aralık da dışarı çıktık. Süvari subaylarının hazırlandıkları maneje katıldık. Hulâsa çok eğlenceli bir sabah gezintisi ve sporu yaptık.

Bu sabah şeker tahlili de yaptırmıştık. Üç hafta evvelki tahlilde 134 çıkmıştı, fazla idi. Bugün 128'e düşmüş. Ona da memnun olduk. Bunların hepsinden sonra ve en kıymetlisi olarak sizin not telini aldık. Hâlâ heyecanını taşıyorum.

Var olun evlatlarım. Gözlerinizden öperim.

"Hepimiz akademik ilim düşkünüyüz."

4 Şubat 1948
Çarşamba

Erdal'cığım,

25 Ocak tarihli mektubun, Ömer'in 21 tarihli ile beraber geldi. On gündür mektup alamamıştık. Pek makbule geçti. Sağ olun. Ömer'in tezi, senin derslerin ve *term*'ler hakkında verdiğiniz malumat da kıymetli. Teşekkürler ederiz. Derslerde yeni şeyler öğrendiğini, ilerlediğini hissettiğin intibayı bana ayrıca zevk verdi. Mart ortası *term*'i de hemen hemen bir aylık iş. Beş Ocak'ta bu *term*'e başlamış idiniz, iki ay on gün aralıkla mı *term* imtihanı gelmiş olacak? Hayırlısı olsun.

İyi bir akademik tahsile ne kadar ehemmiyet verdiğimi bilirsin. Hepimiz öğrenme, hem de akademik ilim düşkünüyüz.

4. II. 1948
Çarşamba

Erdal'cığım

25 ocak tarihli mektubun, Ömer 21 tarihli ile beraber geldi. On gündür mektup alamamıştık; pek makbule geçti. Sağ olun. Ömer'in tezi, senin derslerin ve *Term*'ler hakkında verdiğiniz malumat kıymetli. Derslerde yeni şeyler öğrendiğin hissettiğin intibayı bana ayrıca zevk verdi. Mart ortası *term*'i de hemen hemen bir aylık iş. Beş ocakta bu *term* imtihanı gelmiş olacak. Hayırlısı olsun.

İyi bir akademik tahsile ne kadar ehemmiyet verdiğini bilirsin. Hepimiz öğrenme, hem de akademik ilim düşkünüyüz. Bismillah

Bunun zevki ve şerefi, aile içinde sana nasip olacak. Hepimiz seninle ayrıca iftihar duyacağız. Seçkin bir ilim adamı yetiştirmek bir aile için ne mutlu.

Hep iyiyiz. Gözlerinizden öperiz. Haziran hesabına da bayıldık.

P.S. Ömer şayet kayakta olursa ona mektubunda havadis verirsin değil mi?

2/

zevki ve şerefi, aile içinde sana nasip olacak.
Hepimiz seninle ayrıca iftihar duyacağız. Seçkin
bir ilim adamı yetiştirmek bir aile için ne mutlu.
Hep iyiyiz. Gözlerinizden öperiz. Haziran hesabına
bayıldık. İhsan

P.S. Ömer şayet kayakta olursa ona mektubunda
havadis verirsin, değil mi?

13 Şubat 1948

Cuma

Erdal oğlum,

Ömer kayak tatiline başladı mı? Tezi için bir cevap aldı mı? Çok zamandan beri senden mektup almadım gibi geliyor; yarın öbür gün bekliyorum. Biz hep iyiyiz. Bu sabah manejde ata bindim. Hava dışarıda yarı yağmurlu ve serince. Ama bu yağmurlar çok lazım ve yararlıdır. Annenin kabul günü; içeride misafirler var. Büyükkannen iyileşti. Özden de pek meşgul galiba? Benim ile bugün ata binemedi. Bilmem gazeteler muntazam geliyor mu? Bir de benim bugünlerde meşgul olduğum bir iş, Bağdat'a karşılık ziyareti yapmak meselesidir. Mart'ın 10-20'sine istiyorlar. Bugün prensibine evet diyeceğim. Ömer'in, senin gözlerinizden öperim. Bana derslerinizden tafsilat yazınız. Selamlar sevgiler.

"Kiliseye gitmeyene iyi gözle bakmıyorlar."

15 Şubat 1948

Pazar

Sevgili Babacığım,

Salı günü Ömer trenle Sun-Valley'e hareket etti. Bu mektup elinize geçinceye kadar ondan oradan bir haber alırsınız herhalde. Tezini beğendiklerini de yazmıştır.

Bu hafta mektepte epey yapacak şeyim vardı. Onun için yalnızlıktan sıkılmadım. Hafta sonunda da San Fransisko'dan Ömer'in iki arkadaşı geldiler, tatilleri var, üç-dört gün burada kalıyorlar. Beraber dolaştık. Bugün hava çok güzeldi. Yakındaki Mount Wilson rasathanesine gezmeye gittik; bir dağın tepesinde, güzel yolu var; çam ormanı içinde. Teleskoptan yalnız gece bakılıyor tabii, dışarıdan görmüş olduk. Etrafta da biraz kar gördük, hoşlandık.

Cumartesi günü, sizin, annemin, Özden'in güzel mektuplarınızı aldım. Geçmiş olsun, ufak bir rahatsızlık geçirmişsiniz. Tekrar ata binmeye başlamışsınızdır umarım.

Geçen hafta içinde Atomic Physics'den bir imtihan olduk, nispeten iyi geçti. Devre ortası imtihanlarının son imtihanlar kadar iyi geçmemesinin bir sebebi, bunlarda çok az vakit (1 saat) bırak-

maları; sonlarda 3 saat. Çabuk imtihan geçirmeye alışmamışım.

Fen Fakültesi'nin normal kadrosu içinde çalışıyorum sayılmaz. Ona *undergraduate*¹ tahsili (4 sene) karşılık geliyor. Benim aldığım (*graduate*²) dersler doktora için çalışanların aldığı dersler.

Birkaç gündür borsada hububat fiyatları düşüyor. Büyük hadise sayılıyor. Fiyatlar anormal olarak yüksek. Şimdi birden düşerse arkasından *depression*³ gelecek mi diye merak ediyorlar. Ekonomi hocamız da *depression* geliyor mu gelmiyor mu, diye bir vazife verdi. Artık böyle meseleleri çözecek hâle geldik de! Mamafih işin esasını bilen olmadığı için zararı yok, bir tahmin de biz yapacağız.

Saat sekiz oldu, radyoda her tarafta kiliselerden neşriyat başladı. Ben de bir plak koydum. Kilisenin Amerikan hayatı üzerinde bu kadar nüfuzu olduğunu hiç tahmin etmez insan. Pasadena'da en çok rastlanan şeyler önce lokanta ve benzinciler, sonra kilise ve bankalar. Kiliseye gitmeyene iyi gözle bakmıyorlar. Ömer'in bir arkadaşı hoş bir şey anlattı. Amerikalı arkadaşlarımla mektepte yapamadıkları meseleleri o, Teknik Üniversite bilgisiyle umumiyetle çözüyormuş. Bir gün bir arkadaşı sormuş: "Sen hem bu kadar akıllısın da nasıl oldu da Hıristiyan değilsin?"

Sevgilerle ellerinizden öperim babacığım!

P.S. Büyükanneme de geçmiş olsun.

16 Şubat 1948

Pazartesi

Erdal, sevgili evladım,

Sana da bir iki satır yazayım. Her hafta bir mektuba bizi pek iyi alıştırdın. Bu sefer bilmem bir-iki gün gecikti mi? Tez için Ömer de tafsilat yazdı. Pek istifadeli idi. Şimdi o kayakta, sen yalnızsın. Bu sene inşallah Haziran'da hep buluşacağız.

Derslerinden bana daima tafsilat yaz. Senin ile beraber, tahsilini takip edebileyim. Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Canım Erdalcığım.

Biz büyükelçimizi Moskova'dan çekiyoruz, diye bir sansas-

1. (İng.) Lisans.

2. (İng.) Lisansüstü.

3. (İng.) Depresyon ya da kriz.

yon, iki gün bütün Avrupa'yı kapladı. Aslı yok. Derhal düzeldi. Fakat dünyanın sınırları gergin. Durum kararsız. Bizim ile bir hadise çıkması dünya umumi meselesine bağlı gibi görünüyor. Bu şartlar içinde olabileceği kadar sükûnetliyiz. Selamlar ve sevgiler.

18 Şubat 1948

Çarşamba

Oğlum, sevgili Erdalım,

Ankara'ya kış birden ve pek gösterişli geldi. Yerde kar 10 santimden az değil. Isı sıfırın altında, sabaha karşı -6 imiş. Keyfimiz yerinde. Tarım için iyi olacak. Meyvelere de çoğu iyi olacak. Acep sizde de birdenbire bozdu mu? Büyükannen demin sofrada gözlerinizi öptüğünü yazıp yazmadığımızı soruyordu ve yazdığımıza şüphe gösteriyordu. Hep iyiyiz.

Ömerciğimiz kayak tatilinden dönmemişse bile bu mektup varıncaya kadar döner. İyi vakit geçirdi, dinlendi diye seviniyoruz.

Derslerin iyi gidiyor mu? Arada yoklama oldu mu? Mart'ın ortasını, yani şurada üç haftayı yeni helecanele karşılamaya başladım.

Ömer'in, senin gözlerinizden öperiz. Canım oğlum, sevgili Erdalım.

"Sayenizde her yerde itibar görüyoruz."

21 Şubat 1948

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Bu haftayı yalnız geçirdim. Ömer yarın öbür gün gelir tahmin ediyorum, hafta başında aldığım bir mektubunda bu kadar kalacağını sanmıyordu, demek iyi vakit geçiriyor.

Bu haftalık tecrübeme göre, yalnızlığa tahammül edebileceğimi sanmıyorum. Enstitüde yapılacak iş çok, evde de ders hazırlamak var, vakit geçiyor. Ömer'in arkadaşları Salı sabahı gittiler. Pazartesi akşamı bizim evde yemek (tavuklu pilav) yaptılar; beraber yedik. Amerika'da pişirmesini öğrenmişler, ilk öğrendikleri

Birikmiş bir deste *Ulus* geldi. Enteresan iç politika havadisleri vardı. Kenan Öner hem başkanlıktan hem DP'den istifa etmiş. Genç demokrasimizin yeni bir zaferi. Sabrınız, azminiz ve mahirane idareniz sayesinde daima daha açık ufuklara doğru yol aldığımızın yeni bir işareti.

[illegible]

DP'nin maaş zamları meselesi karşısında aldığı durum da bir skandal doğurmuş. Bunun altından kolaylıkla kalkamamışlardır herhalde.

Geçen akşam radyoda Truman'ın kısa bir seçim nutkunu dinledim. Demokrat Partinin senelik yemeğinde söyledi. Cumhuriyetçileri öyle sert itham etti, şaşıttım. "O parti zengin bir azınlığın menfaatlerini korumak için kurulmuştur ve bugün de öyle hareket etmektedir," dedi. DP'yi *progressive liberalisin*, RP'yi de *reactionary conservatism* ile vasıflandırdı. Nutkunun sonunda eğlenceli bir pot kırdı. "Demokrat partinin politikası Jefferson'ın, Wilson'un ve Theodore Roosevelt'in politikasıdır ve bu bana yeter," dedi. Hâlbuki Theodore Roosevelt, Cumhuriyetçi başkanmış. Truman, Franklin Roosevelt demek istedi, ağzından yanlış çıktı.

Cuma günü Fransızcadan doktora için ek ehliyet imtihanı verdim. İki sayfalık bir yazıyı İngilizceye tercüme ettirdiler, iyi oldu. Neticeyi gelecek hafta öğreneceğim. Fakat tercüme edilecek yazı tahminimden güçlü. Almancadan böyle bir imtihanı geçmek için hiç olmazsa bir sene çalışmalıyım. Bir matematik kitabı için lazım oldu, sökmeye çalışıyorum.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım.

22 Şubat 1948

Pazar

Erdal, sevgili oğlum,

Annen ve Özden ile beraber Adana'dayız. Su baskını mıntıkası. Epey zarar var. Çaresini bulmaya çalışacağız. Çok şükür, can kaybı yok gibi. Sabahtan beri geziyoruz. Yarın da tayyare ile baskın bölgesini havadan göreceğiz. Siz nasılsınız? Ömer'den 12 Şubat tarihli, Sun Valley'den bir mektup almıştım. Cuma günü cevap yazdım. Senin 15 Şubat tarihli mektubunu dün aldık. Yola çıkarırken bundan kıymetli hediye olamazdı. Derslerinden, ara yoklamalarının oldukça iyi geçtiğinden ihtiyatlı bir surette bahsediyorsun. Mart imtihanla giriyor. Heyecanı şimdiden bende başladı. Biz Mart'ın ilk haftasına kadar seyahatte oluruz. Gittiğimiz yerlerden mektup yetiştirmeye çalışırız. Arası uzarsa merak etmezsiniz. Hep iyiyiz. Gözlerinizden öperiz. Canım oğlum. Ömer'in gözlerinden öperiz. Seyahatten neşe ve afiyetle dönmesini dileriz.

(SAGLIKLI) **YATIRIM** **YATIRIM**
 Adres: İsmail YALMAN **YATIRIM**
 3. KAT **YATIRIM**
 CUMHURİYET YOLU **YATIRIM**
 NO: 10 **YATIRIM**
 BEŞİKTAŞ **YATIRIM**
 İSTANBUL **YATIRIM**
 TEL: 241 10 10 **YATIRIM**

*“İmtihanlar bu sefer iyi geçmedi.
Sebebi yorgunluk.”*

16 Mart 1948
Salı

Sevgili Babacığım,

9 Mart tarihli mektubunuzu bugün aldım. Her imtihanın bir sürpriz kaynağı olduğunu söylüyordunuz, hakikaten öyle. Fakat bu sefer kısmetimiz başka türlü çıktı. Demek istediğim, imtihanlar bu sefer geçen devreki kadar iyi geçmedi. Atom fiziğinden B yahut C, Elektrik'ten D alacağımı tahmin ediyorum. Bir dersten D almak Master derecesine mani değil; fakat doktora için kâfi değil; bir defa daha girip (gelecek sene) hiç olmazsa C almam lazım.

Bu neticelere başlıca sebebin yorgunluk olduğunu sanıyorum. Sene içinde farkında olmadan kafamı fazla yormuş yahut az istirahat ettirmiş olacağım, imtihana çalışırken son günlerde çalışmaya karşı isteksizlik ve düşünmede güçlük çekiyordum, imtihanda da lazım geldiği kadar düşünemedim. Yoksa nispeten acemi olduğum geçen devrede aldığım notlardan aşağı düşmeye başka sebep yoktu. “Haddinden fazla çalışma, verimi bilakis düşürür,” diyordunuz zaten; ama bu kadar olacağına inanamıyordum. Şimdi tecrübe etmiş oldum, ders alacağım.

Size sıkıntılı haberler verdiğim için üzülüyorum. Daha önümde iki imtihan var; Elektronlar hocası da imtihan yapıyor. Bunlardan daha iyi notlar alacağımı umuyorum; nispeten ezber dersler. Geçen imtihanları, ilerisi için faydalı bir ders şeklinde alarak hazmetmeye çalışıyorum. Netice itibariyle, normal olarak geçen devrede almış olmam gereken notları şimdi alıyorum galiba.

İmtihan sonunda bir hafta tatil var. Bütün notları bu tatil sonunda öğrenebileceğim 29 Mart takriben; telgraf çekerim.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım.

19 Mart 1948

Cuma

Erdal, sevgili oğlum,

İmtihanların kimbilir seni ne kadar meşgul ediyor. Ömer'in hazırlık günleri de bu sırada. Ömer belki hareket etmiştir. Ama haber verirdi. Electricity iyi geçti mi? Telgraf daha almadık. Ayın yirmi beşini bekleyeceğiz. Biz bugün ata bindik. Özden benden bir saat bir çeyrek fazla. Ben bir saat 20 dakika. Annen 20 dakika. Anlıyorsun, manejde birbirimizden sonra bindik. Birbirimize çalım yaptık. Truman nutuklarını söyledi. Komanterleri dünyayı kapladı. Siz de merakla takip etmişsinizdir. Ömerciğimizin gözlerinden öperiz. Bu mektup ona yetişirse. Senin özleyerek gözlerinden yanaklarından öperiz. Canım evladım, sevgili Erdalım. Ömer ile beraberken ne kadar iyi idi. Ben aslan evlatlarıma güvenirim.

21 Mart 1948

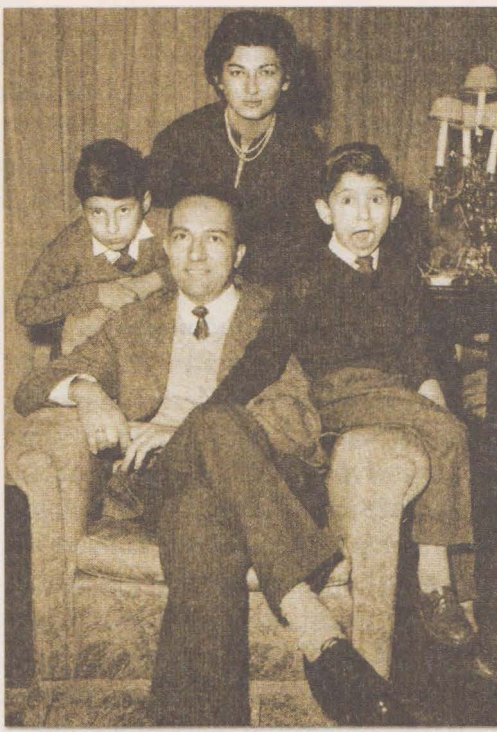
Pazar

Sevgili Babacığım,

İmtihanlarım bitti. Son üçü daha iyi geçtiler. Economics'den A, Electrons'tan A, Differential Geometry'den B aldığımı tahmin ediyorum.

Electricity'nin hocasıyla konuştum; teselli etti. "Böyle bir problem dersinden metni, mevzuu daha önceden bilmiyorsanız, bir defada C almak çok güçtür," dedi. Geçen sefer nasıl C aldığıma şaşmış. Ama ben, yorgun olmasaydım bu sefer de bir C almış olacağımı sanıyorum gene. Neyse, hiç olmazsa mevzuu öğrenmiş oldum, gelecek sene imtihanı geçirmek daha kolay olacak. Bu problem derslerinde ekseriyetin, bir sene derse dinleyici olarak gittiklerini, sonra imtihana ertesi sene girdiklerini sonradan öğrendim. Mesela burada doktora için çalışan, bizim Ankaralı Doçent Tanyel öyle yapıyor.

Önümüzdeki son devrede Electricity'yi ben de dinleyici olarak almayı düşünüyorum, mevzuya tamamıyla yabancıyım şimdi. Belki de devre başında ciddi olarak almayı tecrübe edip fazla

Gündüz Pamuk, eşi Şekure Hanım ile oğulları Şevket ve Orhan Pamuk.

yorulursam imtihana girmeyeceğim; devre ortasında imtihana girmemeye karar verirsiniz, o dersi almamışsınız sayılıyor, bir yararı yok.

Şimdi tatildegiz, 29 Mart'a kadar. New York'tan Aydın ve Gündüz Pamuk geldiler, bir hafta kadar kalacaklar, dönüşte Ömer de belki onlarla gidecek. Gündüz, Ankara'dan iyilik haberlerinizi getirdi.

Ömer'in tezinin biraz işi çıktı. Tetkik eden komite ilmî tarafını kabul etti; yalnız üslubunun daha ilmî olmasını istiyormuş. Ömer daha ziyade konuşulan dille yazmış; şimdi onu düzeltti, daktilo ile yeniden yazdırıyor.

Ellerinizden özlemiş özlemiş öperim canım babacığım.

*“İşin başı vaziyeti doğru görmek,
tedbiri doğru bulmaktır.”*

23 Mart 1948

Salı

Erdal, sevgili oğlum,

16 Mart tarihli mektubunu Ömer'in 17 tarihli ile beraber aldım. Bir haftadır imtihanlarınızla meşgul olduğunuzu düşünerek merak ediyordum. Yirmi dokuz Mart'ta telgrafınızı beklerim. Ehemmiyet verdiğiniz baştaki iki ders için tahminlerinden üzülmüyorsunuz. Dediğin gibi ilk sömestrde olacak, ikincide oldu, demek. Bu hadiseyi normal aldım. Hiç mübalağa etmedim. Yabancı dil ile en zor mevzular üzerinde ihtisas yaparken hususiyle ilk devrede türlü sürprizler olacaktır. Hele neticeyi alalım. Senin vaziyeti soğukkanlılıkla ve hiç kendimizi aldatmayan objektif bir muhakeme ile karşılaşmanı yürek rahatı ile takdir ettim. Electricity için icap ederse gelecek sene de bir daha imtihan verirsin. İşin başı vaziyeti doğru görmek, tedbiri doğru bulmaktır. Hadiseleri kendi arzumuza göre düzene koyamayız, ihtiyarımız haricindeki tezahürlere karşı tedbir alırız. Sıhhatin yerinde, sinirlerin sakın olsun. Geri kalan güçlükleri herhalde yeneriz. Biraz yorulmuş olmana ben de ihtimal veriyorum. Ama ben asıl, geçmiş üzerinde fazla üzüntü ve kuruntu yapmamayı daha salim bir çıkar yol sayarım. Şimdilik bu kadar. Yarın Ömer ile beraber size tekrar yazarım. Gözlerinden hasretle öperim canım oğlum, sevgili Erdalım.

24 Mart 1948

Çarşamba

Sevgili Erdalım,

Bu mektup eline değdiği zaman bir haftalık tatilini bitirmiş, dinlenmiş olacaksın. Mektubum seni sakın, azimli ve kararlı bulacaktır. Ortada mübalağa edilecek, fazla üzülecek bir şey yok. Sükûnetle çalışmaya devam et. İçimizde ilim olarak, en zor kariyeri sen yapıyorsun. Elbet, bir düzeye kolaylık ve rahatlık asıl değildir. Güçlükler olacaktır. İşin başı sıhhatin, neşen. Zayıf bir teşekkülden, dünyanın en şöhretli müessesesinde, yabancı dil ile boy ölçüsüne gittin hâlimize bin kere şükür.

Sevgili oğlum, ben senin hassasiyetine, vazife duyguna güvenirim. Üzülüyorum. Sana vaziyetleri objektif gördüğün, doğru aksettirdiğin için teşekkür ederim.

Bugün annen, Özden ile beraber manejde ata bindik. Seni hasretle bekliyoruz, inşallah Haziran ortasında burada olacaksın. Gözlerinden özlemiş özlemiş öperim. Canım oğlum, sevgili oğlum.

"Hayatın zikzakları..."

27 Mart 1948

Cumartesi

Erdal, sevgili oğlum, canım oğlum,

Burada havalar güneşli olmaya başladı. Isı +10 derece idi. Bu sabah annen ile Marmara'da biraz yürüdük. Çimen, kurumuş ama halı gibi ayağı okşuyor, işimin de birçok olduğu gün. Şimdi saat 15.50. Saat 16.30'da bir Amerikalı general kabul edeceğim. Ömer ne yapıyor? Bu mektup geldiği zaman Ömer görecek mi? Acep çabuk gelir mi, diye yolunu bekliyoruz.

Senin hesabına göre yarın değil, öbür gün notlarını alacaksın. Ben de bir gün sonra telgrafını okurum. Sükûnetle bekliyorum. Senin de artık sükûnette olduğunu düşünerek teselli buluyorum. Kendini ve kuvvetini, moralini muhafaza edeceksin. Hayatın zikzakları bütün ömürde olacaktır. Elverir ki, senin yazdığın gibi, ders almasını bilelim.

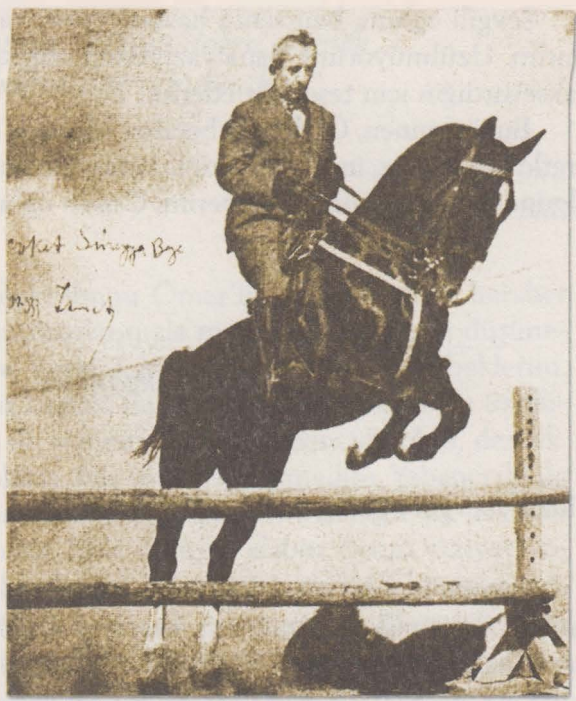
Hep iyiyiz. Büyükannen biraz üşütmüş. Gözlerinden hasretle öperim. Canım oğlum.

28 Mart 1948

Pazar

Erdal, sevgili oğlum,

Dün 21 tarihli mektubunu aldık. Hocan ile görüşüklerini, gelecek sene girmek usulünü yazıyorsun. Verdiğin bilgiler ve izahlar bizi (anneni ve beni) çok teskin ve memnun etti. Canım oğlum metni, mevzuu bilinmeyen problem imtihanına elbet girilmez. Şimdi normal yolu tutmuş olacağız. Her imtihana girecekmiş gibi yapıp sonra

Cumhurbaşkanı İnönü
manejde.

girmemezlik etme; bu beyhude üzüntü ve yorgunluk olur. Bu sene dinleyici olarak devam edeceğimi ve imtihana gelecek sene gireceğimi şimdiden söyle, işin doğrusu budur. Bugün telgrafını aldık. Electricity'den başkaları mükemmel. B tahmin ettiğin de A çıktı. Biz hep iyiyiz. Bugün manejde ata bindik. Manejden sonra Kral İbni Suud'un bana gönderdiği iki Arap kısrağını maneje bıraktık. Seyrettik. Bu mektup İstanbul'dan Cuma günü kalkacak, buradan Çarşamba günü gidecek. Daha yazarım. Gözlerinden öperim. Telgrafına, notlarına çok teşekkürler. Mümkün olanı yapıyoruz. Mümkün olmayanın yolunu çaresini buluyoruz. Selamlar ve sevgiler.

Bu mektup geldiği vakit Ömer yolda mı olacak? Belki bir kelime tel çekecektir.

Mevhibe İnönü ve Erdal İnönü.

"Bir kilo almışım, annemin hoşuna gider."

29 Mart 1948

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

23 ve 24 Mart mektuplarınızı aldım. Sükûnet verici, güven verici sözlerinize çok teşekkür ederim. Dedğiniz gibi bir hafta tatilden sonra dinlenmiş olarak azimle, sükûnetle yeni devreye başlıyorum. Notlarım telgrafla bildirdiğim gibi; Atomic Ph: C, Electrons: A, Diff. Geometry: A, Economics: A, Electricity: F. Buna telgrafta D demiştim, ikisi arasında pratik olarak fark yok; master için zararı yok (çünkü bu derse ihtiyacım yok master için), doktora için bir daha imtihana girmem lazım.

Yeni programı yaptık. Atom fiziğine, Ekonomiye, Modern Differ. Geometry'e devam ediyorum. Yeni olarak Spektroskopi ve laboratuvar var, doktora için de lazım olan bir ders bu. Bunlarla 140 ünite doluyorki master için kâfi. Vakit bulursam Electricity'ye de dinleyici olarak gitmek istiyorum.

Aydın, Gündüz Pamuk'lar burada. Geçen hafta otomobille Pasadena'nın etrafında gezdik, plajlara gittik, hava serindi, suya

girmedik ama epey hava aldık. Bu haftayı da burada geçirecekler. Dönerken Ömer'i de beraber götürecekler. Ömer'in tezinin daktilo ile yeniden yazılması daha bitmedi, sabırsızlanıyor artık.

Mektebin son taksitini verdim 166 lira; makbuzu müfettişe yolluyorum. Bankadaki param şimdi 444 lira.

Dün tartıldım, buraya geleli beri bir kilo almışım. Annemin hoşuna gider, diye yazıyorum. Sıhhatime dikkat ediyorum. Yaz iyice başlamak üzere, geceleri soğuk olmuyor artık, şikâyetimiz yok, gene iyi uyunuyor.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım! Büyükanne-min, annemin de ellerinden, Özden'in gözlerinden öperim, hepini-zi pek göreceğim geldi.

3 Nisan 1948

Cumartesi

Erdal, sevgili oğlum,

Bugün 29 Mart tarihli mektubunu aldık hemen cevap yazayım. Beş günde mektup almaya başladık. Nazar değmesin.

Dün Ömer'e de yazdım. Daktilo işine üzülmesin. Artık sonu üç gün evvel, üç gün sonra elimizde değil. Afiyetle geldiği zaman hepsi biter.

Senin sükûnete gelmen bizi çok sevindirdi. Vaziyete doğru teşhis koyduktan sonra normal ve imkân içindeki yolu bulduktan sonra üzülecek bir şey yoktur. Vakit bulursan Electricity'ye gitmek kararın çok muvafık, faydası olacağına, farkı daha yakından takip edeceğine şüphe yok. Ancak programa giren yeni ders ve laboratuvarla beraber, program için derslerden fedakârlık etmemek şartı ile. Laboratuvar seni epey meşgul eder zannederim. Fizik deneyleri çok vakit alır.

Ömer'e yetişirse mektubum, ellerinden öpsün. Gözlerinizden özlemiş özlemiş öperim canım evladım, sevgili Erdalım.

P.S. Taksit borcumuzu derhal öderiz. Makbuzu bekliyoruz. Tecrübene göre hakiki aylık masrafın ne oluyor?

Sevgili Babacığım,

Arka arkaya güzel mektuplarınızı aldım. Çok teşekkür ederim, en son 3 Nisan tarihli. Keyifli ata bindiğinize sevindim. Birkaç defadır attan bahsediyorsunuz, merak ediyorduk.

Ömer şimdi burada yok, Seattle'a (kuzeyde) gittiler, Cumartesi-Pazar dönecek diye umuyorum. İşleri de nihayet bitiyor artık; gelince bir iki gün içinde kesin hareket tarihini size bildirebilecek sanıyorum.

Derslerim için teşviklerinize, tesellilerinize tekrar teşekkür ederim. Yeni devre enteresan başladı. Hepsi benim için tamamen yeni konular. Atomic Physics'in devamı olan Nuclear Physics bilhassa meraklı; aynı zamanda geçen devrelerden daha güç, fakat zevkle takip ediyoruz.

Spektroskopi laboratuvarları da tahminimden daha enteresan çıktı. Bütün devrede yalnız bir deney yapılıyor. En hassas aletlerini veriyorlar ki dünyanın sayılı Spektrograflarından biri imiş. Notu da yalnız geçti (P), geçmedi (F) diye verilecek.

Electricity'i tamamen bıraktım. Başka derslere mani oluyordu. Onun yerine, Kuantum Mekaniği diye mühim bir ders var, arada onu dinlemeye gidiyorum.

Electricity'i bırakınca rahatladım, sağa sola gitmeye vaktim oluyor, önümüzde güzel konserler var; ayın 20'sinde de New York operası geliyor, bir-iki temsiline gideceğim; bakalım Butterfly'ı bizimkiler kadar iyi oynuyorlar mı?

Havalar ısınıyor, orada hâlâ kar olması şaşılacak şey, burada denize girme mevsimi geldi.

Gelen *Ulus*'larda bizde ciddi olarak petrol bulunduğunu okudum, tebrik ederim inşallah arkası gelir.

Hatırıma geldi, ben Fransızca imtihanından geçtiğimi yazmayı unutmuştum; not vermiyorlar sade geçenleri söylüyorlar.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

Türkiyede petrol devri açılıyor

İnönü intibalarını anlattı

Ramanda yeniden kuyular açılacak

İhtiyaç 5 misli artsa da bulunan petrol hepsini karşılayacaktır

— **Stellung 4 (Präsident)** — Als unabhängiger Mann
ist Herr Stolz sehr wohlwollend, selbstlos, gegen Partei-
geistung, gegen alle, die er in der politischen Bewegung
als „Unabhängigen“ sieht, und deshalb nicht in der Lage zu
einer Stellungnahme.

[illegible]

Demokratik mukadderatımızda bir dönüm noktası

Demokrat Parti Umumi İdare Heyeti
tasfiye yoluna artık hürken girmistir.

Yazar: Ahmet Erman Yalman

Pakistan Büyük Elçimiz

Yüce Divanda

Kahve meselesi tahkik ediliyor

Tahkikatı idare eden teftiş heyeti reisinin sözlerine Urgüplü piddetle itiraz ediyor

Einfluss des Jahres

Einfluss des Jahres auf die Entwicklung der Produktion in der Tschechoslowakei

Die Produktion in der Tschechoslowakei ist in den letzten Jahren stark gewachsen. Dies ist ein Ergebnis der Investitionen in die Produktion und der Entwicklung der Technologie.

Nur Tschechoslowakei

...der Kommandeur der 1. Division

[illegible]

Demokrat Partide

Kati tasfiye için çalışma başladı

Her videyette 2 kişinin ihtiyakide 14 Ağustos
bir toplantı yapılacaktır

[illegible][illegible]

D. P. Kilerin kaanari
B. Osman Nuri Koni,
Milletvekiliğinden de

istila etmelidir !

B. Osman Nuri Köni,
Milletvekilliginden de
istila etmelidir !

14 Nisan 1948

Çarşamba

Erdal, oğlum,

Büyük Meclis tatilden geldi, çalışmaya başladı, işlerimiz tekrar çoğalacak, çeşitlenecek. Şimdi bir de Türk-İngiliz müzik festivali geçiriyoruz. Yalnız iki milletin eserleri. Bir hafta sürecek. Pazartesi akşamı hep gittik, aman ne güzel parçalar çaldılar. Çalan bizim orkestra, idare eden İngiliz. Eserler İngiliz besteleri. Hayran oldum doğrusu. Bu akşam gene gideceğiz. Az az fakat yağmurlu havalar ümit verici, hiç olmazsa teselli edici. Siz nasılsınız? Senin 250 doların, iki gün aralıkla iki taksitte gitti. Mektap taksitinin makbuzu daha gelmedi. Ömerciğimin daktilosu da daha bitmedi. Fenni yazı kolay olmayacak ama siz de tam çaresini bulamadınız gibi geliyor bana. Dışarıdan bulunan daktiloların diferansiyel denklemlerini yazmalarına aklım ermiyor. Belki üniversite daktilo veya kâtiplerinden birini bulsaydınız daha pratik olurdu. Ne ise üzülmeyin. Çoğu gitti. Senin derslerin iyi gidiyor mu? Spectroscope ile nasılsın? Laboratuvar işleri aksilik ediyor mu? Herhalde çok vaktini alıyor.

Büyükannen kendisinden bir şey yazmamı çok istedi. Hepimiz, ikinizin de gözlerinden öperiz. Canım oğlum, sevgili Erdalım.

*“Annemin gönderdiği üzüm, pestil ve sucuk
makbule geçecek.”*

17 Nisan 1948

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Ömer geldi, seyahatinden memnun, iyi vakit geçirmişler, keyifli anlatıyor. O yoldayken tezinin daktilo ile yazılması da bitmiş. Şimdi kesin olarak eşyalarını toplamaya başladı. Bu hafta içinde buradan otomobille (Pamukların otomobili ile) ayrılacaklar. Tam gününü size yazar tabii. Paris’e uğramaktan vazgeçti gibi, tayya-reyle doğru gitmek, belki Londra’da bir-iki gün kalmak fikrinde.

Burada havalar birden ısındı, adamakıllı yaz. Plajlara dökül-meye başladılar. Ben daha gitmedim. Enstitüde herkes ceketsiz dolaşıyor, hocalar bile.

Derslerin gidişinden memnunum. Aktüel mevzuları, zevkle takip ediyoruz.

Gelecek sene doktora çalışmalarına devam etmek için şimdiden müracaat ediliyor, imkânları, şimdiki namzet talebe sayısından çok olduğu için, master çalışmaları esnasında alınan derecelere göre talebe kabul ediyorlar.

Beni kabul ettiler. Böylece burada doktora için çalışmaya devam edebileceğim. Enstitüye sevgim gittikçe artıyor. Amerika’nın en iyi fizik müessesesi olduğuna, şimdiye kadarki tecrübeme göre, inanıyorum.

Doktora tezimin konusunu şimdiden kararlaştırmamı söylediler. Bu hafta hocalarla konuşacağım.

Aylık hakiki masrafım, tecrübeme göre, 200 doları buluyor. Bu miktarla hiç sıkıntı çekmeden yaşayabilirim.

Annemin gönderdiği üzüm, pestil ve sucuk (iki kutu) bugün geldi. Teşekkür ederim, makbule geçecek.

Bugün öğleden sonra, civardaki bir parkta golf oynadık, Ömer bize öğretti, epey eğlendik; hava almak için de çok iyi, hiç farkına varmadan 2 saat yürüdük.

Sevgilerle ellerinizden öperim, canım babacığım!

17 Nisan 1948

Cumartesi

Erdal, sevgili oğlum,

Şimdi 8 tarihli mektubunu aldım. Annen daha görmedi. Sü-kûnetli ve neşeli yazıyorsun. Çok sevindim, teşekkür ederim. Ömer'in Seattle'den dönmesini Cumartesi yahut Pazar duyarsın ki, döneli bir hafta kadar geçmiş oluyor. Bugünlerde kendisinden de bir haber bekliyorum.

Derslerin için verdiğin bilgiler kıymetli, Spectroscope deney-lerinin ehemmiyetli olacağını tahmin ediyordum. Merakla çalışır-sın, iyi başarılar dilerim.

Biz hep iyiyiz. Gözlerinden öperim evladım.

Canım Evladım Ömer, Erdal,

Erdalcığım mektubunu aldık çok sevindik. Ömer hareket edemediği için üzülmesin. Bizim hasretimiz çok arttı. Ama onun üzülmemesi lazım. İnşallah gelince hepsini unuturuz. Senin Ömer'in gözlerinizden hasretle öperim canım yavrum.

Ömer, Özden için boynuna takacak birkaç sıra bir şeyler ge-tirsin, bir tane olsun iyi olsun.

M. İnönü

"Belçikalı piyanist, tutuk başladı. Sonra açıldı."

17 Nisan 1948

Cumartesi

Erdal, oğlum,

Sabahleyin postayı gönderdikten sonra Çarşamba postası için yazmaya başladım. Dün akşam konsere gitmiştik; şimdi de kon-serden geliyoruz. İngiliz-Türk Festivali diye bir müzik haftası ter-tip ettiler. Bugün son konseri idi. İngiliz parçaları da ne kadar güzel imiş. Hatta bizim zevkimize daha yakın. Eserler yalnız Türk, İngiliz, idare edenler Türk, İngiliz. Solistler de öyle. İngiliz solisti yalnız piyanist idi, iyi çalışıyordu.

Sabahki mektubuna annen bir-iki satır yetiştirdi. Büyükan-

nen, Zahit'e yazdırmış, pek sevinliyordu. Şimdilik allahâısmarladık. Ömer'in gözlerinden öperiz canım oğlum.

20 Nisan 1948, Salı

İki gündür işlerim pek çok. Bugün ata binmek istiyordum; binemedim. Yarın binersem yazarım. Bir Belçikalı piyanist dinledik. Tutuk başladı. Sonra açıldı, iyi parçalar çaldı. Hep iyiyiz. Gözlerinizden öperiz.

21 Nisan 1948, Çarşamba

Ömer'den bu sabah tel aldık: "Tezimi verdim." Annen, sevinç ile yatakta bana getirdi. Sonra hep beraber, annen, Özden davran-dık, uzun uzun ata bindik. Selamlar, sevgilerle gözlerinizden, yanaklarınızdan öperiz. Hareket gününü ayrıca telleyecektir tabii.

23 Nisan 1948

Erdal oğlum,

Cuma

Bugün çocuk bayramı. Hâkimiyeti Milliye Bayramı. Sabahtan beri hazırız. Çocuklar saat 14.30'da gelecekler. Şekerlerini alacaklar (Şimdi saat 12.00). Bizde yaz saati başladı. Sizde de var mı? Ortalık biraz serince, ama artık yaza doğru gidiyoruz. Siz nasılsınız? Ömer'in şimdi *red tape*'i¹ tamamlamaya çalıştığını sanıyorum. Düşündüm ki kendisine bir *title*² verilecek. Tezin kabulü muamelesi ve bir tebliğ olacak. Birkaç günlük işi tabii bulurum. Bu mektup eline değerse hasretimizi, sabırsızlığımızı söyleyecektir. Seni yalnız bırakacağız. Evimizi ve muhitimizi doldurup neşelendireceğiz.

Derslerin nasıl? Senin hareketine de inşallah bu ay üç hafta var. Çok göreceğimiz geldi. Bu akşam, ilk defa Karmen'i göreceğiz. Devlet Operası'nın yeni binasında opera temsilinin ilki. Hep iyiyiz.

Gözlerinizden öperiz canım oğlum, şeker oğlum, sevgili Erdalım.

Ömer'in gözlerinden, yanaklarından her yerinden öperim.

1. (İng.) Bürokratik işler.

2. (İng.) Unvan.

*Golf havadisine de sevindim.
Öğren ve bırakma.*

24 Nisan 1948
Cumartesi

Erdal, sevgili oğlum,

Bugün 17 tarihli mektubun geldi. Teşekkür ederiz. Çok memnun olduk. Ömer İnönü gelmiş. Eğlenmiş. Ne iyi. Tezini verdiğini de telgrafla öğrenmiştik. Kısa yoldan doğru bize gelmek niyeti de kıymetli bir müjde. Gözlerimiz sevinçten yaşardı. Dün de yazdığım gibi üç-beş gün kırtasiye işi olacağını tahmin ediyorum, hayırlısı. Ehemmiyetli olan tezinin kabul olunup unvanını resmen almasıdır. Ondan sonrası kolay. Oraya kadar da zahmetler ve beklemler hoş görülecektir.

Senin havadislerin de birbirinden kıymetli idi. Gelecek sene için doktora takip etmeye üniversite seni kabul etmiş ve bunu şimdiden bildirmiş. Erdalcığım, bu havadis bana pek keyif verdi. Emeklerimiz değerlendirildi, inşallah doktor adını aldığını da görmek nasip olur. Enstitüyü sevmen, onun doktor adına kıymet vermen de benim için büyük minnettir. Teşekkür ederim evladım.

Paranın hesabına da memnun oldum. Ben de öyle tahmin ediyordum. Yanında daima beş-altı yüz dolar bulunmasına ehemmiyet veriyorum.

Sucuk ile pestil afiyet olsun.

Ömer'in parası ne kadar, yola ne ile çıkacak acaba? Gözlerinizden öperiz. Golf havadisine de sevindim. Öğren ve bırakma. Selamlar ve sevgiler.

28 Nisan 1948
Çarşamba

Erdal, sevgili oğlum,

Yirmi altı tarihli telinden Ömer'in hareket ettiğini öğrendik. Ömer'in 21 tarihli bir mektubunu da sonra aldık. Verdiği tafsilata göre 1 Mayıs'ta at yarışlarında bulunacak. Sonra galiba oto ile New York'a gidecek. Demek Mayıs'ın ortasına doğru burada olacak. 250 dolar istiyordu, New York Başkonsolosumuz vasıtası ile telgrafla gönderdik. Gidince hazır bulacağını umarız.

Sen nasılsın evladım? Ufak aralıklarla yalnız kalmaya alışmış-tın. Şimdi artık hayatını yalnız tanzim edeceksin, iyi bir deneme ve idman olacak.

30 Nisan 1948

Cuma

Erdal, oğlum,

Yarın bir mektubunu bekliyorum. Bu, belki Ömer'in hareke-tinden sonra yazılmış olur. Aklımızda, fikrimizde hep sensin. Mektuplarını haftada ikiye çıkarabilir misin? Birisi pek kısa, hatta kart da olsa yine makbule geçer.

Ankara'ya kış yeniden geldi. Kar yağdı, ısı sıfıra kadar, memle-ketin bazı yerlerinde sıfırın altında 6'ya kadar düştü. Ne ise, ça-buk geçeceğe benziyor. Fazla tahribat yapmazsa sevineceğiz.

Dün akşam annen, Özden, *Karmen* operasına gittik, memnun olduk. Operamızın bu yeni mahsulünü size de bir gösterebilsek.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Derslerin iyi gidiyor mu?

"Güzel bir müzik haftası geçirmişsiniz."

2 Mayıs 1948

Pazar

Sevgili Babacığım,

Bildiğiniz gibi, Ömer Pazartesi günü buradan ayrıldı. Pa-muk'ların otomobili ile gidiyorlar. Cuma günü Oklahoma'dan yazılmış bir kartını aldım, "Seyahat iyi gidiyor," diyordu. Üç güne-kadar New York'ta, on güne kadar da Ankara'da olacak sanırım.

Yalnızlıktan şikâyetçi değilim. Enstitüde dersler hızlandı, im-tihanlar yaklaşıyor gene, yapacak işler çok. Laboratuarın hesap kısmına geldik, tahmin ettiğiniz gibi dünyanın vaktini alıyor.

Hafta içinde 20, 24 tarihli mektuplarınızı aldım, çok teşekkür ederim, beni hiç habersiz bırakmıyorsunuz, mektuplarınızın de-ğeri şimdi daha da arttı. Üç günde bir sizinle konuşmuş oluyo-rum.

İşleriniz gene çoğalmış, ama orada güzel bir müzik haftası geçirmişsiniz. Opera da açılmış, hayırlı olsun. Özden beraber ata bindiğinizden, gezdiğinizden pek memnunlukla bahsediyordu, ben de sevindim.

Bir konsere ben de gittim, piyanist Rubinstein gelmişti, iyiydi.

Dün öğle yemeğine Tanyel'lere (Ankara'dan fizik doçenti) gittim. Evde yemek pişiriyorlar, beni çağırmışlardı. Ben de gelecek hafta onları, karı koca, bir yere götüreceğim.

Hafta başında 120 lira geldi. Ömer'e giderken 150 lira verdim, yetecek kadar parayla yola çıktı zannediyorum. Bizim otomobilin bir-iki düzeltilecek yeri vardı, acenteye götürdüm, düzelttiler ama bana 50 liraya mal oldu. Şimdi bankada 200 liram var.

Otomobilin Ağustos'ta gelmesinin tabii ziyarı yok, rengi istediğiniz gibi olsun.

Büyükannemin, annemin, Özden'in mektuplarını da aldım, hepsine teşekkürler. Büyükannemin öksürükten o kadar rahatsız olduğunu bilmiyordum, tekrar geçmiş olsun. Annem de Ömer'i merak ediyor, inşallah pek yakında bütün merakları geçecek.

Ellerinizden özleyişle operim canım babacığım!

2 Mayıs 1948

Erdal, oğlum,

Pazar

25 Nisan Pazar günü annene yazdığın mektubu bugün aldık. Teşekkür ederiz. Hazırlandığını söylediğin Ömer'in hareketini de ertesi 26 günü tel ile bildirmişti. Ömer'in istediği 250 doları New York Başkonsolosumuza gönderdik. Annenin hakkı varmış haftada bir mektubunuzu almak kâfi nimettir. Daha fazlası için sıkıştırmaya hakkım yoktur. Cumartesi yahut Pazar bir mektubunu emniyetle almak ne devlettir.

Havalar burada daha serindir. Kar yeni kalktı. Bugün yarışlar başladı; ama gitmedim. Bir buçuk ay sonra inşallah hareket edeceksin. *Master degree* için bir vesika verecekler değil mi? Bununla bir ecnebi üniversiteden de lisansiye alacaksın değil mi? Sonra doktorayı takip edeceğiz.

Derslerin enteresan devam ediyordur. Biz hep iyiyiz. Gözlelerinden özlemiş özlemiş öperiz. Canım oğlum, sevgili Erdalım.

"Canım Erdalım, sana şeker göndereceğim."

5 Mayıs 1948
Çarşamba

Erdal, oğlum,

Ömer'den yoldan yazılmış bir mektup aldık. Karşılığını bakalım New York'a yetiştirebilecek miyiz? Biz hep iyiyiz. Sen nasılsın? Gelecek mektubunda aybaşı hesabı olacak, derslerin için de biraz malumat bekliyorum. Ömer tezinden memnun görünüyor. Çok sevindim. Sen hareket zamanını tahmin edebilecek misin? Gözlerinden öperiz, sevgili oğlum.

Canım Erdalım, nasılsın? Ömer'den yoldan mektup aldık, yarın MTA Müdürü Amerika'ya gidiyormuş, sana şeker göndereceğim. Gözlerinden öperim yavrum.

M. İnönü

6 Mayıs 1948
Perşembe

Sevgili Babacığım,

Bugün 28 ve 30 tarihli mektuplarınızı aldım. Bundan sonra haftada iki defa mektup yazmaya çalışırım.

Birikmiş *Ulus*'lar geldi. Operanın ilk açılışında çıkmış bir resim vardı, siz de annem de düşünceli görünüyordunuz. Bu defaki *Karmen*'den daha çok hoşlanmışsınızdır herhalde. Ömer'den başka bir haber almadım. Şimdi New York'tadır herhalde.

Derslerim iyi gidiyor. Devrenin sonuna da bir şey kalmadı. Tez problemi için hocayla görüştüm, "Karar vermek için daha erken, gelecek ilkbahara kadar dersler almaya devam etmeniz lazım," dedi. Zaten ben de öyle tahmin ediyordum; idare, formalite olarak haber vermişti.

137 lira aylığım geldi. Konser biletleri, iyi yerler 2,50-3,50 lira. Daha ucuzu (1,50) da var ama oradan duyulmuyor.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

*"Yalnızlığın artık tam içindesin.
Derslerin başlıca arkadaşın olacak."*

7 Mayıs 1948

Cuma

Erdal oğlum, sevgili oğlum,

Havalar hep yağışlı gidiyor. Daha sıcaklar gelmedi. Bir başlasa ekime çok faydalı olacak. Siz nasılsınız? Ömer'den daha haber yok; yani 27 Nisan'dan beri. Bugünlerde New York'a varması beklenebilir.

Sen nasılsın? Yalnızlığın artık tam içindesin. Ne vakit alışmış olacaksın? Derslerin başlıca arkadaşın, vazife hissin, sarsılmayan yardımcın ve teselli edicin olacak. Gözlerinden hasretle öperiz canım evladım.

Gözlerinden öperim yavrum Erdalım.

M. İnönü

10 Mayıs 1948

Pazartesi

Erdal oğlum, sevgili oğlum,

2 Mayıs tarihli mektubunu aldık. Çok sevindik. Senin hesabınca Ömer, 5 Mayıs'tan beri New York'ta. Bir haber almadık. Belki hareket edeceği zaman bir haber verecek.

Senin derslerin sıkı devri olduğunu tahmin ediyordum, inşallah kolay geçer. Çok göreceğimiz geldi. Ömer diplomasının getirilmesini de sana bıraktığına göre, Haziran'ın hangi tarihine kadar kalacaksın? Tahmini şimdiden yapmak kabil mi?

Paran iki yüz dolar kalmış. Zannediyorum ki Mayıs aylığını henüz almamıştın yazdığın vakit (yani 2 Mayıs'ta), Mayıs aylığını almış olsan yazardın. Borçları öderiz. Yol parasının ne kadar olacağını, Ömer geldikten sonra öğreniriz ama sen de bir şey yaz. Tabii izinli gelirken eşyanın bir kısmını, otomobilini, paran kalırsa onu bırakırsın. Öyle düşünüyorum. Hepsinin tedbirini şimdiden düşünmek lazım. Arkası yarın. Şimdilik gözlerinden öperim.

P.S. Posta günü yine değişti, Salı oldu. Şimdi Haldun (Derin) he-

sabı getirdi. 120 dolar dolayı, aylık 138 dolardan üç gün sonra göndermişiz. Bu hesapça 200 doları Mayıs aylığını aldıktan sonra kalmış oluyor. Mart sonunda 444 liran vardı. Paran birdenbire pek azalmış. Yarın sana 150 dolar göndereceğiz. Mayıs'ı idare edemeyeceksin, diye endişe ettim.

14 Mayıs 1948

Cuma

Erdal, Oğlum,

Ömer'in yarın New York'tan hareket edeceğini biliyoruz.

Kendisinden mektup aldığımızı yazmıştım. Yarın annen ve Özden İstanbul'a gidecek, karşılamak için. Ben de 19 Mayıs şenliğinden sonra gitmek, bir hafta kadar İstanbul'da dinlenmek istiyorum.

Sen nasılsın? Derslerin nasıl? Kimbilir ne kadar meşgulsün? Hava almayı, kâfi uyku uyumayı ihmal etme. Gözlerinden öperim. Canım oğlum. Posta yarın. Gene yazarım.

17 Mayıs 1948

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

10, 11 tarihli mektuplarınızı, şimdi Enstitü'den dönünce evde buldum. Ömer'den haber almışsınızdır; şimdiye kadar da kendisini görmüşsünüzdür umarım. Böyle işini bitirip dönmenin darısı benim başıma. Param az kaldı, diye merak etmişsiniz. Kabahat bende oldu. Aylık 6 Mayıs'ta geldi, o zaman size haber vermek hatırıma gelmedi. Sonra, Ömer giderken sinema makinesini satmaları için bir dükkâna bırakmıştı, daha küçüğünü almayı düşünüyordu. Gene 6 Mayıs'ta bana dükkândan sattıkları makinenin parasını yolladılar, 270 lira. Böylece şimdi bankada 588 liram var.

İmtihanlar 1-5 Haziran'da. 11'inde dereceler, diplomalar veriliyor. Buna göre 12-15 Haziran'da yola çıkacağımı tahmin ederim. Bugün uğrayıp fiyatları sordum:

Buradan-New York tayyare ile	182 \$
New York-İstanbul	528 \$
	710 \$

Eğer gidiş-geliş alınır (New York-İstanbul) 100 lira kâr ediliyormuş, yani 941 liraya geliyor. Gidiş-geliş bileti orada bir yaz geçirmeye de müsaade ediyor. Mamafih yakında yaz tarifi başlayacakmış, onun için yukarıki fiyatlar kati değil; gelecek mektubumda kati fiyatları da yazarım.

Derslerin sonuna geliyoruz. Bazen hava çok sıcakken çalışmak güçleşiyor ama bir şey kalmadı şurada.

İngilizcem, ben farkında olmadan ilerliyor. Spektroskopiden profesör herkese bir vazife vermişti, herkes sırası gelince yaptığı işler hakkında 10 dakika izahat veriyordu. Ben bugün geçirdim, kolay konuştum.

Dediğiniz gibi otomobili ve eşyalarımın büyük kısmını burada bırakacağım. Buradaki paramı yol parası olarak da kullanabilirim ama nasıl isterseniz.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığımı!

"Sürmenajdan sakınmalısın."

18 Mayıs 1948

Salı

Erdal, oğlum, sevgili evladım,

Ömer geldi. Afiyette, neşeli. Senden iyi havadisler getirdi. Hep aklımızda sensin. Şimdi senin tatilini bekliyoruz. Bir ay sonra seni aramızda bulmayı heyecanla düşünüyoruz. Derslerinde muvaffakiyet ve sıhhatinde itidal ve dikkat bekleriz. Sürmenajdan sakınmalısın. Zaten fazla bir gerginliğe sebep de yoktur. Gözlerinden öperiz, sevgili Erdalım.

P.S. Ömer sana mektup yazmış ayrıca yollamış.

Çarşamba

Canım yavrum, Erdalım,

Ömer'e çok şükür kavuştuk. Şimdi seni bekliyoruz. Haziran 15'te geleceğini yazmıştın, yine öyle mi olacak canım Erdalım? Ömer'i görünce seni de görmek arzusu daha arttı. Hayırlısı ile imtihanlarını ver de bir an evvel sana da kavuşalım canım yavrum, imtihanlarda kendini fazla yorma, sıkılma. Allah yardımcın olsun. İnşallah muvaffakiyetle verir, afiyetle gelirsin. Ömer'i iyi bulduk, toplamış, inşallah seni de iyi görürüz. Ömer'i Özden'le İstanbul'dan karşıladık, dün de tayyare ile buraya geldik. Gözlerinden hasretle öperim canım Erdalım.

M. İnönü

23 Mayıs 1948

Pazar

Erdal oğlum, sevgili oğlum,

Perşembe'den beri Dolmabahçe'deyiz. Şimdi de annen, Ömer ve hepsi Kadıköy'de halandalar. Hep iyiyiz. Hep seni düşünüyoruz. Ömer'i, Teknik Üniversite'ye hoca istiyorlar. Annen istemiyor. Sen gelince görüşürüz. Ömer'in askerliği sonbahara kalıyor. Kasım'da başlayan devreye girecek. Biz bir hafta daha burada kalırız. Dinleniyoruz. Bu mektubuma cevap alırken ne vakit geleceğini, yol parasına, buraya gelirsen orada bırakacaklarını nasıl düzene koyacağına dair de havadis belki yazarsın. Gözlerinden hasretle öperim canım Erdalcığım.

26 Mayıs 1948

Çarşamba

Dolmabahçe

Erdal, sevgili oğlum,

17 Mayıs tarihli den sonra bugün 10 Mayıs tarihli bir mektubu aldık. Posta cilvesi, ama yine çok sevindik. Derslerin ile çok meşgulsün. Bu sene için çok bir şey kalmadı, iyi imtihan neticeleri niyaz ediyoruz. Otomobili, fazla eşyanı bırakacaksın. Ömer ev kirasını da kadınla görüşebileceğini düşünüyordu. Sana da yazmış olacak. Ama ben yerin tehlikeye düşmemesine ehemmiyet veririm. Dönüşte yer kaygısına düşmeyesin.

Sana yol parası 1.000 dolar gönderirim. Fazla paran orada kal-

sın. Gurbettesin, üç-beş kuruş tasarrufun olması lazımdır.
Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz.

29 Mayıs 1948
Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Bu sabah Ekonomiden imtihan olduk. İyi geçti. Darısı ötekilerin başına. Ekonomi imtihanları aynı zamanda İngilizce kompozisyon imtihanları oluyor. Bugün oldukça rahat, beş altı sayfa yazdım.

Pazartesi günü, *Memorial Day*¹, tatil. Salı, Nuclear Physics; Çarşamba Spectroscopy, mühim imtihanlar. Sonra yazılacak iki vazife var, Cumartesi'ye bitiyor.

18,19 ve 24 tarihli mektuplarınızı bir arada aldım, İstanbul'da iyi vakit geçirirsiniz inşallah. Ömer sizi çok iyi bulduğunu söylüyor. Kendisini görmekle daha da iyileşmişsinizdir.

Bu hafta 166 \$ taksit ve 150 \$ geldi. Bankadaki param 800 \$'ı buldu.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım

"Annenin iki gözü iki çeşme."

30 Mayıs 1948
Pazar

Erdal, evladım,

Ömer maça gitti. Avusturyalılarla bir millî maç varmış. Saat 16.30'da oynanacak. Ömer saat 9.30'da gitmiş. Ömer, Teknik Üniversite'ye hoca olarak giriyor. Mukavemet dersine. Yarın mektebe gidip dekanla ve kürsü hocası ile görüşecek. Dün rektör ile görüştük. Bu fikir onun telkini. Askerliği, burada hayatının tanzimi, asistanlığı, doçentliği bir sürü mesele. Sen gelince tafsilatlı görüşürüz. Annenin iki gözü iki çeşme. Şimdi Ankara'ya götürüp sonra getireceğiz.

1. (İng.) Anma Günü: Her yıl Mayıs ayının son pazartesi günü, önceki savaşlarda yaşamını yitirmiş Amerikalıların anıldığı gündür.

Senin 1.000 dolar yarın postaya verilecek. Yol parası yeter sanırım. Yetmezse üstünü eklersin. Para vaktinde yetişir mi, diye içimde bir merak var. Uzarsa ararsın.

İmtihanların akşama sabaha başlıyor. Aklımız, fikrimiz hep sende. Muvaffakiyetler dileriz. Gözlerinden öperiz. Canım oğlum, sevgili Erdalım.

Canım Yavrum,

Ne hâldesin, imtihanların nasıl gidiyor? Allah kolaylık versin. İnşallah rahatça gelersin, sıkılma, telaş etme sükûnetle düşün. Hep hatırımdasın nasıl gelecek, ne yapacak diye. Kışlık esvaplarını dolaba mı koyacaksın? Güve var mı orda? Büyük bavullarına koysan arasına kâfiru koyarsın, en üstünü bohça ile kapayıp bavula koyarsan içine toz girmez. Gözlerinden öperim canım yavrum. Paltonu al lazım olur.

M. İnönü

31 Mayıs 1948

Pazartesi

Erdal, sevgili oğlum,

Biz bu akşam Heybeliada'ya gidiyoruz. Ömer bu sabah mektebe gidecek, kendi asistanlığını görüşecekti. Daha kendisini görmedim. Sana da havadis yazarım.

Bugün üniversiteye gittim. Talebe ile görüştüm. Onlara vazife duygusu üzerine nasihat ettim. Onların da dersleri kesilmiş, imtihanları başlıyor.

Senin yol paran 1.000 dolar gönderildi. Sana daha bir hafta emniyetle mektup yazabilirim. Ondan sonra bekleyeceğiz galiba.

Gözlerinden sevgilerle öperim, canım oğlum.

4 Haziran 1948

Cuma

Erdal, oğlum,

Dün imtihanlarından memnun olduğunu bildiren telgrafını aldık. Çok sevindik, imtihanların bitti mi, bitmedi mi üzerinde de

İnönüler Ankara'da.

çok durduk. Daha verilecek vazifelerin olduğunu tahmin ettik. Herhalde bu mektup eline geçecek. Biz dün akşam hareket edip bugün Ankara'ya geldik. Hep iyiyiz.

New York'tan Ankara'ya tayyare biletini geliş-gidiş alma. Yalnız geliş al. Evvelce yazdım mı bilmiyorum? Şimdi yazıyorum. Yarın da yazarım, inşallah on beş güne kadar buradasın. Gözlerinden hasretle öperim evladım.

5 Haziran 1948

Sevgili Babacığım,

Cumartesi

İmtihanlarımdın hepsi bitti, iyi geçtiler. Notlarımdın Nuclear Ph. B, Spectroscopy B (veya C), Diff. Geometry A, Economics A şeklinde olacağını tahmin ediyorum. Böylelikle bu seneyi orta ile iyi arasında bir derece ile kapatmış oluyorum. Daha iyi olacağımı umuyor ve istiyordum ama bu kadar oldu. Türkiye'de iyi bir tatil geçirdikten sonra inşallah gelecek seneye daha ümitli başlayaca-

ğım. Oraya varınca uzun boylu görüşürüz.

Yolculuk hazırlığına başlıyorum şimdi. Ayın 11'inde diploma töreni var, onda bulunacağım, Ömer'in derecesini de alacağım. Yetişebilirsem (toplanmak bakımından), 14'ünde buradan, 16'sında da New York'tan yola çıkacağım inşallah. O olmazsa 17'sinde buradan, 19'unda New York'tan.

Yol parası geldi sanıyorum; bankadan bir haber geldi. Fakat bugün, yarın kapalıdır banka; Pazartesi'ye anlayabileceğim.

New York Başkonsolosu'na (Belbez) pasaportumu yollamıştım. Doldurulacak kâğıtlar göndermiş. Seyahatimle ilgili oluyor kendisi. Bir de New York'ta istersem kendilerinde kalabileceğimi söylüyor. Ama rahatsız etmek istemiyorum. Zaten iki gece hepsi, bir otelde kalacağım.

Büyük havadis, Ömer'in Teknik Üniversite'ye girmeye karar vermesi. Hayırlı, uğurlu olsun. Burasını gördükten sonra bizim Teknik Üniversite'nin değeri Ömer'in gözünde büyümüştü. Şimdi de çok değerli bir eleman kazanıyorlar; kıymetini bilirler inşallah.

Annem, Ömer'in İstanbul'da kalması fikrine biraz daha alıştı mı? Bari siyasi durum yardım etse de bu yazı mümkün olduğu kadar çok zaman beraber geçirsek.

Ellerinizden özlemiş özlemiş öperim canım babacığım!

"Yıldönümünü kutlarsınız."

5 Haziran 1948

Cumartesi

Erdal, sevgili oğlum,

Yıldönümünü kutlarsınız. Bu sene temennilerimizi uzaktan gönderiyoruz. Sağ ol var ol. Gelişinde yeni yaşın için de seni ayrıca severim.

Tayyare biletini yalnız geliş al; geliş-gidiş alma, diye dün yazmıştım. Bu mektubun eline geçeceğini umuyorum.

Biz hep iyiyiz. Gözlerinden özlemiş özlemiş öperim, imtihanlarının neticesini bekliyorum. Belki telgraf çekersin.

Selamlar, sevgiler.

7 Haziran 1948

Pazartesi

Erdal, sevgili oğlum,

Uzun uzun hesap ettik. Bu mektubu da Pasadena'ya yazmaya karar verdik. Hep iyiyiz. Gözümüz haberinde, yollarda. Gözlerinden öperim canım evladım.

Canım yavrum,

Ne yapıyorsun, hazırlanıyor musun? Sıcaklar çok oldu mu? Eşyalarını hazırladın mı? Allah kolaylık versin. Hep seni hatırlıyoruz, inşallah afiyetle gelirsin. Gözlerinden öperim seni. Allah'ın birliğine emanet ederim yavrum. Paran yetiyecek mi? Yetiyecek kadar al da yolda sıkılma.

M. İnönü

İyi yolculuklar, gözlerinden öperim.

Ömer

12 Haziran 1948

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Bir hafta daha burada kalmakla sizi fazla bekletmiş olmuyorum umarım. Gelecek seneye ait bazı ders notları almak istiyorum, onları daha bitiremedim. Şimdi yola çıksaydım, sonbaharda bir hafta erken gelmem icap edecekti; belki böylesi daha kolay olur, diye işlerimi şimdi bitirmeyi tercih ettim, inşallah ayın 22'sinde New York'tan kalkan tayyareye (PAA) bineceğim, yer ayırttım.

Dün bizim enstitünün diploma tevzii günü idi. Merasimle derecelerimizi verdiler. Hep siyah pelerinler, şapkalar giydik. Amerikalıların tanınmış ilim adamlarından Vannevar Bush bir nutuk söyledi. Sonra rektör diplomaları verdi; bana da master derecesini. Ömer'in ismini de okudular ve *Engineer's degree*¹ aldığını söylediler; merasimde bulunamayanlar için böyle yapıyorlar. *Professional degree*'nin ismini *Engineer's degree*'ye çevirmişler; yalnız bir isim değişmesi, başka fark yok.

Hocalardan öğrendim, Spektroskopiden B, Nuclear Physics'

1. Mühendislik derecesi.

den C almışım. Geçen mektupta söylemeyi unutmuştum; bizim enstitüdeki Sigma Cemiyeti bana *associate member*'lık¹ teklif etti. Bu, ilimde araştırmayı teşvik için kurulmuş ve yalnız iyi talebelerin aza olabildikleri bir cemiyet. Derslerde iyi not alanları *associate member* seçiyorlar. Benim bu seneki dereceleri de iyi sayıyorlar demek. Buradayken Ömer'e de azalık teklif etmişlerdi, dönüş seyahati zamanına rastlamıştı, kabul edip uğraşmaya vakti olmamıştı. Ben kabul ettim; bir *associate member* sertifikası verdiler.

Türkiye'den bir haftadır haber alamadım. Beni seyahatte farz ettiğinizi düşünüp merak etmemeye çalışıyorum. Fakat yola çıkmadan önce bir haber alsam pek makbule geçecek.

Yol parası bugün geldi, 1.000 lira. Ev sahibi burada olmayacağım aylar için kira istemiyor, dönüşte gene kendisinde bir yer buldum. Eşyalarımı toplamak güç olmuyor, annem merak etmesin.

Ellerinizden öperim sevgili babacığım!

1. (İng.) Asosiye üye.

2

Erdal İnönü, o Haziran, 22 yaşına basmıştı.

Bir yıla yakındır ailesinden uzaktaydı.

Aile hasretine kısmen derman olan ağabeyi Ömer İnönü de dönünce hayatında ilk kez yalnız başına yurtdışında kalmıştı.

Şikâyetçi miydi?

Hayır.

Vefatından önce kendisiyle yaptığımız uzun söyleşide (Anka Kuşu, İmge, Ekim 2009, s. 67) çocukluğu boyunca her yerde insanların ağabeyiyle kendisini gördüklerinde birbirlerini uyarıp, "Bak, İsmet Paşa'nın çocukları," diye fısıldaştıklarını anlatmıştı. Bu sözün onda yarattığı marazi kuşku nedeniyle, nerede fısıldaşan iki kişi görse, "İsmet Paşa'nın çocukları" dediklerini sanır hâle gelmişti.

Bu duygu ancak Amerika'da kırılabilirdi.

İlk kez kendisini tanımayan, "İsmet Paşa'nın oğlu" olarak görmeyen insanlar arasındaydı.

İlk kez, Erdal İnönü'ydü.

İsmet İnönü isminin hem koruyucu kalkanından hem de büyük ağırlığından uzaktaydı şimdi...

Kendi kanatlarıyla uçuşma vaktindeydi.

1948 yazını Türkiye'de ailesinin yanında geçirdi.

O yaz sonu Milli Şef, Cumhurbaşkanlığında son dönemine girerken Erdal İnönü de seçim kampanyalarıyla kaynayan Amerika'ya döndü.

Hayatında ilk kez zorlu bir yolu bir başına yürüme sınavına girecekti.

The WALDORF-ASTORIA

PARK AND LEXINGTON AVENUES / 49TH AND 50TH STREETS / NEW YORK 22,

17 Eylül, 1948

Cuma

Sevgili Babacığım,

Uç gündür New York'tan Yarın akşam Pasadena'ya hareket edeceğim. Uçağın yorgunluğunu bu sefer daha çabuk geçti. Halbuki yolculuk daha uzun, 33 saat, "üçüştü". Delandada ve Gander'de fazla bekledik. New York'a gece 2.5'te vardık Meylanda bu defa kimse yoktu. Uçağın ne kadar zorucağım bilmediklerine söyledikleri için Bellegny'da bekliyordum. Bir malzeme olmadı. Diplomatik pasaport sayesinde gümrükten çabucak geçtim ve bir taksiye binip doğrudan otela gittim. Varış telgrafım acaba zamanında elinize geçti mi?

Otel çok rahat. Vapurda hiç aratmı

FOR AIR MAIL OR FOREIGN MAIL USE

bezlerin otomobiliyle civarda gezdik, akşam yemeğini beraber yedik. Bu akşam da ben onları çağıracağım.

Pazar sabahı inşallah Pasadena'da olacağım. Yerleşmek için bol bol vaktim kalacak.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım. Büyükanne-min, annemin, Ömer'in de ellerinden, Özden'in gözlerinden öperim. Onlara mektup artık Pasadena'da yazarım.

Erdal İnönü

Bu devrenin ilk mektubunu yazıyorum. Yarın postaya vereceğim. Bir haftada eline değerse ayın yirmi altısında varacak. Sen de o zamana kadar postaya bir şey vermiş olacaksın.

Londra'dan haberini daha evvel meydandan almıştık. New York'tan telgrafın hızır gibi geldi. 15 Eylül'de sabah saat ondan evvel çok rahat gittiğini öğrenmiştik. Bu kadar çok ve derinden sevindiğim anlarım azdır. Dikkatin pek makbule geçti. Sağ ol evladım. Sen gittiğinden beri, ben her gün akşama kadar dışarıda, daha çok ordu arasında dolaştım. Akşamları iyice çalışmış olarak dönüyordum. Umumi olarak neşeli vakit geçirdim. Çalışma ile geçen zamanlar nasıl geçer bilirsin. Bugün hiç çıkmadım. Yarın öğleden evvel bir Amerikan senatörünü ve maiyetinden bir heyeti kabul edeceğim. Yarın akşam da (19 Eylül) kısmet olursa Ankara'ya hareket edeceğiz. Ekim ayının altısında burada bulunmak üzere. Ömerciğimiz burada kalıyor. Ona bir apartman bulduk. Annen de gördü. Beğendi. Ekim gelişimizde Ada'yı boşaltarak döşeyeceğiz. Anneciğin tertipleri yapacak. Herhalde Ömer'in muntazam çalışmasını temin edeceğiz. Kıymetli, çalışkan bir hoca olmasına çok ehemmiyet veriyorum. Otomobil daha gelmedi. Biraz yüzünü bulutlu görüyorum. Annesi otomobil gelmediğinden, diyor.

Özden dün biraz üşümüştü. Bugün sofraya geldi. Büyükanen, amcaların, yengelerin hepsi seni anıyorlar. Annen, Florya'ya gitmiş. Kendini üşütünceye kadar denize girecek, diye korkuyorum.

Orada tahsil hayatın bıraktığın yerden, bir gün aralık girmemiş gibi başlayacak. Böyle de olsa yeni ihtisaslarını bir-iki kelime ile öğrenmek benim için pek kıymetli olacak. Buradaki çalışmanın, okumaların faydalı olduğunu düşünerek memnun oluyorum. Yeni çalışma devresinde ne dersler alacaksın? Hayatını azim ile şevkli bir vazife duygusu ile, neşe ile tanzim edeceksin. Gözlerinden öperim canım evladım, sevgili Erdalcığım.

EVE YERLEŞTİM İYİYİM = ERDAL
20/9/948

21 Eylül 1948

Salı

Sevgili Babacığım,

Pazar sabahı erkenden uçak Los Angeles'e vardı. Meydana Orhan Koçak karşılamaya gelmişti; bir arkadaşının otomobili ile. Beni Pasadena'ya eve kadar getirdi. Evi, odarnı bıraktığım gibi buldum, iki gündür eşyalarımı açmak, yerleştirmekle meşguldüm, nihayet bitti. Şimdi derslerin başlamasını beklemekten başka yapacak bir şeyim yok.

Enstitü Pazartesi'ye açılıyor; ben Cuma zannediyordum, değişmiş.

Otomobili bıraktığım yerden aldım, bir şey olmamış, işliyor eskisi gibi.

Bu defa uçak yolculuklarımdan yorgunluğu çabuk geçti. Burada görüştüklerim hep şişmanladığımı söylüyorlar. Bu vaziyeti muhafaza ederim inşallah.

Üzerimdeki parayı bankaya yatırdım. Mevcutla beraber 1.271 dolar oldu. Bundan 166 (taksit), 200 (Ekim), 15 (Eylül kirası), 60 (Eylül sonuna kadar muhtemel masraf) çıkarırsak bankadaki ihtiyat param 830 dolar kalıyor. New York'taki masraflarım 290 doları buldu. Bazı şeyler, kitap, kravat aldım; bu yüzden masraf arttı.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

Sevgili Erdal,

New York'tan yazılmış mektubunu aldık. Çok makbule geçti. Dinlenmişsin. Ertesi günü de (hesapça 19 Eylül ediyor) gideceğini yazıyordun. Nihayet buraya geldiğimiz Pazartesi sabahı Pasadena telgrafını verdiler: "Eve yerleştim, iyiyim." Sağ ol evladım. Seyahatinin her safhasında dikkatli oldun. Bizi çok sevindirdin. Sen de daima sevincesin, muvaffak olasın.

Bu mektup İstanbul'dan Pazar günü kalkacak (26 Eylül). Sana bilmem ki, ayın kaçında varır. Şimdi Ankara'dan mektuplarını iki gün evvel yazmak lazım. Bir muntazam fasılaya tekrar bağlarız.

Bu sabah Özden ile Ankara'nın ilk at gezintisini yaptık. Hava-lar burada pek serinlemiş. Acep orası nasıl?

Bugün annenin doğum yıldönümü; kutladık, sevindik. Ömer de tel çekmiş. Şimdi ona da teşekkür edeceğim.

Evini, eşyanı, kitaplarını, keçiye¹... nihayet mektebini, Pasadena'yı nasıl bulduğunu bir iki kelime anlatacaksın, değil mi? Doktor Lütfi Bey'den haber var mı?

Hep iyiyiz, gözlerinden öperiz. Canım evladım, sevgili Erdal-cığım.

TEBRİK EDER ELLERİNİZDEN ÖPERİM = ERDAL
24/9/948

1. Erdal İnönü'nün arabası kastediliyor.

Sevgili Babacığım,

Güzel mektuplarınızı bu sabah aldım; sizin 18, annemin 19 tarihli. Uzun uzun yazmışsınız, beklediğim havadisleri hep içinde buldum. Çok teşekkür ederim.

Bizim enstitü bugün açıldı, kayıtlar öğleden sonraya kadar sürdü. Dersler yarın başlayacak. Benim aldıklarım Electricity, Optics, Quantum Mechanics, Special Relativity, Math Analysis ve seminerler. En mümkünleri ilk üçü. Math Analysis, Türkiye'de aldığım analizin devamı gibi. Electricity'yi saymayınca hepsi 44 ünite ediyor; normal bir program. Electricity hocası, "Bu sefer güçlük çekmezsiniz herhalde," dedi; bakalım yakında göreceğiz. Dersler başlayınca intibalarımı hemen yazarım.

Taksiti verdim 178 dolar tuttu, fark sağlık, doktor parası imiş, makbuzu New York'a müfettişe gönderiyorum bugün. Bizim mektepteki Türk öğrencilere verilen aylık hâlâ 137 dolar; 170 olmamış daha; Kaliforniya'nın başka okullarında 170 vermeye başlamışlar. Bizde niye daha başlamadıklarını anlamadım.

Bugün hava çok sıcak; birden ısındı. İnşallah çabuk geçer.

Ömer'in bir apartman bulduğuna sevindim. Güle güle otursun, evi yapıncaya kadar. Otomobilin hâlâ gelmemesi ne kadar aksilik oldu.

Şimdi radyoda ajans veriyordu. Birleşmiş Milletler de havanın çok sert olduğunu anlatıyor. Amerika'da harp lâkırdısı yazın bir aralık çok ileri gitmiş, bugünlerde seçim dolayısıyla ikinci plana düşmüştü, tekrar belirecek.

Seçim kampanyası tam hararetli günlerinde. Los Angeles'da geçen hafta bir gün Truman, ertesi gün Dewey konuştular. Bütün anketler Dewey'nin açık farkla kazanacağını gösteriyorlar ama Truman hiç ümidini kesmiyor, nutuklarında Cumhuriyetçilere çok şiddetle hücum ediyor. Dewey-Warren ise kazanacaklarından emin görünüyorlar, gayet mutedil konuşuyorlar, cömert davranıyorlar. Dewey dış politikada Ruslara karşı Demokratlardan daha sert tutunacağını, Rusların komünizmi yaymasına karşı kendisinin de Avrupa'da ve Çin'de Amerikan kapitalizminin propagandasını yapacağını söyledi.

Yazın *Ulus* göndermeyi kesmişlerdi herhalde. Şimdi her gün değilse de arada yollasalar iyi olur.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

*"Mektubunu yaşı gözlerle ben okudum,
annen dinledi."*

29 Eylül 1948
Çarşamba

Erdal, sevgili oğlum,

Bu sabah 21,9 tarihli (Salı günü) yazılmış mektubunu aldık. Yaşı gözlerle ben okudum, annen dinledi. Mektebin Pazartesi açılıyormuş. Odanı, eşyanı, keçiyi iyi bulmuşsun. New York'ta öteberi almışsın; hepsini öğrendik, ferahladık, sevindik. Biz sana mektubu dün postaya vermiştik. Bunu da Cuma'ya kadar hazırlarız.

Mektep taksitini yatırınca usulüne göre makbuzunu bize hemen gönder.

Hep iyiyiz. Bugün at günü idi ama yarın binerim. Yarın Ömer de geliyormuş. Hep senden konuşuruz. Sevgilerle gözlerinden öperim canım evladım. Gelecek mektubunda mektepten de bir-iki kelime bulundur.

4 Ekim 1948
Pazartesi

Sevgili Babacığım,

22, 23, 24 tarihli mektuplarınızı ayın 28'inde aldım; bu bir rekor, her zaman olmaz; taze haberleriniz çok makbule geçti, sağ olun.

Bu mektup iki gün gecikti; arada bir kart yazdığım için zannetmeyin; gene her hafta mektup yazacağım, karttan başka.

Dersler başlar başlamaz normal hızını aldı. Bu hıza bu yıl alışık görünüyorum, hevesle takip ediyorum, arkada kalmaksızın. Electricity iyice kolay geliyor, konuya hâkim durumdayım. Kuantum Mekaniği dersi geçen (1948) ilkbahar devresinde başlamıştı, şimdi devam ediyor; yazın okuduklarım sayesinde takip edebiliyorum.

Hafta sonlarında istirahatı dikkat edeceğim. Konserler başlamadı daha, fakat tiyatrolar faaliyette; yakında da San Fransisko Operası geliyor; önümüzdeki üç hafta sonu için tiyatro, opera biletlerini şimdiden aldım.

Bu Cuma akşamı güzel bir piyes gördüm; New York'tan gelen bir tiyatro kumpanyası Euripides'in *Medea* trajedisinin bir adaptasyonunu oynadı. Tabii piyes çok üzüntülü, kasvetli idi; hatta Kral Ordipies'ten de fazla. Fakat iyi İngilizce vardı ve başroldeki kadın birinci sınıf artistti.

Pazar akşamı, o resmini gördüğünüz Amerikalı kadının evine yemeğe gittim, hediyeleri götürdüm, fincan ve lokum. Pek beğendiler. Zaten getirdiğim bütün hediyeleri herkes çok beğendi. Bebeği verdiğim kadından tiyatro vs. biletlerini alıyorum; eskiden herhangi yerler verirdi; şimdi en iyi yerleri bulmak için uğraşıyor.

Geçen bir mektubumda Ekim aybaşını bankada 830 dolar ihtiyatla bulacağımı söylemiştim sanıyorum; hakikatte 779 dolar ile buldum. Aradaki farkı esas itibariyle 34 dolar kitap ve 12 dolar taksit farkı (178-166) doğurdu. Başka bazı kitaplar da ısmarladım, iki ay içinde gelecek. Sene başında 100 dolar kitap parası veriyorlardı; o gelirse açığı kapatır. Yanlış anlaşılmasın; söylediğim 779 tamamıyla ihtiyat. Ondan başka bugün elimde 109 dolar var; Ekim aylığı 200'den ev kirası, gelecek haftalar eğlence biletleri ve 4 günlük yiyecek çıktıktan sonra kalan miktar.

Dr. Lütfi Vural'ın buraya gelmiş olduğunu öğrendim fakat daha aramaya vakit bulamadım.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

"Paramız yok. Bakalım ne yapacağız?"

Dolmabahçe

13 Ekim 1948 Çarşamba

Bugün Kurban Bayramı. Kurban kavurması yedik. Boğazımda kaldı, seni hatırladım. Bayramın kutlu olsun. Hep iyiyiz evladım. Senin haberlerini aldıkça kuvvet ve teselli buluyoruz.

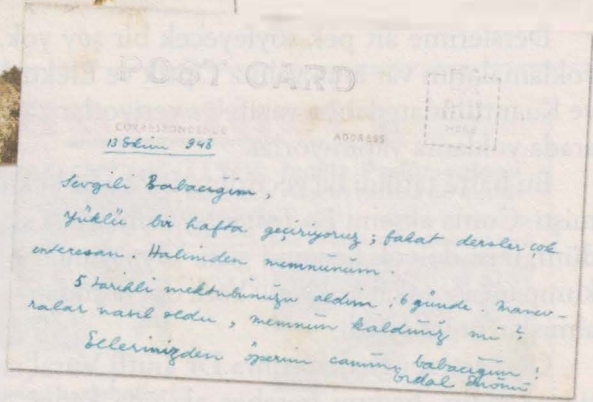
Ömer'i yetiştirmekle meşgulüz. Bir apartman bulduk. Daha tamam boşalmadı ya! Apartmanı annen temizletiyor. Eşya koyuyor. Galiba Sadık Efendiyi de koyacağız, Maçka'da üniversitesine yakın. Hayatı intizama girecek. Büyük meselemiz Taşlık'ta bir ev yapılmasına karar vermektir. Bugünlerde zihnim onunla meşgul.

Hayırlısı. Ömer, "İnşaat iyi olsun," diyor. Paramız yok. Bakalım ne yapacağız?

En mühim iş senin derslerin; sen ondan haber ver. Her şey senin muvaffakiyetle çalışman yanında ikinci ehemmiyetlidir.

Sen gideli tam bir ay oldu. İlk derslerin hakkında söylediklerin çok sevindiricidir. Belki ay nihayeti veya bir ay sonra yeni bir teşhis koyacağız değil mi?

Gözlerinden, özlemiş özlemiş operim evladım. Canım Erdalım. Annen misafirlerle pek meşgul.

Sevgili Babacığım,

13/10/1948

Yüklü bir hafta geçiriyoruz; fakat dersler çok enteresan. Halimden memnunum.

5 tarihli mektubunuzu aldım; 6 günde.

Manevralar nasıl oldu, memnun kaldınız mı?

Ellerinizden operim canım babacığım!

Erdal İnönü

Sevgili Babacığım,

Bu hafta mektubu bir gün geciktirdim. Bir daha sefere Cumartesi günleri yazamaya çalışacağım; Pazar'a kalınca ertesi güne hazırlanacak şeyler sıkıştırıyor bazen. Mamafih bu defa bir bakıma iyi oldu. Geçen Pazartesi'den beri mektup almamıştım, merak ettiğimi söyleyecektim; lüzum kalmadı, bu sabah sizin ve Ömer'in 20 tarihli yazılarınızı aldım. İstanbul'da, Bursa'da iyi vakit geçirdiğinize sevindim.

Cumhuriyet Bayramınızı tebrik ederim. Mektup elinize geçtiğinde belki Kasım nutkunuzu da söylemiş olacaksınız. Bu meşgul günlerinizde Allah kolaylık versin. Havadislerinizi merakla bekleyeceğim.

Taşlık'taki evin inşaatına başlanmasına memnun oldum. Hayırlı olsun.

Derslerime ait pek söyleyecek bir şey yok. Yakında *mid-term* yoklamalarım var ama yalnız Optik ve Elektrik'ten galiba. Analiz ve Kuantumdan daima vazifeler veriyorlar zaten, onun için bir de arada yoklama yapmıyorlar.

Bu hafta tatilini iyi geçirdim. Bir aydır beklediğimiz opera gelmişti. Cuma akşamı *La Traviata*, Cumartesi akşamı *Carmen*'i gördüm, ikisi de çok hoşuma gitti. Oynayanlar San Fransisko opera kumpanyası; fakat asıl New York operasından üç-dört yıldız ödünç almışlar, onlar iyiydi.

Cumartesi öğleden sonra Dr. Lütfi Vural'ın oturduğu eve gittim; kendisi, hanımı beraber akşama kadar oturduk, konuştuk. Buraya yarım saat mesafede. Hafta sonlarında buluşabileceğiz. Dr. buradaki hastanede bir kursa gidiyor, aynı zamanda bir tez üzerinde çalışıyor; çok istifade ettiğini söyledi.

Burada seçime bir hafta kaldı. Radyoda ikide bir Dewey'nin Warren'in nutuklarından kısa parçalar duyuluyor. Cumhurbaşkannından başka bir de Kaliforniya devleti anayasasına bazı ilaveler tekliflerine oy veriliyor; asıl onların propagandası yapılıyor. Teklif işine gelen müessese lehinde, gelmeyince aleyhinde bazen on beş dakika ara ile radyoda propaganda yapıyorlar.

Özlemiş özlemiş ellerinizden öperim sevgili babacığım!

P.S. 20 tarihliden önceki mektubunuzu ve taksitle aylığı daha almadım. Alınca derhal söylerim.

Erdal, sevgili oğlum,

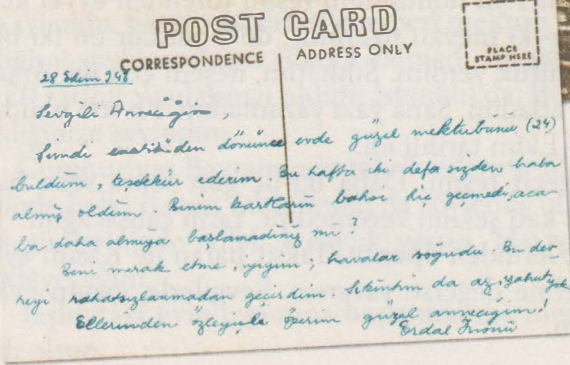
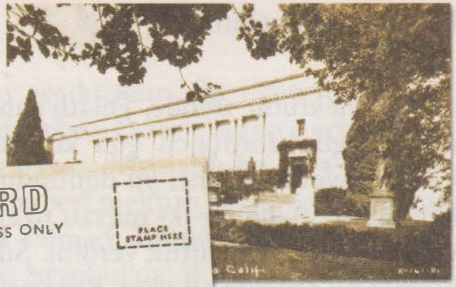
Bu mektubu trende, Polatlı'dan Ankara'ya giderken yazıyorum. Bugün dördüncü gün ki Ankara kazalarını dolaşıyorum. Cumhuriyet'in 25'inci yıl dönümünü resmî törenden evvel kutlamak için. Sade bir-iki mevzu üzerinde, dört gündür on iki büyük, hepsi on beş nutuk verdim. Sıhhatim, neşem çok iyi. Arada bir gün bu sebeple atladım. Sana yazı yazamadım. En son okuduğum mektubun 17 Ekim tarihli idi.

İki gün sonra geçit resmi. Daha iki-üç gün sonra sene başı nutku. Daha nutka kati şeklini veremedim. Yarın çalışacağım.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperim. Taksit paran ile Kasım ayılığın hangi tarihte eline değerse yazarsın. Sevgilerle, canım evladım, canım Erdalım.

"Polatlı'dan Ankara'ya giderken yazıyorum. Bugün dördüncü gün ki Ankara kazalarını dolaşıyorum."

Sevgili Anneciğim,

28 Ekim 1948

Şimdi enstitüden dönünce evde güzel mektubunu buldum, teşekkür ederim. Bu hafta iki defa sizden haber almış oldum. Benim kartların bahsi hiç geçmedi, acaba daha almaya başlamadınız mı?

Beni merak etme, iyiyim; havalar soğudu. Bu devreyi rahatsızlanmadan geçirdim. Sıkıntım da az, yahut yok.

Ellerinizden özleyişle öperim güzel anneciğim!

Erdal İnönü

30 Ekim 1948

Erdalım, sevgili evladım,

Cumartesi

Dün Cumhuriyet'in yıldönümünü, 25'inci yılını kutladık. Hava güzeldi, her şey iyi geçti. Bir tren kazasında kırk kadar zayıat verdik. Onun kederi yüreğimize çok ağır bastı. Gece balolara gitmedik, annen ve ben. Ömer ile Özden'i gönderdik. Ömer ile Ünal misafirimiz.

Truman ile karşı karşı radyo mesajları yayımladık, dostluk sözleri ve kuvvetli sözler...

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Bugün 23 Ekim tarihli Öz-

Havalar soğudu, kışlık elbiseleri giymeye başladım. Cuma akşamı Orhan Koçak'la beraber tiyatroya gittik. Güya komedi idi; ama eğlenceli değildi. Bazen böyle aksi rastlıyor.

Aylık ve taksit daha gelmedi; Pazartesi'ye alırım herhalde. Şimdi üzerimde ve bankadaki paramın tutarı 725 \$. Buna 25 \$ kitap parası ve 25 \$ ilaç parası eklersek, yalnız Ekim için 200 \$ sarf etmiş oluyorum; kitaplar ısmarlamış olduklarım, geldiler, ilaçları Dr. Pamir istemişti; New York'tan almıştım, fakat onlar kayboldu, dükkândan konsolosluğa teslim edeceklerdi, etmediler. Buradan tekrar alıp yolladım.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

"Musiki ihtiyacım o kadar artmış ki..."

2 Kasım 1948, Salı

Erdal, sevgili oğlum,

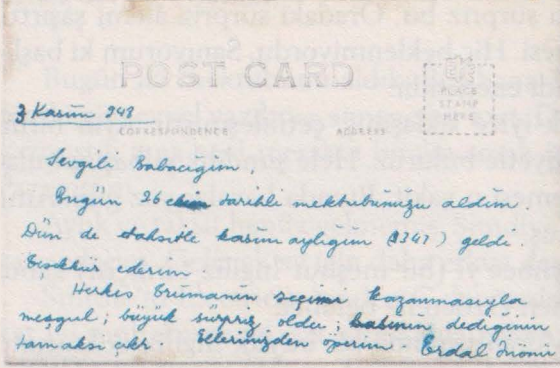
25 Ekim tarihli mektubunu aldık. Bir gün evvelki tarihle de Dr. Lütfi Vural'ın mektubunu ve buluşmanız haberini almıştık. Senin sıhhatini pek iyi bulduğunu doktor yazıyordu.

Sevindik, keyiflendik. *Traviata* ve *Karmen* oyunlarını seyretmenden de ben ayrıca ferahlandım. Biz daha başlayamadık. Bugün biraz askerî bandoda güzel bir iki parçayı tesadüfen dinledim. Musiki ihtiyacım o kadar artmış ki, ben de şaşıtm.

Ömer bugün Ünal ile gene otomobille İstanbul'a hareket etti. Şimdi saat 17'yi geçiyor, iki saate kadar İstanbul'da olacağını umuyoruz.

Evet, Taşlık'taki ev yapılmaya başladı. Planlarını dün bir daha gözden geçirdik, kati olarak. Kış ve kar kapatmadan evin çatısını kapatacağız, zannederim. Electricity'den ve daha bir dersten yakında yoklama (*mid-terme*) olacağını yazdın. Helecanla değil ama merakla, o da değil, alâka ile bekleyeceğim.

Dün yılbaşını geçirdik. Âdet olan resmî nutkumu söyledim. Hep iyiyiz. Bugün Amerika'da büyük hadise, seçimler var. Senin için Amerika'nın bu taraflarını görmek de çok istifadeli olacak. Selamlarla sevgilerle gözlerinden öperim canım evladım.

Sevgili Babacığım,

3 Kasım 1948

Bugün 26 Ekim tarihli mektubunuzu aldım. Dün de taksitle Kasım aylığı (347 \$) geldi. Teşekkür ederim.

Herkes Truman'ın seçimi kazanmasıyla meşgul; büyük sürpriz oldu; basın dediğinin tam aksi çıktı. Ellerinizden öperim.

Erdal İnönü

Harry Truman, başkan seçildikten sonra yanlışlıkla rakibinin kazandığını duyuran Chicago Daily Tribune gazetesi ile.

Erdal, sevgili oğlum,

Biz yeni Meclis senesinin sıkı çalışmalarına başlamak üzereyiz. Bay Saraçoğlu Şükrü Bey bu sene Büyük Millet Meclisi başkanı seçildi. Buradaki sürpriz bu. Oradaki sürpriz âlemi şaşırttı, Mr. Truman'ın seçilmesi. Hiç beklenmiyordu. Sanıyorum ki başlıca sebep, adamın kendi enerjisidir.

Sizin dersler artık iyice sıklaşmış, çetinleşmiştir. Ayın birini geçirdik. Baharı da afiyetle buluruz. Hele şimdilik yılbaşını bulalım. İlk sömestr denemesi o vakit. Burada havalar yaz gibi. Ama biraz göğsüm tutulmuş.

Dün Profesör Toynbee'yi (bir meşhur İngiliz tarihçisi) kabul ettim. Hanımı ve annen Özden ile beraber.

Bugün de Lord Moran isminde bir büyük İngiliz doktorunu kabul edeceğim. Çörçil'in hekimi ve dostu. Bana mektup ve kitap getirmiş. Sana havadis yazarım.

Hep iyiyiz. Gözlerinden özlemiş özlemiş öperiz. Ömer, Ünal oto ile İstanbul'a rahatça vardılar. Mekteplerine başladılar. Selamlar ve sevgiler evladım canım Erdalım.

6 KASIM 1948

ULUS

ADIMIZ ANILMAZDIR

Teknik editör CAN BEY

Amerikan delegesinin Vi

Biz kuvve yalnız ker için saklam

Dün Vaşington'a ge yarım milyon hal

Cumhurbaşkanımız Lord Moran'ı kabul ettiler

Teknik editör CAN BEY

Lord Moran'ın kabul ettiler

Amerikan delegesinin Vi

Biz kuvve yalnız ker için saklam

Dün Vaşington'a ge yarım milyon hal

6 Kasım 1948,
Cumartesi

Erdal, sevgili evladım,

Bugün iki mektubunu aldık. Biri bana 31 Ekim tarihli, öteki bir-iki gün evvel yazılmış, annene bir kart. Dün sana ben ve annen yazmıştık ama seni merakta bırakmamak için bu iki satırı acele yazıyorum.

Aylık ve taksit henüz gelmemiş. Şimdiye kadar almış olacağını zannederim. Gelecek ay için daha erken davranınız.

Smithe'in Electricity'sinden C derecesini biraz üzüntü ile fakat iyi muhakeme ve çok serinkanla haber veriyorsun. Muhakemenden müsterih oldum, imtihanın bilinmeyen tesirini hesaba katmalı. Nihayet hâkimiyet yolundasın. Hiç üzülecek bir şey yok.

Kartların muntazam geliyor ve çok makbule geçiyor. Bizim kaygımız, seni bu kadar dersin arasında saatlerce bizim mektuplarımızla işgal etmektir. Haftada beş satır, kart veya mektup şeklinde bize yeter artar. Bugün ata bindim, çoktan beri idmanı kaybetmişim. Annen evlerin tamiri ile pek meşgul. Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Selamlar ve sevgiler, sevgili oğlum, canım Erdalım.

7 Kasım 1948
Pazar

Sevgili Babacığım,

Bu hafta seçim gürültüleri ile geçti. Seyretmesi benim için epey eğlenceli oldu. Bizim evde oturanlar hep Dewey'i tutuyorlardı ve kazanacaklarından da herkes gibi emindiler. Akşam 6'dan sonra radyoda, sayılan oyların neticesini zaman zaman haber veriyorlar. Herkes radyonun başına geçiyor ve gece geç vakte kadar haber bekliyor. Bu sefer ertesi sabah 9'a kadar kati netice belli olmadı; Truman hep ilerde gitmiş ama arada Dewey epey yaklaşmış. Sabahleyin evdekilerin ağızlarını bıçak açmıyordu. Ama üzüntüleri iki günde geçti.

En çok şaşırانları gazeteler oldu. Hem cumhuriyetçi bir Kongre ve hem Dewey'i beklerken tamamıyla aksi çıktı. Şimdi

nasıl izah edeceklerini bilemiyorlar. Umumiyetle işçilerin zaferi diye tefsir ediliyor. Truman'ın prestiji tabii birden yükseldi. Washington'a dönüşünde 800 000 kişi karşıladı ki şimdiye kadar pek nadir olmuş.

Annemin 28, sizin 30 tarihli mektuplarınızı aldım.
Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığımı!

Kasım 11, 948

Sevgili Anneciğim.

Bizim enstitünün kartlarından buldum.
Artık onlardan göndereceğim, siz de dolaştığınız
yerleri görmüş olursunuz.

Bu seferki yemek yenilen yerin kapısı; resim
de iyi, çıkmış; aslında bir güzellik yok.
Ellerinden özlemiş özlemiş yerim Erdal İnönü

Sevgili Anneciğim,

Kasım 11, 948

Bizim enstitünün kartlarından buldum. Artık
onlardan göndereceğim, siz de dolaştığınız yerleri görmüş
olursunuz.

Bu seferki yemek yenilen yerin kapısı; resimde iyi
çıkılmış; aslında bir güzellik yok. Ellerinizi özlemiş özlemiş
öperim.

Erdal İnönü

*"Sıkıntı çekiyor musun, evladım, bana,
arkadaşın gibi vaziyetini söyle."*

19 Kasım 1948

Cuma

Sevgili Erdalım,

Bugün annene yazdığın 11 tarihli kartın geldi. Mektebin yemekli salonunun kemerli ve direkli girişini hayran hayran seyrettik. Erdal'ı her gün kabul eden bu bahtiyar salonu kıskandık. Sen diyorsun ki, görüldüğü kadar güzel değil. Bize pek şirin geldi.

Aynı zamanda Dr. (Lütfi) Vural'dan 14 tarihli mektup aldık. Karşılık ziyaretleri ve tiyatrolara gitmeleri anlatıyor. O da pek makbule geçti. Görürsen bahsedersin, teşekkürlerimi söylersin.

Ömer bugün İngilizceden imtihan verdi. Memnun olduğunu söylüyor. Dün annen, Özden uzun uzun ata bindik. Hava serin, rüzgârsız ve güneşli idi. Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Büyükannen bir türlü düzelmiyor. Gelecek mektupta bir iki tatlı söz yaz okutsun, bahtiyar olur. Sağ ol, var ol canım evladım, sevgili evladım. Ömer, seni parasız bırakmayalım, diye her fırsatta söylenir. Erdal, sıkıntı çekiyor musun evladım, bana, arkadaşın gibi vaziyetini olduğu gibi doğru söyle. Selamlar ve sevgilerle.

23 Kasım 1948

Salı

Sevgili oğlum, Erdalım,

Dün 15 Kasım tarihli, annene ve bana yazılmış mektubunu aldık, teşekkür ederiz. Bizi havadissiz bırakmıyorsun. *Ulus*'lar da birikerek toptan gelmiş. Ankara havadislerini görmüşsündür.

Tanyel'lerin aylıkları düzelmediğine çok üzülüyorum. Temmuz'dan itibaren farkını vereceklermiş. Haldun (Derin) bunu, Tanyel'e de yazmış. Tekrar arattım, takip ettiriyorum. Haldun, neticeyi alınca gene yazacak.

Ömer'in kitabı daha gelmedi. Prof. Toynbee ile görüştüm. Mütevazı, konuşurken ürkek bir alim. *Study of History* kitabının hulâsa edilmişini ısmarladım. Daha okumadım. Şöhretli bir eser olduğu görülüyor. *Civilization on Trial* isimli başka bir kitabı var;

onu okudum. Muhtelif zamanlarda yazdığı makale veya konferanslarının toplamı. Orada da söylediğin fikirlere rastgeldim. Bizim inkılapları, Şark'ın bir *heroism*¹ hareketi diyor ve taklit sayıyor. Bir de adam fazla Hıristiyan ve dinci. Güya Hıristiyan ve Garp medeniyeti mefhumlarını bir tutuyor. Bazı yerleri bana o kadar geri ve taassuplu geldi ki, bir arkadaşına verdim. Okusun da sonra münakaşa edelim, diye. Hoş tarafları da var. Sümerlerden, yahut 500 B.C. tarihli Yunanlılardan *contemporary*² olarak bahsediyor. Onun hesabınca 800 000 senelik insan veya şu kadar milyon veya milyarlık hayat tarihine nispetle 6000 senelik medeniyet tarihinin her devri muasır sayılır.

Gözlerinden öperim sevgili oğlum, canım Erdalım.

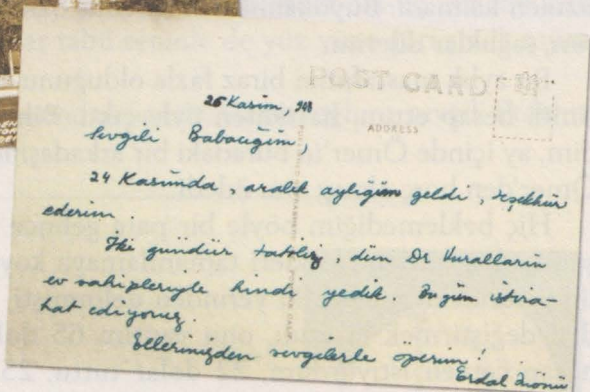
P.S. Yeni bir yoklama veya sömestr imtihanı ne vakit?

Erdal İnönü
Amerika'da.

1. (İng.) Kahramanlık.

2. (İng.) Çağdaş.

Sevgili Babacığım,

26 Kasım, 948

24 Kasım'da, aralık ayılığım geldi, teşekkür ederim.
İki gündür tatiliz, dün Dr. Vuralların ev sahipleriyle
hindi yedik. Bugün istirahat ediyoruz.
Ellerinizden sevgilerle öperim.

Erdal İnönü

“Merak etmeyin, yeter gıda alıyorum ve
makul eğlencemi yapıyorum.”

Sevgili Babacığım,

29 Kasım 1948

Pazartesi

23 tarihli mektubunuzu bu sabah aldım. Toynbee hakkında yazdıklarınızı alaka ile okudum. Ben de zaten okuduğunuz kitabından bahsetmek istemiştim. Tanyel'le tekrar meşgul olmanıza çok teşekkür ederim; kendisine hemen müjde vereceğim.

Thanksgiving tatili göz açıp kapayıncaya kadar geçti. Bu sene hindi yemeğe Dr. Vural'ların ev sahipleri çağırmişti, onlarla bera-

berdik bütün Perşembe günü; selamlarınızı söyledim.

Büyükanneimin keyfinin yerinde olmamasına üzüldüm. Aca-ba politika havadislerini mi fazla merak ediyor! Burada, bizim evdeki büyük hanım hararetli Dewey taraftarı idi, öyleyken tasanı ancak bir gün çekti; seçimden sonra her şeyi unuttu verdiler, üzülen kalmadı. Büyükanneimin özlemiş özlemiş ellerinden öperim, sağlıklar dilerim.

Bu aylık masrafımın biraz fazla olduğunu tahmin ediyordum; şimdi hesap ettim, hakikaten öyle çıktı. Bilmem söylemiş miydim, ay içinde Ömer'in buradaki bir arkadaşından 50 dolar geldi; Ömer'den borç almış; onu ödedi.

Hiç beklemediğim böyle bir para gelince miktarını pek düşünmeden birden eksikleri tamamlamaya koyuldum. Otomoblin üstündeki bez bir iki yerinden delinmişti, yağmurlar gelmeden değiştirmek lazımdı, onu yaptım 65 dolara mal oldu. Bir hesap cetveli istiyordum, 22 dolar tuttu, 25 dolarlık kitap ve plak aldım. Neticede Kasım masrafım 319 doları buldu (50'si açıktan yahut Ömer'den geldi). Şimdi bankada 973 dolar üzerinde var; Aralık aylığı buna dahil; Aralık'a dair hiçbir masraf dahil değil (ev kirası gibi), bunları 200 üzerinden çıkarırsam 773 dolar ihtiyat kalır.

Masraflarımı olduğu gibi yazdım. Sayenizde hiç para sıkıntısı çekmiyorum, bu hususta hiç merak etmeyin, yeter gıda alıyorum ve makul eğlencemi yapıyorum.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

P.S Bugün Kuantum hocası şimdiye kadar topladığı vazifeleri iade etti. Benimkine bir *good*¹ koymuş, pek böyle şeyler yapmaz. Ümit verici bir işaret; bakalım, inşallah!

30 Kasım 1948

Erdalım, sevgili oğlum,

Salı

Ömer bir gün için geldi gitti. Neşeli idi. Bizi sevindirdi. Senden konuştuk. O burada iken senin 2 Kasım tarihli mektubun geldi. Aralık on üçte senin final imtihanların var. Merakla, sükûnet

1. (İng.) İyi, güzel, anlamında.

ve itimatla bekliyoruz. Ne çıkarsa makbulümüzdür. Sen sıhhatli ve neşeli ol.

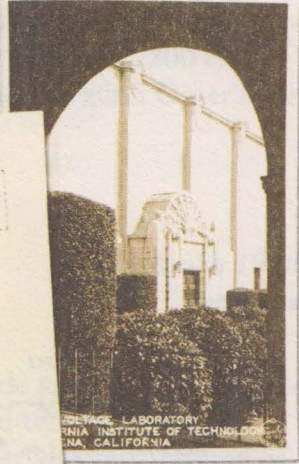
Ömer, benden; hocalıkta kalmasında ısrar etmezsem serbest meslekte çalışmak için araştırma yapmak müsaadesi istedi. Muva-fakat ettim. Bakalım ne karar verecek? Karar, tabii ati için keşif müsaadesidir. Vaziyet, askerliği ile beraber iki-üç senede belli olur. O zamana kadar tabii seninle de yüz yüze görüşmek müm-kün olacaktır.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Canım oğlum, sevgili Erdalım.

3 Aralık, 1948

ADDRESS

Sevgilerle ellerinizden öperim !
Erdal İnönü

3 Aralık, 1948

Sevgilerle ellerinizden öperim.

Erdal İnönü

16 Aralık 1948

Perşembe

Sevgili Babacığım,

İmtihanlarım dün bitti. Hepsi iyi geçtiler. Optik, Kuantum Mekanîği ve Kompleks fonksiyonlardan B yahut A alacağımı tah-min ediyorum. Rölativiteden imtihan olmadı. Electricity'ye gir-

medim, en sona kalmıştı, o zamana kadar hevesim kalmadı.

İmtihandan sonra Kuantum hocası ile görüştüm; ilk konuşmamıza nazaran çok müsait karşıladı, ama gene kesin cevap vermedi. Öteki derslerimizin sonucunu da öğreneyim; gelecek *term*'in başında kendisini tekrar göreceğim.

Notlarımı Pazartesi öğrenebileceğim, hemen yazarım.

Tatile girdik, 9 Ocak'a kadar. Şimdilik birkaç gün uzun uyuyacağım. Havalara çok soğudu. Öğle vakti dahi pardösü giyiyorum.

Ellerinizden sevgilerle, özleyişle öperim canım babacığımı!

California Institute of Technology
Pasadena-California

20 Aralık 948

Sevgili Anneciğim,

Eatilde, sizi ne kadar göreceğim geldiğini
ni daha iyi anlıyorum. Ellerinizden öperim
P.S. Notlarımı daha öğrenemedim.
E.İ.

Sevgili Anneciğim,

20 Aralık 948

Tatilde, sizi ne kadar göreceğim geldiğini daha iyi
anlıyorum. Ellerinizden öperim.

Erdal İnönü

P.S. Notlarımı daha öğrenemedim.

E.İ.

21 Aralık 1948

Salı

Erdal, sevgili oğlum,

İmtihan telgrafını aldık. Sevindik. Şimdi 16 Perşembe tarihli mektubunu aldım. Tahminlerini daha vuzuhla yazıyorsun. Memnun görünüyorsun. Pazartesi (yani dün) yazacağın mektubu bekliyorum. *Term* başında Quantum hocası ile konuşmanı da bekleyeceğim. Electricity'ye ne vakit gireceksin? Tafsilat vermiyorsun. Bunu acele yazıyorum. Bir hafta on gündür sana mektup yazmam intizamını kaybetti. Çok mahcubum. Hatta mektubun gününü de yanlış yazdığımı sonradan hatırladım. Bugünlerde çok meşgul-düm. Ömer'i yedek subaya koyduk, dün girdi. Havalar soğuk, karlı, iyi tatil geçir. Neşeli ol. Çalışmana çok teşekkür ederim. Gözle-rinden öperim. Yolda 370 dolar paran var. 170 aylık, 200 ek.

Hep iyiyiz. Mektubunun zevkini Cumartesi günü Ömer'le de tadacağız. Selamlar ve sevgilerle.

23 Aralık 1948

Perşembe

Sevgili Babacığım,

Bu mektubum elinize yılbaşı günlerinde varacak. Size sıhhatli, neşeli, muvaffakiyetli, mesut bir yeni yıl temenni ederim.

Burada postalar hep Christmas tebrikleriyle dolu, uzaktan gelen mektupları bekletiyorlar galiba, son mektubunuz, 11 tarihli, Cumartesi günü geldi.

Notlarımın hepsini kesin olarak öğrenemedim; yalnız Optik'i öğrendim, B.

Yarın sabah, otomobille San Fransisko'ya doğru yola çıkacağım, akşama orada olurum inşallah. 4-5 gün kalmak istiyorum; herkes methediyor şehri, görmüş olurum. Pasadena'da tatil sıkıntılı geçiyor.

Ekleme paraya çok teşekkür ederim. San Fransisko'ya gitme-me yardım edecek (daha almadım, alınca söylerim).

Bugünlerde birçok *Ulus* geldi, 29 Ekim civarına ait. Ankara ilçelerindeki gezilerinizi tafsilatıyla okudum, güzel resimleriniz de vardı, çok hoşuma gitti.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım.

24 Aralık 1948

Cuma

Erdalım, sevgili oğlum,

Havalar soğuk devam ediyor. Biz hep iyiyiz. Siz tatili nasıl geçiriyorsunuz? Sormaya unuttum galiba. Electricity imtihanını tehir edince ne vakit vermek lazım gelecek? Bir de tatilden sonra hocanın (Quantum hocası idi galiba), tekrar söyleyeceği nedir? Tatili iyi ve rahat geçir. Annenin yazdığı gibi bir yere de gidip dinlenebilirsin. Gözlerinden öperim. Ömer yarın gelecek. İlk haftası, görüşeceğiz. Selamlar ve sevgilerle.

*"San Fransisko'da görülecek yerler
fazla değil."*

29 Aralık 1948

Çarşamba

Sevgili Babacığım,

Dün gece San Fransisko'dan Pasadena'ya döndüm. 10 saatlik otomobil yolculuğundan sonra epey yorulmuştum. Evde mektuplarınızı, yeni *Ulus*'ları ve enstitüden yolladıkları notları buldum, yorgunluğu unuttum.

Kuantum Mekanikinden B, Optikten B, Kompleks fonksiyonlardan A almışım. Bunların üçü de sıkı problem ders ve imtihanları olduğu için geçen seneye nazaran ilerlemiş sayılırım. Electricity'den girmedığım imtihan geçen sene birinci *term*'de C aldığım (Electricity A) imtihandı, tekrar girmeye mecbur değilim; ben bilgimi kontrol etmek için ve belki C'den yukarı not alırsam Kuantuma tesiri olur, diye girmek istiyordum ama öbür imtihanlardan sonra, mecburiyet olmadığı için, bu istek kâfi gelmedi. Önümüzdeki *term* Electricity B'yi almaya ve imtihanına girmeye mecburum, çünkü bu Electricity B'den geçen sene C alamamıştım. Sonra üçüncü *term*'de de Electricity C var. Böylece Electricity A,B,C diye üç *term*'de okunuyor ve ayrı ayrı üç imtihana giriliyor.

San Fransisko'da iyi vakit geçirdim. Otel çok rahattı, yemekler

değişikti. Şehirde dolaştım; görülecek yerler fazla değil, iki günde bitti, iki gün de durmadan yağmur yağdı, dört-beş gün geçti. Gittiğime memnun oldum, iyi tatil oldu.

Ömer'in serbest çalışmak istemesiyle tabii çok alâkadar oldum. Yedek subaya hemen girdiğine göre kesin kararı verdiniz demek. Hayırlısı olsun, Allah muvaffak etsin. Hocalık Ömer için kâfi derecede aktif bir hayat görünmemiş olacak.

Ocak aylığımla ekleme 200 doları bugün aldım. Şimdi elimdeki bütün param 1.016 dolar (Ocak'a ait hiçbir masraf dahil değil). San Fransisko yolculuğu 120 dolara mal oldu. 166 taksit ve 200 Ocak masrafı çıkınca 650 yedek kalacak.

Annemin güzel mektubuna teşekkür ederim. Lokum gönderdiği haberi, sonra bütün iyi dilekleri hep makbule geçtiler. Derslerime sıkılıyor muyum, diye de üzülmesin; artık derslerden yorgunluktan daha çok zevk alıyorum. Büyükanneimin de ellerinden öperim, eksik etmediği dualarına teşekkür ederim.

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

31 Aralık 1948

Cuma

Erdalım, sevgili oğlum,

Yeni yılını tebrik ederiz. Hep seni hatırlıyoruz. Seni çok göreceğimiz geldi. Sağlıkla, yüzünün akı ile dönmeni dileriz. Ömer tatil için yanımızda. Buraları soğuk. Bu sene kış erken ve sert geldi, inşallah iyi mahsul alırız. Gözlerinden özlemiş özlemiş öperiz evladım, canım Erdalım.

3

1949 Mektupları

3 Ocak, 1949

Bağdat

Sevgili Babam,

Enstitü bürosu yarısından ağırla, ikinci term'e başla-
dık. Aldığım dersler geçen term'den devam edenler; optik,
quantum mekaniği, kompleks fonksiyonlar ve elektrik.

Batili iyi geçirdim, dinlendim. Sımda tekrar ka-
rslıyorum. Bu gıdelerde bir nefise yakalandım, ağırla ma-
dada geçmedi. "Avusturya bazarı" oğul, Ankara gibi Her-
kes "üsidi", neyle oldu

26 aralık mektubunuza aldım. Resili yazıyor-
sunuz, ben de sorundum. Umarım güzel bir yılbaşı geçi-
rirsiniz. "Ömer yedek outlaydan memnunkulla bahsediyor, her
kasi sürunderen bir şey oldu öyleyse yedek outlay oaktuna gimesi.

"Christmas ve yemil yıl gıydklerde politika karaklı
lerime ara verdi. Ondan evvel başlıca mesele Çin hadise-
leri idi. Bir gazetele U.N. deli bir Amerikan delegesine
alfen" arkte Rusya ile Avrupa'da Türkiyede başlıca bızın
le beraber mecliste edel devlet kabnak, diye bir ^{soyge} ~~soyge~~
nasıldım. Enstitünün sağıfide göbekte notları kılaklı.

Elektrikden engelele German anım
babamın!

Erdal İsmail

AIR W
MAIL

"Prestijimiz sayenizde gittikçe artıyor."

3 Ocak 1949

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

Enstitü bugün yeniden açıldı, ikinci *term*'e başladık. Aldığım derslere geçen *term*'den devam edenler; Optik, Kuantum mekaniği, Kompleks fonksiyonlar Elektrik.

Tatili iyi geçirdim, dinlendim. Şimdi tekrar hevesliyim. Son günlerde bir nezleyle yakalandım, azaldı ama daha geçmedi. Havalalar bayağı soğuk, Ankara gibi. Herkes üşüdü, nezle oldu.

26 Aralık mektubunuzu aldım. Neşeli yazıyorsunuz; ben de sevindim. Umarım güzel bir yılbaşı geçirmişsinizdir. Ömer yedek subay okulundan memnurlukla bahsediyor, herkesi sevindiren bir şey oldu öyleyse yedek subay okuluna girmesi.

Christmas ve yeni yıl gazetelerde politika havadislerine ara verdi. Ondan evvel başlıca mesele Çin hadiseleriydi. Bir gazetede UN'deki bir Amerikan delegesine atfen, "Artık Asya ile Avrupa'da Türkiye'den başka bizimle beraber muharebe edecek devlet kalmadı," diye bir söze rastladım. Prestijimiz sayenizde gittikçe artıyor herhalde.

Ellerinizden sevgilerle öperim babacığım!

TOP OF THE MARK

Top of the Mark on the high point of Nob Hill lends all visitors to San Francisco an unsurpassed view of the city, with the Golden Gate and world-famed Golden Gate Bridge in the background.

POST CARD

PLACE
STAMP
HERE

6 Ocak, 1949

Sevgili Anneciğim,

Bu sefer, değişiklik olsun diye bir San Francisco kartı göndereyim. Bir soğuk dalgaya geçirdik, burada soğuğa daha güç dayanamıyor, neyse bitiyor artık galiba. İyiymi. Ellerinizden öperim canım anneciğim. Erdal İnönü

Sevgili Anneciğim,

6 Ocak, 1949

Bu sefer, değişiklik olsun diye bir San Fransisko kartı göndereyim. Bir soğuk dalgası geçirdik, soğuğa daha güç dayanmıyor, neyse bitiyor artık galiba. İyiymi. Ellerinizden öperim canım anneciğim.

Erdal İnönü

11 Ocak 1949

Salı

Erdal, sevgili oğlum,

3 Ocak tarihli mektubunu aldık. Mektebe başlamaktan bahsediyordun. Demek, 9 Aralık'a kadar değilmiş tatilin, ikinci sömestr hayırlı olsun. Electricity ile beraber dolgun bir çalışma devrine giriyorsun. Azim ile ve ümit ile yeni devri karşılıyoruz. Afiyetler ve başarılar dileriz. Biz hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Şubat aylığın ve taksit parası ile meşgul olmaya başlayacağız. Dün manejde keyifli keyifli ata bindik. Yarın da belki bineriz. Soğuklar devam ediyor. Selamlar ve sevgilerle.

POST CARD

11 Ocak 1949

Sevgili Babacığım,

Bu sabah burası Ankara'dan farksız; her
tarafa diz boyu kar vardı. Herkes pek şaşkı, 20
senedir görülmemiş. Ama kar soğuğu kırı, man
zara da güzel. Ben iyiyim, neşem geçti gibi. En son 4 Ocak
mektubunuzu aldım bugün. Teşekkürle, sevgilerle
ellerinizden öperim.

Sevgili Babacığım,

11 Ocak 1949

Bu sabah burası Ankara'dan farksız; her tarafa diz
boyu kar vardı. Herkes pek şaşkı, 20 senedir görülmemiş.
Ama kar, soğuğu kırı; manzara da güzel. Ben iyiyim,
neşem geçti gibi. En son 4 Ocak mektubunuzu aldım
bugün. Teşekkürle, sevgilerle ellerinizden öperim.

18 Ocak 1949

Erdal, sevgili oğlum,

Salı

Kartını (11 tarihli) aldık. Orası da karlı imiş. Biraz gözün Ana-
dolu dağlarına alışır. Bizde yeni bir buzlanma oldu. İki gündür
yeniden havalarımız coştı. Bu sabah annen ile manejde ata bin-
dik. Isı manejde + (evet artı) 2. Dışarıda - 6 kadar.

Hükümet buhranı bitti. Dedikoduları devam ediyor. Sıhhati-
miz iyi. Neşemiz yerine geliyor. Gözlerinden öperiz. Selamlar ve
sevgilerle.

18 Ocak 1949
Salı

Yeni sene için ifade ettiğiniz iyi dileklere çok teşekkür ederim. Türkiye'ye hasretim birdenbire arttı. Bu arada bir mektubunuzda tatilde dönmenden bahsetmeniz büyük müjde oldu. Şimdiden günleri saymaya başladım.

Gazetede bizde kabinenin değiştiğine ait bir haber vardı, başka tafsilat vermeden. Siyasi faaliyet gitgide artıyor herhalde. Allah kolaylık versin. Mektubunuzda keyifli ata bindik demenizi buharanın geçtiğine işaret diye aldım.

Soğuklar hâlâ devam ediyor burada da. Kaliforniya'nın belki Kaliforniya olalı görmediği bir kış oldu. Başlangıçtaki üşümem geçti. Şikâyetim yok şimdi.

Derslerim iyi gidiyor. Şimdilik başka söyleyecek bir şey yok.

Taksit ikinci devre de üçüncü devre de birinciden biraz az (166); aradaki fark, sağlık (doktor) parası diye alınan bir ücret.

Özlemiş özlemiş ellerinizden öperim canım babacığım.

23 Ocak 1949

Pazar

Erdal, sevgili oğlum,

Hep iyiyiz. Kar lapa lapa yağıyor. Ömer içeride Gündüz'le (Pamuk) istihkâm çalışıyor. Paranı gönderdik. Gözlerinden öperiz. Selamlar ve sevgilerle.

Canım yavrum Erdalım,

Seni çok göreceğimiz geldi. Nasılsın soğuklar burada da devam ediyor. Kendini muhafaza et, nezle geçirdiğini yazıyorsun.

Gözlerinden öperim yavrum.

M. İnönü

28 Ocak 1949

Cuma

Erdalım, sevgili oğlum,

Ömer sömestr tatiline geldi. İyi imtihan vermiş. Ben de çok sevindim. Elimden gelirse bir yere bırakmayacağım.

Amiral Connolly ile beraber Amerikan filosu İstanbul'da. Patrik Athenagoras da geldi, tacını giydi. Bu hafta onları kabul edeceğim. İşlerim gene pek çok. Gözlerinden öperim. Hep iyiyiz. Selamlar ve sevgilerle.

1 Şubat 1949

Salı

Sevgili Babacığım,

Son mektubunuzda (23 Ocak) hâlâ kar yağdığından bahsediyordunuz. Burada soğuklar bitti, hava açıldı. Sevindik; ev soğuğa karşı iyi tertipli değil. Fazla fazla giyinmek gerekiyordu.

Derslerim tabii gidişinde. Dikkatli takip ediyorum. Yeni bir şey yok.

Geçen Cuma Şubat aylığımı, 100 dolar kitap parasını ve 166 taksiti aldım (hepsi 434,90). Şimdi bütün param 1.030 dolar oldu. Ocak masrafım 250 doları buldu. Anlaşılan aylık masraf 250 dolardan aşağı düşmeyecek bu yaşayışla. Her ay ilave bir şey çıkı-

yor, bu sefer otomobilde tamirat (motorunda) (50 dolar) ve senelik numara parası (26 dolar) çıktı. Şimdiki 1.030 dolarda hiçbir Şubat masrafı dahil değil.

Sihhatim iyi maşallah. Kendimi yormuyorum. Geçen hafta Vurallarla beraber tiyatroya gittik. (Bilmem yazmış mıydım?) Fakat en büyük zevkim mektuplarınızı, sonra da gelen *Ulus*'ları okumak.

Özleyişle, sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

6 Şubat 1949

Pazar

Erdalım, sevgili evladım,

Annen her havadisi yazmış. Büyükannen pek ıstıraplı. Peniciline inşallah tesir edecek. Doktorun ümidi kuvvetli.

Patrik Athenagoras ile dün görüştük. Canlı ve kıymetli adam. Dostluk yaptık. Bana Truman'dan mesaj getirdi. *Amity* ve *admiration*.¹

Gözlerinden öperiz. Sevgili evladım canım evladım, bir tane Erdalım.

"Hepimizden daha ince düşüncelisin."

8 Şubat 1949

Salı

Erdal, sevgili oğlum,

Özden'in yıldönümüne mektupların, tebriklerin yetiştii. Dünkü sevincimizi artıran, canlandıran senin kartın, hatırlaman, başlıca amil oldu. Senin hepimizden daha ince düşünceli olduğunu bir daha anlamış olduk. Sağ ol, var ol. Canım oğlum.

Büyükannen zatürree geçiriyor. Kendisi hastalığın adını bilmiyor. Güç devrini atladık sanıyoruz, ateşi 37,5'a kadar düştü. Grip salgını dehşetti.

Para hesabını aldım. Ufak bir yedek parayı bunun için lü-

1. (İng.)Dostluk ve hayranlık.

zumlu görüyorum. Ayda 250 dolar zaruri görünüyor. Her ay birbirine benzemez. İdareli ol ve sıkıntı çekme. Bu ay daha para yollamadık.

Gözlerinden öperim, sevgilerimiz senin üzerindedir evladım.

*“Büyükanne sevindi,
zarfını yüzüne gözüne sürdü.”*

13 Şubat 1949

Pazar

Erdal, canım oğlum,

Dün büyükanne yazdığın 5 Şubat tarihli kart geldi. Ben büyükanne okudum. Sevindi; zarfını yüzüne gözüne sürdü. Büyükanne çok açılmış idi. Tekrar halsiz ve yorgun düştü. Doktor der ki, tabii bir seyir takip ediyor; tehlike atlatılmıştır, inşallah.

Havadislerimiz bugünlerde monoton. Keyfimiz yerinde diyelim. Sen nasılsın? Gözlerinden öperiz. Hesapça bir ay sonra senin ikinci sömestr imtihanların olacak. Sevgilerle canım oğlum, sevgili Erdalım. Ömer, dışarı çıkmış; gelip mektebe gidecek.

14 Şubat 1949

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

Bu sabah 6, 8 Şubat mektuplarınızı aldım. Büyükanne rahatsızlığına üzüldüm, inşallah şimdiye kadar nekahat dönemine girmiştir. Ellerinden öperim, sağlığına dua ediyorum.

Biz de yeni bir soğuk dalgası geçiriyoruz; ama bu sefer karsız, çabuk geçecek umuyoruz.

Cumartesi akşamı Dr. Vural'larda akşam yemeğindeydim. Türkiye'den sucuk gelmiş, onun ziyafetiydi. Yolda biraz kurumuş ama yine de çok güzeldi.

Annem başının ağrıdığını söylüyor, öksürüğü iyice geçmemiş demek. Etrafla meşgul olmaktan kendisine bakamamıştır. Sevgilerle ellerinden öperim.

Özlemiş özlemiş ellerinizden öperim canım babacığım!

İnönü ve Bayar.
"Pek iyi idik.
Nazar değmesin!"

15 Şubat 1949
Salı

Erdal, sevgili oğlum,

Bu sabah büyük amcan, halan ve iki kızı geldiler. Rıza ve hanımı zaten burada idi. Büyükannenini merak etmişler, hakikaten merak edecek hâli vardı. Bugün çok şükür daha canlı. Umumi zayıflığını gidermeye çalışıyoruz. Dün akşam Ömer eve gelmiş idi. Şimdi büyükannenin yanından geldim. Saat 17.30. Sana çok, çok selamlar ve dualar etti. Bugünü iyilikle kapıyoruz.

Bay Celal Bayar'ı bugün öğle yemeğine çağırmıştım. Beraber yemek yedik. Büyük politika meseleleri konuştuk. Bugün birbiri-mizle pek iyi idik. Nazar değmesin!

Gözlerinden öperiz canım evladım, sevgili Erdalım.

21 Şubat 1949

Pazartesi

Sevgili Anneciğim,

13, 15 Şubat mektuplarınızı aldım bugün. Büyükanneimin rahatsızlığı nüksetmiş. Bu zamanda yanında bulunamadığıma üzülüyorum; buradan sağlığına dua ediyorum. Bana gönderdiği selamlara çok teşekkür ederim, ellerinden öperim. Bir an evvel iyileşir inşallah.

Benim havadislerim bugünlerde hep aynı. Havalar ısınıyor, fakülte normal gidiyor, yeni bir şey yok. Cuma akşamı bir konsere gittim, hoşlandım, epeydir iyi bir şey yoktu. Cumartesi akşamı da Tanyel’de yemekteydim. Benim lokumlardan biraz bir kutuya koyup götürdüm onlara da; pek hoşlarına gitti.

Dün bir kürkçüye gittim, buranın en iyi kürkçülerindenmiş. Rusya’dan gelen derileri kendileri işliyor kürk yapıyorlarmış. Bir hermin kap (beyaz) (dediğiniz gibi kısa ve tuvaletin üzerine omuza alıcak şekilde) 1.000 dolar; buna Amerikan vergisi dahil değil, vergiyle beraber 1.260 \$; fakat Amerika dışına satılırken bu vergiden muaf tutuluyor, biz 1.000 dolara alabileceğiz. Bir bej rengi (şampanya rengiymiş) hermin *cup* var, 600 dolar vergisiz. Bugünler Christmas’tan sonraki ucuz zaman içinde olduğu için –şimdi nispeten ucuzmuş– yaza doğru daha pahalılaşacakmış. Ben söylediğim beyaz kapı benim için saklamalarını tembih ettim, bir para vermedim, yalnız üç haftaya kadar bir cevap vereceğimi söyledim. O zamana kadar düşündüğünüzü söylerseniz iyi olur. Eğer almaya karar verirsek hemen şimdi almaya mecbur değiliz. Mağazaya, alacağımı dedikten sonra yaza kadar (eğer ben getireceksem) bekletecekler; parayı da o zaman ödeyeceğim şimdiki fiyat üzerinden. Yahut şimdi istersek New York’ta istediğimiz kişiye teslim edecekler, parayı da şimdi alacaklar tabii. Nasıl isterseniz öyle yapalım. Bir resmini istedim, bulamadılar ama tabii şekli bütün kaplar gibiymiş, değişik bir şey değil. Dedğim gibi eğer almaya giderseniz, mağazaya bir şey borçlu değilim.

Sevgilerle, özleyişle ellerinden öperim canım anneciğim.

Erdal İnönü

P.S. Ankara’da iseler, amcalarımın, yengelerimin, halamın ellerinden öperim, Hatçe ablama, İrfan’a selamlar.

“Olacak iş değil!
O kadar doları bulamayız.”

27 Şubat 1949
Pazar

Erdalım, sevgili oğlum,

Annene yazdığın 21 tarihli mektubunu okuduk. Keyiflisin, iyisin; çok şükür.

Derslerin normal diyorsun. On gün sonra yeni bir imtihanınız var. Allah kolaylık versin.

Kürk hikâyesini de okudum. Olacak iş değil! O kadar doları bulamayız. Hemen sözünü geri al. Senin bu kadarcık ihtiyat par-
an için üç senedir uğraşıyoruz. Hulâsa, olacak iş değil.

Büyükannen, bugün daha iyi. Dün bir kriz geçirdi. Çok üzül-
dük. Bugün çok iyi. Selamını ben söyledim, çok dua etti.

Gözlerinden öperim evladım sevgili Erdalım, canım oğlum.

6 Mart 1949
Pazar

Erdal, sevgili oğlum,

Bu hafta Özden'e yazdığın güzel kartla yetindik. Hepimize sükûn ve sevinç getirdi. Şimdi imtihanlar için sıkı hazırlık ile meşgul olduğunu tahmin ediyorum. O kadar çok çalışman arasın-
da bir karta razıyız, iyi havadislerini alacağız.

Büyükannen tekrar açıldı; iyileşti. Bugün Rıza Amcan ile yen-
gen İstanbul'a dönüyorlar. Ömer de bugün değil, galiba yarın
mektebe dönecek. Nisan 23'e yedek subay olacak, inşallah.

Günün havadisi Kremlin'deki değişiklik. Molotof'un değişmesi
hangi istikamette siyasetin işareti. Günler geçmeden belli olmaz.

Gözlerinden öperiz canım evladım, sevgili Erdalım.

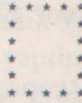
Molotov, Stalin ile.

Standard Arts
POST CARD

Correspondence

15 Mart 949

Address

Sevgili Babacığım,
6, 8 tarihli mektuplarınızı aldım şimdi. Büyükanne-
me tekrar geçmiş olsun.
Ben iyiyim, çalışıyorum, şimdilik başka
söyliyecek bir şey yok. Ellerinizden sevgilerle
öperim canım babacığım! Erdal İnönü

Sevgili Babacığım,

15 Mart 949

6, 8 tarihli mektuplarınızı aldım şimdi. Büyükanne-
me tekrar geçmiş olsun.

Ben iyiyim, çalışıyorum, şimdilik başka söyliyecek bir
şey yok. Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!·

Erdal İnönü

42 aldım; fizik kabiliyetimden
şüpheye düştüm.

19 Mart 1949
Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Geçende bir mektubumun yolda geciktiğini yazıyordunuz. İnşallah bu mektup vaktinde elinize varır da imtihanlarım için telgrafın yerini tutar. Çok merak etmeyesiniz diye imtihanların bir hafta daha geç başlayacağını yazmıştım; aslında sizin hesap ettiğiniz gibi 14'ünde başladı. Böylelikle sizi fazla merak ettirmeden iyi bir haber veririm, diye düşünüyordum. Ama pek istediğim olmadı.

14'ünde sabahleyin Electricity, öğleden sonra Optik vardı. Electricity'ye kadar hazırlanmıştım, gene de istediğim gibi geçmedi, C alamadım. Az bir farkla D düşüyor. D geçer bir not (geçen sene F almıştım, o geçmiyor) fakat doktora için yetmiyor. Bu netice hevesimi epey kırdı, imtihan her ne kadar şansa da bağlı ise de bu sefer, bu kadar hazırlıktan sonra hiç olmazsa C almam lazımdı. Konuyu biliyordum ama bu kâfi gelmiyor, bilmece gibi şeyler soruyor Electricity hocası. C için 50 gerekti, ben 42 aldım.

Bir-iki beylik hata yapmasaydım 50'yi geçecektim; ama bu her zaman olan şey, imtihan izaha yetmez. Dediğim gibi bu netice fizik mesleğine olan istidadım, kabiliyetim hakkında beni şüpheye düşürdü.

Önümüzdeki üçüncü devrede (*term'de*) Electricity'ye devam edeceğim, bunun en kolay (nispeten) devresi olduğunu herkes söylüyor; eğer bu devrede B alırsam, D ile toplanıyor ortalama alınıyor, her devrede C almış sayılıyorum. Pek ümidim yok B alacağıma ama son defa tecrübe edeceğim. Şimdilik görüşüm eğer B almazsam yazın Türkiye'ye temelli dönmek.

Sabahki Electricity imtihanından sonra öğleden sonra da Optik vardı, maneviyatım bozulmuştu. O imtihandan da D'den fazla aldığımı sanmayın ama onun ehemmiyeti yok; devre içinde iyi not almıştım, zaten D alsam da birinci devredeki B, bu D'yi C yapıyor. Matematik imtihanı iyi geçti, A umuyorum. Kuantum hocası imtihan yapmadı.

Kuantum hocasıyla çalışmaktan vazgeçtim iyice. Niyetim bu tatilde öbür hocalarla konuşup genel bir araştırma almak ve üçüncü devrede (önümüzdeki) buna başlamak. Artık vakti geldi. Gelecek mektubumda bu hususta daha tafsilat verebilirim, umuyorum.

Şimdilik başka söyleyecek başka bir şey bulamıyorum. Siyasi faaliyetin en şiddetli, en kritik zamanında, büyükannemin rahatsız olduğu bugünlerde, size ekleme üzüntüler vermek istemedim. Ama iyi niyet kâfi gelmiyor, imtihandan sonra Tanyel'le konuşuyordum; mübalağa etmememi, bizim bu çabuk problem yapma sistemine alışık olmadığımızı söylüyordu ama beni inandıramadı. Bakalım üçüncü devre nasıl olacak.

Ellerinizden sevgilerle, özleyişle öperim canım babacığım!

21 Mart 1949

Sevgili Babacığım,

Pazartesi

Bugün fakültede hocalarla araştırma için konuştum. Çekirdek fiziği laboratuvarında bir iş bulacak gibi görünüyorum. Dersler başlayınca (önümüzdeki devre) bu laboratuvara devam edeceğim ve bir müddet marangozluk, lehimcilik vs. gibi işler yapacağım. Bu esnada laboratuvarda yapılan ve yapılması düşünülen araştırmaları gözden geçirip kendim için bir problem seçeceğim. Profesörlerle böyle konuştuk. Ömer adamları tanır; Lauritsen ile Fowler. Electricity'nin üçüncü kısmını da alacağım bir taraftan.

Ben bu karardan çok mutlu oldum. Çekirdek fiziği laboratuvarı, çalışmak için mükemmel bir yer. Hayırlı olur inşallah.

Kuantum hocası imtihan yapmadı demiştim; ama vazife olarak bir problem vermişti; ona bakarak B atmış bana.

Bu hafta tatiliz; Pazartesi'ye kadar dinleneceğiz.

Ellerinizden sevgilerle, özleyişle öperim canım babacığım.

22 Mart 1949

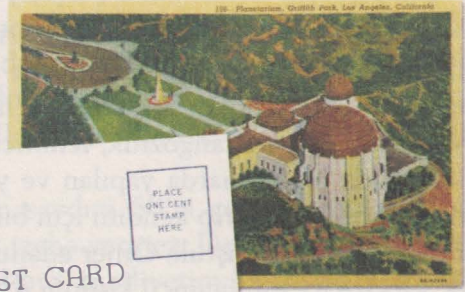
Erdalım, sevgili evladım, canım evladım,

Salı

Hep iyiyiz. Bugün imtihanının ikinci günü. Annen şimdi namazda sana dua ediyordu. Ömer de bugün bir iş için dışarı çıkarılmış; bize de uğramış; akşama dönecek. Bu hafta (28'de) onların imtihanı başlıyor.

Yağmurlar başladı; çok şükür. Gözlerinden öperiz. Belki bir telgrafını alırım, diye ümitliyim. Mektubun da aralandı. Selamlarımız ve sevgilerimiz seninle beraber. Canım evladım.

P.S. Geçen ay para hesabını yazmadın. Bu ay bakalım; daha aylığı ve 200 doları aldığını da bildirmedi.

Griffith Park Planetarium and Observatory is one of the newest and finest Planetariums in the United States. It is situated on a high peak in a setting of natural beauty with a commanding view of Los Angeles, Hollywood and the blue Pacific.

POST CARD

27 Mart 1949

Sevgili Anneciğim,
Tatil bugün bitiyor; bir hafta epey dinlendim, keyfim yerine geldi. Siz nasılsınız acaba! Ellerinizden öperim sevgilerle
Erdal

Sevgili Anneciğim,

27 Mart, 1949

Tatil bugün bitiyor; bir hafta epey dinlendim, keyfim yerine geldi. Siz nasılsınız acaba! Ellerinizden öperim sevgilerle.

Erdal

29 Mart 1949

Salı

Sevgili Babacığım,

Enstitü dün açıldı tekrar. Yeni bir devreye hevesle, azimle başladık. Yalnız iki ders aldım, Elektrik (üçüncü kısım) ile Kuantum Statistiği. Fakat bu ikincisi konferans şeklinde; ne imtihanı ne de çalışması var; böylece yalnız Elektrik çalışıp imtihanda bir C almaya uğraşacağım. Geçen B diyordum ama bu mutlak lazım değil; gelecek sene birinci devrede B almam imkânı daha fazla; neyse bu ihtimale daha var, bakalım bu devre nasıl olacak.

Bir araştırma konusunda karar kıldım. Buradaki laboratuarda, atom bombardımanında kullanılacak yeni bir yüksek potansiyel jeneratörü imal ediyorlar; geçen Eylül’de başlamışlar yapmaya, şimdi aşağı yukarı yarılanmış. İki kişi bu işle uğraşiyor, ben de bunlara katılacağım. Alet önce tamamlanacak sonra da onunla bazı deneyler yapılacak. Hoşuma gitti, aletin nasıl yapıldığını iyice öğrenebilirimsem bizim memlekete uygulanması bakımından herhalde çok iyi olur. Vakıa böyle jeneratörleri veya benzerlerini elektrik kampanyalarını yapıp satmaya başladılar ama hazır alet iyice anlaşılmıyor. Zaten burada bütün fizik laboratuvarları aletlerini kendileri yapıyorlar.

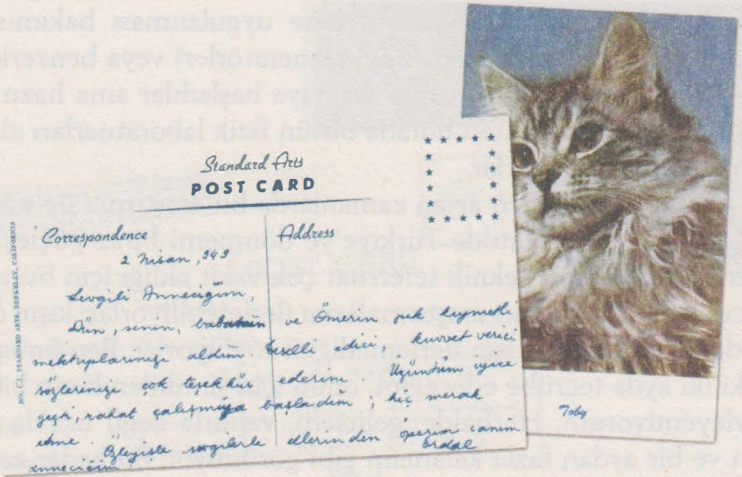
Elektrik dersinden artan zamanlarda bu araştırma ile uğraşacağım. Bu mesele tatilde Türkiye’ye dönmemi biraz güçleştirdi. Denel araştırmada teknik teferruat çok vakit aldığı için buradaki çocuklar ancak yazları araştırmalarını ilerletebiliyorlar; kışın derslerden kalan vakitle işin ilerlemediğini söylüyorlar. Ben önümüzdeki iki ayda tecrübe edeceğim, onun için şimdiden kesin bir şey söyleyemiyorum. Herhalde; gelirsem, vapurla değil uçakla gelim ve bir aydan fazla kalamam gibi görünüyor. Bu kadar zaman için de değer mi bilmem!

Notlarımı öğrendim, tahmin ettiğim gibi. Elektrik ve Optik D, Kuantum Teorisi B, Kompleks fonksiyonlar A. Matematik imtihanı kâğıdını profesör ayrıca, beğendiğini yazmış. Bunları gördükçe acaba fizik yerine matematikten mi doktora yapsam, diye de düşünüyorum; sonra hem bu kadar fizik okudum, hem de bizim memleketin daha çok fizikçiye ihtiyacı var diyip vazgeçiyorum. Herhalde bu devre Elektrik için en ciddi gayreti sarf edece-

gim; bakalım ne sonuç alacağız.

Geçen ay hesabımı yazmayı unutmuştum; şimdi bankadaki param 961 dolar. Nisan aylığımı ve ek 250'yi üç gün önce aldım, bunlar 961'in içinde. Nisan'a ait hiçbir masraf yapmadım daha. Böylece Şubat ve Mart'ta iki yüz ellişer sarf etmiş oluyorum. Geçen ay bir ara yüzümdeki sivilceler artar gibi oldu. Bir doktora gittim, o zamandan beri de her hafta gidiyorum, bir karaciğer ıgnesi yapıyor; sonra Türkiye'den bildiğim yüze sürülen ilaçları verdi; bir de perhiz tavsiye etti, yağlı şeyler, fazla sütlü şeyler yok. Epey faydasını gördüm, en tesirli şey galiba perhiz, bakalım ne kadar dayanabileceğim. Gene kâfi gıda alıyorum, o bakımdan merak etmeyin, yalnız fazla yağlı, hamurlu, baharatlı şeyler yok.

Büyükannemin iyilik haberlerini sevinçle okuyorum, ellerinden öperim. Ömer şimdi subay çıkmış olmalı (eğer iyi anlıyorsam). Tebrik ederim. Özden nasıl, umarım imtihana girmeye karar vermiştir. Sizin ve annemin sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

Sevgili Anneciğim,

2 Nisan, 949

Dün, senin, babamın ve Ömer'in pek kıymetli mektuplarınızı aldım. Teselli edici, kuvvet verici sözlerinize çok teşekkür ederim. Üzüntüm iyice geçti, rahat çalışmaya başladım; hiç merak etme.

Özleyişle sevgilerle ellerinizden öperim canım anneciğim.

Erdal

Erdal, canım oğlum, sevgili evladım,

29 Mart tarihli geçen Salı yazdığın mektubu dün aldık. Annen ile beraber dikkatle okuduk. Daha Ömer görmedi, işlerini tatiline koymuşsun. Tezi seçmişsin gibi anladık. Hesabını da (Mart sonu) öğrendik.

Tatilde buraya gelmende ısrar ediyoruz. Gelip gitmen on beş gün sürer. Bir buçuk ay da burada kalsan bize yeter. Sen de dinlenmiş, tebdilihava etmiş olursun, işlerini ona göre düzene korusun. Haziran ortası hareket edersen, Ağustos sonu orada olursun.

Önümüzdeki devre çalışmanın sonucu hepimiz için ve yazdığın birçok meseleler için aydınlatıcı olacak. Azimle ve hevesle çalışmanın müspet neticelerini alacağımız muhakkaktır.

Yüzündeki sivilceler için doktora gitmekle iyi etmişsin. Kâfi gıda almaya dikkat edersen perhize dayanırsın.

Biz hep iyiyiz evladım. Gözlerinden öperiz. Canım oğlum, sevgili Erdalım; üzülmeyen, güven ile ve azimle çalış sevgili Erdalım.

"Tatilde Türkiye'ye dönmek istemiyorum."

22 Nisan 1949

Cuma

Sevgili Babacığım,

Bugün annemden aldığım mektuptan bir seyahate çıktığınızı öğrendim. Hesaba göre şimdi Ankara'ya dönmüş olmalısınız. Umarım yolculuğunuz neşeli ve istifadeli geçmiştir.

Dün Elektrikten *term* arası yoklaması geçirdik. B aldım, epey sevindim, ferahladım. Darısı son imtihanın başına diyorum ama hiç olmazsa C almayı imtihan içinde görmeye başladım.

Tatilde memlekete dönmemi istediğinizi görüyorum; teşekkür ederim. Ancak uzun boylu düşündükten sonra biraz aksi fikirde ısrar etmeye karar verdim. Bir denel araştırma (doktora için gereken) burada 2 yaz da çalışmak şartıyla iki senede yapıyor genel olarak. Asıl ilerleme yazın oluyor, derslere vakit ayrılmadığı

için. Mesela, bu üçüncü *term*'in yarısı geçti, ben daha atölyedeki aletlerin kullanılış tarzı hakkında aşağı yukarı fikir edinmekten başka bir şey yapmadım.

Gelecek sene kışında gene bir, belki iki ders (Mekanik ile Elektrikten kalan olursa) almak zorundayım, onun için o zaman da araştırmaya tam vakit ayıramayacağım. Böylece eğer bu yaz Türkiye'ye dönüp 2 ay tatil yaparsam neticede burada kalma müddetim bir sene uzar.

Başka bir sebep de, katıldığım araştırma projesinin şimdiki durumu. Böyle bir alet (yüksek potansiyel jeneratörü) her zaman yapılan bir şey değil. Yapılışını görmek iyi bir şans eseri. Tatil sonunda tamamlanacağını tahmin ediyorum; onun için bu fırsatı kaçırmak istemiyorum.

Eski mektuplarımda Türkiye'ye dönmek için tatili hevesle beklediğimi yazmıştım. Fakat şimdi başladığım iş karşısında bunun imkânı olmadığını görüyor ve hakikaten istemiyorum. Bu yaz burada kalırsam gelecek yaz dönebilirim ve öteki yaz da inşallah temelli dönerim, diye düşünüyorum.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım.

"Ne karar verirsen hep ona uyacağız."

29 Nisan 1949

Cuma

Erdalım, sevgili evladım,

Bu sabah seyahatten döndüm. Herkesi afiyette buldum. Ben de iyiyim. Daha Kayaş'ta, annen son 22 Nisan tarihli mektubunu verdi. Kitaplıkta ben yokken gelen kartlarını ve mektuplarını lezzetle okudum. Senin ile meşgul oldum. Hayatını kavradım.

Electricity'nin *term* arası yoklamasından B, benim için tatlı bir sürpriz. Teşekkürler. Her işin başı senin sıhhatli ve neşeli çalışmandır. Yaz tatili için gelmemek fikrini de annen ve Ömer ile konuşarak sükûnetle aldık. Ne karar verirsen hep ona uyacağız. Yanında bir seyahat parası bulundur. Haziran imtihanı sonunda kati kararını bize bildirirsin. Elverir ki sen sakın, müsterih olarak

muvaffak olasın. Taksit makbuzunu daha almadık, hemen öderiz, inşallah arada, aybaşı hesabını da alırım.

Erdalım, seyahatten memnun dönüyorum. On üç gün sürdü. Dört vilayet ve on altı ilçe görmüşüm. Her yerde vatandaşlarım muhabbet ve yakınlık gösterdiler. Şimdi Mayıs ayı, burada da ke-sif çalışma zamanı. Gözlerinden öperim, özleyişle, sevgi ile yüre-ğimin sıcak duyguları ve dilekleri ile. Ömer, subay elbisesi ile kar-şıladi. Yakışmış. Darısı başına.

Esen kal, var ol, sağ ol evladım Erdalım.

2 Mayıs 1949
Pazartesi

Sevgili Anneciğim,

Bugün senin 26, babamın 24 tarihli mektuplarınızı aldım. Ba-bamınki Kastamonu'dan yazılmış, 7-8 günde gelmiş oluyor. Ha-vadislerine çok teşekkür ederim, hepsini merakla okudum.

Büyük anneme geçmiş olsun, hamamda mı üşüdü acaba? Ha-valar burada ısındı sayılır, oraya da artık yaz gelse de büyükannem bir rahat etse. Ellerinden özlemiş özlemiş öperim.

Ömer'in otomobil yarışı nasıl oldu? Pek anlamadım, stadyu-mun neresine sığar bu yarış. Eğer girdiyse Ömer, seyretmesi pek heyecanlı olmuştur herhalde.

Yüzüm çok iyileşti, bunun üzerine tedaviyi biraz tavsattım. Perhiz mümkün bir şey değil, zaten umumiyetle yemediğim şey-ler yasak, domuz eti, ağır salçalar, yağlı şeyler filan.

Geçen hafta üç tane operaya gittim. *Figaro'nun Düğünü*, *Kar-men* ve *Sevil Berberi*; epey eğlendim. *Sevil Berberi*'ni burada da mümkün olduğu kadar gülünç oynamaya çalıştılar, buradakilerin hoşuna gitti.

Sevgilerle ellerinden öperim canım anneciğim.

POST CARD

CORRESPONDENCE

ADDRESS

6 Mayıs 1949

Sevgili Babacığım,

Ankara'ya dönüşte yazdığımız mektubu aldım dün. Babede dönmek isteğini sükûnetle karşılamamız bana çok ferahlık verdi, teşekkürler ederim. Dedğiniz gibi asıl mesele imtihanların sonunda anlaşılacak, vaziyete göre bir karar veririm. Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım! Erdal İnönü

Sevgili Babacığım,

6 Mayıs 1949

Ankara'ya dönüşte yazdığımız mektubu aldım dün. Tatilde dönmek istediğimi sükûnetle karşılamamız bana çok ferahlık verdi, teşekkürler ederim. Dedğiniz gibi asıl mesele imtihanların sonunda anlaşılacak, vaziyete göre karar veririm.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

Erdal İnönü

15 Mayıs 1949

Pazar

Erdalım, sevgili evladım,

Bugün, büyükannenin kabul ettiğimiz doğum yıldönümü idi. Hep tebrik ettik. Çok şükür sıhhatli olarak sofraya geldi; sevindik.

Şimdi saat 16.40. Saat 17.00'de İstanbul'da toplanmış olan International Pathologie Companie Konferansı'nın azalarını kabul edeceğim. Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Sağ ol, var ol sevgili evladım, canım Erdalım.

17 Mayıs 1949

Salı

Sevgili Babacığım,

Bir haftadır hava bozdu, kapandı. Bugün adeta kışın olduğu kadar şiddetli yağmur yağdı. Bakalım ne zaman açılacak; hâlbuki Mayıs'ta hiç yağmur yağmayacak diyorlardı.

Pazar akşamı Dr. Vural'da yemektedirim. Hocası kalp müte-hassısı Dr. Griffith ve karısını çağırmıştı. Lütü Bey'in hanımı misafirler göstermek için Çerkes tavuğu, börek, dolma yapmıştı; pek beğendiler; ama onlardan çok benim hoşuma gitti tabii; iyi vakit geçirdim.

Cumartesi günü bir tenis maçına gittim, epeydir görmemiş-tim, hoşuma gitti.

Electricity dersine ve *research*'e devam ediyorum, imtihan 4 Haziran'da.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

19 Mayıs 1949

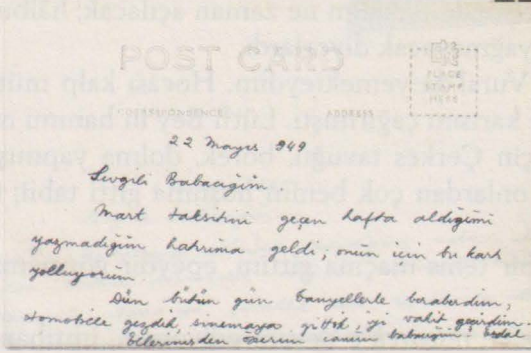
Perşembe

Erdalım sevgili evladım,

Bu sabah, 19 Mayıs bayramını, stadyum hınca hınç dolu bir manzara içinde kutladık. Ömer, Özden yanımızda idi. Hava güzeldi ve herkes pek neşeli idi. Siyasi bir nutuk söyledim. Gazete-lerin geldiği zaman görürsün, belki de beğenirsin.

Sevgili evladım hep hatırimızdasın ve hep senin derslerini dü-şünüp niyaz ediyoruz. Esen kal, sağ ol var ol. Gözlerinden öperiz, canım Erdalım.

Sevgili Babacığım,

22 Mayıs, 1949

Mart taksitinin geçen hafta olduğunu yazmadığım hatırıma geldi; onun için bu kartı yolluyorum.

Dün bütün gün Tanyellerle beraberdim, otomobile gzedik, sinemaya gittik, iyi vakit geçirdim.

Ellerinizden öperim canım babacığım.

Erdal

"Benim gıda muvazenem bozulmuş.
Şeker çıkıyor."

23 Mayıs 1949

Pazartesi

Evladım, Erdalım,

Bu arada bir kartını aldık. Nisan sonu hesabını da yazıyorsun. Teşekkürler. Mektep taksitini ve 350 dolar yeni eki aldıktan sonra vaziyetin düzelecek.

Biz hep iyiyiz. Benim gıda muvazenem bozulmuş. Şeker çıkıyor. Onu düzeltmeye çalışıyoruz. Sen nasılsın? Yüzün nasıl? Nerede ise imtihanların yaklaşıyor. Gözlerinden öperiz. Canım oğlum, sevgili evladım Erdalım.

P.S. Bugün Paris'te toplanıyorlar (dış bakanları). Bakalım ne çıkacak?

"Yaş günün imtihanlara rastlıyor."

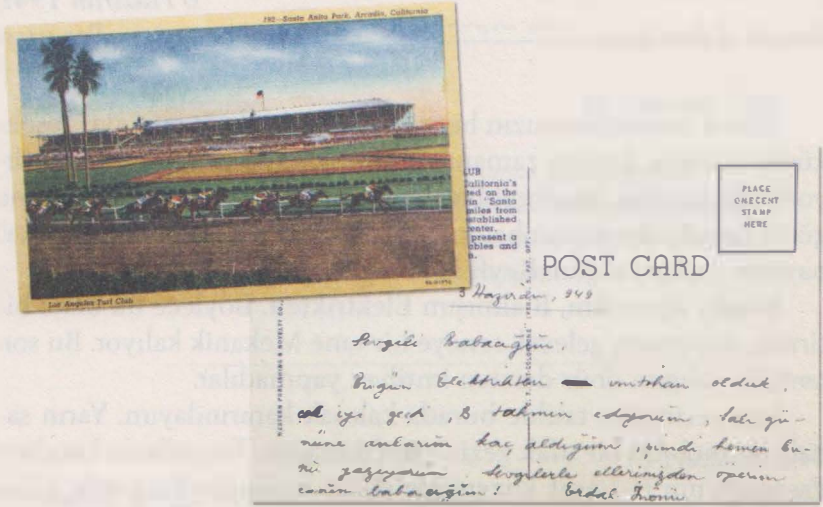
30 Mayıs 1949

Pazartesi

Erdalım, sevgili evladım,

Yıldönümün kutlu olsun. Elimizden başka bir şey gelmiyor. Mektubumuz hasretimiz ile beraber sevgilerimizi ulaştırsın. Anenin dediği gibi imtihan günlerine rastlıyor. Senin afiyetin ve neşen, azrın ve iraden her şeyin başı. İmtihan neticesini sükûnetle karşılarız. Sana yüreğimizin bütün sıcaklığı ile başarılar dileriz.

Gözlerinden öperek sevgilerimizi gönderir, seni tekrar tekrar öperiz evladım, canım evladım, sevgili evladım.

Sevgili Babacığım,

3 Haziran, 1949

Bugün Elektrik'ten imtihan olduk, çok iyi geçti, B tahmin ediyorum, Salı gününe anlarım kaç aldığımı, şimdi hemen bunu yazıyorum.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

Erdal İnönü

Erdalım, sevgili evladım,

Yarın 4 Haziran, başlıyor mu, bitiyor mu imtihanınız? Her ne ise hayırlısı olsun. Yakında haberlerini alırız. Ne alırsak sıhhatin neşen yerinde olsun, gerisi kolay. 6 Haziran'ı kutlamaya hazırlanıyoruz. Senin hayalin ile bayram yapacağız. Sağ ol var ol, sevgilerimiz üstünde ve sen her an aklımızdasın. Gözlerinden öperiz. Hep iyiyiz. Ömer, Pazartesi'ye kadar İstanbul'a izinli gitti. Selamlar.

Müjde mektubu!

6 Haziran 1949

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

Tebrik mektuplarınızın hepsini aldım, herkese ayrı ayrı teşekkür ederim. Annem zamanında varıp varmadıklarını merak ediyorlardı; üç gün önce geldiler ama daha iyi oldu, elime Cuma günü tam Elektrik imtihanından çıktıktan sonra geçtiler, iki kat bayram yaptım o gün. Keyfi hâlâ devam ediyor.

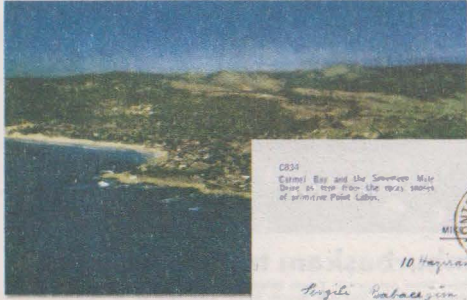
Bugün öğrendim, B almışım Elektrikten. Böylece bu dersi bitirmiş oluyorum; gelecek seneye bir tane Mekanik kalıyor. Bu son *term*'de aldığım öbür dersten imtihan yapmadılar.

İzin verirsiniz tatilde burada kalmak kararındayım. Yarın sabah otomobille bir ufak gezintiye çıkacağım Tanyellerle beraber; Pasadena'nın 6-7 saat kuzeyinde deniz kıyısında bir yerde kalıp 10 gün kadar istirahat etmek istiyoruz. Ondan sonra Pasadena'ya dönüp laboratuarda çalışmak niyetindeyim. Bu mektubun cevabı buraya varmadan veya varırken dönmüş olacağım.

Ek 350 \$'ı aldım; taksitle Haziran aylığı da gelmişti daha önceden. Mayıs'ta 227 \$ sarf etim; bütün param Haziran başında 1.338 \$ idi.

Yarın sabah yola çıkmak için erken kalkacağım; onun için kısa oluyor bu mektup. İmtihanlarım için bana çok gayret verdiniz, maneviyatımı daima kuvvetlendirdiniz; bunlara yeteri kadar teşekkür

ederim. Eminim ki bu sefer B almanızda büyük âmil oldunuz.
Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

Sevgili Babacığım,

10 Haziran 1949

Üç gündür buradayız; hava iyi olunca denize giriyor, olmayınca etrafta ormanlarda geziyoruz. Biraz bizim adalara benzeyen bir yer. Yarın sabah daha kuzeye doğru yola çıkacağız.
Sevgilerle ellerinizden öperim babacığım!

Erdal

15 Haziran 1949

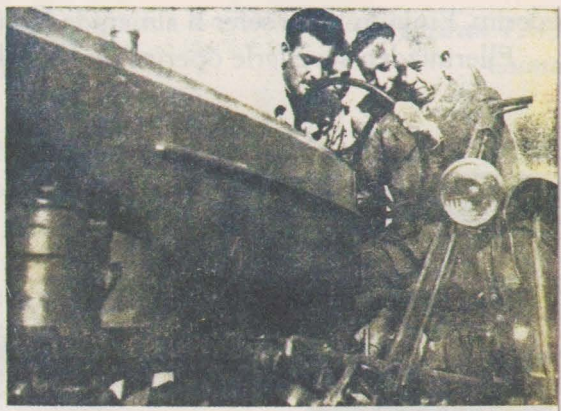
Çarşamba

Erdalım, sevgili oğlum, canım oğlum,

Hep iyiyiz. Hep seni düşünüyoruz. Tatilden neşe ile sıhhat ile yenilenmiş, bilenmiş azim ve irade ile dönersin. Doktora tezini bana yazmayacak mısın? Belli oldu mu?

Geçen sefer de yazdım. Arada bu küçük dinlenmeleri yapmazsan, Pasadena'nın yazına dayanamazsın.

Gözlerinden öperiz. Sağ ol, var ol sevgili Erdalım, canım Erdalım.

Cumhurbaşkanı Traktör kullandı

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü Ankara'daki Teknik Ziraat Okulunu ziyaret ederek çalışmalar hakkında inşaat alması ve okulun çevresindeki Amerikan üssüyle teknik ziraat eğitimi ve malzemelerini gözetim ve denetimde, Cumhurbaşkanı bir traktörü kullanırken görülmektedir. (Foto: U.S.I.S.)

17 Haziran 1949

Cuma

Erdal, sevgili oğlum,

Bu sabah Ziraat Fakültesi'ne, imtihanlara gittim. Öğrenciler, veteriner ve ziraatçı, terleye terleye çalışıyorlardı, ilgili, istifadeli idi. Senin imtihanların kimbilir ne kadar güç ve yorucudur!

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Sağ ol, var ol evladım, canım evladım.

*"Hatırlama İstanbul'un denizi
gelmediği müddetçe..."*

18 Haziran 1949

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

İki gün önce Pasadena'ya döndüm. Birikmiş birçok mektubunuzu buldum, on günlük ayrılıktan sonra hevesle, merakla hepsini okudum, iyilik haberlerinizi almakla içim ferahladı.

Burada kalmama izin vermenize tekrar teşekkür ederim. Dün

yaz devresi için kaydoldum; Pazartesi'ye çalışmaya başlayacağım, istediğim zaman tatil yapmak elimde gene. Kendimi yormadan, hevesimi kaybetmeden çalışacağım inşallah.

Seyahatim iyi geçti. Üç gün deniz kenarında dört gün göl kenarında kaldık, gerisi de yolda geçti. Çok güneş gördüm, yandım, yüzüme iyi geldi. Denize, göle girerek de iyi dinlendim. Hatırıma İstanbul'un denizi gelmediği müddetçe, gördüğüm yerleri beğendim.

Bütün yolculuk bana 100 dolara mal oldu. Üç kişi masrafları paylaşmasaydık daha fazla çıkardı.

Ellerinizden sevgilerle, özleyişle öperim canım babacığımı!

20 Haziran 1949

Erdalım, sevgili evladım,

Pazartesi

Seyahatten dönmüş olacaksın. Yazın çalışma hayatını nasıl tanzim ettiğini belki ilk mektubundan anlayacağız. Bilmiyorum, doktora tezin belli oldu mu? Yoksa bir hazırlık çalışmasından sonra mı belli olacak? Bu şiddetli yazda Pasadena'ya dayanmak için gücün kuvvetin artsın. Neşen, şevkin yerinde olsun. Sıhhatine dikkatli ol. Sürmenajdan sakın.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Selamlar ve sevgilerle.

P.S. 10.6 tarihli plajdan yazılmış ve yer değiştireceğini bildiren bir kartını aldık. Çok teşekkürler.

*"Annen oruç tutuyor.
Dayanabileceğini zannetmiyorum."*

29 Haziran 1949

Erdal, sevgili oğlum,

Çarşamba

Bugün ramazanın ikisi. Annen oruç tutuyor. Dayanabileceğini zannetmiyorum. Ama istiyor, inşallah sarsılmaz. Hep iyiyiz. Seni

düşünüyoruz. Yeni çalışmaya başladıktan sonra mektubun daha gelmedi, iyi havadislerini bekliyoruz. Biraz çalışma mevzuların, çalışma usul ve vasıtaların hakkında da tafsilat beklerim. Gözlerinden öperim canım oğlum, sevgili evladım.

1 Temmuz 1949

Erdalım, sevgili evladım,

Cuma

Ramazan kuş gibi hafif geçiyor. Yalnız annen bugün sararmıştı. Ama söz dinlemiyor. Çok şükür keyfi yerinde. Bugün beş oyun bezik oynadık. Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Canım evladım, sevgili Erdalım.

POST CARD

4 Temmuz 1949

Sevgili Anneciğim,

Dün plaja gittim, öyle kalabalıktı ki, kumda duracak yer yoktu aşağı yukarı. Deniz sıcaktı ama hep kirli oluyor, her zaman da dalgalı. Florya'da lodos olunca nasıl olursa işte öyle. Ramazan geldiğinin farkında değildim. Oruç tutanlarımıza Allah kolaylık versin. Ellerinden, sevgilerle öperim güzel anneciğim.

Sevgili Anneciğim,

4 Temmuz 1949

Dün plaja gittim, öyle kalabalıktı ki, kumda duracak yer yoktu aşağı yukarı. Deniz sıcaktı ama hep kirli oluyor, her zaman da dalgalı. Florya'da lodos olunca nasıl olursa işte öyle.

Ramazan geldiğinin farkında değildim. Oruç tutanlarımıza Allah kolaylık versin.

Ellerinden, sevgilerle öperim güzel anneciğim.

Erdal

Sevgili Babacığım,

Daha geçmediğini umarak, bayramınızı kutlarım. Benim bayram hesapları iyice karışmıştı. Annemin mektubundan bugünlerde olduğunu çıkardım. Neşeli bir bayram geçirmiş olmanızı dilerim.

İstanbul'a gitmekten söz ediyordu annem. Kamutay tatile girdiğine, Demokrat Parti Kongresi de geçtiğine göre siz de birkaç gün dinlenebilirsiniz sanırım. Heybeliada şimdi henüz çok sıcak değildir, yürüyüş mevsimidir herhalde. General Pamir de çok istifade edeceğinizi kabul eder, tahmin ederim.

Laboratuara muntazaman devam ediyorum. İşler yavaş ilerliyor ama ben her gün biraz daha muhite alışmış oluyorum.

Havalarda değişiklik yok, sıcak devam ediyor. Yalnız akşamları serinliyor, böylelikle uykuyu bozmuyor, önemli olan o.

Bu hafta içinde New York'tan talebe müfettişi geldi. Kaliforniya'daki Türkleri yerlerinde görmek, bilgi edinmek için. Buradaki öğrencileri bir akşam Los Angeles'te topladı, ben de gittim. Ertesi günü de bizim enstitüye geldi, biraz gezdirdim laboratuvarı.

Geçen Pazar Dr. Vural'la beraber civardaki bir göle gittik, piknik yaptık, suya girdik. Aslına bakarsanız öyle 2 saat otomobille gidilecek kadar güzel bir yer değilmiş; değişik bir yer, işte o kadar.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

*"Memlekete faydalı bir ilim adamı olarak
yetişmeye çalış."*

27 Temmuz 1949

Çarşamba

Erdal, sevgili evladım,

Ömer bu sabah Amerikalı dostları ile Roma'ya uçtu. Bayramı oralarda geçirecek. Annen, büyükannen, Özden içeride, misafirler ile bayram yapıyorlar. Ben kütüphanede seninle yalnızım. Senin derslerini hatırlamaya, senin yalnızlığın ile duygularımı meşgul etmeye çalışıyorum. Bütün kuvvetimizi ve tesellimizi senin ilim

adamı olarak yetiştirmene hasretmeye uğraşıyoruz. Var ol evladım, sıhhatin ile, neşe ile memlekete faydalı bir ilim adamı olarak yetiştirmeye çalış. Bayramın kutlu olsun. Gözlerinden öperim. Canım Erdalım, sevgili Erdalım.

1 Ağustos 1949

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

Yaz tatilinin yarısı geçti, Ağustos'u bulduk. Bundan sonra havalar serinlemeye yüz tutar, diyenler var, inşallah doğrudur; bugün sıcak bir gün geçirdik. Fakat keyifli idik. Aletin doğrudan doğruya yüksek potansiyel elde eden kısmının yapılması, aşağı yukarı, bitti; bugün kabaca bir denedik, 400 000 volt verdi; pek hoşumuza gitti. Yakında atomların hareketi ile ilgili parçaların yapılmasına geçeceğiz, daha enteresan olacak.

Dün Dr. Vural'a bayram ziyaretine gitmiştim, beraber gezdik, yemek yedik, iyi vakit geçirdim. Geçenlerde plajda çıkardığı bir resmimi bana göstermeden size yollamış, inşallah iyi çıkmıştır.

Ağustos aylığını daha almadım, şimdi bankadaki bütün param 863 dolar; Temmuz masrafı 244 dolar tutmuş.

Büyükannem nasıl, yazı nasıl geçiriyor; ellerinden özleyişle öperim.

Sevgilerle, özleyişlerle ellerinizden öperim canım babacığım!

"İhtilal olmuş diye duydum, ödüm koptu."

17 Ağustos 1949

Çarşamba

Sevgili Babacığım,

Bu hafta Özden'in ve annemin İzmir'den yazdıkları güzel mektupları aldım; anneminkinde sizin de selamlarınız vardı, çok makbule geçti, İzmir'deki dolaşmalarınızdan memnun kaldığınızı anlayarak seviniyorum. Siyasi faaliyet tatil yapacak derken bu sefer İzmir'de şiddetlenmiş. Özden mektubunda bir mitingden bahsediyordu, acaba nasıl oldu diyeceğim ama nasıl olduysa olsun sizin konuşmalarınızın tesirini giderememiştir.

Pazar günü, bir tanıdıktan bir Yakın Şark memleketinde ihtilâl olmuş diye duydum, ödüm koptu; sonra Suriye olduğunu gazetedен öğrenince hem ferahladım hem de adamlara acıdım. Bizim Kâzım Orbay da Suriye'ye gidecek, diye okumuştum önceden, umarım bir sıkıntı çekmemiştir hükümet darbesinden sonra.

Mektuplardan anladığıma göre İzmir, buradan daha sıcak olacak. Geçen haftanın olağanüstü serinliği geçti ama bu haftayı da yumuşattı, rahatız.

Muntazam çalışıyorum şimdilik. Eylül başında belli iki hafta kadar bir tatil daha yapmayı düşünüyorum bir taraftan da. Sonbahar derslerinden önce bir dinlenmeyi istemeye başladım.

Pazar günü Dr. Vural'larla birlikte bir atçılık gösterisine gittik; atçılık dediğim Amerikan kovboylarının atçılığı, yabanî hayvanlara binmek, kementle inekleri yakalamak vs. Biraz sıkıntılı idi ama stadyumda kalabalık 80 000 kişi vardı; onlara bakarak da eğlendik.

Mevhibe-Özden
İnönü.

Anneme geçmiş olsun, bu yaz benim yerime o yemeklerin azizliğine uğramış. Umarım bu arada denizden çok kaybetmemiş-tir. Benim kilomu merak etmesin, iyidir, iştahım yerinde maşal-lah. Laboratuarda çalışmanın o iyiliği var, iyi acıkılıyor, sıcak filan para etmiyor.

Özleyişle, sevgilerle ellerinizden çok çok öperim canım baba-cığım.

"Şirretlik havasını cesaretle durdurdum."

24 Ağustos 1949

Çarşamba

Erdalım, sevgili evladım,

İki gündür Ankara'dayız. Üç haftalık yoğun bir çalışmadan sonra dinlenmeye muhtaç hâle gelmişim. Uzun uzun yatıyorum. Çok memnunum. Yirmi bir günde ufaklarını saymazsan yirmi yedi büyük nutuk söylemişim. Memleket iyi karşıladı. Hesapsız sabırdan sonra, şirretlik havasını cesaretle durdurdum. Sonu iyi olacağına ümitlerim pek artmıştır. Özden ile Ünal beraberdiler. Bilmedikleri bir âlem içinde yaşıdılar.

Laboratuar çalışmalarından verdiği haberler pek makbule geçiyor, iki haftalık tatil kararına da annen ve ben pek sevindik. Masraftan çekinme. Ay nihayeti hesabını unutma.

Gözlerinden öperim. Yanaklarından öperim. Sağ ol Erdalım.

26 Ağustos 1949

Cuma

Erdalım, sevgili evladım,

Şimdi annen ile beraber plajda çıkan resmini bir daha temaşa ettik. Biraz zayıflamış ama neşeli ve sıhhatli, diye teselli bulduk, inşallah şimdi daha iyisindir. Biz yarın İstanbul'a gideceğiz. Ömer orada. Bir hafta kadar kalıp manevralarda bulunacağım. Ada'da oturmak istiyoruz. Gözlerinden öperiz, canım evladım, sevgili Erdalım.

*"Allah sizi memleketimizin başından
eksik etmesin!"*

29 Ağustos 1949

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

Ankara'ya dönüşte yazdığınız mektubu bugün aldım. Neşeli dönmenize çok sevindim. Gelen gazetelerden Demokrat Parti Kongresi'yle ortaya çıkan anormal durumu bir ay gecikmeyle olmakla beraber; merakla ve endişeyle takip ediyordum. Gelecek hakkındaki ümitlerinizin arttığını sizden işitmekle çok ferahladım. Allah sizi memleketimizin başından eksik etmesin! Gayretlerinizin kılavuzluğu ile halkımızın sağduyusu gerçek demokrasi yolunu muhalif partilere elbet bir gün gösterecektir.

Pasadena'nın sıcağı güç dayanılır hâle geldi. Gelecek hafta başında tatile başlayacağım. Nereye gideceğimi daha bilmiyorum ama herhalde otomobille civarda biraz gezeceğim, serin bir yer arayacağım.

Ağustos masrafım 230 dolar tuttu. Şimdi bankadaki param 897 dolar. Aradaki farkı, 95 dolar kadar, enstitüden kazandım. Bulunduğum laboratuarda yazın çalışanlara para veriyorlar; ilk sene saat başına 1 dolar. Ben geç talip oldum, yalnız Temmuz sonu ve Ağustos'ta çalışmamın tutarı bu 95 dolar. Haftada 15 saat bir defa şahsi tez çalışması diye çıkarılıyor; kalan saatler için ücret

hesap ediliyor. Yaptığımız alet, laboratuvarın malı olarak kalacağı için bu saatlerde aşağı yukarı işçi olarak çalışıyoruz farz ediliyor.

Bu hafta tatilinde epey dolaştım. Cuma akşamı Tanyelleri açık hava tiyatrosuna götürdüm. Tanyel, doktorasını tamamlamak için fakülteden iki sene daha izin istemişti; bu izni bizim fakültenin vermeye karar verdiğine ait haber aldı bu hafta, çok sevindik. Cumartesi akşamı Dr. Vurallarda yemek yedik, bir Amerikalı doktor arkadaşını çağırmıştı, güzel Türk yemekleri hazırlamışlardı. Pazar akşamı da gene Vurallarla beraber bir yüzme gösterisine gittik; bizim Harp Okulu'nun Karadeniz'de yaptıkları gibi bir şeydi. Baka-lım bu hafta da inşallah açık hava konserine gideceğim.

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

Heybeli

1 Eylül 1949

Perşembe

Erdalım, sevgili evladım,

Sana mektup yazmanın intizamını bozdum. Bugün 23 tarihli annene yazdığın mektubunu lezzetle okuduk.

Tatilden bahsediyorsun. Sevindim, inşallah eğlenir, dinlenir, yeni bir şevk ile doktoraya devam edersin. Ömer'i zorladım, sana eğlenceli havadis. Üzülme. Benim oğluma emniyetim tamdır.

Ayın sekizinde manevra var; Dolmabahçe'ye ineceğiz, oradan takip edeceğim.

Büyükannen yanımızda. Hep iyiyiz. Gözlerinden öperim. Paran ne kaldı? Bilmiyorum. Belki gelecek mektubunda öğrenirim. Selamlar ve sevgiler canım Erdalım.

5 Eylül 1949

Pazartesi

Sevgili oğlum, Erdalcığım,

Biz hep Heybeli'deyiz. Yirmi dört saat uyuyorum. Tam dinleniyorum yahut çalışıyorum. Bugün bir gazetede Amerikalıların yaza veda danslarını gördüm. Eylül'ün başında olurmuş. Siz de yaptınız mı? Galiba sen şimdi tatildesin. Dönüşte serin serin derslerine devam edersin.

Ayın sekizinde manevra var. Yedisinde Dolmabahçe'ye geçeceğiz. Şimdi annen, Ömer, Özden burada yemek odasındayız. Yemekten sonra senin ile konuşmaya çalışıyoruz. Gözlerinden öperiz. Sevgilerle.

"Sözde evlenmem ihtimali..."
"Amerika'nın hiçbir eğlence yerinde
hiçbir kızla beraber olmadım."

8 Eylül 1949

Perşembe

Sevgili Babacığım,

Bu gece, bir saat kadar önce, San Diego'dan Pasadena'ya döndüm. Beraber bulunduğum Tanyel'in üniversitede işi çıktı, onun için hep beraber döndük, iyi ki buraya gelmişim; evde 1 Eylül tarihli mektuplarınızı buldum, içlerinde sözde evlenmem ihtimaline ait gazete havadislerini okudum.

Önce, bu haberi, bana sormaya lüzum görmeden yalanlamakla hakkımda gösterdiğiniz güvene teşekkür ederim. Telgrafta da dediğim gibi, tamamen uydurmadır, hiçbir aslı esası yoktur. Bir evlenme ihtimalini hatıra getirecek vesileler üzerinde endişeye düşmüş olabileceğiniz tahmin ediyorum; onun için söyleyeyim ki hiç böyle bir bahane de mevcut olmamıştır. Şimdiye kadar bütün Amerika'nın hiçbir eğlence yerinde hiçbir kızla beraber bulunmuş değilim. Bu yüzden böyle bir havadisi doğrudan doğruya hiçbir sebebe yoramıyorum. *New York Mirror* gazetesi hakkında bir şey bilmiyorum; siyasi hüviyeti nedir, yahut bir sansasyon gazetesi midir, haberim yok; yazan belki bizim efkârı umumiyyeden haberi olmayan iyi niyetli bir cahildir, akli sıra dostluk göstermek için böyle bir şey uydurmuştur; belki de bizi bilen bir düşmandır. Mamafih bana en muhtemel görünen şey beni, başka bir Türk yahut Doğulu bir gençle karıştırmış olmaktır. Şu da var ki Amerikan havadisinde işin iç yüzünü bilen bir eda ile doğrudan doğruya evlenmeden bahsedilmesi, bir sansasyon gazetesi intibasını veriyor. Umumiyyetle nispeten ciddi gazeteler önce gezme havadisleri

İsmet-Mevhibe-Erdal İnönü: 1949 yazında gündeme gelen bir haber, İnönü ailesini şaşırtmıştı. "Türk Cumhurbaşkanı'nın Amerika'da okuyan oğlunun, Amerikalı bir kızla evlenmek üzere olduğu," söyleniyordu. İddia önce Walter Winchell adlı yorumcunun radyo programında dile getirilmiş, sonra *New York Mirror* gazetesinde yazılmıştı. Metin Toker de biraz da muziplikle haberi *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlatmıştı. İsmet Paşa çıkan haberi hemen yalanlamış ama keyfi de kaçmıştı. Bunun üzerine Ömer İnönü, kardeşi Erdal'a bir telgraf çekip, "Babam üzüldü, öyle olmadığını söyle," demişti. Erdal, haberi önce acil bir telgrafla yalanladı, ardından da uzun bir mektupla ayrıntıları yazdı.

neşrediyorlar, evlenme haberi ihtimalini hemen ortaya atmıyorlar. Demek istediğim, böyle bir şey olsa, ta New York'taki gazete haber alıncaya kadar, yanı başımızdaki dedikoducu Holivut gazetelerinde boy boy resimlerim, her türlü tafsilatla beraber çıkar.

Benim için pek aşikâr bir yalan olduğundan bu haberi okuyunca doğrudan doğruya üzülmedim; yalnız siz uzakta olduğunuz için, bir müddet sıkıntılı şüphelerle uğraştığınızı düşünerek üzüldüm. Elimden geldiğince teskin etmekte acele ediyorum. Gösterdiğiniz güvene tekrar teşekkür ederim, bu güvenin eksilmesi için, hiçbir sebep belirmiş değildir.

San Diego'da iyi vakit geçirdim, epey denize girdim, dinlendim. Tatile daha on gün kadar devam niyetindeyim, epey yorulmuşum, şimdi anlıyorum.

Sevgilerle özleyişle çok çok ellerinizden öperim canım babacığım!

Haber tamamen uydurmadır = Erdal
10/9/1949

"Telgrafına güldük, sevindik."

11 Eylül 1949
Pazar

Erdalım, sevgili evladım,

Manevrayı dün bitirdik. Neticeden memnunum. Baştan sona iyice takip ettim. Hele dün çok yorucu oldu. Ömer akşam Ada'ya gidecekti. Benim arzum üzerine kaldı. Briç oynadık. Ben, Ömer, ordu komutanı, Prof. Tevfik Sağlam. Ömer yenildi. Parasını aldı. Dün sabah, "Haber tamamen uydurmadır," diye telgrafını aldık. Güldük, sevindik. Sağ ol evladım.

Gözlerinden öperim. Annen Hatice Abla'na yemeğe gitti. Selamlar ve sevgilerle.

Yavuz Zırhlısı'nın
güvertesinde İnönü
Oramiral Mehmet Ali Ülgen
ile harekâtı iliyor.

13 Eylül 1949

Salı

Erdalım, sevgili Erdalım,

Tatile San Diego'ya gittiğinizi öğrendim. Hoş vakit geçirin. İyi dinlen. Biz Heybeli'deyiz. Hava serin. Sizin denize nasıl girebileceğinize aklımız ermiyor. Gözlerinden öperiz. Selamlar ve sevgilerle. Ömer içeride Haluk'la oturuyorlar.

"Sana güvenimiz tam."

16 Eylül 1949

Cuma

Erdalım, sevgili evladım,

San Diego'dan döner dönmez yazdığın 8.9 tarihli mektubunu dün aldık. Makbule geçti; teşekkür ederiz. Seni vaziyetten haberdar etmek istedik. Sana güvenimiz tamamdır. Sağ ol evladım. Uzun uzun eğlenceli yazmışsın. Herhalde üzülmemişsindir. San Diego'dan erken dönmüşsün. Geri kalan on günlük tatilini de istifadeli geçersen ne iyi olacak, inşallah bir tertibini bulmuşsundur. Biz hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Canım evladım, sevgili Erdalım, selamlar ve sevgilerle esen kal. Canım Erdalım.

19 Eylül 1949

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Tatili uzattım, şimdi de San Fransisco'dayım. Geleli dört gün oldu, bir haftayı bulacak galiba; Salı günü Pasadena'ya dönmeyi düşünüyorum. Enstitü'de dersler 26 Eylül'de başlıyor.

Buraya yalnız geldim; şehri geziyor, geçen sefer görmediğim yerlerini görüyorum. Buradaki üniversite açılmış, epey Türk öğrenci gördüm.

Tatilden çok istifade ettim; iyice dinlendim sanıyorum. Pasadena'ya hevesli döneceğim. Türkiye'yi, sizleri ne kadar görece-

ğim geldiğini birden anladım bugünlerde; laboratuarda çalışırken düşünmeye vakit kalmıyordu, inşallah önümüzdeki kış da böyle bir hamlede geçer de bir an önce yanınızda olurum.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım.

23 Eylül 1949

Cuma

Sevgili oğlum, Erdalım,

Dün annenin doğum gününü kutladık. Telgrafını aldık, bayram kartını aldık, sağ ol evladım. Biz İstanbul'a ısındık galiba. Hiç kıpırdamıyoruz. Büyükanneni burada tekrar hasta ettik. Şimdi onunla, onu iyi etmekle çabalaşıyoruz. Biz alıp Ankara'ya götürsek. Ben adamakıllı iyileştim gibi. Hatta Ankara'ya dönünce ata binmeyi bile düşünüyorum. Gözlerinden öperim evladım. Şeker Erdalım, bir tanecik Erdalım. Bu yaz seni yapayalnız orada bıraktık. Dokuz ay sonra için ümit vermen bana büyük müjde geldi. Sağ ol, canım Erdalım.

*"Rusların atom bombasını bulması
günün havadisi."*

26 Eylül 1949

Pazartesi

Erdalcığım, sevgili evladım,

Biz hep Dolmabahçe'deyiz. Bu hafta sonunda Ankara'ya döneceğiz. Bu hesapça bir ay İstanbul'da oturmuş olacağız. Çok zaman.

Rusların atom bombasını bulmuş olmaları, günün en mühim havadisi. Derler ki, bu daha *chain reaction*¹ safhasıdır işin. Bu safhanın bomba, yani silah hâline gelmesi için de seneler lazımdır. Bir İngiliz hava generalinin bana söylediği fikir veya tahmindir

1. (İng.) Zincirleme tepki.

7 Ekim 1949

Cuma

Erdal, sevgili oğlum,

Eylül aylığını almışsın. Makbuzunu 10 Eylül'de imzalamışsınız. Ekim aylığını almamışsınız, makbuzu yok. Demek bir yanlışlık var. Hesapları karıştırmışsın. Mektep taksitinin makbuzunu çabuk gönder.

Ömer, askerî işine başladı. O artık mektebe gitmeyecek. Burada, Bayındırlıkta çalıştıracağız. Senin ev meydana çıktı. Yakında kura çekilecek. Bakalım şansımıza. Selamlar ve sevgilerle gözlelerinden öperim canım evladım, canım Erdalım.

P.S. Ekim aylığını 2 Eylül'de göndermişsiniz. Ama 1 Ekim'de ödenmek üzere.

Ankara-Marmara

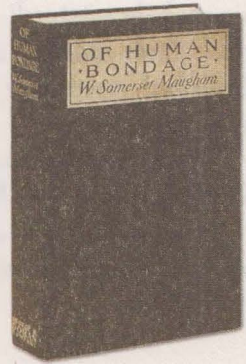
9 Ekim 1949, Pazar

Erdalım, sevgili oğlum,

Yarıшта idik. Hava çok güzel ve yumuşak idi. Geç gitmiştik. Az kaldım, doyamadan annen ile beraber Marmara'ya geldim. Taşlıkta kitap okuyorum. Anneni biraz bir dostuna gönderdim. Bir haftada okuduğum, W. Somerset Maugham'ın *Human Bondage*¹ kitabının 1. cildi. Sonuna geldim gibi. Pek hoşuma gitti. Stil çok güzel. Sade, akıcı, çok renkli, lezzetini insan dudaklarında hisseder gibi devamlı bir zevk alma hissediyor. Bizim evde Özden, Ömer okumuşlar. Bana onlardan aktarma.

Bu ay sonu Cumhuriyet Bayramı, sene başı nutku, şimdi sakinim. Fakat bir haftaya kalmaz sıkı çalışmaya başlarım.

Sizin dersler sert başladı mı? Yeni senenin işleri senin şevkini, zevkini tazeledi mi? Canlanmış bir güven ile işe sarıldığını tasavvur ederek seviniyorum. Gözlerinden öperim canım evladım, pek sevdiğim Erdalım.

1. W. Somerset Maugham'ın *Of Human Bondage* adlı eseri, "İnsanın Esareti Üzerine" diye çevrilebilir. Büyük Filozof Spinoza'nın tabiridir.

Biz hep iyiyiz. Son mektubundan derslerin sıkı başladığı anlaşıyor. Laboratuarda kaçığı buldunuz mu? On gündür sizin epey canınızı sıkmıştır ama şimdiye kadar yolunun tıkanmış olması lazımdır. Neticeyi bana da yazarsan meraktan kurtulurum. Ankara'da toplanıyoruz. Bu sene de işlerimiz çok olacağı benziyor. Gelecek senenin bakalım hangi ayında büyük seçimler?

Gözlerinden öperiz. Makbuzun gelir gelmez borcu ödeyeceğiz. Sağ ol canım evladım, sevgili Erdalım.

*"Neşeli ve kendine güvenir bir
eda ile yazıyorsun."*

20 Ekim 1949
Perşembe

Erdal, sevgili oğlum,

Annene yazdığın 13 tarihli mektubun bize son ziyafetidir. Teşekkür ederiz. Derslerin sıkı devam ediyormuş. Neşeli ve kendine güvenir bir eda ile yazıyorsun. Ömer bu sabah *Time* dergisinde bana atom bahsine (Rusların patlattıkları bombaya) dair bir makale gösterdi. Beraber okuduk. Enteresan, senin (dediğin) gibi, *chain reaction* devrinin geçildiği anlaşıyor. Fakat *Gaseous diffusion*¹, sistemi ile *electromagnetic separation*² usullerinin farkını anlatıyor.

Senin dediklerinden anladığımı teyit eden bir mana çıkardım. Kalite farkı ile stok farkı kalacağı benziyor.

Sizin laboratuvar çalışmasında kaçığı bulup bulmadığınıza dair bir işaret bekliyorum.

1. Gaz difüzyonu.

2. Elektromanyetik ayrışma.

23 Ekim 1949

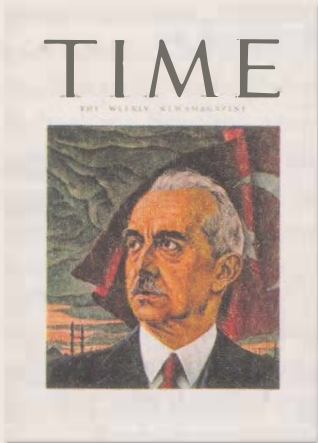
Pazar

Sevgili Babacığım,

Bu hafta bir Amerikan dergisinde (*Time*) yeni, güzel bir resminizi gördüm. Keyifli görünüyordunuz, hoşuma gitti. Yanında bir de makale vardı ama onda pek bir şey yoktu; Amerikalıların ilgisini çekecek şekilde yazılmıştı.

Aynı dergide üç ay kadar önce Strasbourg Avrupa Konseyi toplantısından bahseden bir yazı çıkmıştı; bizim delegelerden söz arasında *coffee-coloured Turco*¹ diye bahsediyordu. Tabii bunu üslup endişesiyle, "Blond İskandinavyalılardan *coffee-coloured* Türklere kadar her renk vardı" gibi bir süslü cümle yazabilmek için kullanıyordu. Bir iki Amerikalıya sordum, iyi bilmiyorlardı ama *coffee-coloured* demek aşağı yukarı "zenci" demektir diye tahmin ettiler. Ben de *Time*'a bir mektup yazıp, "Galiba sizin röportör kahvesine pek çok süt koyuyor," dedim. Geçenlerde bir cevap aldım. O cümleyi aleyhimize tefsir ettiğime üzölmüşler, "emin olun alay değildi maksadımız, *cafe au lait*"² demek istedik," diyorlar.

Derslerime ait söyleyecek yeni bir şey yok. Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım.

İsmet Paşa'nın kapak olduğu 15 Mayıs 1941 tarihli *Time* dergisi.

1. (İng.) Kahve rengindeki Türk.
2. (İng.) Sötlü kahve renginde.

26 Ekim 1949

Çarşamba

Erdal, sevgili evladım,

Ömer söylemiyordu. *Time* bizden bahsetmiş; amma *mali-cious*¹ bir tarzda. Muhabiri İstanbul'da benim ile de görüşmüştü. Pek iyi niyetli ve dost anlayışlı görünüyordu. Tam aksi yazmış demek. Ben daha okumadım. Ondan sonra fikrimi kendi anlayışım olarak yazarım. Ömer'in mecburi hizmetten çekilmesi ve bunun için dokuz bin liraya yakın ödemesi muamelede, bu ayın otuz birinde de ücretli olarak Bayındırlık Bakanlığında çalışmaya başlayacak. İnşallah iyi bir meslek yapacak, ileride serbest çalışması için de şimdi muntazam bir kariyer istidadı göstermesi lazımdır. Annen hepimizden ziyade memnun.

Biz bayrama hazırlanıyoruz. Tebrikler ve geçitler. Hitabeler ve nutuklar. Hepsi birbirinden ehemmiyetlidir. Bu sene, seçimden evvelki son siyaset senesi. Bazı alanda sakin, kimi alanda da sert geçecek görünüyor.

Hep iyiyiz. Büyükkannen İstanbul'da. İyi havadislerini alıyoruz. Senin gözlerinden öperiz. Sevgili Erdalım, canım evladım.

P.S. Annenin mektubundan, kaçağın bulunduğunu öğrendik. Yaramaza iyi bir ders olsun.

*"Seçimi kazansak da, kazanmasak da
umurumda değil."*

28 Ekim 1949

Cuma

Erdalım, sevgili evladım,

Bugün Cumhuriyet Bayramı başladı. Yarın tebrikler ve geçit resmi. Seni de tebrik edeyim. Bilesin ki, pek iyiyim. Sıhhatim yerinde, keyfim yerinde, iç politika gerginliği çok ehli (tamed) oldu. Büyük söylemesini sevmem; ama üzüntüm kalmadı gibi, gelecek sene seçimi kazansak da, kazanmasak da umurumda değil.

1. Kötü niyetli.

Rahat rahat, hususiyle neşeli, iradeli çalışıyor musun? Senin, analitik mekanikten ilk imtihanın Aralık sonunda mı?

30 Ekim 1949

Sevgili Babacığım,

Pazar

Herhalde çok meşgul bir hafta geçirdiniz. Umarım keyifli, neşeli bir Cumhuriyet Bayramı kutlamışsınızdır. Haberini önümüzdeki günlerde alırım. Ondan sonra da Meclis açılış töreni tafsilatlarını merakla bekliyorum, muvaffakiyetler diliyorum; nutkunuza okumakta hiç olmazsa İstanbul gazetecileri kadar sabırsızım.

Benim çalışmalar bildiğiniz gibi. Mekanik'ten bir ara yoklması olduk, iyi geçti, memnunum. Laboratuvar gittikçe zevkli oluyor. Fakat daha alet güvenle kullanılacak hâle gelmedi, deneylere başlamadan önce birçok ölçümler yapmak gerekli, şimdi onları yapıyoruz. Hangi deneylerin, araştırmaların yapılacağı bütün bu hazırlıklar bittikten sonra kararlaşıacak.

Size biraz buranın politika dedikodularından, havadislerinden bahsedeyim. Şimdilik ortadaki skandal, Bahriye'nin Genelkurmay'a ve Savunma Bakanı'na isyanı. Önce gazetelerde epey dedikodusu geçti, nihayet Meclis'ten bir heyet kuruldu ve bütün ilgilileri alenî sorguya çekmeye başladı. Görünüşte mesele Ordu ve Hava Kuvvetleri'ne Donanma'dan daha fazla para verilmesi, önem verilmesi. Eskiden her teşekkül parlamentoya ayrıca gider, para istermiş. Harpten sonra bunu değiştirdiler, üçünü de Savunma Bakanlığı'na bağladılar, şimdi bir kurmay başkanları grubu var ki başkanı Bradley, azası bir amiral, bir havacı, bir de ordu generali. Büyük strateji kararlarını bu grup veriyor. Donanma, bu grupta sözlerinin hiç hesaba katılmadığını iddia ediyor. Senato grubu bütün büyük amiralleri, emekliye ayrılmış veya aktif, sonra havacıları, bakanı, Bradley'i, Eisenhower'ı şahitliğe çağırdı. Böylece Amerika'nın birçok strateji planları da ortaya döküldü. Amiraller, donanmanın ikinci derecede tutulamayacağını iddia ediyorlar, onların dediğine göre Genelkurmay, Rusya ile savaş çıkarsa, bütün ümidini stratejik hava bombardımanına (atom bombalarıyla) bağlamış; bunu yapabilecek tek uçak da B-36 diye kocaman bir bombardıman uçağı ki, havacılar 4000 mile kadar gidip gelebileceğini ve avcılara karşı kendisini koruyabileceğini söylemelerine

karşılık, donanma havacıları kendi avcılarının B-36'yı her zaman düşürebileceğini ileri sürüyorlar. Donanma, atom bombası taşıyabilecek uçakları olan büyük uçak gemileri istiyor. Böyle bir gemi inşaatına başlanmıştı, yeni bakan gelince durdurdu. Amirallere en sert cevaplardan birini Bradley verdi, "Bütün mesele Donanma'nın kimseye boyun eğmek istememesidir," dedi. Planlarını müdafaa etti: "Prensibimiz, Amerika'nın kendisi bir harp açmayacağı, ancak hücumu uğrayınca harbe gireceğidir. Bu takdirde savaşı düşman topraklarına götürmek, stratejik hava bombardımanı ile ve büyük kara kuvvetleriyle mümkün olacaktır." Bir Normandiya Çıkarması'na veya Japonya'daki gibi adalar zapt etmeye ihtimal vermiyor.

Bütün bu iddialardan sonra mesele eskisi gibi kaldı. Yalnız Genelkurmay'daki donanma sözcüsünü değiştirdiler. Truman, amirallerin isyanını şiddetle bastırmaya karar vermiş gibi görünüyor. Konuşmalar arasında eğlenceli şeyler de oldu. Mesela Eisenhower, çağrıldığı zaman çok dikkatli konuştu, kimsenin aleyhinde bulunmadı, "Bütün bunlar yeni teşkilata alışmak rahatsızlıklarıdır," dedi. Gazeteciler hemen bu sözleri tefsir ettiler; "Eisenhower gelecek seçimde cumhurbaşkanlığına adaylığını koyacak, şimdi den hazırlığa başladı," dediler. Başka bir sefer, amiraller stratejik hava bombardımanının aleyhinde bulunmak için, "Bu kütle bombardımanıdır, gayri ahlakidir," dediler. Buna Bradley cevap verdi, "Kütle bombardımanının düşmanın maneviyatını bozacağına inanıyoruz; zaten harp gayri ahlakidir, eğer muharebeyi kaybedersek başımıza ne geleceğini biliyoruz," dedi.

Bu dedikodular, Rusların atom bombası tehlikesini ikinci plana attı. "Bomba istihsalini artırmaya karar verdiler," dendi ama iyi anlaşılmadı. Arada birçok bilginler, "Ruslar, bombayı tahminimizden daha çabuk buldu, iki üç senede bizi tamamen geçebilirler, gözümüzü açalım," diye bağırıyorlar. Bakalım ne olacak!

Pazar günü, pek işim yoktu, onun için sözü uzattım, bilmem okumaya vaktiniz olur mu?

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

30 Ekim 1949

Pazar

Erdal, sevgili oğlum,

Dün Cumhuriyet Bayramı'nı kutladık. Neşeli idik. İyi bir geçit resmi oldu. Mevsim iyi idi. Umumi bir ferahlık ve itimat havası vardı. Üç sene evvelki gergin atmosfere nispetle hakiki muvafakiyet ve huzur sayılır.

Gece balo yoktu. Evde sinema seyrettik. Yeni gördüğüm bir artistin şarkıları. Müzikli ve şarkılı bir bayram filmi.

Ömer bir yere davetli idi.

Hep iyiyiz evladım. Senden havadis bekliyoruz. Kasım'ın birinde nutkum var. Ona çalışıyorum. Bakalım nasıl bulacaksın? Belki bazı yerleri sert görünecek.

Gözlerinden öperim. Sağ ol, var ol, sevgili evladım, canım Erdalım.

5 Kasım 1949

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Bu hafta birçok değerli havadislerle dolu üç mektubunuzu aldım. Onun için neşem yerinde idi, teşekkür ederim.

Dolmabahçe Sarayında dün bir basın toplantısı yapıldı

İnönü'nün iç ve dış politikaya dair hitabeleri

Gerek siyaset cereyanlarında gerek milletin umumî etkârında dış emniyet üzerinde fikir ve cephe birliğini sağlamaya ve bu birliği sarımsından korumaya çalışmak birinci derecede âlâkadar olduğum mevzudur

İÇ POLİTİKADA

**Vatandaş, yurttâ emniyet ve huzurun
mahfuz bulundurulmasına
birinci derecede önem vermektedir**

Ara seçimi memlekette âzâzâtın şiddetli cereyanlarını ve şiddetli muvâzâcelerin yutuşuculuğuna tabîri edecek hepî hepî bir teldir. Ara seçime girmesizle huzuru temin edecek bir vassatı tasarrufları tabîri edecek bir vassatı buline getiriyoruz

12 tarîhiyle tayyînâtın da temin eden birinci bir tayyînâtın bu memlekette ümitsiz bir vassatı çalınan halinde siyaset cereyanlarına salın bir istikamet alınmasını tasarrufları, dâli

Şimdi postacı bir mektubunuzu daha getirdi, Cumhuriyet Bayramı'ndan sonra yazılmış, iyi bir bayram geçirdiğinizi söylüyorsunuz. Ne güzel; darısı gelecek bayramların başına.

İç politika durumumuz hakkındaki güven ifade eden sözleriniz büyük müjdelere idi. Bana gelen *Ulus*'larda İstanbul'da yaptığınız basın toplantısının yankılarını okudum, pek hoşuma gitti. Gerçeği, İstanbul gazetelerine de gösterebildiğiniz anlaşılıyor. Umumiyetle karşı partiler gazetelerin arkasından gittiklerine göre, belki şimdiye kadar onlar da doğru ve tabii yollara dönme işaretleri göstermişlerdir.

Ömer, yeni işine başlamış olmalı. Bana yazdığı mektupta pek hevesli görünüyordu. Çok muvaffakiyetli, verimli bir meslek hayatı dilerim.

Annemin mektubu, iyilik haberleri pek makbule geçti, ellerinden özleyişle öperim. Benim evin eksiklerini tamamlamaya başlamıştır herhalde.

Özden, İstanbul'dan çabucak dönmüş, acaba fakültesi mi açılıyordu, daha erken ama bakalım mektubundan ne haberler çıkacak, merakla bekliyorum.

Biraz laboratuvar çalışmalarımızdan bahsedeyim. Şimdi uğraştığımız başlıca mesele, aletteki iyon kaynağının verimini yükseltmek. Deneyler de kullanılan iyon demeti veya iyon akımı (ki hidrojen atomu çekirdeklerinden mürekkep) ne kadar yoğun, ne kadar şiddetli olursa deneyler o kadar kolaylaşıyor ve elde edilen sonuçlar da çoğalıyormuş. Şimdi elimizdeki iyon kaynağı 20 mikro-

amper (milyonda 20 amper) kadar şiddetli bir hidrojen akımı veriyor. Bunu 50 veya 100 mikroampere çıkarsak pek iyi olacak. Bunun için de iyon kaynağının özelliklerini iyice öğrenmek gerekiyor, iyon kaynağının verdiği iyonları aletin sağladığı yüksek potansiyelle hızlandırıyor ve ince bir demet hâline getiriyoruz; burada alet, adeta optikteki merceklerin yaptığı işi görüyor, bütün iyonları bir odak noktasında topluyor. Optikte olduğu gibi bu epey ince bir iş. İşte şimdi aletin bu optik özelliklerini de inceliyoruz.

Ekim masrafım 150 dolarla kaldı. Aybaşında param 600 dolar idi (geçen ay paramı 50 dolar eksik yazmış olacağım), buna 215 dolar taksit ile 169 dolar Kasım aylığını ekleyince şimdi 984 dolar param var (Kasım masrafına başlamadan).

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

"Sıkıntım yük gibi."

9 Kasım 1949
Çarşamba

Erdal, sevgili evladım,

Hep iyiyiz. Ömer bugün Konya'ya on beş günlük bir iş seyahatine çıktı. Senin gözlerinden öperiz.

Ekim sonu hesabını göndermedin, unutma. Bizim işlerimizin çok zamanı. Önümüzdeki sene seçim var. Şimdiden mücadelesi, faaliyeti görülüyor. Sıkıntım yük gibi. İşlerim ve politikanın cilveleri artık yeni rejimde de tabîi bir tempo alıyor.

Gözlerinden sevgilerle öperim canım Erdalım, sevgili Erdalım.

13 Kasım 1949
Pazar

Erdal, sevgili evladım,

Annen ile beraber yarışta idik. Hava çok güzel, atlar çok, yarış keyifli idi. Hep aklımda sen vardın. Seni çok göreceğim geldi. Amma bilesin ki, sen aklıma geldikçe yüreğimin içinde büyük bir ümit, gururla karışık olarak bana heyecan veriyor.

Senin çalışmana çok güveniyorum. Hiç zorlama yok. İlim ısmarlama ile olmaz. Ne olacaksa onu sükûnetle kabul ediyorum. Sıhhatin yerinde olsun, kendine iyi bak.

Bir suikast ihbarı.

17 Kasım 1949

Perşembe

Sevgili Babacığım,

Bugün gazetede bizde bir suikast tertibinin meydana çıktığına ait bir haber gördüm. Geçmiş olsun. Allah sizi korusun.

Ortalık gene karışacak. Hadisenin, tertibin genişliği hakkında tafsilat yoktu, inşallah tabii demokrasi yolundaki gayretlerinize ara verdirecek kadar önemli değildir. Belki bu hadise Demokrat

16 Kasım 1949 günü DP Genel Başkanı Celal Bayar, Cumhurbaşkanı İnönü'ye çıkarak bir suikast hazırlığını ihbar etti. Buna göre, "Bazı Millet Partililer önce Bayar'ı öldürecek, bu eylemi İnönü'nün yaptırdığını ileri sürecek, sonra da İnönü'yü ortadan kaldıracaklar," dı. Bayar, aralarında Osman Bölükbaşı'nın da bulunduğu bazı MP'lilerin isimlerini verdi. İnönü hemen savcılığı harekete geçirdi. İhbar edilenler tutuklandı; ama bir süre sonra serbest bırakıldılar. İhbar, asılsızdı.

Parti idarecilerinin aklını başına getirir diye ummak istiyorum; gazete tertibin Bayar'a karşı da olduğunu söylüyordu.

Özlemiş özlemiş ellerinizden öperim sevgili babacığım!

“Amerika’dan Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’ye gönderilen hindi, Çankaya Köşkü’nde devlet başkanına takdim edilmiştir. “Unity-Birlik” adlı hindi, Oregon eyaletinde açılan kümes hayvanları sergisinde 100 bin hindi arasından birinci seçilmiştir. 17 kilo ağırlığındaki hindiyi, Pasifik Sahilleri Hindi Sergisi Başkanı Gene Malecki getirmiştir. Hindiye getiren uçak, İrlanda, Londra, Brüksel ve Roma’ya uğradıktan sonra İstanbul’a geldi, daha sonra Devlet Havayolları’nın tahsis ettiği iki motorlu yük uçağıyla Ankara’ya götürüldü. Cumhurbaşkanı, hindiye getiren heyete akşam yemeği verdi.” (Hürriyet)

23 Kasım 1949
Çarşamba

Erdal, sevgili oğlum,

Bugün Amerikan hindisi bana yetişecekti de, yarın öğle yemeğinde yiyecektik. Tayyare Brüksel’de kalmış. Yarın sabah yetişecekmiş. Öğleye kadar hazırlamaya çalışacağız.

Annen sana suikast hikâyesini yazmış. Merak edecek bir şey yok. Kendi aralarındaki tezvirlerin bir neticesi olan bir uydurma. Çabuk anlaşıldı geçti. Sonra gazetelerden duyduğun vakit bilgili bulunasın diye yazıyoruz.

Biz hep iyiyiz evladım. Gözlerinden öperiz. Selamlar ve sevgilerle esen kal canım Erdalım.

27 Kasım 1949

Erdalım, sevgili evladım,

Pazar

Bu sabah bir saate yakın yürüdüm. Hava çok güzel. Bizim gül bahçesinden geçerek arkaya, çam fidanlığı içinden jandarma barakalarına doğru, yavaş yavaş yokuş yukarı çıktım. Hafif palto, öğle sıcağı. Oradan muhafız kışlasına doğru tepe üzerinden yürüdük. Tavlanmış toprak, yumuşak halı gibi ayağımızı okşuyordu. Sonra su terazisinin yanından aşağı köşke doğru çimenlerin ortasına daldık; sığınak yanından evin tepesine geldik ve merdivenden inerek mutfağın yanına girdik. Bu benim ata binmeye başlayınca ya kadar sevdiğim spor.

"Suikast hikâyesi için üzölmene mahal yok."

28 Kasım 1949

Erdalım, sevgili evladım,

Pazartesi

Dün sana mektup yazarken 17 Kasım tarihli mektubundan bahsetmedim. Suikast hikâyesi için üzölmene mahal yok. Teşekkür ederim.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Selamlar ve sevgilerle kal. Bu sabah yürüyerek bizim eski eve gittim. Ağaçlar pek güzeldi. Sen sözünde duruyorsun değil mi? Haziran!

Sağ ol bir tane Erdalım.

4 Aralık 1949

Pazar

Sevgili Babacığım,

Gazetelerdeki suikast hikâyesi hakkında sizin ve annemin yazılarınıza çok teşekkür ederim, içim ferahladı. Amerikan hindisi vaktinde yetişebildi mi acaba, neyse, bunların meşhur bir yemeğinin ne olduğunu, lezzetinin ne kadar olduğunu görmüş, anlamışsınızdır.

Ben, on beş gündür akşam yemeklerimi evde yiyorum, daha ucuza daha çok yemek mümkün oluyor. Belki annemin hoşuna gider, şişmanlayacağım diye.

Kasım masrafım 185 doları buldu; şimdi (ay başındaki) param 800 dolar. Aralık aylığım herhalde gelmiştir bankaya, yarın gider alırım, bu 800'ün içinde değil.

Cuma günü laboratuarda ilk defa iyi bir sonuç elde ettik, 130 ma kadar akım aldık. Bunu devamlı bir hâle getirmeye çalışıyoruz şimdi; tesadüf olup olmadığı daha anlaşılmadı.

Havalar iyi gidiyor, ılık bir kış geçiriyoruz, darısı sizin başınıza mı diyeyim bilemiyorum; annem kuraklıktan korkuyordu.

Belki bizim gazetelerde de çıkmıştır. Rusların atom bombasına ait yeni bir haber; bir senatör ağzından kaçırıldı, bir plütonyum bombası imiş, uranyum bombasına nazaran yapması daha güç, daha ince iş.

Atom Enerjisi Başkanı istifa etti; mali sebepler gösterdiler. Çok tenkit edilmiş, fakat hepsine cevap verebilmişti, yerine kimin geleceği belli değil; şimdiden bu değişikliği bomba istihsalini hızlandırma isteğine yoranlar da var. Pasifik'te yakında yeni bomba denemeleri yapacaklar; ama bu sefer tam zamanını bile kimseye söylemiyorlar.

Donanma-Ordu anlaşmazlığı bastırıldı görünüyor; Genelkurmay'daki yeni amiral, eskiden beri *unification*¹ taraftarı imiş, ordu ile samimi işbirliği yapıyor. Savunma Bakanı'nın ekonomi politikasına göre en büyük kısıntının Donanma payına düşmesine razı oldu.

Geçen haftalarda, New York'ta ilgi çeken bir seçim oldu. Cumhuriyetçilerden John Foster Dulles senato üyeliğini bir demokrata karşı kaybetti. Her iki parti, büyük önem vermişlerdi bu seçime; sonuç halkın, Truman'ın devletçi iç politikasına muhabbetini muhafaza ettiği yolunda tefsir edildi.

Başka enteresan bir olay Belediye Meclisi seçiminde bir komünistin kaybetmesi oldu. Harlem'de hep zencilerin oturduğu bir mahallede demokrat bir zenci kazandı.

Kaybeden komünist zenci, geçenlerde ihtilal hazırlığı suçundan mahkûm olanlar arasında idi.

Eğlenceli bir havadis Cumhurbaşkanı Yardımcısı'nın evlenmesi. Amerika tarihinde, vazife görürken evlenen ilk başkan yardımcısı imiş; 71 yaşında iki-üç aydır dedikodusu devam ediyordu. Gazetelerin, radyo tefsircilerinin bütün alaylarının, şakalarının başlıca konusu idi.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

11 Aralık 949

Pazar

Sevgili Babacığım,
Çok havadisleli güzel mektubunuza teşekkür ederim. Prof. Yeniçay'a söyledikleriniz doğru tabii. Siklotron alma kararına pek sevindim, bir an önce kurulur inşallah.
Hürriyetin bugünkü annem için uyulduğu saçmaya, çok kıydın, kendi tabiriyle "zedikleri naneğe bak, san başka bir şey söyleyemedim."
Çözgüyle ellerinizden öperim sevgili babacığım!
Erdal İnönü

Sevgili Babacığım,

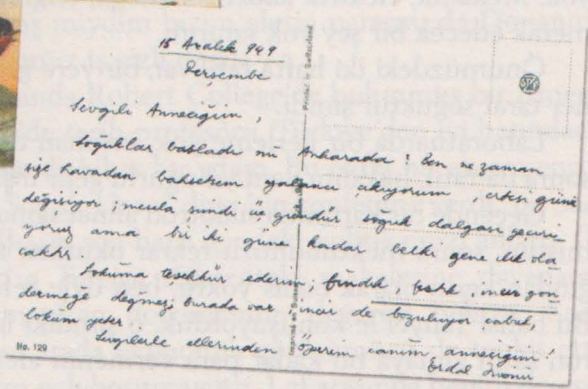
11 Aralık 949, Pazar

Çok havadisli güzel mektubunuza teşekkür ederim. Prof. Yeniçay'a söyledikleriniz doğru tabii. Siklotron alma kararına pek sevindim, bir an önce kurulur inşallah.

Hürriyet'in Büyükanne için uydurduğu saçmaya çok kızdım, kendi tabiriyle, "Yedikleri naneye bak,"tan başka bir şey söyleyemedim.

Özleyişle ellerinizden öperim sevgili babacığım.

Erdal İnönü

Sevgili Anneciğim,

15 Aralık 1949, Perşembe

Soğuklar başladı mı Ankara'da? Ben ne zaman iyi havadan bahsetsem yalancı çıkıyorum, ertesi günü değişiyor; meselâ şimdi üç gündür soğuk dalgası geçiriyoruz ama bir iki güne kadar belki gene ilik olacaktır.

Lokuma teşekkür ederim; fındık, fıstık, incir göndermeğe değmez; burada var; incir de bozuluyor çabuk, lokum yeter.

Sevgilerle ellerinden öperim canım anneciğim!

Erdal İnönü

18 Aralık 1949

Pazar

Sevgili Babacığım,

Dün gecedен beri bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor, soğuğu kırdı, iyi oldu. Ben de imtihanlara çalışıyordum, evde oturmak daha kolaylaştı, imtihanlar dedim ama aslında bir tane, analitik mekanik, önümüzdeki Salı günü. Relativite'den imtihan yok. Mekanik, elektrik kadar sert değil, telgraf çekmeye değmez, merak edecek bir şey yok sanırım.

Önümüzdeki iki hafta tatil var, bir yere gitmeye niyetim yok, her taraf soğuktur şimdi.

Laboratuarda bir ilerleme yok, imtihan derdi vardı bu hafta, sonra da tatil, bakalım yeni yıl uğurlu gelir inşallah.

Geçende bir kartımda siklotron alınacağına sevindiğimi söylemiştim, sonra mektubunuzu tekrar okurken fark ettim, alınacağından kesin olarak bahis yoktu, ben öyle tefsir etmiş olacağım. Bu bahsi Tanyel'le konuşuyorduk, o şimdiki hâlimizle bir siklotron satın almaya bu kadar para vermenin aleyhinde, İstanbul'da siklotronla araştırmalar yapabilecek fizikçilerimiz olduğunu sanmıyor. Tabii alet alınır. Siklotronla çalışmış, bir yabancı fizikçi getirilirse bizim fizikçilerimiz de öğrenirler. Fakat aynı bilgiyi, hatta daha çoğunu daha ucuza elde etmek kabil; asistanları, doçentleri yabancı memleketlere gönderip uzun zaman bırakmak suretiyle. Bir hesap ettik, Amerika'da 10 kişiye 5 sene doktora tahsili yaptırmak yuvarlak hesap, 150.000 dolar tutuyor (senede 3.000 dolar bir kişiye). Siklotron ise 600.000 dolar diyordunuz sanırım.

Bu düşünceyi Tanyel'e ilham eden biraz da kendi vaziyeti tabii. Doktorasını bitirinceye kadar iki sene daha burada kalmasına fakülte izin vermişti, fakat üniversite senatosu kabul etmemiş. Geri çağırdılar, bugünlerde Türkiye'ye hareket edecek. Bir, bir buçuk ay sonra Ankara'da görürsünüz belki.

Geçende bir şey öğrendim, daima içinde bulunduğum iş olduğu hâlde gene şaşıtm. Bizim evde, fizik doktorası yapan bir çocuk daha vardı, benden eski. Önümüzdeki Şubat'ta bitiriyor, şimdiden civardaki bir askerî fabrikada iş buldu. Ne yapacağını söylemiyor, gizli; radar gibi bir şeyde çalışacak sanırım. Bu vesileyle

öğrendim ki son senelerde doktora alan tanıdığım 8-10 fizikçi de bu fabrikada veya başkalarında hükümet için gizli araştırmalar yapmaya angaje edilmişler, aralarında gerek teorik, gerek denel fizikçiler ve çekirdek fizikçileri var. Çok uğraştıkları duyulan bir mesele, atom enerjisini uçaklara, roketlere, jetlere tatbik etmek. Atom Enerjisi Komisyonu, bu konuda ayrıca birçoklarını çalıştırıyor o başka. Bunlar, buradaki uçak fabrikaları doğrudan doğruya, çekirdek fizikçilerine herhalde kendilerini ilgilendiren konularda araştırma yaptırıyorlar. “Gelecek harp biyoloji harbi olacak,” diyenler var; ama bunlara bakınca ben gene fizik harbi olacak sanıyorum. Bizim Savunma Bakanlığı’nın, üniversiteye göre, parası çoktur, o da bizim fizikçileri çalıştırmayı düşünmüyor mu acaba?

Bilmem söylemiş miydim bizim aletin parasını da Donanma veriyor; ama yaptığımız iş gizli değil.

1938-1940 arasında Robert College’de bulunmuş bir Amerikalı, şimdi Caltech’de tarih profesörü. Türkiye’den iyi hatıralarla ayrılmış, aynı zamanda kibar bir adam. Bu hafta bir akşam enstitüde “Türkiye ve Soğuk Harp” diye bir konferans verdi, bir saat kadar konuştu, bilhassa son harp içindeki politikamızı anlattı, (B. Necmettin Sadak’ın *Foreign Affairs*’teki makalesine dayanarak bilhassa) Türk-Amerikan dostluğunun değerini belirtti. Sade övme olmasın diye arada ekonomik görüşümüzü de tenkit etti. Umumiyetle benim çok hoşuma gitti. Laf arasında benim de orada olduğumu söyledi; konuşması bittikten sonra beni de kürsüye çağırdılar, ben de adama teşekkür ettim.

Sadak’ın makalesi bulunan mecmuada başka enteresan bir yazı gördüm. Reinhold Niebuhr diye bunların meşhur bir teolijiyeni var o yazmış, “Dünya devleti hayali” diye. Belki okumuşsunuzdur. Dünya devletine daha asırlar olduğunu, barışı korumak önemli olmakla beraber, Ruslara karşı Batı medeniyetini korumanın önce geldiğini ve normal diplomasi yollarıyla, Birleşmiş Milletler’le, mücadelenin başta bel bağlanacak yol olduğunu söylüyor. Bu kadar realist, bir yazıyı meşhur bir papazın nasıl yazdığına şaşıtm. Adam Katolik de değil. Bazı meşhur fizikçilerin safiyane politika anlayışlarından kat kat ileri geldi bana. Ankara Üniversitesi’nde İlahiyat Fakültesi açılmış, inşallah böyle ileri görüşlü ilahiyatçılar yetiştirir.

Ulus’ta konser ilanları görüyorum. Ben de geçende güzel bir konser dinledim. Sibelius’un *İkinci Senfoni*’sini çaldılar, pek muhteşem bir eser. Umarım yakında Ankara’da da çalarlar. Bir yerde

Sibelius, “Başka modern bestekârlar, halka renkli kokteyller ikram ediyorlar; ben ise dağ pınarlarının soğuk, berrak suyunu getiriyorum size,” demiş. Hakikaten o hissi veriyor insana.

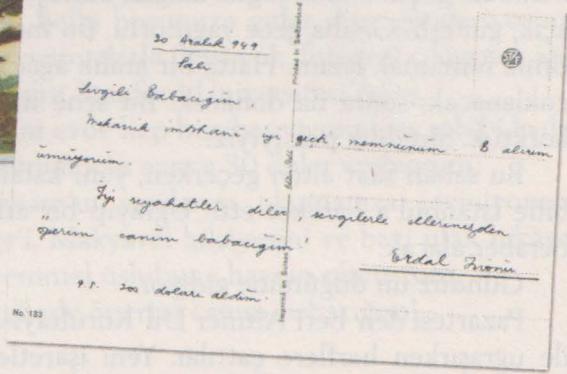
Haldun Bey'den mektup aldım, Ocak aylığının gecikeceğini, müfettişten yeni bir tasdik beklediklerini söylüyor. Zıyanı yok, param var sayenizde, bekleyebilirim. Bankadan haber aldım, para gelmiş, 200 dolar olmalı. Yarın gider alırım. Almam da bankanın bir gişesinden alıp öbürüne yatırmak.

Gazetede ilgimi çeken bir nutuk gördüm. Truman'ın en sert rakiplerinden Taft, gelecek seneki senato seçimi için propaganda yapıyor şimdiden. Laf arasında, Truman'ın dış politikasını da tenkit ediyor ve, "Marshall Planı yardımı 1952'de bitmeli," sonra, "Amerika bir Rus hücumuna mukavemet edemeyecek, küçük milletleri silahlandıracağına kendi ordusuna, Hava Kuvvetleri'ne para vermeli," diyor. Demek eski *isolationism*¹ hâlâ ölmemiş, şaşıtm.

Havadis diye bütün hatırıma gelenleri yazdım. Mektubun uzunluğunu ilk görüşte imtihanlar hakkında fena habere yormazsınız umarım. Bu aklıma ancak şimdi geldi.

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

Sevgili Babacığım,

20 Aralık 949, Salı

Mekanik imtihanı iyi geçti, memnunum. B alırım umuyorum.

İyi seyahatler diler, sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

Erdal İnönü

P.S. 200 doları aldım.

19 Aralık 1949

Pazartesi

Erdal evladım,

Bu sabah Dil Kurultayı vardı. Söylevler verildi. Reaksiyoner cereyan taraflıları da davetli. Bu sabah daha seslerini çıkarmadılar; amma gürültü koparacaklar galiba. Netice merak edilecek bir şey olacak; amma iyi olacak sanırım.

Biraz sonra Amerikalı Yol Müdürü Mr. Hilts'i kabul edeceğim. Gezdi, dolaştı, şimdi dönüyor. Gözlerinden öperim, dün bir kartını aldık, bir haftalık. Hep iyiyiz. Selamlar ve sevgilerle esen kal evladım, canım Erdalım.

21 Aralık 1949

Çarşamba

Erdal, sevgili evladım,

Bugün 15 Aralık tarihli kartını aldık, annene yazıyorsun. Çok makbule geçti. Orada soğuk dalgası olmuş. Bizde de serince; fakat açık, güneşli. Galiba gece yağmurlu. Bu mevsimde hiçbir şikâyetimiz olmamak lazım. Hatta bir aralık ağaçlar aldanacak, tomurcuklanacak; sonra da donacak. Bu sene meyve olmayacak diye korktuk. Şimdilik pek iyiyiz.

Bu sabah saat altıyı geçerken, yani karanlıkta Ömer, otomobille İstanbul'a hareket etti. Uğrayıp bir arkadaşını da ailesi ile beraber alacak.

Gündüz'ün düğününe gidiyor.

Pazartesi'den beri Altıncı Dil Kurultayı açıldı, çalışıyor, imla ile uğraşırken harflere çattılar. Yeni işaretler koymak istiyorlar. Ama ben harflere yenilerini eklemek istidadının aleyhindeyim. Bakalım komisyonlardan nasıl çıkacak?

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Selamlar ve sevgilerle esen kal sevgili Erdalım, canım Erdalım.

"En cüretli hamleniz, serbest seçim."

28 Aralık 1949

Çarşamba

Sevgili Babacığım,

Yeni yılınızı tebrikte biraz geç kaldım. 1950'nin memleketimiz için çok bahtlı, neşeli ve verimli olmasını dilerim. Yılbaşı bu defa aynı zamanda 20'inci yüzyılın ortasını getirdiği için iki kat değerlendirildi. Gazetelerdeki yıllık temennilere bu sefer asırlık temenniler karışıyor. Acaba bizim gazeteler ne yazdılar; bu elli seneyi daima ileri atılan eserlerinizle doldurduğunuzu itiraf etmek cesaretini gösterdiler mi?

En ileri, en cüretli hamleniz, serbest seçim büyük imtihanını bu sene veriyor. Herhalde bütün iyi niyetli insanlar bu hareketin başarısı için dua edeceklerdir.

Dil Kurultayı nasıl geçti. Umarım devrimciler üstün gelmişlerdir. Yanlış hatırlamıyorsam zaten İstanbul'da da reaksiyon istediği sonucu alamamıştı.

Pasadena gazetelerinden birinde tesadüfen bizim elektrostatik üreticin bir resmi çıktı; aynı laboratuarda yapılan başka bir araştırma dolayısıyla. Belki hoşunuza gider diye gönderiyorum. Resimdeki çocuğun bizim aletle ilgisi yok, fotoğraf çıkarmak için yanında duruyor, kendisi Stanford Üniversitesi'nden.

Akşam yemeklerini evde hep beraber yiyoruz, ev sahibi kadın ve iki çocuk daha. Bunun için ayrıca 30 dolar veriyorum.

Somerset Maugham'ın yazılarını okumanıza seviniyorum. Ben de, *Razor's Edge*'i, Makyavel hikâyesini ve bazı ufak hikâyelerini okumuş, mükemmel üslubuna hayran olmuştum.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığımı!

28 Aralık 1949

Çarşamba

Erdalım, sevgili evladım,

Etrafımızda kar yağıyor. Galiba artık yerleşti. Siz nasılsınız? Adamakıllı soğuklar başladı, şikâyetimiz de yok.

Ömer, İstanbul'dan gene otomobille geldi. Ama yolda otomobil arıza yapmış. Saatlerce uğraşmış, geç vakitlere kadar dışarıda kalmış. Boğazı şiddetli anjin yaptı. Yirmi dört saattir onunla uğraşıyoruz. Şimdi tamamı ile açıldı. Tıraş oldu. Keyfi yerinde. Annen yatakta. Penisilin yaptık.

Senin kıymetli mektuplarına teşekkürler. Ömer de siklotronu fazla buluyordu. Fizikçilerin şimdiden orduda vazife bulmalarına şaşıtm. Fission fiziği sizin sanata rağbeti artırdı demek.

Analitik mekanikten B tahminine çok sevindim, inşallah isabet etmiş olursun. Şimdiye kadar kesin sonuç belli olmuştur. Relativitiden niçin imtihan olmuyorsun? Gelecek seneye mi kalıyor? Artık ders alma zamanı bitmedi mi?

Biz hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Esen kal, yılbaşı tebrikini gününde yazarım. Canım Erdalım, sevgili Erdalım.

1950 yılı, sadece İnönü ailesi için değil, Türkiye için de bir dönüm noktasıydı.

"Milli Şef", o yıl devrilecekti.

Oğlu bu devrilişi, Atlantik ötesinden izleyecekti.

İlginçtir o yılbaşı, yani devrilmeden sadece 4 ay önce, Cumhurbaşkanı İnönü, yoğun kış şartları altında günlerini kitap okumakla geçiriyordu. Ve oğluna yazdığına göre okuduklarından biri, "İngiltere'nin 1945 Seçimi" başlıklı kitaptı.

O seçimde, İngilizlerin harp kahramanı Winston Churchill, sandıkta yenilmişti. Ve İsmet Paşa, belki de kendisini bekleyen depremin ilk sinyallerini o kitaptan almıştı.

Seçim öncesinin kızılsan havası, heyecanı, tantanası, psikolojisi, kampanya telaşında giderek kısalan ama hiç aksatılmayan mektuplara yansıyor.

Ama asıl tarihi mektuplar, CHP'nin hezimetıyla sonuçlanan seçimden hemen sonra Erdal İnönü'nün babasına yazdığı mektup ile İsmet İnönü'nün oğluna verdiği karşılık...

Bu iki mektup, Türk demokrasi tarihi açısından özel önem taşıyor.

Yine bu dönemin mektuplarında, yaşanan siyasal depremin artçı sarsıntılarını bulmak da mümkün...

1950 mektupları ayrıca İnönülerin aile içi ilişkileri, olayları kabulleniş biçimleri, ilgi alanları ve yaşam tarzlarına ilişkin de ilginç ipuçları barındırıyor.

1.1.1950

Pazar

İ

Kardakım sevgili Kardakım
Yıl başını hep senin hazalinde geçirirdik. Yeni yılın
tabrik ediyoruz. 1950 senin için pazar yili olsun. Bu sene
içinde seni göreceğiz; seni tekrar doktora'ya göndereceğiz.
Bunlar bizim en kıymetli hazallemizdir. Haziran hasretini
kurtulmuş. Senestre notunun B olduğunu kesin olarak
bildirdin. Teşekkür ediyoruz. Pazarı bize bakıyordun.

Biz yeni yılın geçmesini evde, biz bize geçirirdik.
Önce bir yağ (yani bade-cik) ağızını geçirirdik. İlk
tasarımın, onunla ömer ile içmeyi alıp Ankara'ya
gidecekti. Bu sene yıl başını gecesini, tıp tıp, peygamberin
doğduğu geceye rastladı. Anımsı gitmedi.
İtalya sefari yıl başı gecesi
toplantı yapmış.

*Yılbaşı, Peygamberin doğduğu geceye rastladı.
Annen içirmedi. Biz bize dans ettik.*

1 Ocak 1950

Pazar

Erdalım, sevgili Erdalım,

Yılbaşını hep senin hayalinle geçirdik. Yeni yılını tebrik ederiz. 1950 senin için başarı yılı olsun. Bu sene içinde seni göreceğiz; seni tekrar doktora göndereceğiz, bunlar bizim en kıymetli hayallerimizdir. Haziran'ı hasretle bekliyoruz. Sömestr notunun B olduğunu kesin olarak bildirdin. Teşekkür ederiz. Başarın bizi bahtiyar etti.

Biz yeni yılın gecesini evde, biz bize geçirdik. Ömer'in boğaz (yani bademcik) anjini geçmişti, ilk tasavvur, annen, Ömer ile Özden'i alıp Ankara Palas'a gidecekti. Bu sene yılbaşı gecesini, tıpatıp, peygamberin doğduğu geceye rastladı. Annen gitmedi, İtalya sefareti yılbaşı gecesini toplantı yapmış. Ömer ile Özden'i de çağır-
mış. Ömer buna hazırlanıyordu. Bu tertibe de babaları son anda razı olmadı. Hep beraber evde biz bize kaldık. Yedik, içmedik. Çünkü annen içirmedi. Ama hep pek keyifli idik. Senden uzun uzun bahsettik. Yılbaşı tatilinde niçin bir yere gitmediğini inceledik. Ömer'in tahminlerini ve açıklamasını dikkatle dinledik. Sonra eğlendik. Eğlencemiz: Bezik oynadık, akşam daha ziyade annenin şansı vardı, iyiye yorduk. Ondan sonra mühim havadis: Biz bize dans ettik. Ben, Ömer annen ile Özden'i aldık; gramofon plağı ile bir güzel döndük. Sonra değiştirip yine dönüp dolaştık. Saat on ikiyi geçirdik.

Sonra anladık ki yılbaşını en iyi geçirdik. Gözlerinden öperiz. Esen kal canım Erdalım, sevgili Erdalım.

Kardeşim Erdal,

Yeni yılının hayırlı olmasını, ilk yarısının çabucak geçmesini candan dilerim.

Ömer

Canım Erdalım,

Yeni yılını tebrik eder, senin için muvaffakiyetli, neşeli bir sene olmasını temenni eder, gözlerinden hasretle öperim. Geceyi nasıl geçirdiğimizi baban sana güzelce yazmış. Hep seni hatırlayarak niçin bir yere gidip istirahat etmedi diye konuştuk, inşallah hayırlısı ile Haziran'a gelirsin. Bu defa çok göreceğimiz geldi canım yavrum. Seni Allah'a emanet ederim.

M. İnönü

Sevgili Ağabeyciğim,

1950 yılını sıhhat, neşe içinde geçirirsin inşallah. Haziran'ı sabırsızlıkla bekliyoruz. Asıl sana kavuştuğumuz zaman keyfimiz tamam olacak. Ellerinden sevgiyle öperim.

Özden

2 Ocak 1950

Sevgili Anneciğim,

Pazartesi

Şimdi bir geçit resmini seyirden döndüm. Dışarıda hava serindi, elim daha ısınmadı, kargacık burgacık yazıyor, kusura bakma. Her yılbaşı böyle bir geçit yapılıyor, arabaları çiçeklerle süslüyorlar, eskiden 23 Nisan'da bizde olduğu gibi. Mızıkalar, süvariler seyredenleri eğlendirmeye çalışarak geçiyorlar. Ben de bir saat seyrettim, güzeldi; ama bu kadarı yetti, eve döndüm.

Yılbaşı akşamı Tanyel'in evindeydim. Türkiye'den yeni gelen bir jeoloji mütehassısı da hanımıyla beraber vardı. İyi vakit geçirdik, baklava yedik, ben de lokum götürdüm.

Siz ne yaptınız, neşeli bir yılbaşı geçirmişsinizdir umarım. Önümüzdeki sene de sağlığa, neşeye geçer inşallah.

Tatil bugün bitiyor. Şikâyetim yok, kafi dinlendim. Nasıl olsa asıl yaz tatilimi bekliyorum, sizleri görmek için. Çok bir şey kalmadı değil mi? Aralık masrafım 230 doları buldu. 200 doları almıştım. Şimdi bankada 940 dolarım var. Evde yememden mem-

nunum, daha iyi doyuyorum, evdeki çocuklarla konuşmak için de fırsat oluyor.

Dışarıda serinlik var dedim ama bu kış şimdiye kadar çok hafif geçti. Üşümeye fırsat olmadı.

Havadisim bu kadarmış. Sevgilerle ellerinden öperim canım anneciğim. Büyük annemin de ellerinden öperim.

Erdal İnönü

"Gogol'ün Ölü Canlar'ını okuyorum."

6 Ocak 1950

Cuma

Erdal, sevgili oğlum,

28 Aralık tarihli mektubunu şimdi aldım. Daha annen görmedi. Çok sevinecek. Sabahleyin mektubunun uzadığından bahsediyorduk. Yılbaşı tatilini iyi geçirdiniz mi? Bizde kar pek çoğaldı. Rüzgâr, soğuk da hatırı sayılır hâlde. Hep iyiyiz. Ömer muntazam işine, Özden üniversiteye gidiyor. Ömer'in makine kursuna ne vakit gideceği daha belli değil.

Mektubunu çok lezzetle okudum. *Ion accelerator*¹ resmini de sevdim ... *of analysing smog* ... diye bahsettiğin *smog*'un ne olduğunu elimdeki lügatlerde bulamadım. Somerset Maugham'ın elimde olan kitaplarını bitirdim. Hepsinden de memnun oldum. Ömer yeni iki kitap getirdi. Daha başlamadım. Şimdi elimde Rus edibi Gogol'ün *Dead Souls*² adlı bir kitabı var. Kitap, galiba 1840 sularında yazılmış. O zamanki Rus cemiyetini, hususiyle *gentry* ve *peasantry*³ sınıflarını, sertliği her köşesiyle anlatıyor. Cemiyeti, siyasi kısmına temastan mümkün olduğu kadar sakınarak, yalnız sosyal kısımdan mütalaa ediyor. Satirik, tabii eğlenceli. Ben istifade ettim. Rus İhtilallerini hazırlayan ihtilal öncesi devirleri canlandırıyor. Kitabı bitirince bir daha bahsederim.

1. İyon hızlandırıcı.

2. Ölü Canlar'ın İngilizce çevirisi.

3. Toprak sahipleri ve köylüler.

Sen Almanca hiç çalışıyor musun? Biz hepimiz gözlerinden öperiz. Sağ ol canım evladım, sevgili Erdalım.

P.S. Aybaşı hesabını gelecek mektupta bulurum inşallah.

"Annemin lokumlarını, fıstıklarını aldım."

8 Ocak 1950

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Pazartesi dersler tekrar başladı. Ben gene iki ders, Mekanik ve Relativite, alıyorum; kalan büyük zamanda da research'e devam ediyorum. Relativite imtihanını merak etmişsiniz; gelecek seneye kalan bir şey yok, bu bir Ph. D. Candidacy dersi değil (yani doktora için şart değil) onun için hocası kimseyi imtihan etmiyor, derse gelen herkese P veriyor, geçer (*pass*) demek ki C'ye eşdeğer sayılıyor. Tahmin ettiğiniz gibi bu Haziran'da doktora için gerekli derslerin hepsini bitirmiş olacağım inşallah.

Tatilde arada laboratuara gidiyordum, onun için tekrar başlamakta zorluk çekmedim. Olan biten anlaşıldıkça sıkıntı tarafı azalıyor, eğlence tarafı artıyor. Mamafih bu hafta laboratuarda bir ilerleme olmadı; Columbia Üniversitesi'nden meşhur bir fizikçi misafirlğe gelmişti, her gün bir konferans verdi, çok enteresandı ama vaktimizi de aldı. Bu hafta da devam edecek.

Ömer'e geçmiş olsun. Şimdiye kadar bir şeyi kalmamıştır umarım. Bu sefer aksilik olmuş ama otomobille gidip gelmesine seviniyorum. Adına iç turizm mi derler, bunun önemine Amerika'yı gördükten sonra inanmamak kabil değil.

Dr. Pamir'den çok değerli bir mektup aldım. Gerek herkesin sağlığı hakkında, gerek olan biten hakkında etraflı, memnunluk verici izahat yazıyor, pek makbule geçti, minnettariyım.

Âdet olduğu üzere yeni yıla kar içinde girdiniz demek. Burada da son günler epey soğuk ama bulut yok, kar da yok.

Radyoda Mozart'ın operalarından aryalar çalışıyorlar, daima klasik müzik çalan bir istasyon var, umumiyetle orasını dinliyorum, şimdi de o. Bazıları Ankara'da gördüğümüz Figaro'nun

Düğünü'nden. Pek hoşuma gidiyor. Radyoda dinledikçe ve arada gördükçe operaya karşı sevgim artıyor. Somerset Maugham, bir hikâyesinde alay eder, "Opera, müzikten az anlayan kimselerin sevdiği müzik şubesidir," der ama şakadan başka bir şey değil bu. Sizin belki Yemen'de keşfettiğiniz gibi operanın da senfoni gibi değeri dinlendikçe artan bir tarafı var.

Dil Kurultayı belki dağılmıştır artık; acaba yeni harfler eklediler mi, bir an önce öğreneyim.

Annemin lokumlarını, fıstıklarını aldım, çok teşekkürler. Epey gidecek kumanyam oldu. Tekrar yollamak için üzülmesin. Özlemiş özlemiş ellerinden öperim.

Taksit makbuzunu müfettişliğe gönderdim.

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

Bilmem Jules Verne'i tanır mısınız?

8 Ocak 1950

Pazar

Erdalım, sevgili Erdalım,

Bugün 2 Ocak tarihli bir kartını aldık. Annene yazıyorsun. Tatilin bitmiş. Geçit resminden dönmüştün, iyisin, keyiflisin. Bilmezsin ne kadar sevindik. Haziran'da gelişten tekrar lezzetle bahsediyorsun. Ne güzel şey. Sağ ol, var ol.

Ömer bugün kayağa gitti. Saat 16'ya geliyor. O henüz gelmedi. Karımız çok. Soğuğumuz çok. Ama ziraat mevsimi ümitli. Bu kış çok zor geçecek sanıyorduk, şükür iyi geçiyor.

Gogol'ün *Dead Souls* eserini bitirdim. Başladığı gibi bitti. Rus idaresinin fenalığını, çiftlik sahipleri ile köylüleri (serileri) anlatan bir tahlil. Eğlenceli ve istifadeli. Bugünkü ihtilalin temelleri de anlaşılıyor. Şimdi Aldous Huxley'nin, *Brave New World*'ünü¹ okuyorum. Çok fennî ve hayalî. Yeni usulde Jules Verne. Bilmem Jules Verne diye bir yazarı siz tanır mısınız?

Gözlerinden öperim. Ay hesabını annene yazmışsın. Teşek-

1. (İng.) *Cesur Yeni Dünya*.

kürler. Siz bu vakit üniversitenin sömestr taksitini verirsiniz. Hiç bahsetmiyorsun.

Sevgili evladım esen kal. Selamlarımız ve sevgilerimiz seninle beraber. Canım Erdalım.

Ömer şimdi gelmiş.

Baklava göndersem, hoşuna gider mi?

11 Ocak 1950

Çarşamba

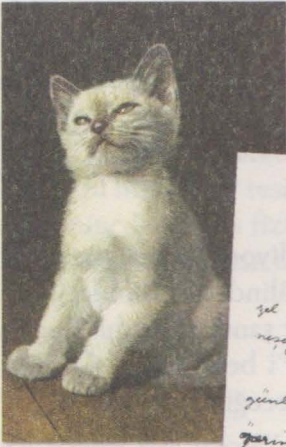
Erdal, sevgili evladım,

Hep iyiyiz. Ömer İskenderun'da. Hava don, soğuk. Siz nasılsınız? Gözlerinden öperiz. Canım evladım, sevgili Erdalım.

Yavrum Erdalım,

Ömer gitti, İskenderun'a. Özden de tatilde bir yere gideyim diye pek istiyor. Ama bakalım babanın gönlü olacak mı? Yemeklerinin iyi olduğuna sevindim, acaba bir gidenle sana yiyecek bir şey göndersem, mesela baklava hoşuna gider mi? Akşama operaya gideceğiz. Palyaço'yu oynayacaklar. Nihat Erim Bey, hanımı beraber. Havalar kışladı karlı, soğuk. Ömer, Ayaş'a gitmişti ama beğenmemiş. Gözlerinden hasretle öperim. Seni Allah'a emanet ederim sevgili evladım.

M. İnönü

12 Ocak 1950
Perşembe
Sevgili Anneciğim,
Yılbaşı tebriklerine teşekkür ederim. Ne güzel
gel bir yılbaşı geçirdiğinizi babam yazmıştı, ben de neşeyle okudum, çok senelere dedim.
İyiymiş maşallah, muntazam çalışıyorum, günler çabuk
geçiyor. Saygılarla, özleyişle ellerinden öperim canım anneciğim.
Erdal İnönü

Sevgili Anneciğim,

12 Ocak 1950, Perşembe

Yılbaşı tebriklerine teşekkür ederim. Ne güzel bir yılbaşı geçirdiğinizi babam yazmıştı, ben de neşeyle okudum, çok senelere dedim.

İyiymiş maşallah, muntazam çalışıyorum, günler çabuk geçiyor. Saygılarla, özleyişle ellerinden öperim canım anneciğim.

Erdal İnönü

“Politika havası şamatalı.”

15 Ocak 1950

Erdal, sevgili evladım,

Pazar

Soğuğu sorma. Ankara’da -22°, Bolu -30°, Karaköse -36°. Nasıl, beğendiniz mi? Sizde de varmış. Özden şimdi bir misafirliğe gidiyor. Annen de sana mektup yazıyor. Ömer İskenderun’da. Soğuk ile ne yapıyor bilmiyoruz.

Bay (Şükrü) Saraçoğlu bugün bizde idi, öğle yemeğinde, iyi maşallah. Avusturyalıların maçı vardı, oraya gitti.

Politika havası şamatalı. Seçim senesindeyiz. Haziran’da sen

geldiğin zamanı belki bitmiş olacak. Selamlar ve sevgiler, gözle-
rinden öperiz canım Erdalım, sevgili Erdalım.

18 Ocak 1950

Çarşamba

Erdalım, sevgili Erdalım,

Kar, soğuk, hulâsa kış sert devam ediyor. Amma şartlar hük-
münü hakkı ile yürüten bir mevsim hâlinedir. Bunda insanlar
için sıhhat ve gelecek sene için iyi ziraat şansları vardır. Bugünkü
havamız da bu. İyiyiz. Neşeliyiz. Ömer'i bekliyoruz. Cumartesi
İskenderun'da işi bitiyormuş. Doğru geleceğini söyledi.

Elimde hep S. Maugham'ın kitapları var. Bir seri çıkarıyorum.
Her yeni kitabından bir türlü zevk alıyorum. *The Moon and
Sixpence*'i¹ bitirdim ve pek beğendim. Sen okumuşsundur, tahmin
ederim. Bu hafta *Illustrated London News*'da, Einstein'ın büyük bir
resmi ve bu münasebet ile yeni nazariye ve kanunları hakkında
biraz tafsilat vardı. "Gravity"yi² açıklıyormuş; "Relativity"nin³ ik-

Illustrated London News,
dünyanın ilk resimli haftalık
gazetesi. 1842'de kurulan dergi,
2003 yılında yayımına son verdi.

1. Ay ve Altı Peni.
2. Kütle çekimi.
3. Rölativite.

mali olacakmış. Yeni kanunlar için 33 senedir çalışıyormuş. “Dört denklem” imiş. Doğruluklarını ispat etmek (yani fizik hadiseler ile teyit etmek) için henüz ameli yolları tamamı ile tayin edememiş. Kendisi de açıkça bunu söylüyormuş. Onun için kamu önünde geniş yayın ve yorumlar devri henüz gelmemiş. Gelecek yarım asırda bu yeni nazariyenin tesiri, geçen asır üzerinde “Relativity”nin yaptığı gibi büyük bir tesir yapıp yapmayacağı merak ediliyormuş, işte bir *laity*’den¹ sana fizik ve matematik havadisleri.

Gözlerinden öperiz canım evladım, sevgili Erdalım. Selamlar ve sevgiler

*Köşk’te yaş günü partisi ve
1945 İngiliz seçimi...*

22 Ocak 1950

Pazar

Erdal, sevgili oğlum,

Dün Ömer’in doğum yıldönümünü kutladık. Ömer, Özden iki kardeş, arkadaşlarını da topladılar. Evde bir toplantı yaptılar. Saat yirmi birden, gece yarısını geçinceye kadar eğlendik. Senin yıldönümünde de yaparız. Haziran’ın altısında burada bulunabilecek misin? Yaklaşık hangi tarihi tahmin ediyorsunuz?

Taksit ile aylığın makbuzları gelmiş. Bir aylık ile taksit karşılığını göndermişler. Yanlışım var ise yazarsın. Dün 12 Ocak tarihli ve kedi resimli, annene yazdığın kartı aldık. Bugünlerde yolda biraz kalıyor.

Kart veya mektubun gelmesi 9-10 gün sürmezdi. Yolda da birikmiş olacak. Kartına pek sevindik. Var ol evladım, iki satırın bizi ihya ediyor.

Politika havası sizde nasıl? Benim hissettiğime göre Amerika, bugünlerde en ziyade hareket ve vesvese gösteren memleketlerden. Bilmediğimiz hazırlıklar veya haberleri mi var acaba? Suyun üstü o kadar fırtınalı ve telaşlı görünmüyor. Ama Amerika’ya bakınca bütün Avrupa’dan daha karamsar bir manzarası var.

1. Meslekten olmayan kimse, anlamında.

Elimde yeni kitaplar var. Biri S. Maugham'ın *Cakes and Ale*'i. Biraz okumak hoşuma gidiyor. Sonra *Foreign Affairs*'in ikinci cildi geldi. January 1950 nüshası. Onun da üçte birini okudum. Şimdi bir de *The British General Elections of 1945*¹ adlı bir kitap verdiler. Ona başlayacağım ve önce onu bitirmek istiyorum. Günün meseleleri üzerine bizim için istifadeli olacak. Hiç böyle yarım yarım kitap okumazdım. Bu sefer bakalım ne olacak? Gözlerinden öperim, canım Erdalım.

28 Ocak 1950

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Ömer, yıldönümünü Ankara'da aranızda geçirebilmiş, ne güzel. Benim de aynı şeyi yapabilmem biraz şüpheli. Ama tabii kesin bir tarih yazmak için vakit erken daha.

Bu hafta Mekanik'ten bir ara yoklaması olduk, iyi geçti, rahatım. Alet hakkında söyleyecek bir şey yok, hemen hemen aynı vaziyette, iyon kaynağında tekrar değişiklik yaptık, sonucu bekliyoruz. Bir de *analyzer* parçasını taktık; asıl mesele kaynakta.

Almanca çalışmam nadir. Mamafih ya bu *term*'de, ya gelecek *term*'de imtihana gireceğim; başka bir sürprizim yok.

Bankaya para gelmiş ama şimdi kapalıdır, Pazartesi'ye alır, masrafını da yazarım.

Bugünlerde gazetelerin en çok uğraştıkları iki mesele; Uzakdoğu ile hidrojen bombası. Bildiğiniz gibi Formoza'yı bir ara müdafaaya karar verir gibi oldular, hemen arkasından vazgeçtiler. Ondan sonra da Çin Komünistleri Pekin'deki konsolosluğu işgal edince gazeteler bütün kabahati State Department'ta buldular. Acheson tenkit yağmuru altında ama geçiriyor görünüyor. Hidrojen bombası denildiğine göre şimdiki Uranyum bombasından 10-1000 defa daha tahripkâr olacaktı, belki bir aydır imalâta başlayıp başlanamaya karar veremiyorlar. Bugün gene bir fizikçinin beyanatı vardı, "Geç kalıyoruz, Ruslar bu işe mutlak başlamışlardır, eğer onlardan önce bu yeni bombayı yapmazsak teslim olmaktan başka çare yoktur," diyordu. Başka bazı bilginler de aksi

1. (İng.) 1945 İngiliz Genel Seçimi.

fikirdeler, "Silahların tahrip kabiliyetinde her artış USA'nın aleyhinedir, önce kim bulursa bulsun böyle bir tehdit karşısında bugünkü hür müesseselerimiz yaşayamaz; taviz vermeden anlaşma yolu bulmalıyız," diyorlar; bunun nasıl mümkün olacağını bilen yok tabî. Herhalde herkes son derece ciddi bir durum karşısında bulunduklarını anlıyor.

Ellerinizden sevgilerle özleyişle öperim canım babacığım!

*"Bana hidrojen bombasını anlat (...)
Arada opera dinlemeyi ihmal etme."*

28 Ocak 1950

Cumartesi

Erdal, sevgili Erdalım,

Bugün öğleyin, ümit ettiğimiz gibi, 18 tarihli bir mektubunu aldık. *Smog* üzerine tafsilat veriyorsun. Ömer de tabirini anlatmıştı. Fakat gözde $S_1H_2SO_4$ teşekkül etmesi ihtimali hemen gözlerimi sızlattı. Bir şey öğrenmiş oldum. Şimdi gazetelerde, Amerika'ya atfedilerek, hidrojen bombasından bahsediliyor. Bugünkü bir havadise göre bunun kuvveti atom bombasından yüz defa daha ziyade imiş. Bu bombanın (H) mahiyeti hakkında bana birkaç satır yazabilir misin?

Dead Souls, o zamanki, galiba 1850-1860 arası Rus cemiyetini ve idaresini anlatma bakımından enteresan. S. Maugham'ın eserlerinden daha yüksek edebî kıymeti olduğunu iddia etmek güçtür. *Harp ve Sulh*'un şimdiye kadar kısaltılmış şekillerini okumuşumdur. Tabî eser hakkında selahiyetli bir fikir vermiyor. Eseri tamam okumayı istiyorum. Bu kadar şöhretli bir abideyi iyice tanımak isterim.

Konferanslarımız birbirini kovalıyor. Değişik fikir çatışmaları, aynı zamanda bir eğlence ve dinlenmedir. Arada konsere gitmeyi, bir opera dinlemeyi ihmal etmemeli. Ruhun gıdasız kalmasın. Benim zevkimce, ruh gıdası müzikten ve edebî eserden alınıyor.

Biz hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Seni çok göreceğimiz geldi. Canım evladım, sevgili Erdalım.

5 Şubat 1950

Pazar

Erdal, sevgili evladım,

28 Ocak tarihli mektubunu dün aldık. Demek, tam bir haftada. Bu mevsimde rekor sayılır. Bizim hâlimizi sorma. Soğuk, kar, görülmemiş derecede. Çok şükür, hep iyiyiz. Bu sabah, annen ile beraber çiftlik yolunda yarım saat kadar yürüdük. Rüzgâr yok gibi idi. Pek hoşumuza gitti. Eve döndüğümüz vakit sıcaktan bunaldık. Evde 20 derece. Görülmemiş sıcaklık.

Ben yakın mektuplarının birinde hidrojen bombası hakkında malumat istemiştin, senden. Bu sefer bahsediyorsun ama politik tarafından, fenni tarafından değil. Belki onu da yazarsın. Mektubuna göre *science*¹ tarafı henüz pek saklıya benziyor.

Ömer, dün İskenderun'dan, Kayseri'den gelmişti. Bugün de kayağa, Dikmen'e gitti geldi. Memnun görünüyor. Özden'in yıldönümüne de hazırlanıyoruz. Yani bekliyoruz. Amma ne bayramı yapacağımızı henüz kararlaştırmış değiliz.

Dün konsere gitmiştik. Bu akşam Halkevi'nde bir ormancılar gecesi var. Çok rica ettiler, gideceğiz.

Gözlerinden öperiz canım Erdalım.

5 Şubat 1950

Pazar

Sevgili Babacığım,

Mektuplarımı 10 günde almaya başlamışsınız; bunun sebebini bilemiyorum. Bana sizinkiler gene 4-8 günde geliyor. Belki sizin tam posta günleri yazmanız iki gün kâr ettiriyordur. Ben de buna dikkat edeceğim.

Bildiğiniz gibi hidrojen bombası imalatına bu hafta Truman karar verdi. Umumiyetle dendiğine göre bir sene içinde ilk hidrojen bombası yapılabilecekmiş; 100-200 milyon dolar tahmin ediyor. İlk deneme bombasını yapmak için mevcut fabrikalar yetecekmiş, keza şimdiki 900 milyon dolar AEC bütçesi, ilk denemeleri karşılayabilecekmiş.

Hidrojen bombasının esası, hidrojenden helyum yapmak ve bu esnada açığa çıkan enerjiyi kullanmak. Helyum çekirdeğinde

(veya atomunda) 2 tane proton, 2 tane de nötron var. Hidrojende ise bir proton var. Fakat önemli olan şu ki helyumun ağırlığı serbest hâldeki iki protonla iki nötronun toplamı ağırlığından az (veya protonla nötron aşağı yukarı aynı ağırlıkta olduğu için 4 hidrojen atomunun ağırlığından az). Bu yüzden 4 hidrojen atomunu bir araya getirip helyum yapabilirseniz, aradaki ağırlık farkına karşılık gelen enerjiyi kazanıyorsunuz; aradaki ağırlık farkı enerji hâlinde açığa çıkıyor; serbest kalıyor. Bu işlem uranyum bombasında olanın tersi; orada uranyum çekirdeği ikiye parçalanıyor ve bu esnada bir miktar madde enerjiye dönüp serbest kalıyor. Burada ise küçük çekirdekleri bir araya getirip daha büyüklerini yaparken enerji elde ediyorsunuz. Bunun sonucu olarak önemli bir fark beliriyor iki işlem arasında. Uranyum çekirdeği nötronlarla bombardıman edilince kendiliğinden ikiye bölünüyor ve bir zincirleme reaksiyon meydana getiriyor. Hidrojenden devamlı olarak helyum yapmak için ise hidrojen atomlarına yüksek enerjiler vermek, yani yüksek sıcaklıklar (milyonlarca derece) ve basınçlar kullanmak gerekiyor. Mesela güneşin iç tabakalarında bu reaksiyon devamlı olarak cereyan ediyor ve güneşin etrafa yaydığı bütün ışığı ve sıcaklığı temin ediyor ama sıcaklık orada 20 milyon derece kadar. Hidrojen bombasında bu şartları elde etmek için bir Uranyum bombasının ateşleyici olarak kullanacağı tahmin ediliyor.

Hidrojenden helyum yapmak için kullanılabilecek birçok reaksiyonlar var, bunlardan hangisini seçtiklerini söylemiyorlar. Muhtemel olarak ağır hidrojen kullanacaklar. Ağır hidrojende 1 proton, 1 nötron var. Böylece iki hidrojen birleşince helyum oluyor; reaksiyon daha hızlı cereyan ediyor. Hangi yol seçilirse seçilsin elde edilecek maksimum enerji, gram başına, uranyumun parçalanmasından elde edilenin 8 katı kadar. Onun için hidrojen bombasının uranyum bombasından 100 veya 1000 daha kudretli olacağını nereden çıkardıklarını bilmiyorum. Hatıra gelen şey, şimdiki uranyum bombasının hacmine nispetle çok daha büyük (mesela 10 defa) hidrojen bombaları kastetmeleri. Çünkü uranyum bombasını, şimdiki hacminden daha büyük hacimde yapmaya imkân yok, kendi kendine patlıyor sonra hidrojen bombasının hacmi içirse böyle bir teori yok.

Herhalde bu sebepten olacak, bu hafta Columbia Üniversitesi'nde bir toplantıya gelmiş olan birçok meşhur atom fizikçisi bir demeç yayınladılar. "Hidrojen bombası bir harp silahı değil, bütün bir toplumu ortadan kaldıracak bir vasıta. Ne kadar hak-

lı olursa olsun hiçbir sebep, böyle bir kütle imhasını mazur gösteremez,” diyorlar.

Hidrojen den helyum yapmanın bir enerji kaynağı sağladığı ilk defa 1938’de kesin olarak anlaşıldı. Bethe, yıldızların yaydıkları enerjinin buradan doğduğunu hesaplarla gösterdi. Böylece hidrojen bombası fikri de o zamandan beri mevcut. Pratikte ise, uranyum bombası yapıldıktan sonra imkân belirdi. Bu yüzden şimdi Ruslar da aşağı yukarı aynı imkânlara sahipler. Tam manasıyla bir yarış olacak.

200 dolar taksitle 169 dolar aylığı aldım. Aralık içinde gelen 900 doları Ocak aylığı diye sayarsam şimdiki Şubat aylığı oluyor. Ocak masrafım 169 dolar idi. Bankadaki param (aybaşında) 940 dolar.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığımı!

8 Şubat 950

Çarşamba

Sevgili Anneciğim,

Kedili kartların sonuncusu bu. Pasadena manzaralarını da bitirdik. Gelecek sefer başka bir şehrin resimlerini yollarsam gezintiye çıktı sanmayın. Daha tatile epey var, buradayım.

Nasılınız, soğuklarla, politika haberleri ile aranız iyi mi? Ben iyiyim maşallah! Sevgilerle özleyle ellerinden öperim canım anneciğim! Erdal İnönü

Sevgili Anneciğim,

8 Şubat 950, Çarşamba

Kedili kartların sonuncusu bu. Pasadena manzaralarını da bitirdik. Gelecek sefer başka bir şehrin resimlerini yollarsam gezintiye çıktı sanmayın. Daha tatile epey var, buradayım.

Nasılınız, soğuklarla, politika haberleri ile aranız iyi mi? Ben iyiyim maşallah! Sevgilerle özleyle ellerinden öperim canım anneciğim!

Erdal İnönü

8 Şubat 1950
Çarşamba

Erdal, sevgili Erdal,

Dün Özden'in yıldönümünü kutladık. Hep neşeli idik. Seni andık. Akşama Amerikalıların bir filmini seyrettik. Bir deniz tayyareciliği filmi. Pearl Harbour, Okinova vesaireyi gösteriyor. Deniz tayyareciliğini ne kadar güç kabul ettirdiklerini canlandırıyor.

Bu akşam operaya gideceğiz, iki parça birden. Biri *Palyaço*.

Şimdi Meclis'te Seçim Kanunu konuşuluyor. Bakalım yılan hikâyesinin sonunu getirebilecek miyiz? Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Sağ ol, var ol evladım, canım Erdalım.

*"Hidrojen bombasını anlatmışsın.
Tam anlamadım."*

9 Şubat 1950
Perşembe

Erdal, sevgili evladım,

Bugün 5 Şubat tarihli mektubunu aldım. Sürat rekoru. Çok teşekkürler. Hidrojen bombası hakkında çok kıymetli malumat veriyorsun. Tam anlamadım. Ömer ile okuyacağım. Posta iki gün sonra. Bugün sana acele teşekkür için bu satırları yazdım. Şimdi seçim için, İngiliz Conservative Partisi'nin¹ "Manifesto"sunu bitirdim. Labour'inkini² önce okumuştum. Bizde de Seçim Kanunu Meclis'te hararetle konuşuluyor. Ahvali umumi olarak iyi denilebilir. Endişeler dış politika üzerinde. Şimdilik *adieu*³.

1. İngiliz Muhafazakâr Partisi. 1834 yılında kuruldu. Merkez sağ görüşünü savunur.
2. İngiliz İşçi Partisi kastediliyor.
3. (Fr.) "Hoşça kal, elveda" anlamında.

10 Şubat 1950

Cuma

Erdalım,

Ömer'e bugün biraz sordum. Dedi ki, "Dört H atom birleşince bir helyum yapıyor. Fakat helyumun ağırlığı 4H'den daha az bulunuyor. Aradaki kitle kaybı enerjiye gidiyor," dedi. Bu da demek sarf olunan enerjinin 8 misli. Doğru mu anlaşılmış oluyor?

Büyük Meclis'te bugün Seçim Kanunu konuşuldu. Çok hararetle. Ama netice müspet olacak. Bugünkü barometre böyle. Şimdi yeni İstanbul Valisi'ni hanımı ile beraber kabul ettik; Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay. Yeşilaycı meşhur profesörümüz. Çok iyi.

11 Şubat 1950

Cumartesi

Sevgili Erdalım,

Şimdi annen ile beraber konserden geldik. Bach, bilmem ne, bir de Çaykovski (4. *Senfoni*), Güzel idi. Opera binasında, 70 kişi kadar vardı orkestra.

Bugün hava yağmurlu. Isı sıfır. Bu, bize göre çok ilerleme. Biz -15, 20°C'ye alışkınız.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz canım evladım, sevgili Erdalım.

P.S. Aylık hesabını aldım.

"Havadisim bitti, kusura bakmayın."

12 Şubat 1950

Pazar

Sevgili Babacığım,

Bu hafta ben de on günde gelen bir mektubunuzu aldım. Karan, dondan bahsediyordu. Bizde (daha doğrusu burada) bahar devam ediyor, arada yağmurlarla beraber. Şansımıza yağmur hafta sonu kesiliyor, Pazar iyi geçiyor. Bugün de öyle, güneş adamakıllı

ısıtıyor. Mektubu postaya atmak vesilesi ile evden çıkar, sonra giderim artık.

Zamanımızın çoğu laboratuarda geçiyor ama şimdilik bildirecek bir ilerleme yok. Yeni bir konferans serisi devam ediyor, işimizi yavaşlatıyor.

Geçen hafta Tanyel, Türkiye'ye doğru Pasadena'dan harekete etti, üniversiteden çağırılmışlardı. New York'ta çok vapur beklemesse 15 Mart civarında Ankara'da olur tahmin ediyorum. Kendisiyle size iki kitap yolladım; ama fazla enteresan şeyler değiller, o aralık elimde idiler, o kadar.

Havadisim bitti, kusura bakmayın. Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım.

18 Şubat 1950

Erdalım, sevgili Erdalım,

Cumartesi

Havalar yumuşadı. Siz nasılsınız? Bugün anneni ve Özden'i zorla konsere götürdüm. Schumann, Mozart, Puccini, Brahms, Liszt'ten güzel parçalar çaldılar. Ömer gitmedi, gece Galatasaraylıların balosuna gidecekmiş.

Bugün senden bir mektup bekliyordum. Belki yarın alırız.

Bu mektubu da yarın postaya veririm. Tolstoy'un, *War and Peace*'ine devam ediyorum. Askerî hareketler, gençliğimde tafsiyatlı olarak okuduğumuz büyük seferler ve sanat eserleri... Onun için ilgim artıyor.

22 Şubat 1950

Çarşamba

Bulgarlarla Amerika münasebetleri kestiler. Yarın İngiltere'de seçim var. Son *Time* dergisi de atom ve hidrojen fıkraları ile dolu. Siyasi hava böyle elektrikli. Sizin ilim havası da sükûnetli değil gibi. Bunların hepsinin içinde senin rahatça ve neşe ile çalışman, benim için birinci derecede ehemmiyetlidir. Havadislerin pek makbule geçiyor. Bu akşam operaya gideceğiz. *Cavalleria Rusticana*'da soprano rolünü New York'tan gelen bir sanatkâr yapacak, yani bizimkilerle beraber oynayacak. Birbirinin dilini bilme-

yenlerin birlikte oynamalarını seyredeceğiz. Sonra anlatırım. Ömer Bey, Bolu'da. Bir iş için müdürleri ile beraber gitti. Bugün gelecekti; daha gelmedi.

Biz hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz canım Erdalım, sevgili evladım.

"Ergenlik sivilcelerin ne hâlde?"

25 Şubat 1950

Cumartesi

Erdalım, sevgili evladım,

Sabahleyin annen ile beraber biraz yürüdük. Yumuşak ve ılık bir hava idi. Yemekten sonra konsere gittim. Güzel parçalar çaldılar. Sen konser dinleyebiliyor musun?

Hep iyiyiz. Mühendisler Birliği'nin bir balosu var bu akşam. Hepsi ona hazırlanıyor.

Selamlar ve sevgilerimiz senin ile beraber. Esen kal evladım, sevgili Erdalım iki yanağından öperim. Ergenlik sivilcelerin ne hâlde, sükûnette mi?

27 Şubat 1950

Pazartesi

Sevgili Erdalım,

Geçen Pazar yazılmış güzel bir mektubunu aldım. H bombası için uzun uzun tafsilat veriyorsun. Zahmet etmiş, bir *layman*'a¹ anlatmaya çalışmışsın. Çok makbule geçti. Ne kadar teşekkür etsem azdır. Gözlerinden öperim sevgili evladım. Bizim hâlimiz, çok şükür iyi. Büyük Meclis'ten bütçe de çıktı. Şimdi büyük iş, seçim meselesi. İngiltere'ninki enteresan ve eğlenceli oldu. Bakalım bizimki nasıl olacak? İki ayımız var gibi görünüyor.

Sağ ol, var ol sevgili Erdalım.

1. (İng.) Uzman olmayan kişi.

The Santa Anita Park Race Track (five hundred acres) cost \$1,000,000. The grandstand, almost a quarter of a mile long, affords excellent view of the whole track. The Santa Anita Handicap (\$100,000 the world's richest purse) crowds the track to its capacity of over sixty thousand thrilled spectators.

27 Şubat 950

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

Bu pazar mektubunu kaçırdım. Yazacak pek havadis de yoktu. Şimdiye kadar yaptığımız şeyler hakkında bir seminer vermemizi istiyorlar, onun için fazlaca meşguldüm. Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım. Erdal İnönü

Sevgili Babacığım,

27 Şubat 950, Pazartesi

Bu pazar mektubunu kaçırdım. Yazacak pek havadis yoktu. Şimdiye kadar yaptığımız şeyler hakkında bir seminer vermemizi istiyorlar, onun için fazlaca meşguldüm.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım.

Erdal İnönü

1 Mart 1950

Çarşamba

Sevgili Erdalım,

Hep iyiyiz. Bahar gözüküyor. Bugün ısı + 10°C. Ne zevkli şey. Sömestr tatilinden sonra Özden üniversiteye bugün başladı.

Ben Tolstoy'un *War and Peace*'ini okuyorum, yarılardım. Gözlerinden öperim. Bu son nüshasında *Illustrated London News*, Amerika, âlimleri arasında Lauritsen'in da resmini basmış. Ömer senin hocan olduğunu söyledi. "H bombasını kullanmamalı," diyen âlimler arasında.

Sevgilerle, esen kal, canım evladım sevgili Erdalım.

Seçimde ne netice olsa memnun olacağım.

5 Mart 1950

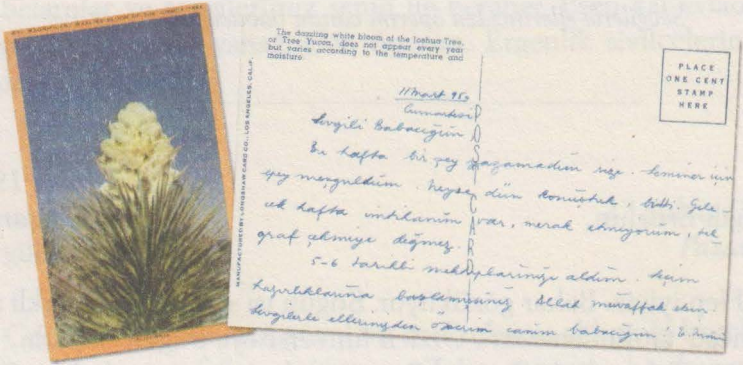
Pazar

Erdalım, sevgili Erdalım,

Şimdi 27 Şubat tarihli bir kartını aldık. Altı günde gelmiş. Çok tatlı bir sürpriz. Sağ ol. Santa Anita Stadyumunu gördük, Seminer çalışması yapıyorsun. İmtihan notları olacak herhalde. Başarılar dileriz. Dün buraya Malatyalılar geldiler. Benim bu sefer Malatya'dan, yahut hem Ankara'dan hem Malatya'dan adaylığımı koymamı istiyorlar. Her kazadan, şehirden ve İstanbul'dan gelmişler. Doksan beş kişi idiler. Dün akşam Ömer ve amcan Rıza ile beraber ağırladık. İyi vakit geçirdik.

Hep iyiyiz. Hep seni düşünüyoruz. Mayıs içinde bizim de seçimlerimiz var. Ne netice olsa, memnun olacağım. Gözlerinden operim canım evladım, sevgili evladım.

P.S. Şubat hesabını almadım.

Sevgili Babacığım,

11 Mart 1950, Cumartesi

Bu hafta bir şey yazamadım size. Seminer için epey meşguldüm. Neyse dün konuştuk, bitti. Gelecek hafta imtihanım var, merak etmiyorum, telgraf çekmiye değmez.

5-6 tarihli mektuplarınızı aldım. Seçim hazırlıklarına başlamışsınız. Allah muvaffak etsin.

Sevgilerle ellerinizden operim canım babacığım.

E. İnönü

13 Mart 1950

Pazartesi

Sevgili evladım,

Heyetleri kabul ediyorum. Vaktim acele. Postayı kaçırmamak için acele yazıyorum. Hep iyiyiz. Seçim mücadelesine hazırlanıyoruz. Siz iyi misiniz? Önümüzdeki postada daha geniş yazarım. Gözlerinden öperim sağ ol, var ol Erdalcığım, sevgili evladım.

P.S. 5 Mart tarihli annene yazdığın mektubu aldık. Teşekkür. Hesabını, sorduklarımı söylemişsin.

15 Mart 1950

Çarşamba

Erdalım, sevgili Evladım,

Şimdi Ömer ile beraber Dil Fakültesi'nde, Heisenberg'in atom fiziğinin felsefesi üzerinde konferansını dinlemeye gideceğiz. Selamlar sevgilerle.

Sevgili Babacığım,

15 Mart, 1950, Çarşamba

Bugün mekanikten imtihan olduk, iyi geçti, onu haber vermek için acele bir-iki satır yazıyorum. B tahmin ederim. Başka imtihan yok, Rölativite hocası imtihan yapmıyor. 10 gün kadar tatilimiz var. Cıvara bir yere gitmek istiyorum, tafsilât veririm. Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım.

Erdal İnönü

17 Mart 1950

Cuma

Sevgili Babacığım,

İki gündür tatildeyim. Bizim laboratuardan bir grup önümüzdeki hafta civarda bir dağa gidip kayak yapacaklar. Ben de beraber gitmek istiyorum; dört-beş gün sürecek hepsi. Bugün etrafta dolaşıp kendime kayak elbisesi tedarik ettim, ay sonu hesabında meydana çıkar.

Bu akşam da gene bizim profesörün evinde bir talebe şerefine verilen bir toplantıya gideceğim. Geçen sefer iyi vakit geçirmiştim. Fakat bugünlerde daha güç eğlenir oldum, sizleri fazla göreceğim geldiğinden herhalde.

Bir mektubunuzda seminer imtihanından bahsediyordunuz; bu seminer o şekilde değil, imtihanı yok. Aletle beş aydır yaptığımız işler hakkında izahat verdik, karşılaştığımız güçlükleri anlatıp akıl danıştık. Böylece daha ziyade kendi istifademiz için yapılan bir konuşma.

Profesör Lauritsen'in resmini görmüşsünüz; hidrojen bombası kullanmanın aleyhinde bulunan fizikçiler arasında. Ömer'in dediği gibi, benim çalıştığım laboratuvarın şefi kendisi. Bizim aletin yapılmasına nezaret eden profesör de onun oğlu. Umumiyetle, meselâ Einstein gibi, pasifist değildir. Son harpte, modern silahları inkişaf ettirmede çok çalışmış. Harp bitince ilim adamlarına verilen en yüksek madalya ile taltif etmişler (profesörlerin çoğu aynı vaziyette zaten). Bu sefer, böyle bir demeçte bulunmak için, hidrojen bombasının tahrip kabiliyetinden hakikaten ürkmüş olmalı.

Geçen Pazar Los Angeles'ta şehir müzesinde verilen bir oda müziği konserine gittim. Garip tarafı bedava olması idi. Müzenin normal çalışmaları arasına almışlar, her tarafta bir bedava konser veriyorlar. Bizde de bazen yaparlardı. İyi bir usul.

Havadisim bitti. Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

18 Mart 1950

Cumartesi

Erdalım, sevgili Erdalım,

Güzel bir kartını aldık. Altı günlüktü. Semineri geçirmişsin, imtihandan sükûnetle bahsediyorsun. Mektubunu bekleyeceğim.

Bu hafta burada Fizikçi Heisenberg'in bir konferansını dinledik. Enteresan idi. Bugün konsere yalnız gittim. Akşama, Çocuk Esirgeme'nin balosu var. Ona gidecekler. Biz hep iyiyiz. Artık az kitap okuyabiliyorum. Seçim mücadeleleri başlayacak. Büyük Meclis ve hükümet de çok meşgul.

Gözlerinden öperim evladım sağ ol, var ol.

20 Mart 1950

Pazartesi

Sevgili Erdalım,

Ömer ile Özden bu akşam İstanbul'a gidiyorlar. Ömer bir gün için eve bakacak. Özden, birkaç gün dinlenecek. Truman da öyle yapıyor dememiş miydin?

Siz şimdi imtihan veriyorsunuz. Gelecek hafta neticesini alırız. Bir iki gün dinlenmeniz var mı?

Bizde bahar yavaş yavaş geliyor. Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz, sevgili evladım.

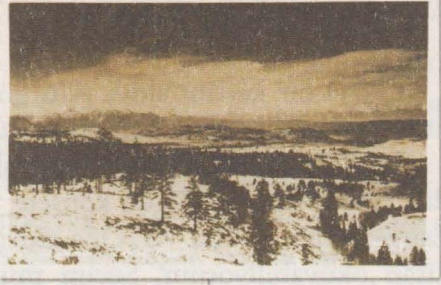
22 Mart 1950

Çarşamba

Sevgili Erdalım,

Ömer ile Özden İstanbul'dalar. Biz hep iyiyiz. Yarın ilk seçim nutkumu söyleyeceğim. Polatlı'ya gidiyorum. Akşama döneceğim.

Gözlerinden öperim, imtihan numaraların veya tahminlerin yoldadır. Bekliyorum. Canım Erdalım, sevgili Erdalım.

22 Mart, 1950

Salı

Sevgili Anneciğim,
İki gündür bu dağ başında kayak yapıyoruz. Hava güneşli, soğuk yok. Kar yetecek kadar. Daha iki gün kalıyoruz. Sevgilerle ellerinden öperim anneciğim! Erdal İnönü

Sevgili Anneciğim,

22 Mart, 1950, Salı

İki gündür bu dağ başında kayak yapıyoruz. Hava güneşli, soğuk yok. Kar yetecek kadar. Daha iki gün kalıyoruz. Sevgilerle ellerinden öperim anneciğim!

Erdal İnönü

Kazansak da, kaybetsek de şeref bizim...

Sevgili Erdalım,

26 Mart 1950

Pazar

Büyük Meclis yenileme kararı verdi. Ben seçim nutuklarımın ikincisini söyledim. Yarın Beypazarı'nda üçüncüsünü söyleyeceğim. Mayıs 14 Pazar günü oylar verilecek. Netice ne çıkarsa şeref bizindir, kazansak da, kaybetsek de. Hiçbir endişem yok. Sıhhatimiz, neşemiz yerinde. Ömer burada, Özden İstanbul'da. Şimdi bir saat sonra Amerikalı General Collins'i kabul edeceğim.

Gözlerinden öperim sevgili Erdalım, canım evladım.

*“Uzaktan dua etmekten başka
elimden birşey gelmiyor.”*

26 Mart 1950

Pazar

Sevgili Babacığım,

İki gün evvel Pasadena'ya döndük. Dört gün kadar kayak yapmış oldum, iyi vakit geçirdim. Gittiğimiz yer 300 mil kuzeyde bir dağ idi. İki otomobille, iki profesör ve beş öğrenci gittik. Hava umumiyetle güzeldi, sıcaktı. Yalnız son günü bir kar fırtınasına tutulduk, ben de oradan hafif bir nezle yakaladım. Şimdi onu geçirmeye çalışıyorum, tekrar derslere başlamadan önce; ama pek mümkün değil. Yarın açılıyor gene enstitü.

Mekanikten B aldığımı kesin olarak öğrendim. Ondan başka imtihan yoktu. Rölativiteden imtihansız, herkes C aldı.

13, 15, 18 tarihli mektuplarınızı evde buldum. Seçime gidiyormuşsunuz. İşlerinizin en sıkı zamanı. Allah kolaylık versin, muvaffakiyet versin. Ben de orada, yanınızda bulunmak isterdim. Uzaktan heyecanla seyretmekten, muvaffakiyetinize dua etmekten başka elimden bir şey gelmeyecek. Acaba oyumu kullanma-
ma imkân olacak mı?

Seçim Kanunu'nun Meclis'te konuşulduğu günlere ait *Ulus*'lar geldi. Merakla, hayretle ve zevkle okudum. Seçim emniyeti meselesi artık tarihe karışmış gibi görünüyordu. Bu güzel başlangıcın yarattığı iyi hava bütün seçim kampanyası boyunca devam eder umarım ama herhalde bu mümkün değildir, ortalık gene kızıştacaktır. Bu meşgul günlerinizde sizden gene her postayla bir mektup bekleyemeyeceğimi biliyorum. Belki annemle Özden seçim kampanyası hakkında bana arada tafsilât verirler.

Heisenberg'in konferansına gitmenize sevindim. Modern atom fiziğinin kurucularındandır. Tuhafınıza gidecek şeyler söylemiş olduğunu tahmin ederim.

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

29 Mart 1950

Çarşamba

Erdalım, sevgili evladım,

Malatya'ya seyahate çıkıyorum. Holde bunu sana yazıp veda ediyorum, bir hafta için. Gözlerinden öperim canım Erdalım, sevgili Erdalım.

6 Nisan 1950

Pazar

Erdalım, sevgili Erdalım,

Seyahatten döner dönmez iki haberini almıştım. Bugün anne ne yazdığın 2 Nisan tarihli mektubunu aldık. Bir haftadır haber almadığından bahsediyorsun. Merak etme. Hep iyiyiz. Çok şükür nezlen geçiyormuş. Laboratuar çalışmandan da şanslı bahsediyorsun. Ne iyi haber. O yeni üç ders ne oluyor evladım? Carl Ebert sonbaharda bir ay kadar bize gelecek. Dün akşam burada *Kar-men*'i seyrettik. Konser, opera fırsatını kaçıрма. Ebert'i görürsen selam söyle.

Bizim seçimler 14 Mayıs'ta. Herkes sinirli, siyasi hava umumi olarak sakin ve salim. Neticeyi sükûnet ile bekliyoruz. Sana sık sık havadis yazarım. Tekrar seyahate çıkarsam o aralık başka.

Şimdilik allahaısmarladık. Gözlerinden öperim canım Erdalım, sevgili evladım.

10 Nisan 1950

Pazartesi

Sevgili Erdalım,

Sana mektupları artık her gün yazamıyorum. Ne kadar üzülüyorum, işlerimiz tabii seyrinde. Seçim kampanyası içindeyiz. Neşe ile ve azimle çalışıyoruz. Mayıs'ın 14'ünde netice. Bir-iki gün içinde sonucu sana kadar duyururuz.

Sen ne vakit burada bulunacaksın? Bu mektuba karşılık bir şey yaz da paranı vaktiyle hazır bulunduralım.

Sevgiler ve selamlarla gözlerinden öperim canım Erdalım.

C. H. P. Adaylarının yüzde yetmiş'i belli oldu

Yoklama kurulları bütün illerde toplandı

Cumhurbaşkanı dün Ankara ve Malatya'dan aday seçildi

Gizli oyla ayrılmış olan adayların isimlerini neşrediyoruz - Geri kalan yüzde 30'u C.H.P. Divanı gelecek haftaki toplantısında tespit edecek

Başbakan

Gl. MacArthur'dan Türkiye'ye selâm

Kore Komisyonu Başkanı Dr. Kasım Gülek dün İstanbul'a geldi

12 Nisan 1950

Çarşamba

Sevgili Babacığım,

Malatya dönüşü mektubunuzu aldım. Yolculuğunuzdan ve durumdan memnun görünüyorsunuz, çok sevindim. Böyle devam eder inşallah. Siz Ankara'da yokken annemin muntazam mektuplarını aldım, pek makbule geçti tabii, havadissiz kalmadım. Teşekkürler ederim anneme. Önceki bir mektubumda annemden bir hafta haber almadığımı yazdığımı mahcup oldum, tabii o daha önceye aitti.

Bu devrede aldığım üç dersi merak etmişsiniz, mühim bir şey değil. Biri geçen devreden devam eden Relativity, imtihanı yok gene. Öbür ikisi de Kuantum Teorisi'ne ait bazı bahisler, imtihanları yok. Gene her öğleden sonra laboratuarda çalışıyorum; yeni dersler sabahları birer saatimi alıyor ki sabah umumiyetle herkes derslerle meşgul oluyor.

Laboratuarda şansımız iyi gitmeye devam ediyor. İnşallah bu devre sonunda evvel deney yapmaya hazır hâle gelecek alet.

Bugünlerde bütün havadis sizde olmalı. Bende başka bir şey yok. Nezlem tamamen geçti. Havalar ısınıyor, arada bir serin veya çok sıcak günler oluyor, geçiyor. Daha şikâyet edilecek kadar değil.

Hafta arası bir tiyatroya gittim; sudan hafif bir komedi idi. Çoktan beri görmemiştım, epey eğlendim.

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

14 Nisan 1950

Cuma

Erdalım, sevgili Erdalım,

Annen, Özden, ben şimdi konserden geldik. Beethoven'in bir piyano konçertosu (Fenmen çaldı), sonra *Tannhäuser uvertürü*'nü dinledik. Bir de Dvorak'tan bir senfoni. Hep seni andım. Çabucak bir selam yazıyorum. Yarın da yazarım.

Selamlar, sevgilerle gözlerinden öperim.

Seçim neticesine hazırız. Senin de feylesofça karşılayacağına eminim.

(Yarınki posta için)

18 Nisan 1950

Salı

Sevgili Erdalım,

Bundan evvelki mektubumda yol masrafı için ne kadar paraya ihtiyacın olacağını sormuştum, ilk yazında bildirirsin. Biz hep iyiyiz. Seni düşünüyoruz, her an.

Bir operaya gitmişsin. Bizde de İngiliz - Türk müzik festivali var. İyi bir mezzosoprano ile bir genç şef d'orquestra gelmiş, ikisi de muktedir sanatkarlar.

Seçim içindeyiz. Seçim gününün 14 Mayıs olduğunu biliyorsun. Netice ne olursa, annen ve kardeşlerin iyi ve keyifli karşılamaya kendimizi tamamıyla hazırladık. Senin de tabii ve feylesofça karşılayacağına eminim. Gözlerinden öperiz. Her şeyden mühim olan senin muvaffak olmandır. Sağ ol, var ol. Sevgilerimiz daima seninle beraberdir.

22 Nisan 1950

Cumartesi

Sevgili Erdalım,

Annen ile Özden, İngiliz - Türk müzik festivalinin son konserine gittiler. Bakalım Miss Nancy Evans'ı beğenecekler mi?

Biz hep iyiyiz. Büyükkannen İstanbul'dan bize geldi. Rıza amcan ile beraber. Maşallah çok iyi. Pek sevindik. Gözlerinden öperim canım Erdalım.

22 Nisan 1950

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Ne zaman yola çıkacağımı soruyorsunuz. Son imtihanın gününü daha bilmiyorum. Fakat herhalde 3-6 Haziran günlerinde işim bitmiş olacak. 5-8 arasında yola çıkacağımı umarım. Buradan İstanbul'a uçak bileti masrafı 668 dolar. Gidiş geliş alınırsa % 10 tenzilat yapıyorlar, 1.200 dolar tutuyor. Nasıl isterseniz!

Mayıs aylığım geldi. Mektep taksiti de yakında gelir herhalde.

Derslerim muntazam devam ediyor. Bir değişiklik yok. Bu hafta gene Mekanik'ten yoklama vardı, iyi geçti, memnunum.

Seçim kavgaları kızışıyordur. 23 Nisan bir gün istirahat olmuştur umarım, eğer Ankara'da idiyseniz. Allah kuvvet versin, kolaylık versin, neşenizi eksik etmesin.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım.

24 Nisan 1950

Pazartesi

Erdalım, sevgili evladım,

Besim Tanyel geldi. Senden iyi haberler ve iki kıymetli kitap getirdi. Çok sevindim. Tanyel ağırbaşlı bir efendi. Sükûnetli güzel, doğru anlatıyor. Simithe'in, Electricity'sinden muvaffak olmadığını dürüst ve pratik bir eda ile anlattı. Kitapların da tam zevkime göre. Bir solukta Somerset'in *War and Peace* tahlilini okudum. Çok hoşuma, gitti.

(Arkası yarın. Posta yarın.)

İsmet-Mevhibe İnönü 23 Nisan
törenlerinde. (1950)

25 Nisan 1950
Salı

Seçim kampanyası bütün hızı ve gücü ile ayakta. Partiler listelerini ilan ettiler. Adayların tespiti pek üzüntülü oldu. Daha sürprizlisi seçimde meydana çıkacak. Şimdilik tam *L'american*.¹

Biz hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Canım evladım, sevgili Erdalım.

27 Nisan 1950
Perşembe

Sevgili Erdalım,

Hep iyiyiz. Bugün bir Amerikalı hanımı kabul etim. Dünya çocukları arasında dostluk kurmak istiyor. Yalnız kendisi konuşuyor. Çok güzel, çok asil olduğunu söyledim. Kadın benden birkaç yaş daha yaşlı, pek hoşlandı.

Seçim, *in full swing*². (Tabii doğru mu bilmiyorum?) Çoğu git-

1. (Fr.) Amerikalı.

2. (İng.) "En civcivli zamanında" anlamında.

İsmet İnönü, UNESCO azası Lady Butterfield'i kabul etti. (30 Nisan 1950, *Ulus*)

ti, azı kaldı. Herkes merakta. Belki dış âlem de.

Gözlerinden öperim. Arkası yarın. Sevgili Erdalım, canım evladım.

P.S. Bir haftadır haberini alamıyoruz.

28 Nisan 1950

Cuma

Sevgili Erdalım,

Bugün 22 Nisan tarihli mektubun geldi. Evimiz şenlendi. Bahar canlılığı yüreklerimize sindi. Hep sevindik. Var ol sevgili Erdalım. Seyahat biletini yalnız geliş al. Belki bu sene vapurla dönersin. Günü gününe yetişmek eskisi kadar mutlaka lazım olmayabilir. Aybaşı hesabını gönderirsin, seyahat paranı yanında bulundururuz. Şimdi Haldun'a (Derin) sordum. 200 dolar ilkbahar devresi okul ve kitap ücreti 18.4.1950'de gönderilmiş.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Sağ ol, var ol canım Erdalım sevgili Erdalım.

2 Mayıs 1950

Salı

Erdalım,

Bir saat sonra İzmir'e hareket ediyoruz, annen ve Özden ile beraber. Büyükkannen ile Ömer burada kalacaklar. Biz seçim tur-
nesi yapacağız, sekiz-dokuz gün sürecek. Yoldan yazabilir miyiz
bilmem. Ömer burada, senin havadislerini o bize verir. Senin Ka-
liforniya - New York - İstanbul tayyare biletini burada alacağız.
On gün sonra havalesini yaparız.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperim canım Erdalım, sevgili evla-
dım.

Dolmabahçe

11 Mayıs 1950

Erdalım,

Bir haftalık seçim kampanyasından bu akşam Ankara'ya dö-
nüyoruz, İzmir'den başlayarak dolaşa dolaşa buraya geldim. An-
nen, Özden beraberdik. Ömer'i burada bulduk. Hep dönüyoruz.
Propaganda bitti. 14 Mayıs oy günü. Çok keyifliyiz. Hep iyiyiz
gözlerinden öperiz sevgili Erdalım.

13 Mayıs 1950

Cumartesi

Erdalım, sevgili evladım,

Ankara'ya dün geldik, yerleştik. Hep iyiyiz. Hava serince. Fa-
kat güneşli ve açık, neşeli bahar. Yarın seçim günü. Bu mektup
eline değdiği zaman neticeler belli olmuş gibidir. Belki telgrafta
veririz. Senin biletini buradan alırız, inşallah vaktinde kavuşuruz.

Gözlerinden öperiz. Sevgilerle kal, canım Erdalım.

P.S. Büyükkannen yazdığın karttan pek memnundu. Gözlerinden
öper.

Vatandaşlar huzur ve sükun içinde oylarını kullanacaklar
Seçimler bugün yapılıyor

Seçim günü
Bütün Türkiye'de

Seyir mecmuaları
Seçim günü...
Oyların atılması...

Oylar sabah 8 den akşam saat 17 ye kadar atılacak

17 de ay sandıkları açılarak oyların sonucu belirlenecek ve oyların atıldığı yerlerdeki polisyerler ilân edilecek

Dr. Headley'in demeci
Sıtma savaşı çok verimli olmuştur

Amerikalı sığınan 1 yıl içinde sığınanların büyük kısmını hastaneleri, diyen

3 Dış Bakanı toplantısı

İktisatî ve maliye konularına ve dışişleri konularına

konu üzerinde tedbirler alınacak

Savcılığa yapılan hazırlıklar

Polis ve jandarma ile ilgili tedbirler

Bugünün parolası şudur:
Kanun içinde sonsuz seçim hürriyeti, kanun dışında hiçbir şey!

İstanbul 11 Seçim Kurulu Başkanı yaptığı konuşmada, oyuna katılmakla vatandaşın son sözünü vatanından, ruhunu, ayağı ve siliklikle kabul ettiğini söyledi

Eskişehir'e yardım
Toplanan para 2 milyona yaklaştı

Devlet İktisat Bankası, yurdun içlerinde varlıklı vatandaşların ve hayret vericileri için alınan tedbirleri açıklıyor

Mr. Russell

Durr açıklıyor

Seçim günü...

C.H.P. iktidarı devrediyor
Milletimizin verdiği karar pazar günkü seçimde tecelli etti

C. H. Partisi Meclis içinde ve dışında tam bir muhalefet ve tenkid Partisi olarak vazifesine devam edecektir

Son ve kati neticeler bugün anlaşılacak

Demokrat Parti Merkezi gündünden 253 milletvekili kazandığını bildiriyor

Düyük İnanç

Seçim günü...

Hava tahkimatına için özet

Seçim günü...

Amerika'dan Denizaltı Kurtarma gemisi geldi

Gemisi teslim alarak denizaltı kurtarma gemisi için Amerika'ya gitti

Ankara ilinde

Seçim günü...

Holl City İngiliz takımı geliyor

İngilizler cumhurbaşkanı ve başbakanı ziyaret ettiler

İktisadi Konferans

Seçim günü...

Yeni oylarımız...

Seçim günü...

REGÜN ECNEBİ karikatürleri

Seçim günü...

Meclis pazartesi günü toplanacak

CHP'nin vakit kaybetmemesi için D.P. den talebini ilettiler

MALATYA SEÇİMİ

Tercih sonucu...

Pamuk İstisna Komitesi

Seçim günü...

Yeni oylarımız...

Seçim günü...

Yeni oylarımız...

Seçim günü...

Yeni oylarımız...

Seçim günü...

Yeni oylarımız...

Seçim günü...

Yeni oylarımız...

Seçim günü...

Yeni oylarımız...

Seçim günü...

Yeni oylarımız...

Seçim günü...

16 Mayıs 1950

Salı

Sevgili Babacığım,

Dün sabah erkenden Ömer'in çoğunluğu kaybettiğimizi bildiren telgrafını aldım. Akşam gazetelerinde biraz havadis vardı. Malatya'dan seçildiğinizi, fakat genel sonucun 150 ye karşı 300 civarında olduğunu yazıyordu. Geçmiş olsun! Ne kadar ihtiyatlı beklenmiş olursa olsun gene bir şok tesiri yapmıştır herhalde. Umarım şimdiye kadar hepsi geçmiş, neşeniz yerine gelmiştir.

Tafsilattan haberim yok tabii. Bir haberde seçimlerin gayet muntazam geçtiğini, büyük bir çokluğun seçimlere katıldığını okudum, çok sevindim. Asıl başarı bu. Netice itibariyle memleketimizde demokrasi olduğunu dünyaya ispat edecek kesin olay, düzgün, hadisesiz bir iktidar partisi değişmesi geçirmektir. Bunu yapabilirsek, bu seçimlerin hakikatte en büyük zaferimizi ilan ettiği anlaşılacak. Gerisinin ne ehemmiyeti var, canınız sağ olsun.

Ankara'dan kaybettiğinize (eğer doğruysa) de hiç aldırmadım. Büyük şehirlerin iktidarı tutmadıkları umumî kaide aşağı yukarı. Başka demokrasilerde liderlerin baş şehirlerden seçildiklerini sanmıyorum.

Bir defa da muhalefet liderliğini tecrübe etmek mukaddermiş demek. Bunun da başka bir tadı olacak herhalde. Memlekete hayırlı olsun, inşallah Demokrat Parti iktidarı bir duraklama devresi olmaz, yürümekte olduğumuz ilerleme yolunda sendelemeyiz.

Yeni Komutan ne zaman toplanıyor acaba; o zamana kadar sıkıntılarınız bitmeyecektir. Bir an evvel toplansa da dinlenecek hâle gelseniz. Rahat rahat dinlendiğinizi, keyfinizin yerinde olduğunu duymaktan büyük sevinç duyacağım!

Sevgilerle özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

Erdal İnönü

16 Mayıs 1950

Salı

Sevgili Anneciğim,

Nasılsın, üzölmüyorsun ya inşallah. Zaten belki de taşınma gailisi içinde üzölmeye vakit kalmamıştır. Nasıl işlerin kolaylandı mı, yahut bitti mi. Bir an evvel dinlenecek hâle gelirsiniz inşallah. Bu zamanda orada, yanınızda bulunamadığıma üzölüyorum. Uzaktan sağlığınıza neşenize dua ediyorum.

Bugün bankaya para geldiğini öğrendim ama gidip bakmaya daha vakit bulamadım, yol parası mı değil mi bilmiyorum. İnşallah 15-20 gün içinde yola çıkacağım. Benim gelmem planında bir değışiklik yok değil mi?

Sevgilerle özleyişle ellerinden öperim canım anneciğim. Büyök annemin de ellerinden öperim, hiç aldırmasın, canı sağ olsun.
Erdal İnönü

"Ne kadar iyi yürekli yazıyorsun."

22 Mayıs 1950

Pazartesi

Sevgili Erdalım,

Şimdi (saat 14.00) 15 tarihli mektubunu aldık, ilk duyguların. Ne kadar iyi yürekli, filozofik ve ahlaklı yazıyorsun. Teşekkür ederim. Seninle bir daha iftihar ettim. Evimize taşındık, içinden hiç çıkmamış gibi bir rahatlık içindeyim. Bu mektubumu eski kütüphanemden yazıyorum. Annen bir haftadır taşınma için pek çok çalıştı. Yorgun olduğunu görüyorum. Amma sıhhati, neşesi yerinde çok şükür. Özden, Ömer, büyükannen herkes vaziyeti iyi ve tabii aldılar. Benim üzüntüye düşmemem için bütün hünelerini kullandılar. Hepsinin kıymeti, gönlümde bir derece daha artmıştır, eğer buna imkan var ise ...

Seçimi fena nispette kaybettik. 69 yer alıyoruz (487) içinde. Amma bu *système majoritaire*'in¹ en aksi tecellisidir. Oya iştirak

1. (Fr.) Çoğunluk sistemi.

edenlerin yüzde 40'ını almış bulunuyoruz. Birçok illerde, 1000, 2000, 4000, 10 000 farkla, hatta 400, 500 farkla kaybettik. Nispi temsilde 6/4 yer alacaktık.

Niçin kaybettik? İnsaflı, insafsız binbir sebebi var. Fakat en başta geleni değişiklik arzusudur. Bu da milletlerin hem masum, hem tabii bir arzularıdır. En sıkıntılı zaman, kaybolmuş bir seçimden sonra geçen bir haftadır. Şimdi bu bitti, iki gün sonra yeni cumhurbaşkanı ve hükümet seçilecektir. Saat 18.30'da da ben yeni cumhurbaşkanını tebrik edeceğim. Bu bir hafta, çok şükür sarsıntısız geçmiştir.

Beş seneden beri, politikacılar benim için nasıl bir düşmanlık havası yaratmaya çalıştılar, bilirsin. Seçimin neticesini alır almaz her yerden bize karşı sempati duyulmaya çalıştı. Hatta yanlış bir şey yapıldığı hissini halkta gördüğünü söyleyenler bile var. Bunların ehemmiyeti yalnız bir noktadadır:

O da İnönü ailesine karşı düşmanlık telkini muvaffak olmamıştır; itibarımız içeride, dışarıda artmıştır. Taşdığının adla haklı olarak iftihar edeceksiniz.

Bu seçim, memlekette yeni bir hayat tarzı kurmak için giriştiğimiz teşebbüste ne kadar ciddi ve samimi olduğumuzu ispat etmiştir. Memleket için, hepimiz için şeref olmuştur.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Gidip gelme biletini aldığımızı Ömer tafsilatı ile yazdı. Bileti aldığını bize bildir. Sağ ol, var ol, canım Erdalım.

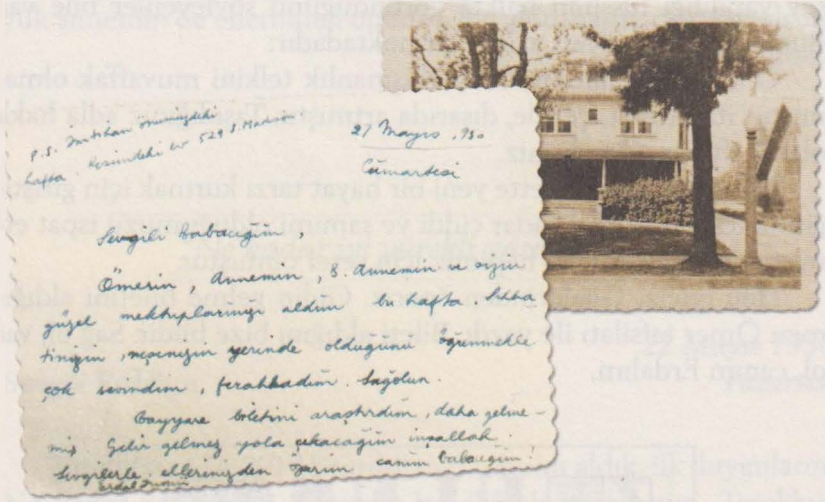
25 Mayıs 1950

Perşembe

Sevgili evladım, Erdalım,

Evimize yerleştik. Keyfimiz yerinde. Muhalefet lideri olduğumu ve CHP'nin başkanlığını üzerime aldığımı ilan ettim. Çok şükür, memleketimizin itibarı yerinde. Bizim itibarımız yerinde. Yeni bir devrin çalışmalarına başladık. Her şey anlaşılacak, her şey iyi olacak.

Biletini alınca bize haber ver. İnşallah vaktinde afiyetle gelirsin. Biz herhalde Temmuz ortalarına kadar buradayız gibi görünüyor. Gözlerinden öperiz. Sağ ol, var ol sevgili Erdalım.

Sevgili Babacığım,

27 Mayıs 1950, Cumartesi

Ömer'in, annemin, B.annemin ve sizin güzel mektuplarınızı aldım bu hafta. Sıhhatinizin, neşenizin yerinde olduğunu öğrenmekle çok sevindim, ferahladım. Sağ olun.

Tayyare biletini araştırdım, daha gelmemiş. Gelir gelmez yola çıkacağım inşallah. Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

P.S. İmtihan önümüzdeki hafta. Resimdeki ev 529 S. Madison

Erdal İnönü

Erdal İnönü, 1950 Haziranı'nda Türkiye'ye tatile geldi.

Aile bu kez Çankaya'da değil, Pembe Köşk'te buluştu; hasret giderdiler.

Erdal İnönü, o yazı şöyle hatırlıyor:

"Evde üzülenler vardı. Mesela büyükannem çok üzgündü. Hatta bir sefer kahvaltıdan sonra oturuyorduk; kimse konuşmuyordu. Ben, 'Neden bu kadar üzgün duruyorsunuz? Bırakın bunları artık, geçti. Yaşamımıza bakalım. Gelin dolaşalım biraz,' dedim. Tabii büyük değişiklik olmuştu evde.. (..) Ama baştaki bezginlik havası süratle geçti." (Anka Kuşu, İmge, 2009)

Erdal İnönü, Temmuz'da Amerika'ya geri döndü.

Şimdi doktora başlayacaktı.

Ancak gider gitmez bambaşka bir sorunun haberini aldı.

Bu kez, hedefteki isim, ağabeyi Ömer İnönü'ydü.

Ömer'in, 1945 yılındaki bir trafik kazasında bir vatandaşı arabayla ezerek öldürdüğü iddia ediliyordu.

İddia, ilkin seçime 10 gün kala DP'ye yakınlığıyla bilinen Zafer gazetesinin birinci sayfasından, "Kayalıbay'ın ölümündeki esrar" başlığıyla ortaya atılmıştı.

Seçimden 40 gün sonra da DP milletvekili Ahmet Gürkan, konuyu Meclis'te gündeme getirmiş, "Bu olay bir kaza değildir. Şef sisteminin bu memlekette karanlıklar içinde bıraktığı bir faciadır," demişti.

Gürkan'a göre, "Kayalıbay'ı o gece tekmeleyerek yere düşüren ve üzerinden otomobille geçerek öldüren kişi, Ömer İnönü'ydü."

DP milletvekiline göre olay şöyle yaşanmıştı:

Kayalıbay, Olga adlı bir Rus kızıyla evliydi. Olay günü, Olga'nın Rus kız arakdaşı ve dönemin Ankara valisi Nevzat Tandoğan'ın oğlu, bir otelde içip sarhoş olmuşlar, sonra da Dolmabahçe Sarayı'nı aramışlardı.

Sözde, Tandoğan telefonda "Şehzade"ye, "İstediğiniz kadınlar burada, yola çıkıyoruz, bizi karşılayın," demişti. O karşılama sırasında çıkan tartış-

Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne veda... İnönü Ailesi.

mada Kayalibay, Ömer İnönü'nün yüzüne yumruk atmış, Ömer de Muzaffer'in kasığını tekmelemiş ve mesanesi patlayarak yere yığılan adamı arabasıyla ezerek öldürmüştü.

Milletvekiline göre olayın tanıkları ve kanıtları vardı. "Hükümet, bu cinayeti aydınlatmalı"ydı. (Metin Toker, DP'nin Altın Yılları, Bilgi, s. 60)

O günden sonra Türkiye, bir yıl, bunu konuştu.

DP'lilere göre olay, Şef'in hasıraltı ettiği bir skandaldı. CHP'lilere göre ise Celal Bayar, yıllar önce Başbakanlıktan ayrıldıktan sonra yolsuzlukla suçlanıp beraat eden oğlunun intikamını alıyordu.

İsmet İnönü, "Ailemiz muazzam bir iftira karşısındadır," açıklamasını yaptı.

Ömer İnönü, "Ben böyle bir hadise sırasında orada değildim," dedi.

Baba oğul, daha önce bu konuyu konuşmuşlardı. İsmet Paşa bir ihbar üzerine oğlunu çağırarak, "Bana doğruyu söyle. Böyle bir olay var mı?" demişti.

Ömer, "Hiç haberim yok!" deyince Paşa bunun bir komplo olduğuna inanmıştı.

Ancak Ömer hâlâ endişeliydi.

Bir gece annesine "İki yalancı şahitle beni mahkûm edecekler," demişti. (Gülsün Bilgehan, Mevhibe, Bilgi, s. 172)

İşte yargıya giden ve bütün aileyi tedirgin eden bu olay, o yüzden başlayarak baba oğul arasındaki mektuplaşmalara damgasını vurdu.

İkisi de Ömer İnönü'den emindi.

Ama İsmet Paşa hemen her mektupta, "Ömer'in işini artık merak etmiyoruz," dese de bir komploya uğrama ihtimalinden duyduğu tedirginlik satırlarına yansıyor.

Ne yazık ki Erdal İnönü'nün bu döneme ait mektupları elimizde yok. Ama babasının ona yazdıklarından, onun durumu da tahmin edilebiliyor.

"Hotel of Distinction"

PLaza 9-0933

Hotel Sutton

SWIMMING POOL • ROOF GARDEN • BANQUET FACILITIES
330 EAST 56th STREET NEW YORK 22, N. Y.

16 Ağustos 1950
Çarşamba

Sevgili Babağım,

NewYork'a geleli bir haftaya yaklaşıyor.
Yarın ayrılıyorum, akşam Pasadena'da
oturum yapılacak. Buraya cuma gecesi
gelmiştim, bir kaç gün istirahat edeyim, geze-
rin diye kaldım. Uçak yolculuğu her zaman
ki gibiydi, rahatlayamadım, uyukluya uyukluya
geldim.

Burasını umduğum kadar sıcak bulma-
dım. İstanbul daha sıcaktı. Konsolosluga,
müfettişliğe gittim. Belki bugün göreceğim, bur-
kuya, merkeze dönüyor. Akşam yemeğine
Larper'in wine gideceğim.

Pazar günü Dr. Vural gezdirdi; bir

16 Ağustos 1950

Çarşamba

Sevgili Babacığım,

New York'a geleli bir haftaya yaklaşıyor. Yarın ayrılıyorum. Akşama Pasadena'da olurum inşallah. Buraya Cuma gecesi gelmiştim. Birkaç gün istirahat edeyim, gezeyim, diye kaldım. Uçak yoluculuğu her zamanki gibiydi. Rahatsız olmadım, uyuklaya uyuklaya geldim.

Burasını umduğum kadar sıcak bulmadım. İstanbul daha sıcaktı. Konsolosluga, müfettişliğe gittim. Belbez'i bugün göreceğim. Akşam yemeğine Sarper'in evine gideceğim.

Pazar günü Doktor Vural gezdirdi. Bir otomobil almış, onunla dolaştık. Gelirken İstanbul'da vize için birçok şeyler istemişlerdi, o zaman lüzumsuz gibi gelmişti; fakat burada faydasını gördüm.

Gümrükten çok kolay geçtim, her şeyim tamam olduğu için...

Pasadena'da mektubunuzu bulurum ümit ediyorum.

Kore'ye asker göndermemiz, bura gazetelerinin bize karşı tutumunu daha değiştirmemiş. Gene hiç havadis yok Türkiye'ye ait...

İki gecedir tiyatroya gidiyorum *Mr. Roberts* ile *Death of a Salesman* diye iki piyes gördüm, birbirinden güzeldi. Çok hoşlandım. Bu akşam da gidecektim ama Sarper çağırdı, tiyatro kaldı.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım.

"Ömer'e iftiraya delil bulamadılar."

21 Ağustos 1950

Sevgili Erdalım, canım Erdalım,

Pasadena'dan, bugün New York'tan yazılmış mektubunu (16.8) aldık. Çok teşekkür. Hep iyiyiz, iç politikanın mücadeleli hayatı devam ediyor. Bir sürpriz; muhtar seçimlerini Halk Partisi kazandı. Daha resmî ilanı yapmadılar. Özden seyahate çıktı. Ömer İstanbul'da. Bir-iki güne kadar gelecek. Dava son safhada. Bu ay nihayetine kadar ilk tahkikat bitecek gibi. Yeni muhakeme kararı vermeleri lazım. Büyük ve açık muhakemeye sevk etseler bile endişe etmiyoruz. Ömer'e yapılan iftirayı teyit edecek en ufak bir delil bulamadılar, bulamayacaklardır. Bizler politik komplonun neticesini sükûnetle bekliyoruz. Tamamıyla müsterih ol. Senin muvaffakiyetin bizim başlıca tesellimizdir.

Gözlerinden öperiz. Canım evladım, sevgili Erdalım. Paranın hesabını unutma.

25 Ağustos 1950

Cuma

Sevgili Erdalım, canım oğlum,

Pasadena'dan 20 Ağustos tarihli mektubunu aldık. Çok teşekkür ederiz. Laboratuvarına kavuştuğuna memnun görünüyorsun. Biz de şevkine sevindik. Muvaffakiyetini bekliyoruz. Ömer, İstanbul'a gitti, buraya döndü. Yargıç hadise yerinde yapılan keşif neticesi üzerine bilirkişi raporunu bekliyor. Sonra yargıç (sorgu yargıcı), kararını verecek. Sabır ve emniyetle neticeyi bekliyoruz. Sen de müsterih olarak çalış. Siyasi komplolar devam edecek görünüyor. Hakikat ve fazilet muzaffer olacaktır.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz canım evladım, sevgili Erdalım.

27 Ağustos 1950

Pazar

Sevgili Anneciğim,

Dün babamın senin ilk mektuplarınızı aldım sevindim, ferahladım, teşekkür ederim. İnşallah bugünlerde Ömer'in işi tamamiyle biter iyice ferahlarız. Babamın satranç masasını çıkarmışsın meydana; oynayacak kimse bulabiliyor musunuz?

İstanbulda geçirdiğim rahatsızlık basit bir mide üşümesi imiş; bir daha nöbet gelmedi. Burada havalar çok iyi, nazar değmesin, fazla sıcak değil, gece de iyice serinliyor. İberol vitaminlerini alıyorum. Amcam Betocin'den istemişti, ona yollarken iki kutu da babama yolladım ama vapurla, bir buçuk ay sonra elinize geçer. Acele ihtiyacı yoktu babamın değil mi?

Güzel güzel iğne yapıyor musun babama gene. Amcam iğnelerden alıp yollayacaktı size; ama onu Ömer getirmiştir Ankara'ya.

Bana *Ulus* göndermek için uğraşma. Her gün muntazam yollamaya değmez; yarısı yolda kayboluyor, hepsini okumaya vaktim de olmayacak, arada bir hoşuna giden bir gazete olursa yollarsın, yeter.

Muhtar seçimlerini kazanmamıza çok sevindim, hepinize güzel bir sürpriz olmuştur. Tebrik ederim, darısı belediye seçiminin başına.

Zihni Bey'i görürsen hürmetler ettiğimi söyler misin. Zahmet

Mektuplar artık Pembe Köşk'e.

edip istasyona beni geçirmeye gelmişti. Şimdiye kadar Vecih Bey de Ankaraya dönmüştür belki, hürmetler ederim kendisine.

Hediyelerimi verdim, hepsi makbule geçti. Gümüşlü aynayı ev sahibine verdim, bayıldı. Onun sevinciyle elbiselerim, gömleklerimi bir tanıdığına hemen hemen bedavaya temizletti. Yeni yaptırdığım elbiseyi New York'ta giydim, güzel duruyor, hoşlanıyorum; burada daha giyemedim.

Bu hafta güzel konserler var açık havada, onlara gideceğim inşallah.

Sevgilerle ellerinden öperim canım anneciğim. Evdekilere, Ayşe'ye, Hüseyin'e, Bekir'e, Ahçıya, Bahçıvana selamlar.

Erdal İnönü

1 Eylül 1950

Sevgili Erdalım, canım Erdalım,

Cuma

Havalar burada tekrar pek ziyade ısındı. Hep iyiyiz. Hep seni düşünüyoruz. Özden, şimdi Paris'te olacak. Ömer'in işine daha sorgu hâkimi bir karar vermedi. Merak etmiyoruz artık, İstanbul'da keşif yaptıktan sonra (bu keşifte Ömer de bulundu), bilirkişi raporunu verdi. Rapor, düzme şahidin yalanını meydana çıkarıyor.

Biz şimdi belediye seçimindeyiz. Pazar günü oy vereceğiz.

Büyükannen de gözlerinden öper. Ünal (Temelli) bugün İstanbul'dan geldi. Gözlerinden öperim canım evladım, sevgili evladım.

11 Eylül 1950

Pazartesi

Erdalım, sevgili evladım,

4 Eylül tarihli mektubunu aldık. Bizi habersiz bırakmıyorsun. Çok teşekkür ederiz. Fırsatlardan istifade ederek denize girmene, konsere gitmene seviniyorum. Paranın hesabını da aldık. Hatırım-da kaldığına göre Eylül aylığını almıştın. Doğru ise yaz da, Ekim aylığı için şimdiden teşekkür edelim.

Ömer'in işi devam ediyor. Mahiyeti artık belli oldu. Açık bir iftira olduğunu herkes gördü. Fakat davanın bitmesi, açık mahkemeye kalacak gibi görünüyor. Artık biz üzölmüyoruz; sen de emniyetle neticeyi bekle.

Özden'den iyi haberler alıyoruz. Hepimiz iyiyiz. Hep seni düşünüyoruz. Gözlerinden öperim canım evladım, sevgili Erdalım.

"Baştan aşağı düzme."

20 Eylül 1950

Çarşamba

Sevgili Erdalım, canım Evladım,

Bugün 14 tarihli kartını aldık. On gündür bizden haber almamışsın. Çok üzöldük. Arada benim bir mektubumu almış olacaksın. Ben biraz nezle oldum. Benden annene geçti. Şimdi sonundayız. Ömer, İstanbul'da on beş gün istirahatlı, Özden dönüş yolunda. Kusurumuza bakma evladım. Büyükanen şimdi yanıma geldi. Gözlerinden öperiz. Ünal bugün İstanbul'a dönüyor. Onun telaşı var hepsinde.

Ömer'in işini artık merak etmiyoruz diyeyim, iftiranın içi dışı anlaşıldı. Politik olarak uzatacaklar, yapabildikleri kadar. Sen de işi bizim gibi sükûnetle takip et. Sorgu yargıcı 1-2 hafta içinde karar verecekmiş. Muhakemenin mennini mi isteyecek yoksa, büyük mahkemeye mi sevk edecek? Ne isterse onu yapsın, işin baş-

tan aşığı düzme olduğu herkesçe anlaşıldı.

Nezlemizin, öksürüğün sonundayız, başka bir şey yok.

Gözlerinden öperiz canım evladım, sevgili evladım.

"Tertipler, iftiralar..."

23 Eylül 1950

Cumartesi

Sevgili oğlum, Erdalım,

Dün Ömer'e yazdığın 16 tarihli mektubunu biz okuduk.

Ömer, İstanbul'dan henüz gelmedi. Onun da bir mektubunu aldım. Ömer'in davasının uzatılmasından haklı olarak şikayet ediyorsun. Hep üzülüyoruz. Amma artık bir endişemiz yoktur. Tertipler, iftiralar bir hadden ileri tesir edemeyecek gibi görünüyor. Sonra bu meselede dünya o kadar çıplak kendini gösteriyor ki, hakikati tahrif etmenin imkansız olacağını herkes temin ediyor. Hulâsa sükûnetle neticeyi bekliyoruz.

Seni sık sık durumdan haberli ederiz. Ömer'i de artık pek sükûnetli bulacaksın. Özden daha gelmedi amma eli kulağında. Bugün kurban bayramı idi. Hepinizi andık. Gözlerinizden öperim canım evladım, sevgili Erdalım.

Şerefle çıkacağız.

3 Ekim 1950

Salı

Sevgili Erdalım, canım evladım,

Mektuplarını alıp sana teşekkür ediyoruz. Ben gene geç kaldım. Senin Ekim aylığını dün gönderdik. Bugün de sizin müfettişten beklediğimiz yazı geldi. Çok sevindim. 216 dolar ücreti yarın göndeririz. Umarım ki ilk mektubunda para hesabını alırsınız.

Biz hep iyiyiz. Ömer'in işi için sorgu yargıcı daha bir karar vermedi. Ben artık büyük mahkemeyi tabîi olarak bekliyorum ve hiç üzülmüyoruz. Sen de üzülme evladım. Tarihin politik dramları veya skandalları bize çarpıyor. Amma hepsi dağılıyor ve geri tepiyor. Mücadelelerden şerefle çıkacağımıza hep eminiz. Şimdi işin başlarından biri senin afiyetle muvaffakiyetle doktoranı yapmandır.

Havalar güzel. Sıhhatimiz ve neşemiz yerinde. Şimdi yeni bir seçim var (15.10). Onun propagandasına giriyoruz. Sinirli ve eğlenceli. Ayın 9'unda radyoda konuşacağımı ilan ettik, iktidarın siniri şimdiden gerildi.

Gözlerinden hasretle öperim canım evladım, sevgili Erdalım.

20 Ekim 1950

Sevgili Erdalım, canım oğlum,

Cuma

Tahsilin ne hâlde? Daha üzerinde çalışacağın veya çalıştığın tez takarrür etmedi mi? Biz kaloriferi yaktık yüzümüz güldü. Havalar henüz serin gidiyor. Bizim il genel seçimleri bitti, netice evvelkiler gibi. Yani DP kazandı. Aldığımız oylar artma hâlinde. Bu neticeler hep tabîi. Umumi efkârda uyanma tedrici, fakat daimi hâldedir.

Hep iyiyiz. Gelecek ay ortasında Ömer'in davasında ilk duruşma olacak. Memleket masumiyetimizi anlamıştır. Bakalım açık mahkeme nasıl yürüyecek? Ömer ve hepimiz artık alıştık, çok sakin ve emniyetli bir hâldeyiz. Artık hiç üzülmez ve düşünmez bir durumdayız. Sen de sakin ve üzüntüsüz ol canım evladım.

Güzel iki kartını aldık, sonuncusu tam bir haftalık. Gönderdiğimiz paraları henüz almadığını, daha doğrusu aldığını yazmıyorsa. Bugünlerde almış olacaksın.

Gözlerinden öperim canım evladım. Göreceğim geldi, diyeyim mi? Herhalde ferah günlere geleceksin canım evladım, Erdalım.

7 Aralık 1950

Sevgili Erdalım,

Perşembe

29 Kasım tarihli bir mektubunu aldık. Ömer'in ilk duruşması üzerine yazdığın mektuba karşılık. Sükûnetle karşılamışsın. Se-

vindim. Biz de sakiniz. Gelecek duruşma 8.1.1951, 9.1.1951, 10.1.1951.

Bakalım dava ne kadar ilerleyecek.

Son gönderdiğimiz aylık ve taksitlerin vaktinde eline değmesinden pek üzülüyorum. 216 dolar mektep taksitinin iki aydır sana varmamasını bir türlü anlamıyorum. İş Bankası orada bankaya telgraf da çekti. Sen de arayacağını (30.11 günü) yazıyordun. Cevabını alıncaya kadar benim için mesele. Senin mektupların 6-7 günde bize geliyor. Acep benimkiler kaç günde varıyor? Dikkat et de bana yazıver.

Doktora tezin için bu sefer bir ışık veriyorsun teşekkür ederim. Dünya ahvali pek karışık. Kore meselesi bir trajedi ile bitiyor. Nasıl bir isim bulunacağı henüz belli değil. Attlee ile Truman bir çıkar yol bulmak üzere şimdilik her şeye razılar gibi.

Sana bir cetvel gönderiyorum. Pul üzerine imza edeceksin. Açık adresi tarih ve imzası da, ayrıca biz yazarız ve cetveli doldurup yerine vereceğiz.

Gözlerinden öperim canım evladım, sevgili Erdalım.

12 Aralık 1950

Sevgili Erdalım,

Salı

Annenden iki gün sonra yazıyorum. Yarın postaya veririz.

Bu arada senin, 30 Kasım tarihli bir mektubunu ve 5 Aralık tarihli kartını aldık. 215 dolar aldığını gene yazmıyorsun. Adresini evvelce 523 diye yazmışlar imiş. Düzelttiler, telgraf çektiler. Bu bir sergüzeşt oldu. Bakalım netice ne olacak? Aralık sonunda mektep taksiti var mı? Vecih Bey yok diyor. Yazarsan müsterih olurum. Bir de Ocak ve Şubat aylıklarını da dün yatırdık. Her ay geldikçe ilk günü banka sana verecekmiş. Bakalım nasıl işleyecek?

Muharebe havadislerini merak ediyorsun. Hakkın var. Vaziyet birdenbire pek kararmıştı. Açılmadı, amma daha sükûnetle takip edilecek bir istikamet tesellisi veriyor. Çinliler müzakereyi kabul ettikleri için ve doğru ise 38° paraleli geçmeyecekleri için. Eğer bir anlaşma olursa dünya krizi bir pamuk ipliğine bağlanmış olacak, bir daha. Büyük sebep baki olmak şartı ile.

Biz hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Canım Erdalım, sevgili Erdalım.

18 Aralık 1950

Pazartesi

Erdalım, sevgili evladım,

Mektuplarımızın arası uzadı. Kore hadiselerinin ihtilatları ve neticeleri bütün dünya gibi bizi de sardı. Amerika dün seferberlik gibi bir şey ilan etti. Bir taraftan da gizli müzakere hâindeler zannederim. Sen kim bilir ne kadar meraktasın? O kadar çok üzölme. Biraz soğukkanlılıkla takip edelim. Ben daha sükûnetliyim. Atlantik Konseyi'nde toplantılar, Alman silahlanması ve Atlantik savunma hazırlıkları asıl buhran sebepleridir. Bunlar, benim kanaatimce, Kore'den çok daha vahimdir. Bir seneye kadar ya patlayacak ya dünya yeni bir istikamet alacak.

"İftiracılar perişan oldu!"

8 Ocak 1951

Pazartesi

Sevgili Erdalım, canım Erdalım,

Bu bir iki gün içinde iki mektubunu aldık. Fizik toplantısının bir raporu içinde adın geçiyor. Biri de tatilinin bittiğini söylüyor. Taksitin makbuzunu bekliyoruz. Belki şimdiden bir çare buluruz. Ömer bugün mahkemede. Öğleye kadar iyi geçmiş, yani eski ifadelerini değiştirmemişler. Hepsi yüzümüzün akıyla geçiyor. Hiç üzölme evladım. Biz hep iyiyiz. Büyükannen şimdi gözlerinden öpüyordu. Ben de gözlerinden öperim. Özden de İstanbul'da. Annenin aşağıda misafirleri var. Selamlar ve sevgilerle.

9 Ocak 1951

Salı

Sevgili Erdalım,

Ömer'in bugün ikinci duruşma günü idi. Öğleden evvel Şaban Civan iki buçuk saat dinlenmiş. Bu adam malum olan iftira

Şoför Şaban Civan, 9 Ocak'taki duruşmada ifade veriyor. Ömer İnönü sanık sandalyesinde... Civan, ölen adamı Ömer İnönü'nün ezdiğini söylüyor.

tertipçisi düzme şahit. Muhakemenin gidişinden Ömer ve avukatları memnun idiler. Tenakuzlar ve yalanlar aşikâr görünüyormuş. Bugün akşama kadar ve yarın akşama kadar duruşma devam edecek neticeyi en geç, Perşembe yazarım. Ocak aylığını almış olmalı idin. Taksit makbuzunu bekliyoruz. Gözlerinden öperiz evladım, canım Erdalım.

Ömer İnönü sanık sandalyesinde: İddiaları reddediyor.

11 Ocak 1951

Perşembe

Sevgili Erdalım,

Dün Ömer'in üç günlük duruşması bitti. Pazar hareket edip gelecekler. Yarın avukatları gelecek. Son günün enteresan ifadelerini Şaban Civan ve iftiracı Milletvekili Ahmet Gürkan verdiler. Âlemin gözü önünde tezvirleri ve yalanları belli oldu. Daha bir-takım şahitler gösterdiler. Yeni muhakeme 21 Şubat'a kaldı. Ondan sonra karar safhaları başlayabilir. Hep iyiyiz ve müsterihiz, iftiracılar perişan oldular.

Avukatları ve Ömer'i dinledikten sonra ayrıca yazarım. Tama-mıyla müsterih ol evladım. Annen ve ben gözlerinden öperiz.

Tatilde yalnız olmasaydım keşke!..

14 Ocak 1951

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

Kurultaydan bahseden gazeteler geldi, onları okuyordum şimdi; çok enteresan kararlar alınmış, hayırlı olsun. Resimlerde biraz yorgun görünüyordunuz, şimdiye kadar geçmiştir umarım. Tekrar başkanlığa seçilmenizi tebrik ederim, yolunuz açık olsun!

Bugün Vecih Bey'den aldığım bir mektup, Ocak, Şubat, Mart aylıklarımın gönderildiğini haber veriyordu. Teşekkürler. Florida seyahati 250 dolara mal oldu, şimdi bütün param 950 \$ kadar. Florida'ya uçakla gittim, trenle döndüm; otomobille gitmediğim için fazla masraf oldu, vakitten ve enerjiden kazandığımı parada kaybettim tabii. Miami'de bir otelde kaldım dört gün, iyi vakit geçirdim, denize girdim, dinlendim. Yalnız olmasaydım daha iyi olurdu tabii ama arkadaşlarımı kandıramadım benimle gelmeye.

Şimdi yeni bir hevesle çalışmaya devam ediyorum. Princeton' da kalmam boşa gitmeyecek inşallah. Prof. Hayri Dener'den bir mektup aldım, Türkiye'ye dönünce beklemeden derhal fakülteye asistan olabileceğimi söylüyor, memnun oldum, daha fazla bir şey istemiyorum zaten (doktoradan sonra doçentliğe kadar en aşağı iki sene geçmesi gerekiyor kanuna göre).

Ulus'ta Rıza amcamın bir dava kazandığını okudum, kısa bir haberdi, tafsilat yoktu ama bir iftira meselesi görünüyordu; geçmiş olsun.

Ömer İstanbul'a gitti mi acaba, istediği gibi çalışmaya başlamıştır umarım; yıldönümünü tebrik etmek için bir mektup yazacağım kendisine şimdi. Sevgilerle özleyişle ellerinizden öperim babacığım!

14 Ocak 1951

Pazar

Sevgili oğlum, Erdalım,

Ömer'in davası İstanbul'da üç gün sürdü. Tezvirler, tertipler âlemin gözü önünde meydana çıktı. Davayı uzatmak için yeni tanıklar ortaya atıldılar. Onların dinlenmesi için dava Şubat'ın 21'ine bırakıldı, ilk gelen avukatlar ile görüştüm. Çok memnun ve müsterihtirler. Ömer'in de memnun olduğunu telefon ile öğreniyoruz. Yarın Ömer ile Özden burada olacaklar. Sana acele gene yazarız. Hep iyiyiz gözlerinden öperiz, canım Erdalım.

Sevgili Kardeşim,

Bugün İstanbul'dan geldim. Muhakeme çok iyi geçti. Hiç merak edecek bir şey kalmadı. Sadece muayyen bir zaman daha sürecektir (3 ay). Tafsilatı sonra yazarım.

Ömer İnönü

"İftiracılar dünyaya karşı rezil oluyorlar."

15 Ocak 1951

Pazartesi

Sevgili Erdalım,

Ömer, Özden bugün geldiler. Ömer çok müsterih ve çok neşeli. Evimizi havası ile doldurdu. Hâlimden çok memnun oldum. Hiç merak edecek bir şey kalmamış. Rahat ol. Azap zamanı inşallah geçiyor, iftiracılar bütün dünyaya karşı rezil oluyorlar.

Gözlerinden öperim canım evladım, sevgili Erdalım.

Mevhibe ve İsmet İnönü, bir davette.

Sarhoş olduğumu söyledim. Annen bağışladı.

21 Ocak 1951
Pazar

Sevgili Erdalım,

Şimdi Karpiç'ten geldik. Ömer'in yıldönümünü yaptık. Hep senden bahsettik. Senin yılbaşı tatiline bir yere gidip gitmediğini söyleştik. Ben mektuplarından böyle bir seyahat anlamadığımı söyledim. Ömer sana bugün mektup yazmış. Biraz geç oldu ama yazmış. Bu akşam çok neşeli bir gece geçirdik. Ömer bize ikram etti. İstiridye yedik. Seneler var yememişiz. Hep iyiyiz evladım. Annen, Özden pek neşeli idiler. Ömer de öyle. Dönüşte büyü-kanneni sevdik. Erken geldiğimize şaştı, saat 23.00. Sarhoş olduğumu söyledim. Dudaklarını büktü, gözlerini açtı. Ama bağışladı. Gençlerin bu kadar kusurunu hoşgörür öteden beri. Gözlerinden öperim canım Erdalım, sevgili Erdalım.

P.S. Makbuzun henüz gelmedi. Ne kadar paran var merak ediyorum. Haldun Derin apandisit ameliyatı oldu. Ona ve Vecih Bey'e bir mektup yazsan iyi olur.

25 Ocak 1951

Perşembe

Sevgili Babacığım,

Kış ortasında bir sıcak dalgası geldi. Üç gündür hava denize girilecek kadar ısındı. Pazar'a kayağa gideceğim derken galiba onun yerine plaja gideceğim. Buna rağmen soğuk algınlığı burada da salgın hâlinde, bakalım ben de tekrar yakalanacak mıyım?

İyiyim, çalışıyorum. Arada gelen *Ulus*'ları okuyorum. Sizin meselelerinizden, sıkıntılarınızdan biraz haberim olmuş oluyor, merakım azalıyor. Bütçe kavgaları geçmiştir artık; acaba yerini ne aldı? Dış politika hakkında umumi konuşmaya hâlâ izin yok mu? Özleyişle, sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

31 Ocak 1951

Çarşamba

Sevgili Erdalım, canım evladım,

Foreign Affairs'te, *The Eastern Question*'i¹ okudum. Türkiye'ye dair hayırhah yazı. Derginin öteki makalelerini henüz okudum. Günün havadisi, dün gece Çin'in mütecaviz ilan olunmasıdır. Bakalım, sonrası ne çıkacak?

Sen nasılsın? Gelecek mektubunda belki araştırmalarına dair havadis bulurum. Dünyada buhranlı hazırlıklar var. Amerika'da senin muhitinde hissettiğin siyasi hava nasıl? 200 doları gönderdiğimizizi yazmıştım. Paranı da belki yazmışsındır.

Hep iyiyiz. Amcan bizde. Hep gözlerinden öperiz canım Erdalım, sevgili evladım.

1. "Doğu Meselesi". Osmanlı'nın çöküşüyle başlayan diplomatik ve politik sorunlar kastediliyor.

*Benim adımı sokaklardan kaldırtmak için
baskı yapıyorlar.*

4 Şubat 1951

Pazar

Erdal, sevgili evladım,

25 Ocak tarihli mektubunu aldık. Çok teşekkür. *Ulus*'ları alıyor, bizim dedikodularımızı takip ediyormuşsun. Üzülme, iftira metotları iflas yolundadır. Evvelki gün Adana'dan enteresan bir havadis geldi. Kamilen demokrat olan belediye heyetine bir önerge vermişler. Benim adımı Adana sokaklarından kaldırmak için. Demokrat meclis önergeyi reddetmiş. Halk, etkin baskısını hissettirmeye başladı demek. Şimdi en çok Malatya'da uğraşıyorlar. Her yerde halk benimle uğraşmayı kırıngınlıkla karşılamaya başlıyor.

Çalışmaların iyi mi? Araştırmalar ilerliyor mu? Paran nasıl? Biz hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Canım evladım, sevgili Erdalım.

7 Şubat 1951

Çarşamba

Sevgili Babacığım,

Mektuplarımızın arası uzuyor, diye üzülmeyin, gene her hafta hiç olmazsa bir haber alıyorum sizden. Bu defa Ömer'den de bir mektup aldım, çok makbule geçti; hepinize teşekkürler ederim. Benim mektuplarım da bugünlerde aralandı. Biraz Posta idaresi de mesul galiba; demiryolu işçileri grev yaptılar, bazı postalara tesir etti; bilmem bizim mektupları da geciktirdi mi?

Bir aydır çok meşguldüm, tezimle ilgili bir mesele üzerinde. Bu hafta bitirdim, profesöre gösterdim. Bunun üzerine, 5 aydır yaptıklarımın doktora tezimin esasını teşkil edebileceğini söyledi. Ben bu konuyla uğraşmaya başlarken daha ziyade bir an önce kendi başıma bir araştırma yapmış olmak kaygısıyla hareket ediyor ve bunu bir doçentlik tezi diye düşünüyordum. Fakat yavaş yavaş genişledi, doktora tezimin büyük kısmı olabilecek hâle geldi. Tamamlanması için bir-iki küçük ilâve lazım, o kadar. Şimdi bu yaptıklarımı temize çekeceğim ve asıl iş olarak son doktora imtihanına hazırlanacağım. Bundan bahsetmiş miydin bilmiyorum,

sözlü bir imtihan, bütün doktora tahsili esnasında öğrenilen her şeyden soruyorlar; doktora için geçilmesi gereken en son imtihan. Hazırlanması üç ay kadar sürüyor, genel olarak. Bana ne kadar zaman alacak bilmiyorum. Bu şartlar altında Haziran'da doktora-mı tamamlamam güç görünüyor. Haziran'a kadar imtihanı verirsem, yaz ayları içinde tezimi yazıp Eylül'e kadar her işimi bitirmiş olurum, en mümkün görünen bu şimdilik.

Geçen hafta sonunda beş arkadaş, bir günlük mesafede bir dağa kayak yapmaya gittik. Cumartesi, Pazar kaydık, iyi vakit geçirdim, yalnız epey masraf oldu. Giderken yeni bir çift kayak aldım; dönüşte de otomobilimde arıza çıktı, şimdi tamir ettiriyorum, bakalım neye mal olacak.

Ocak içinde 180 dolar sarf ettim; Şubat başında param 493 dolar idi. Şubat aylığım herhalde gelmiştir ama daha bankaya gidip alamadım.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

Süreyya'ya ilk gidişim

11 Şubat 1951

Pazar

Sevgili Erdalım,

Özden'e kartın geldikten sonra biz de bayramını kutladık. Akşama annen, Ömer, Özden Süreyya'ya gittik. Ben orasını hiç görmemişim. Hoşuma gitti. Bir gece dinlenmiş oldum. Hep seni andık. Hep aklımızda sen varsın. Biz iyiyiz. Aylık hesabın gelmedi. Şubat aylığını almışsındır. Mart'ın taksit makbuzunu vaktinde göndermeye çalış. Usulü ve imkânı varsa daha evvel. Gözlerinden öperiz.

Sevgili evladım, canım Erdalım.

Sevgili Babacığım,

Şubat aylığımı aldım, fakat 200 dolar taksit daha gelmedi, bakalım bu sefer ne kadar zamanda alacağım. Mamafih daha merak etmek için vakit erken; yoldadır.

Bu hafta kayak yorgunluğunu geçirmekle meşguldüm, fazla çalışmadım. Sözlü imtihana hazırlanmaya başladım. Fakat araya bir seminer girdi gene. Bir-iki hafta seminerlerle uğraşmakla geçecek.

Komünist Çin'in mütecaviz ilan edilmesini Amerikalılar çok sevinçle karşıladılar. "Birleşmiş Milletler'in uzun zamandır verdiği tek yerinde karar" diye kabul ettiler. Fakat gazetelerde ve arkadaşlarımda gördüğüm daha ziyade manevi bir zaferin sevinci. Böyle mühim bir kararda bütün milletleri tezlerine inandırabilmenin keyfi. Mütecaviz ilanının arkasından fiilî kararların gelmesini bekleyen pek yok.

Karadan gene iyi haberler geliyor. Bu sefer 38. paraleli geçmeyecekler galiba. Asıl dedikodu, seferberlik planları üzerinde. Avrupa'ya asker göndermeli mi, 18 yaşındakileri askere alalım mı, vergileri ne kadar artırmalı, kontroller nasıl olmalı? Efkârı umumiye bunlarla meşgul. Avrupa'ya asker gönderme meselesinin tartışılması iki haftadır devam ediyor. Başlangıçtaki kutuplar şimdi biraz yaklaştılar birbirlerine. Önceleri, "Hiç asker göndermeye-
lim," diyen muhafazakâr Cumhuriyetçiler şimdi asker sayısını sınırlandırmaya çalışıyorlar. Hükümetin tarafını tutan Eisenhower da bir demecinde, "Avrupalıların maneviyatını artırmak için şimdiden bir miktar asker göndermeliyiz," demekle beraber, asıl meselenin harp endüstrisini iyice seferber ederek Avrupa'ya silah ve malzeme yetiştirmek olduğunu belirtmeye çalıştı. Truman'ın dışarıya istediği kadar kuvvet yollamaya hakkı olmadığı iddiası şimdiye kadarki anayasa tatbikatına dayanarak çürütüldü, başka cumhurbaşkanları da böyle yapmışlar. Fakat şimdi, "Böyle ağır bir karar almaya Truman'ın aklı ve dirayeti yetmez," diyor bazı Cumhuriyetçiler. Eisenhower'ın büyük prestijinden bu münasebetle istifade etti iktidar. "Onun Avrupa'nın müdafaası lehindeki sözleri, büyük halk çoğunluğunu inandırdı," diyor gazeteler.

18 yaşındakilerin askerliği de büyük bir tartışma konusu. Şimdiki askerlik çağı 19'da başlıyor. Bunu 18'e indirerek, bir an evvel 3,5 milyonluk bir orduya kavuşmak istiyor hükümet; halkın epey canı yandı bu teklif karşısında, fakat Marshall ve Eisenhower'ın

ısrarlarıyla Meclis'ten geçirebilecekler gibi görünüyor. Avrupa'ya asker göndermenin bir karara bağlanması daha uzun sürecek galiba; önümüzdeki günlerde bir komite birçok senatörün fikirlerin soracak, açık celselerde.

Geçen hafta Nevada'da yapılan atom bombası denemelerinden memnun olduklarını ilan ettiler; mahiyetini açıklamadılar, fakat gazetelerin dedikodusuna göre, ya atomik infilaklı top mermilerini ya da hidrojen bombasının kapsülü olarak kullanabilecek bir bombayı tecrübe etmişler. Bu tahminlere yol açan şey ilk üç infilakın sonuncuya göre çok hafif hissedilmesi. Değişik şiddetle infilaklar çeşitli bombaların varlığını gösteriyor. Sonuncu bombanın ışığı ve gürültüsü 300 mil uzaktan Los Angeles'ten duyuldu.

Bu denemelerin Ruslara bir gözdağı olarak da değeri var herhalde. Seferberlik hazırlıklarını uzun vadeli tutuyorlar, 5-10 senelik bir gerginlik devresine göre plan yaptıklarını söylüyorlar ama Rusların bu ilkbaharda taarruz etmeleri ihtimalinin bir kâbus olarak hatırlarından çıkmadığı anlaşılıyor. Bu konudaki sorulara hükümet hep kaçamaklı cevaplar veriyor, "Kumar oynamaya mecburuz," diyor. Hakikatta ne tedbir düşündükleri belli değil. Bugünlerde yeni bir fikir, harbin Yugoslavya'da başlayacağı ihtimali. Gazeteler Yugoslavya'ya da silah yardımı yapılmasını müdafaaaya başladılar.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

"Hepimiz, bu işkenceye alışmış gibiyiz."

18 Şubat 1951

Cumartesi

Sevgili oğlum, Erdalım,

Üst üste iki mektubunu aldık. Sonu dört günde gelmişti. Doktora tezin için güzel havadisler veriyorsun. Çok teşekkürler. Sözlü imtihan ve doçentlik için hazırlıklarla meşgulsün. Başarılar dileriz. Mart taksitin için daha evvel bir vesika gönderebilecek misin? Çok vakit kazanmış oluruz. Haziran'a kalman takarrür eder et-

mez mektepten ve müfettişlikten tasdikli bir vesikayı göndermek için de vakti ile teşebbüs etmelisin. Ocak taksitini almamışsın. Gene arar, arkasını kovalarız. Mühim para, aksilik.

Ömer dün akşam İstanbul'a gitti. Teşyi ettik. Sakin, hepimiz, bu işkenceye alışmış gibiyiz. Ayın 21'inde duruşma var. Hayırlısı. Şimdiden efkârı umumiye hükmünü vermiş gibidir.

Enternational durum hep öyle. Yugoslavya havadislerin eğlenceli idi. Bizi her yerde hazır farz ediyorlar.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Sağ ol, var ol canım Erdalım.

"İğrenç suikast!"

1 Mart 1951

Perşembe

Sevgili Erdalım, Canım Oğlum,

Bin özür. Bütçe tartışmaları arasında sana mektup yazamadım. Güzel mektuplarını aldık. Bizi sevindirdin. Sağ ol. Taksitini almışsın. Mart aylığını da yolladık. Belki aybaşı hesabını unutmaz, yazarsın.

Prof. Doktor Zeki Pamir'in annesi dün öldü. Zavallı kadın iki senedir çok eziyet çekmişti. Doktor çok müteessir oldu. Kendisine bir başsağlığı yaz.

Biz hep iyiyiz. Ben artık yeni hayata geniş yürekle bakıyorum. Tecavüzler tesirsiz oldu. Memleket de her gün uyanıyor. Hiç üzülme.

Ömer, 21 Şubat'ta İstanbul'da duruşma yaptı. Hep eskisi gibi geçiyor. İftira meydanda. Şahit dinlenmek için yeni duruşma 15 Mart'ta. Bakalım son olur mu? Belki şahitler için bir duruşma daha olur. Sonra iddia ve müdafaalar. Memleket efkârı iğrenç suikastı tamamıyla anladı.

Gözlerinden öperim. Canım evladım, sevgili Erdalım.

11 Mart 1951

Pazar

Sevgili oğlum, Erdalım,

Senin de, bizim de mektuplarımız uzadı. Sen mazursun ama bizim özrümüz yoktur. Bağışla kusurumuzu evladım. Biz hep iyiyiz. Taksiti artık ödedikten sonra vesikasını gönderebileceksin gibi görünüyor. Amma çabuk gönder ki, parasız kalmayasın. Paran da ne kadar kaldı bilmiyorum.

Dünya durumu hep karanlık. Dörtler toplantısı olacak mı, olmayacak mı, henüz belli değil. Herhalde 1951 sonuna kadar helecenli geçecek.

Ömer'in 15 Mart'ta İstanbul'da duruşması var. Belki bu sefer davanın ne vakit biteceği belli olacak. Artık üzülmüyoruz. Bütün sıkıntı, işin uzamasından ibaret. İftira tertipçileri umduklarının zıddını buldular. Şimdi memleketin her tarafından protesto ve sempa-ti ziyaretleri kabul ediyorum. Sıhhatim yerinde. Keyfim iyi. Tamamıyla müsterih ol evladım. Gözlerinden öperiz canım Erdalım.

Mektubu postaya yarın veririm.

26 Mart 1951

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

Müfettişlikten okul ücreti için bir döviz belgesi aldım, yolluyorum. Bugün dersler tekrar başladı, 200 dolar ödedim, bunun makbuzunu da tasdik ettirip yollayacağım.

Tatil bir hafta çabuk geçti, biraz çalıştım. Üç-dört gün de dolaştım, Seattle'dan arkadaşlarım gelmişti, onlarla. Bu devre imtihan hazırlığı ve tezimin tahriri ile geçecek; bakalım ne kadarını bitirebileceğim Haziran'a kadar.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

8 Nisan 1951

Pazar

Erdalım, sevgili evladım,

Mektedir taksiti olan 200 doları gönderdik. Ayrıca 300 dolar gönderdik. Alır almaz bize yaz.

Biz hep iyiyiz. Hep seni düşünüyörüz. Haziran çalışmaların ile çok meşgulsün. Başarılarla netice almanı niyaz ediyoruz.

Paris'te gündem tespiti bir türlü bitmiyor. Ondan sonra meselelerin görüşülmesi kim bilir ne kadar buhranlı ve helecanlı geçecek.

İç politika havası biraz yumuşadı. Bakalım sükûna ve normal hayata varacak mı?

Gözlerinden öperim evladım. Annen mevlide gitti. Evde yalnız büyükanne var. Gözlerinden öpüyor. Mart sonu hesabını almadım. Selamlar ve sevgilerle.

"Evini sattık dün."

17 Nisan 1951

Sevgili Erdalım,

Salı

Dün senin evini sattık (16.000 liraya). Kaç vakittir annen ve Ömer istiyorlardı. Evi beğenmemişlerdi. Hayırlısı. Yalnız evin kiralanması için annene vekalet vermişsin ama satılması için değil. Dün bir vekâletname tertip edilip sana gönderildi, imza edeceksin, imzanı da tasdik ettirecekmişsin, yaparsın. Ömer dün İstanbul'a gitti. Yarın duruşması var. Nasıl geçeceğini ve sonu hakkında tahminleri yazarım. Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Bugünlerde mektupların gelmiyor. Selamlar ve sevgiler canım evladım, sevgili Erdalım.

"Sözlü imtihanı geçtim."

24 Nisan 1951

Sevgili Babacığım,

Salı

Günlerden beri hazırlanmakta olduğum sözlü doktora imtihanını dün geçirdim. Bu imtihanda not vermiyorlar, yalnız geç-

mek veya kalmak var. Ben nasılsa geçtim. Zaten umumiyetle buraya kadar gelmiş olan herkes bunu da geçiyor, belki daha ziyade bir formaliteden ibaret. Ama sözlü olduğu ve yedi kişiye ayrı ayrı vermek lüzumu olduğu için sinir bozucu bir şey. Epey ter döktüm, daha yeni yeni kendime geliyorum.

Artık tezimi temize çekmekten başka bir işim kalmadı. Bu ne kadar zaman alacak bilmiyorum, isabetli bir tahmin yapacak halde değilim şimdi, 2-3-4 ay olabilir.

200 dolar enstitü ücretini aldım; ekleme 300 daha gelmedi, yoldadır herhalde.

Bana gelen *Ulus*'larda iç politikada sükûnete gidildiğine dair işaretleler pek yok, umarım son ayda düzelmeye yüz tutmuştur. Burada McArthur fırtınası hâlâ devam ediyor. Meclis'teki nutku Truman aleyhindeki cereyanı iyice körükledi, kendisine çatmayan kalmadı.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığımı!

"En kıymetli başarılarımdan biri."

3 Mayıs 1951

Perşembe

Sevgili oğlum, Erdalım,

24 Nisan tarihli mektubuna çok teşekkürler. Sözlü soruyu geçirdin. Bu doktoranın en zor tarafı mı idi, ben öyle anladım. 2-3-4 *term*'e çıkma devri de başarı ile geçer, inşallah.

Senelerden beri çalıştığın bir neticeye yüzakı ile varacağız. Ne mutlu bana. Hayatımın bir mazhariyetine ereceğim. En kıymetli başarılarımdan biri.

Şimdi Ömer'e yazdığın 28 Nisan tarihli mektubunu aldım. Ben açtım. Ne güzel sürpriz. "The finale doktrate of Erdal İsmet İnönü."¹ Sayende adımız bir üniversite bültenine geçiyor. Daha ilim âlemine senin elinle inşallah çok geçecek.

Şimdi ilk iş doktora tezi için tahsiline devam ettiğini gösteren bir vesika lazım. Üniversiteden alırsın, müfettişe tasdik ettirir bi-

1. Doktora tezi anlamında.

ze yollarsın. Tahsisatını alabilelim. Bir de ilk mektubunda ne kadar paran var onu bize yaz. Üç yüz dolar eki alsaydın rahat olacaktın, takip ediyoruz. Başka çare de arayacağım. Üç yüz doların gelip gelmeyeceğini de yakında öğreneceğiz. Önümüzdeki üç dört ay için mektep taksitini vermek lazım olup olmadığını da, unutma, bildir evladım.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Canım Erdal, sevgili Erdalım.

Cevdet Bey'in hanımı sana mektup yazıp ilaç istemiş. İlacı başka yerden getirtmişler; artık sen zahmet etme, diye bildirmişler.

5 Mayıs 1951

Pazar

Sevgili Babacığım,

Tezimle uğraşmaya başladım gene. Hesaplarımı bir araya topluyorum, eksikleri tamamliyorum. Bu arada bir seminer vermem icap etti. Bu hafta onunla meşgul olacağım.

Enstitü, Haziran başında tatil oluyor. Niyetim o zaman 15 gün kadar gezmek, sonra Pasadena'ya dönüp tezimi yazmak, kismet olursa.

Bugün Los Angeles'a bir arkadaşımı görmeye gittim. Türkiye'den Fen Fakültesi'nden arkadaşımdı, iki senedir Los Angeles'ta

Başbakan Yardımcısı ve Millî Eğitim Bakanı
ile Üniversiteli gençler arasında yapılan

Vilâyetteki toplantı sinirli bir hava içinde cereyan etti

T. İleri irtica tehlikesi olmadığını, nizamı bozanlara
karşı şiddetle hareket edileceğini veniden teyit etti

Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Samed Ağaoğlu'nun dün Üniversite Rektör ve Profesörleriyle Vilâyet'te yaptığı toplantıdan bir görüntü. (Foto: Hürriyet - R. ARİKAN)

Erdal İnönü'nün mektupta
söz ettiği, Millî Eğitim Bakanı
Tevfik İleri ile üniversite
görevlileri arasında yaşanan
tartışmanın haberi.

Dönemin Milli Eğitim Bakanı
Tevfik İleri –yıllar sonra Erdal
İnönü'nün rektörü olacağı–
ODTÜ'nün açılışını yapacaktı.

imiş, yeni öğrendim. Uzun boylu, zevkle konuştuk. Ona Türkiye havadisleri verdim. *Ulus*'lar sayesinde gene en taze ve mufassal malumat bende oluyor. Bir tanesinde irtica mitingi dolayısıyla Eğitim Bakanı ile İstanbul öğrencileri arasındaki konuşmayı okumuştum, onu anlattım; kahkahalarla güldük. Acaba bu "İleri" zat hâlâ bakan mı? Aybaşında param 510 dolardı. Mayıs aylığımı ve ek 300'ü daha almadım, eli kulağında olmalı.

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

12 Mayıs 1951

Sevgili Erdalım,

Pazar

5 Mayıs tarihli mektubunu aldık. Mayıs aylığını aybaşında alman lazım idi. Ömer'in tahkikine göre ek 300'ü de 28 Nisan'da sana vermiş olacaklar idi. Haziran aylığını gönderdik, ihtiyaten Feridun Cemal Bey'e söyledim. Sen doğrudan doğruya istersen yahut ben buradan yazarsam 300 kadar verecek. Hatırında olsun. Haziran'da iyi bir tatil yap. Doktora tahsiline devam etmekte olduğuna dair bir vesika gönder. Acele.

Ömer, İstanbul'da, işini muvakkat olarak oraya çevirdiler. Bu vesile ile kendisine serbest iş aramayı da etüt edecek.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Canım Erdalım, sevgili Erdalım.

Seminer seni çok yormaz, umarım.

17 Mayıs 1951

Cuma

Sevgili Erdalım,

Bugün 10 Mayıs tarihli annene yazılmış bir mektubunu, büyükanne tebrik mektubu ile beraber aldık. Çok sevindik. Büyükannenin yıldönümünü biz unutmuştuk. Pek sevindi. Teşekkür ederiz. Büyükannenin duaları hesapsız.

Ürdün Kralı Abdullah, 15 Mayıs'tan beri Ankara'da. Annen ile beraber Cumhurbaşkanı'nın akşam yemeğine, Hariciye'nin suaresine gittik. Bir senedir cemiyete ilk çıkışlarımız. Bu akşam da Kral'ın akşam yemeğine gideceğiz. Kral'dan ve bizimkilerden çok itibar gördük. Siyasi havalar şimdilik yatışıyor gibi.

Aylığını ve 300 doları almışsın. Müsterih oldum. Yolda bir de 800 dolar daha var. Onu alınca da haber ver. Doktora devam etmekte olduğuna dair vesika göndermeyi unutma.

Ömer İstanbul'da, işi geçici olarak orada. Serbest çalışma için de etüt yapıyor. Ayın 23'ünde 31'inde son duruşmalar. Ondan sonra karar. Hayırlısı ve yüz akı ile bitecek inşallah.

Gözlerinden öperiz evladım. Sağ ol, var ol canım Erdalım, sevgili evladım.

25 Mayıs 1951

Cuma

Sevgili Babacığım,

Güzel haberlerinizi getiren 17 Mayıs tarihli mektubunuza teşekkür ederim. Siyasi havanın iyiliğine çok sevindim tabii. Niha yet sınırlarınız biraz dinlenecek demektir, inşallah dava da bugünlerde yüz akı ile bitecek ya da bitmiştir.

Geçen hafta Danyal (soyadını okuyamadım) imzasıyla 800 dolarlık bir çek aldım. Böyle bir miktar beklemediğim için merak etmiştim. Mektubunuzda bahsediyorsunuz, müsterih oldum. Sağ olun. Semineri geçirdim. Tatil vakti geldi. Otomobilimin ufak tamire ihtiyacı var. Onu bitirince bir gezintiye çıkacağım. Burasını birden sıcak bastı bugün, ilk olduğu için tahammül

güç görünüyor ama alışılıyor, biliyorum.

Doktora devam ettiğime dair vesikayı müfettişin tasdik etmesini bekliyorum. Uzamasına sebep; Eylül'de resmen Türkiye'ye dönmem gerekiyormuş (dört sene doluyormuş) onun için Enstitü'den doktora durumunu bildirmeleri icap etti. Neticede iki defa mektuplaşmak gerekti. Merak edecek bir şey yok.

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim sevgili babacığım!

29 Mayıs 1951

Salı

Sevgili Erdalım,

Dün 20 tarihli bir mektubun geldi. Pek makbule geçti. Paralarını almışsın. Bundan sonraki alacakların için talebe müfettişliğinden muameleyi takip edersin. Vesikayı vaktinde verelim. Ama merakım azaldı, istirahat edebileceksin. Sonra doktoranın son faslını yüzakı ile bitireceksin, inşallah.

Biz bugün tayyare ile Malatya'ya gidiyoruz. Bir hafta, on gün burada olmayacağız. Merak etmeyesin. Bana aybaşı hesabını artık Haziran sonunda yazarsın.

Ömer İstanbul'da. Ayın 31'inde son oturum gibi. Ondan sonra karar. Hakikat meydanda, iftira ve şantaj tertipçileri ne söyleyeceklerini şaşırdılar. Mühim olan umumi efkârın kanaat getirmesidir. Öyle görünüyor ki, bütün memleket dikkatle takip etti ve masum olduğumuza hüküm verdi. Müsterih ol evladım.

Gözlerinden öperiz. Canım evladım, sevgili Erdalım.

Malatyalılar beni unutmamışlar.

7 Haziran 1951

Perşembe

Sevgili Erdalım,

Yıldönümünü tebrik ederim. Dün, Malatya seyahatinden dönünce Özden'e yazdığın mektubu bir ziyafet gibi karşıladım. Ne

güzel, ne neşeli yazmışsın. Sağ ol. Biraz dinlen, sıcaklar bastı. Sükûnetle doktorayı hazırlarsın. Doktoraya devam etmekte olduğuna dair vesikayı göndermeye çalışıyorsun değil mi? İnşallah aylıklarını vaktinde göndeririz.

Malatya'da bir hafta kaldık. Annen beraberdi, ilçeleri de dolaştık. Pekiyi karşıladılar. Beni unutmamışlar. Seyahatten memnun olarak dönüyoruz. Bakalım, bundan sonra sonbaharda gideriz.

Gözlerinden öperiz canım oğlum, sevgili Erdalım.

18 Haziran 1951

Sevgili Erdalım,

Sana yazmayalı ne kadar zaman geçti! Şimdi hesap ediyorum da sıkılıyorum. Arada annen, Ömer de yazdılar, diye teselli buluyorum. Güzel mektupların bize ziyafet, şenlik, tören oluyor. Sağ ol evladım. Eylül'den sonra için istersen şimdiden müracaat edip hazırlanacağız. Eylül'den, gelecek yaza kadar doçentlik imtihanı olur mu? Keyifli zamanında düşünür yazarsın.

Biz hep iyiyiz. Şimdi büyükannen gözlerinden öpüyordu. Ömer bizde. Galiba memuriyetinden kati olarak çekilecek. Sonra bir iki ay dinlenme. Sonra hayat mücadelesine. Özden bu sene son sınıfa geçecek.

Ömer ısrar eder ki, bu yaz İstanbul'a ben de gideyim dinleneyim. Ben burada da dinlenebilirim. Annenin ihtiyacı vardır. Doğrudur. Evle meşgul olmadan bir seyahat ona lazım. Ben de görüyorum. Henüz karar vermedik. Ay sonu belli olacak.

Malatya seyahatinden memnun döndüm. Hiçbir şey değişmemiş gibi. Hemşerilerim bana iyi muamele ettiler. Karşımdakilerin sinirleri bozuldu. Yeniden iftira ve tezvire başladılar. Ama tutturamayacaklar, pathyorlar.

Görüyorsun ki, pek keyifliyim. Gözlerinden öperim. Canım evladım, sevgili Erdalım.

P.S. 60 dolar ve Temmuz aylığını bu hafta yollarım. Muamele tamamlandı. Bugün kanda şeker tahlili yapıldı. Çok zamandan beri bu kadar iyi netice alınmamıştı. Pekiyi.

"Malatya
seyahatinden
memnun
döndüm."

2 Temmuz 1951
Pazartesi

Sevgili Oğlum,

Üç gün sonra bayram. Tebrik ederiz. Seni çok göreceğimiz geldi. Mektupların da seyrekleşti. Şikayete yüzümüz de yok amma. 5 Temmuz'da Ömer'in davasının kararı söylenecek. Hemen haber verimiz. Şimdiden umumi efkâr hükmünü verdi, diyorlar. Bir denaet¹ tertibi bütün dünyada meydana çıkacak.

Gözlerinden öperim. Hep iyiyiz. Oruç, ev işleri anneni yordu. Şükür bitiyor. Sana yeni para göndermedim, iyi istirahat et. Tezinden haber ver.

6 Temmuz 1951
Cuma

Erdal, sevgili oğlum,

Bugün bayram. Hep seni andık. Gözlerinden öperiz.

Dün Ömer'in davasında karar verildi. Suç unsuru bulunmadığından beraat. Gözün aydın. Ömer henüz İstanbul'da. Acele yaşıyorum. Ev misafir dolu. Ben de gidiyorum. Sevgili evladım, canım Erdalım.

1. Alçaklık anlamında.

23 Temmuz 1951

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

Burası bu hafta adamakıllı sıcak oldu, çalışmamın verimini düşürdü, tezi bitiremedim umduğum gibi; üç-dört günlük iş var daha. Ondan sonra Profesör'ün okuması 15 gün civarında bir zaman alacak. Buna bir hafta da ben ekleyerek bir gezintiye çıkmak istiyorum, niyetim New York'a kadar gitmek. Daha yakında bir yere gitsem tabii daha kolay, daha ucuz olur, fakat uzunca bir tatil yapabilmem için epey uzağa kaçmamdan başka çare yok. Yakında olursam, zaten tatille başım hoş olmadığı için, ilk canımın sıkıldığı gün geri dönmeye kalkıyorum, bir hafta zor doluyor. Bu mektubumu aldığınız zaman inşallah yolda olacağım. Tekrar buraya dönüşüm 20 Ağustos'u bulur. Bu arada acele bir şey söylemek isterseniz New York Öğrenci Müfettişliğine (Turkish Educational Attache Empire State Building Room 7707 New York, N.Y.) veya hâlâ oradaysa Selim Sarper'e yazabilirsiniz.

Doğudayken üniversitelerden birinde kalmak imkânlarına bakacağım (yani Eylül'den sonrası için). Şimdiki işim en geç Eylül sonunda bitecek ve o zaman doktoramı almış olacağım (inşallah!). Ondan sonra Haziran'a kadar burada herhangi bir üniversitede kalırsam doçentlik tezi diye kullanabilecek bir araştırmayı bu zaman içinde ya bitiririm veya kendi kendime bitirecek hâle gelirim. Bildiğiniz gibi, yalnız bir doktora ile Türkiye'ye dönersem üniversiteye asistan olarak gireceğim. Asistanlığın ilmî seviyesi bağlı bulunduğu profesörün bilgisine tâbi; ciddi araştırmalar yaptırmanın birisine rastlamak da mümkün, laboratuarda beylik deneyler yaptırmakla yapmakla geçmesi de mümkün. Hâlbuki doktoradan başka bir araştırması olursa insanın, önce ilmî yardımcı, bir sene sonra da doçent olunur; bunların ikisi de müstakil mevkiler, profesöre bağlı değil büyük ölçüde. Anlatmaya çalıştığım bu hususlarda oradaysa Ömer, yoksa Prof. Hayri Dener veya Doçent Besim Tanyel size daha çok izahat verebilirler. Bana bu kadar yazmak cesareti veren sizin geçen sorduklarınız.

Sizlere ve Türkiye'ye hasretim azalmadı, gittikçe artıyor. Amerika'da daha fazla kalmak için bahaneler icat ediyorum şüp-

hesi hatırınıza gelmez umarım. Dediğim gibi asistanlıktan da çekiniyor değilim. Elimde bir ikinci araştırma olması üniversitelerdeki yerimi sağlamlaştırmak bakımından son derece faydalı bir şeydir; ama mutlaka da lazım değildir. Şimdi kalk gel, dersenez sevine sevine gelirim, yok Haziran'a kadar izin vererseniz geleceğimi hazırlamak ümidiyle 9 ay daha buralarda sabrederim.

Her ihtimale karşı buradaki Profesör'den bir tavsiye mektubu alıp New York'ta müfettişe götüreceğim; doktoradan sonra Amerika'da bir müddet daha kalmaya Hükümetin izin vermesi için neler yapmak gerektiğini de müfettişten öğreneceğim. Yanımdaki para (eğer imkân varsa) Eylül'den sonrası için döviz izni alınınca-ya kadar dayanır. 60 dolar ile 169 dolar aylığı iki gün evvel aldım. Şimdi bütün param 1.545 dolar.

Ömer'e, Özden'e iyi yolculuklar dilerim. Bu hafta sonuna kadar bir haber alırsam iyi olacak, ama beklemeye hakkım yok, daha Cuma günü aldım son mektubunuzu. Belki artık New York'ta bir haberinizi bulurum. Yoldan ben daha yazarım herhalde. Şimdilik sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim sevgili babacığımı!

P.S. Mektubumu bir daha okudum. Biraz Adnan Menderes'in Bütçe Kanunu'nda kararı partiye bırakmasına benzemiş. Durumumu daha iyi aydınlatmak için söyleyeyim ki bugünkü hâlimle ben %60 kalmak, %40 dönmek istiyorum.

28 Temmuz 1951

Sevgili evladım, Erdalım,

Cumartesi

23 tarihli mektubun pek makbule geçti. Haziran'a kadar doçentlik için hazırlanma kararın muvafıktır. Profesör Zeki Pamir ile görüştüm, senin fikrindedir ve daha ısrarlıdır. Doçentlik tezini hazırlayarak gelmen sana çok zaman ve çok kıymet kazandırır, diyor. Ona göre hazırlan. Eylül başına kadar, tahsile devam etmekte olduğuna dair bir vesika göndermeye çalış. Muameleyi yaptırırız. Acele bunu yazıyorum ki, çabuk müsterih olasın.

Ömer ayın 26'sında, Özden 27'sinde gittiler. Ömer seyyar. Özden İngiltere'de. Özden parasız kalırsa acele ve son çare olmak üzere sana tel çeksin, demiştim. Sen de seyahattessin. Bilmem sana gelecek mektup ve telgraflar için tedbir aldın mı? Lüzum olacağından değil; benim mübalağalı vesvesem. Özden'in adresi:

Özden İnönü
C/O Harry Baum travel director
3, Endsleigh Street W.C, London

Ömer'in bir hafta on günlük adresi:
Ömer İnönü
C/O S. Günver
74 Rue Jules Lojenne Bruscelle Belgique

Gözlerinden öperim sevgili evladım, Erdalım canım oğlum.

3 Ağustos 1951

Sevgili Evladım, Erdalım,

29 Temmuz tarihli annene yazdığın mektuba çok teşekkürler. Doktora tezini yazıp vermişsin. Ne mutlu. Bize bu bahtıyarlığı verdiğin için teşekkürler ve minnetler. Bakalım Profesör ne diyecek? Ne dese artık neticeye gidiyoruz. Doçentlik çalışması için evvelki mektubunda muvafakat cevabı vermiştim. Bu kadar emek çektikten sonra onu da hazırlayıp gelmek hususiyle benim için yalnız en çok on ay kadar lazım ise bunu ihmal etmemek doğrudur. Şimdi rahatça seyahat dinlenmesini yap. Dönüşünde doktora'yı bitirirsin. Öteki tertibi düşünürsün. Ona göre talebe müfettişine bir vesika gönderirsin, döviz için.

Ömer'den Brüksel'den, Özden'den Londra'dan mektup aldık. Memnunlar. Gözlerinden öperim evladım.

15 Ağustos 1951

Sevgili evladım, Erdalım,

1 Ağustos tarihli New York' tan yazdığın mektubu şimdi aldık. Çabuk dönüyorsun. Princeton'u beğenmişsin. Niçin orada kalmaktan vazgeçtin? Belki sonra muhabere edersin, gene oraya gidersin. Pasadena artık yetti gibi.

Özden'den, Londra'dan, mektup aldım, rahatladım. Merakım kalmadı. Sefir de alakadar olmuş. Sen de merakta kalma. Ömer, Fransa'ya geçti.

Biz hep iyiyiz. Ara seçimleri Ankara'da geçireceğiz. Büyükan-nen gözlerinden öper, annen de. Nerede kalacaksan, vaktiyle vesi-kasını gönder.

Sevgilerle gözlerinden öperim canım evladım, sevgili Erdalım.

23 Ağustos 1951

Sevgili Erdalım,

South Dakota'dan yazılmış mektubunu bugün aldık. Teşek-kür ederiz. Ömer'den, Cannes'dan da bir mektup aynı zamanda gelmişti. Rahat, dinlenmiş olarak yazıyor. Böyle bir dinlenme sana da nasip olsa idi. Çok rahat edemedin. Princeton hocası ile görüşüp tekrar o projeye dönmek ihtimalinden memnun oldum. Son devre tahsilinde bir yer değişikliği iyi olacak. Eylül nihayetine ka-dar, tahsile devam edeceğine dair bir vesika göndermeye çalışa-caktın; unutma.

Özden bir iki güne kadar dönüyor. Çok memnun. Seyahat iyi oldu.

Selamlar sevgilerle.

Güzel resmin geldi. Doktorandan havadis beklerim. Acele yazdım.

24 Ağustos 1951

Sevgili Babacığım,

Cuma

Pasadena'ya döneli üç gün oldu. Yol yorgunluğunu çıkarmakla meşgulüm. Evde birçok *Ulus* gazetesi ile beraber Ağustos aylığını ve yeni bir mektubunuzu buldum. New York'ta müfettişlikten de iki mektubunuzu almıştım, beni hiç habersiz bırakmadınız, eksik olmayın.

Profesör'ü yarın göreceğim, Hava Kuvvetleri için çalışıyor; Enstitü'ye haftada bir defa, cumartesi günleri uğruyor, onun için tezim hakkında ne düşündüğünü daha öğrenemedim. Yoldan da yazmıştım; burada işimi bitirdikten sonra Princeton'a gitmem kararlaştı gibi; bunu da iyice öğrenmem için Profesör'ü görmem la-zım. New York dönüşünde yolu biraz uzatıp Wisconsin'den geç-

tim, orada bir üniversitede yaz dersleri vermekte olan meşhur Princeton hocalarından biri ile konuştum, Princeton'a gelme isteğimi iyi karşıladı ve buradaki Profesör'e hakkında bilgi edinmek için bir mektup yazdı, beni kabul etmeleri bu mektubun cevabına bağlı.

Seyahatten memnun döndüm; vaktimin çoğu otomobilde geçti ama epey değişik yerler gördüm, New York'ta da iyi vakit geçirdim. Eskiden tanıdığım, tanımadığım birçok Türklerle konuştum, memleket biraz dayanılır hâle geldi. Herhalde California'da bir ay daha kalacak kadar kuvvet kazandım. Ondan sonra Princeton'a gidersem, orası New York'a 2 saat uzakta olduğu için arada tanıdıklar görmek imkânı var, 9-10 ay oturabilirim herhalde. Bakalım hayırlısı!

Bütün yolculuk 400 dolara mal oldu. Şimdi tam ne kadar param olduğunu yazamayacağım, bankaya gidemedim daha, gelecek sefere yazarım. Eylül'den sonra döviz getirtmek için gereken vesikayı elde etmek bir müddet sonra mümkün olacak. Eğitim Bakanlığı'ndan doktoradan sonra staj veya araştırma için Amerika'da kalmak üzere izin almak lazım. Bunun için de benim buradan Enstitü'den ve Profesör'den müfettişliğe tavsiye mektupları göndermem, müfettişliğin bunlara kendi tavsiyelerini ekleyip Ankara'ya bakanlığa göndermesi ve sonra oradan takip edilmesi lazım. Herhalde bu işler iki ay kadar sürecektir; fakat bu arada bana yetecek artacak kadar param var bankada, onun için hiç merakta değilim. Princeton'a yazılmak için bir ücret verecek değilim.

Ömer'in, Özden'in de seyahatlerinden memnun olduklarına seviniyorum. Özden'den ben de bir kart aldım North Staffordshire'den. Ömer, Fransa'dan inşallah bütün mahkeme sıkıntılarını unutmuş olarak döner. Türkiye'den yeni dönem bir çocukla konuşuyordum, Ömer'i epey üzgün gördüğünü söylüyordu.

Son mektubunuzda ara seçimleri Ankara'da geçireceğinizi yazıyordunuz, 16 Eylül'de değil miydi, daha epeyi var, yoksa öne mi aldılar? Her neyse bahtınız açık olsun. Ta buradan işittiğime ve okuduğuma göre kazanma şansımız fazla imiş. Haydi bakalım, Allah rast getsin.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

4 Eylül 1951

Sevgili Erdalım, canım evladım,

24 Ağustos mektubuna bugüne kadar cevap veremediğim için özür dilerim. Hocanı görüp tezin hakkında bir haber alırım ümidi beni durdurdu. Princeton havadisini yahut kararını Ömer'e de bugün yazdım. Şimdi Paris'te. Bu iki gün için Stockholm'a gidip dönecek. Paris'i beğenmiş. Neşeli yazıyor. Sen de dönüşte Paris'i bir görsen iyi olacak, diye düşündüm.

Biz ara seçimlerin gürültüleri içindeyiz. Ama merak etme. Ferah ve sakinim. *Ulus*'ları aldıkça havadislerden eğleneceksin.

Ne kadar paran var? Sakinim, ama bilsem iyi olacak. Gözle-rinden öperim evladım, canım Erdalım. Özden daha İstanbul'da, iki güne kadar gelecek.

12 Ekim 1951

Sevgili Babacığım,

Cuma

Benim mektubun da arası uzadı. Pasadena'da kalmak için her sefer yeni bir bahane göstermekten sıkıldım, işin sonunu bekli-yordum bu sefer. Nihayet bugün tezim için gerekli imzaların so-nuncusunu elde ettim. Bir haftadır bununla uğraşıyordum, imti-hanımda bulunan 7 profesörün hepsinin tezi okuyup (şöyle bir gözden geçirip) kabul etmeleri lazımdı, idareden doktoramı fiilî olarak bitirdiğime dair bir yazı aldım size de gönderiyorum. Şim-dilik diploma yerine geçiyor; diplomanın kendisini Haziran'da verecekler (yollayacaklar).

Burada işim kalmadı artık. Yarın yola çıkacağım inşallah. Prin-cton Üniversitesi'nden bir mektup aldım bugün; beni, *Visiting Fellow by of Princeton University*¹ tayin etmişler. Manası, üniversi-teye resmen bağlı oluyorum, araştırma imkânlarından faydalanı-yorum fakat bir para alıp vermiyorum. Bakalım hayırlı olsun:

New York'ta mektuplarınızı bulacağımı umarak seviniyorum, burada son günlerde epey sıkılmışım beklemekten. Otomobille gidiyorum, uzun boylu bir yerde duracak değilim, bir-iki üniver-

1. (İng.) Princeton Üniversitesi'nde Konuk Araştırmacı.

siteye uğrarım belki. Otomobil bir arıza yapmazsa on gün sonra Princeton'da olurum. Yalnız gittiğim için fazla acele etmeyeceğim, zaten epey vakit kaybettim, biraz daha gecikmenin önemi kalmadı. Param 1.100 dolar civarında şimdi.

Yoldan yazarım gene. Sevgilerle ellerinizden öperim!

CALIFORNIA INSTITUTE OF TECHNOLOGY
PASADENA

October 12, 1951

Mr. Erdal İsmet İnönü
Physics Department
California Institute

Dear Mr. İnönü:

It is my pleasant duty to inform you that you have completed all the requirements for the degree of Doctor of Philosophy at this Institute, with a major in physics and a minor in mathematics. It is expected that the degree will be formally conferred at the June, 1952, Commencement.

With best wishes, I am

Very truly yours,

William N. Lacey

Wm. N. Lacey
Dean of Graduate Studies

WNL:JK
In triplicate

Erdal İnönü, 1951 sonbaharında doktora çalışmasını tamamladı.

O doktora ile Türkiye'ye dönse Fen Fakültesi'nde asistan olarak kariyerine devam edebilirdi. Ancak doktora sonrası bir araştırmayla dönerse doçentlik yolu kısılacaktı. O yüzden de yazın, ailesinden izin istemiş ve 9 ay kadar daha kalıp bir başka üniversitede araştırma yapmaya karar vermişti.

Gözüne de Princeton'ı kestirmişti. Orada Almanya'da Hitler'den kaçıp ABD'ye sığınan Macar asıllı Eugen Wigner'le çalışmak istiyordu.

Aile onay verdi; Erdal İnönü o yaz Princeton'a gidip Prof. Wigner'le tanıştı.

"Yanınıza gelmek istiyorum," dedi.

Wigner hemen, "Olur," demedi.

"Ben hocana soracağım," dedi. Sonra Erdal İnönü'nün doktora hocasıyla yazıştı. Aldığı referans üzerine de, "Gelin, çalışalım," diye haber yolladı.

Tabii sadece bu çağrı yetmiyordu.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Erdal İnönü'ye verdiği bursu da uzatması gerekiyordu. İsmet Paşa'nın ümitsiz olmasına rağmen burs uzatıldı. Erdal İnönü de, Bakanlığın verdiği burs, İsmet Paşa'nın yolladığı para ve ara sıra Vehbi Koç eliyle gönderdiği nakitle -fazla masraftan kaçıp ucuz lokantalarda yiyerek- bu araştırmayı da tamamladı.

Prof. Wigner'le birlikte imza attığı çalışma, "İnönü-Wigner büzülme metodu" başlığıyla literatüre geçti. Erdal İnönü adı, ilkin bu makaleyle bilim dünyasına kaydedildi. Döndükten sonra da Wigner'le yazışmaları, ilişkileri devam etti.

Okuyacağımız son bölümde, bu yoğun çalışma döneminin mektupları var.

Çalışmaların artması ve Erdal İnönü'nün çevresinin genişlemesi nedeniyle mektupların seyrekleştiği gözleniyor.

Ama bu döneme, İsmet Paşa'nın, "evladının başarısıyla övünen bir baba" sıfatıyla yazdığı gurur satırları damgasını vuruyor.

"Sana bir teşekkür borcum var," diye yazıyor İsmet Paşa oğluna, "İnşallah ilme ve insanlığa hizmet edeceksin," diyor.

Kendisine de bu gururdan haklı bir pay çıkartıyor:

"Hayatımın bir mazhariyetine ereceğim. En kıymetli başarılarımdan biri... Ne mutlu bana..."

Princeton - 24 Edim 951

Çarşamba

Sevgili Babacığım,

Princeton 'a geleli iki gün oldu ama
sindi ancak haberi verebilirim ; yerleşek derdi ile
~~ayaz gelin~~ Pazartesi günü varışın biraz
8 gün otobüste geçti, bir arıza çıkmadı, kolay
oldu. Kaliforniyadan sonra Tennessee 'ye gelinceye
kadar bozuktan, ilden geçtikçe, orkide, Tennessee
den bu tarafa nazara güzelleşti. North Carolina,
Virginia, Maryland çok güzel, güzel yerler;
yapraklara sararmış kızarmış görünce şaşırdım, dört
senedir Kaliforniyada sonbaharın ne olduğunu unutt
muştum. Washington 'dan pazar günü geçtim, kim
seyi görmedim ama şehirde doladım, anıtları,
Capitol binasını gezdim. Washington, Lincoln ve
Jefferson için birer anıt yapılmışlar, hepsi birbirin
den güzel. Başka güzel yerler var, onları başka

"Henüz ucuz bir lokanta bulamadım."

Princeton-
24 Ekim 1951
Çarşamba

Sevgili Babacığım,

Princeton'a geleli iki gün oldu ama şimdi ancak haber verebiliyorum; yerleşmek derdi ile uğraşıyordum. Pazartesi günü geldim buraya, (gün otomobilde geçti, bir arıza çıkmadı, kolay oldu). Kaliforniya'dan sonra Tennessee'ye gelinceye kadar bozkırdan, çölden geçiliyor, sıkıntılı; Tennessee'den bu tarafa manzara güzelleşti. North Carolina, Virginia, Maryland çok ağaçlık, yeşillik yerler; yaprakları sararmış kızarmış görünce şaşırdım, dört senedir Kaliforniya'da sonbaharın ne olduğunu unutmuştum. Washington'dan Pazar günü geçtim, kimseyi görmedim ama şehirde dolaştım, anıtları, Capitol binasını gezdim. Washington, Lincoln ve Jefferson için birer anıt yapmışlar, hepsi birbirinden güzel. Başka görülecek yerler var, onları başka sefere bıraktım.

Princeton'da beş altı yere baktıktan sonra bir emekli profesörün evinde güzel bir oda buldum, geniş, rahat; bütün kitaplarımı, eşyalarımı koyacak yer var. Aylığı 35 dolar, iyi; yemekleri dışarıda yemek lazım, henüz ucuz bir lokanta bulamadım. Kahvaltıyı evde yapma imkânım var, ya günde 30 kuruş vererek yahut kendim malzemeyi satın alıp hazırlayarak.

Üniversiteye uğradım. Prof. Wigner ile konuştum, alâkadar oldu, bir problem teklif etti, önce bir-iki kitap okumam lazım. Memnun oldum, bir iş buldum gibi görünüyor. Verilen derslere baktım, işime yarayacak şey az. Haftada iki seminer var, onları dinlemeye gideceğim, ondan başka bütün zamanım araştırma ile geçecek gibi görünüyor.

Şimdi bankaya gidip Pasadena'daki paramı getirmeye teşebbüs edeceğim. Şimdi bütün param 840 dolar kadar. Bugün New York'a öğrenci müfettişine de gitmek istiyorum, bakalım izin muamelesi ne âlemde.

Burada tam sonbahar havası var, rutubetli, bulutlu, serin. Evin içi sıcak oluyor. Benim odada bir de şömine var, üşünmeyip yatarsam fırın gibi yapar odayı herhalde; daha vakit var.

Acaba Ankara'ya döndünüz mü? Princeton'a geldiğim gün Bah'a da mektubunuzu buldum, pek makbule geçti, İstanbul'da biraz dinlenmişsinizdir inşallah. Unutmadan adresimi yazayım:

139 BROADMEAD STREET PRINCETON, NJ.

Neşeli, keyifli bir Cumhuriyet Bayramı geçirmenizi diler, sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım.

7 Kasım 1951

Sevgili Erdalım,

Annene yazdığın 31 Ekim tarihli mektubunu aldık. Çok sevinдик. Yeni yerin uğurlu ve verimli olsun. Şimdi başlıca kaygım senin geçinmeni temin etmektir. Üzülme, vaktinde bir çare bulacağımızı umuyorum. Ocak'a kadar tahsisat almak için müracaat ettik. Müfettişlikten yeni vesika bekliyorlar, tahsile devam ettiğine dair. Zaten sen de onun peşindesin. O vesika geldikten sonra da müspet cevap verecekleri belli değil. Takip et. Çabuk gelirse müfettişlik kayıt tarih numarasını yazacaksın, biz de takip ederiz. Yakında İngiltere'ye senin yeni adresini yazdım. Takip ediyorum. Tahsilinin son araştırma kısmını tamamlamak için imkân bulmaya çalışacağız.

Ulus'u, Princeton'a göndermek niyetindeyim yine yazarım. Biz hep iyiyiz evladım. Büyükkannen İstanbul'da kaldı, şimdilik, Ömer de burada. Gözlerinden sevgilerle öperim. Canım evladım, sevgili Erdalım.

19 Kasım 1951

Sevgili Babacığım,

Pazartesi

Günler geçiyor, Princeton'a geleli bir aydan fazla oldu. Mun-

tazam çalışıyorum, bir an evvel bir netice almaya uğraşıyorum ama çok yavaş ilerleniyor, biliyorsunuz. Princeton'da tanıdıklarım çoğaldı, daha iyi vakit geçirmem lazım, fakat sizleri o kadar göreceğim geldi ki, burada ne yapsam sıkılıyorum, her şeye karşı ilgisizlik duyuyorum, inşallah araştırmam kolay çıkar da Haziran'a varmadan Türkiye'ye yollarım.

Kış belirdi, dün biraz kar yağdı ama tutmadı, soğuğu kaldı. Odam az çok ısınıyor, iki büyük penceresi var, tek camlı, onlardan rüzgâr giriyor tabii, fakat bir de şömine var, rüzgâr oldu mu, aşağıdan odun çıkarıp yakıyorum, dışarının soğuğunu karşılıyor.

Pasadena'dan ayrılalı bizim siyaset havasına dair hiç havadis duymadım. Acaba ne var ne yok! Princeton Üniversitesi'nin Politika Fakültesi meşhurmuş. Arada gidip bir iki konferans dinlemek istiyorum, daha fırsat olmadı. Muazzam bir kütüphanesi var, her çeşit kitap (Türkçe eserler de var), dergi bulunuyor, oraya uğruyorum.

Bilmem yazmış mıydım, geçen akşam yanında çalıştığım Prof. Wigner evine yemeğe çağırmıştı. Çok kibar bir adam. Princeton'daki yaşayışım ile yakından ilgileniyor.

Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

"İnşallah, ilme ve insanlığa hizmetler edeceksin."

2 Aralık 1951

Sevgili Erdalım,

Princeton'dan mektuplarını alıyoruz. Seviniyoruz. Çalışmaya başladın. İlerleyeceksin; doçentliğe hazırlanacaksın. Bir büyük mesleğe hazırlık devrini hevesle ve başarı ile tamamlamış olacaksın. Sana çok teşekkür borcum var. İnşallah, ilme ve insanlığa hizmetler edeceksin.

Daha bir sene için Amerika'da çalışman ve bunun için döviz verilmesi kabul edildi. Ümidim yok gibi idi. Müspet neticeye şimdilik şaştım. Ekim, Kasım ve Aralık için üç aylık doları (her biri galiba 170 dolar) toptan yatırdık. Princeton'daki adresine gönderdik. Üç aylığı birden alacaksın. Ayrıca galiba 150 liralık (Türk li-

rası) kitap parası verdiler gönderdik. Paraları hemen al, bana da bildir. Eğer arada bildirdiğin 100 doların arkası geldi ise onu da bildir. Yalnız bundan sonrası için talebe müfettişinin yeni bir vesika göndermesi lazımmiş. Tahsile devam ettiğine dair. Bununla araştırma izni alan öğrencinin gerçekten, tahsile devam ettiğini kontrol ediyorlarmış.

Bizim kurultayımız oldu. Başarı ile geçti. Siyasi nutuklar ve beyanlar verdik. Beğenildi. *Ulus*'ları yeni adresine çevirmiştik. Gelmeye başladı ise haber ver.

Büyükkannen İstanbul'da. Ömer de. Ama o, bir hafta içinde geleceğini söylüyor.

Hep iyiyiz. Gözlerinden öperiz sevgili Erdalım, canım Evladım.

6 Aralık 1951

Sevgili Babacığım,

Çarşamba

Dün New York'a müfettişliğe gitmiştim, işlerin nasıl gittiğini sormak için. Eğitim Bakanlığı'ndan burada bir sene daha kalma izin verdiklerine dair bir mektup aldıklarını öğrenmek büyük sürpriz oldu. Oradan soruşturmamız sayesinde kısa zamanda bu sonucu aldık. Teşekkürler ederim. Gelen yazıya göre Ekim 1952'ye kadar aylıklarımın gönderilmesine izin vermişler (bize bu kadar lazım değil tabî, Haziran bile fazla görünüyor). Müfettişlikten bir döviz müsaadesi aldım, gönderiyorum.

Bu şekilde büyük bir sıkıntıdan kurtulmuş oluyorum, önümüzdeki birkaç ay daha rahat çalışacağım inşallah. Şimdiki sıkıntı, sizlerden haber almak meselesi. Mektup gelmeyeli üç haftayı buldu, bir tane şimdi yoldadır umuyorum.

Araştırma için hazırlık devresini bitirdim, Profesör'le daha sık konuşmaya başladım, biraz ilerledik.

Aybaşında bütün param 720 dolardı. Koç'tan 200 dolar geldiğini yazmıştım. Aylık masrafım karıştı, 50 dolara bir gramofon aldım, otomobili tamir ettirdim. Gramofonu Türkiye'ye götüreceğim için aylık masrafa katmıyorum. Fakat gene masraf, Pasadena'ya nispetle daha fazla olacağı benziyor, yemekleri dışarıda yemek pahalıya çıkıyor.

Ellerinizden sevgilerle öperim canım babacığım!

Princeton Üniversitesi'nde, (en ön sırada soldan üçüncü) Erdal İnönü...
Hemen yanında oturan (soldan ikinci) hocası Prof. Wigner.

21 Ocak 1952
Pazartesi

Sevgili Erdalım,

Bugün Ömer'in yıldönümü. Kendisine şimdi mektup yazdım,
iş adresi:

Kefeli Hüseyin Han No: 34 Galata - İstanbul.

Biz hep iyiyiz. Senin Ocak - Şubat - Mart aylıklarını gönder-
miştik. Şimdiye kadar almışsındır.

Hazırlığın nasıl? Tezin ilerliyor mu? Mektuplarımız seyrekleş-
ti. Daha sık yazsak, bir iki satır da olsa makbule geçecek. Ben
daha dikkatli olacağım.

Hep gözlerinden öperiz. Özden bir haftaya kadar Latince im-
tihanı verecek. Pek meşgul. Sağ ol Erdalım.

23 Ocak 1952
Çarşamba

Sevgili Erdalım,

İki üç gündür 14 Ocak tarihli mektubunun zevkini sürüyoruz. Keyifli ve neşeli yazmışsın. Çok sevindik. Aylıklarının haberini almış olduğunu öğrenmekten memnun oldum. Florida, Miami seyahatleri seni dinlendirdi. Şimdi daha taze bir enerji ile çalışacaksın. Muvaffakiyetle bitirmeni bekliyoruz.

Kurultay, *Ulus*’larını yeni okumuşsun. Bir buçuk ay çok zaman değil mi? Ama senin için taze havadis ya, ona bak. İç politika safhaları seni üzmesin. Sıkılmadan okursun. Memleket alışmaya çalışıyor.

Büyükannen İstanbul’da, Rıza amcan da. Ömer, İstanbul’da işinde. Bugün bir mektubunu aldım. Memnun ve neşeli, inşallah muvaffak olacak. Özden bugünlerde pek meşgul. *Lingua Latina*’dan hepimiz imtihan olacaktıymış gibi üzüntüdeyiz. Geçen gün, “Latince yemek yiyelim nasıl söylenir?” diye sordum. Latinlerin yemek yemek bilmediklerini öğrenip şaşakaldım. Bir garip şey de Latincenin nasıl, yani Latinlerce vaktinde nasıl telaffuz olduğunu bugün bilen yokmuş!

Annenin misafirleri var, aşağı salonda. Bu mektubu da kaparsam kıyameti koparır, onun için postaya yarın veririm.

Hep iyiyiz. Havalarda yumuşak. Gözlerinden sevgilerle öperim canım evladım, sevgili Erdalım.

P.S. Sana yardım olarak gönderilen para 300 dolar değil, 400 imiş. Princeton’da sıkılmadan aylık masrafın ne oluyor?

19 Şubat 1952

Erdal, sevgili oğlum,

Bugün 13 Şubat tarihli mektubunuzu aldık. Sorduğun iki mesele hakkında hemen cevap vereyim. Ocak, Şubat, Mart aylıklarını aybaşında ödenmek üzere, Merkez Bankası’nın 7.1.1952 tarihi ile

Chemical Bank and Trust Co.

165 Broadway

New York City

bankasına senin adresine göndermişler. Bugün tekrar tahkik ettik. Ve bugünkü tarihle, yani 19.2.1952 uçak postası ile tekrar yazdılar. Belki siz de ararsınız. Müspet cevap almazsanız hemen yazmalısın.

İkinci mesele; yedek subay okuluna girmek işi. Önümüzdeki devre Mayıs'ta açılıyor. Bu devreye üniversite mezunlarını almıyorlar. Yalnız lise mezunları, alınacak. Ona girebileceksin. Yeni kanun, daha Meclis'e gitmedi. Dairesinin tahminine göre çıksa da 953'ten evvel çıkamazmış. Bunlar malumat. Herhalde Mayıs'ta giremeyeceğine göre pek aceleye lüzum yok. Vapurla rahat rahat gelirsin. Biraz da dinlenirsin.

Biz hep iyiyiz. Ömer İstanbul'da.

Hep gözlerinden öperiz canım evladım.

3 Mart 1952

Pazartesi

Sevgili Babacığım,

Yol paramın dövizi için gereken izin kâğıdını müfettişlikten aldım, gönderiyorum.

Miktarı ya 600 ya 800 dolar civarında olacak; Kaliforniya için 800, burası için 600; beni hangisine katacaklar, bilemiyorum. 600 dolar yeter tabii. Ayıklarım daha gelmedi; bankaya ben de sordum, bir cevap çıkmadı New York'tan daha. Şimdiki param 550 dolar kadar, yolculuğa yetmez; fakat bir aya kadar ya ayıklar, ya da yol parası gelir umuyorum.

Askerlik hakkındaki bilgiye teşekkür ederim, durumu öğrenmiş oldum. 1952 Eylül devresinde gireceğim demek ki. 1 Mayıs'ta orada bulunmak mecburiyeti olmadığı için vapurları daha kolaylıkla seçebileceğim. 21 Mart'taki şilepten vazgeçtim; çok uzun sürüyor. Eşyalarımı belki ona yetiştirebilirim. Kendim Nisan içinde yola çıkacağım inşallah.

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

5 Mart 1952

Çarşamba

Sevgili Babacığım,

Bugün Ocak ve Şubat aylıklarını aldım, daha fazla merak etmeyesiniz diye hemen yazıyorum; 340 dolar elime geçmiş oldu, teşekkür ederim.

Araştırmama devam ediyorum. Gidince kadar biraz daha ilerleyecek inşallah.

Yeni gelen *Ulus*'ta Dr. Lütfi Vural'ın bir yazısını gördüm; bu vesile ile doçent olduğunu öğrendim, sevindim. Üniversitede ah-baplar artıyor. Prof. Zeki Pamir ne âlemde acaba? Politikacılar kendisiyle uğraşmaktan vazgeçmişlerdir umarım. Görürseniz hürmetler ederim. Vecih Bey'e de hürmetlerimi söyler misiniz? Her aylık alışımnda kendisini hatırladığım hâlde daha bir teşekkür mektubu yazamadım; özür dilerim.

Özleyişle ellerinizden öperim sevgili babacığım!

20 Mart 1952

Perşembe

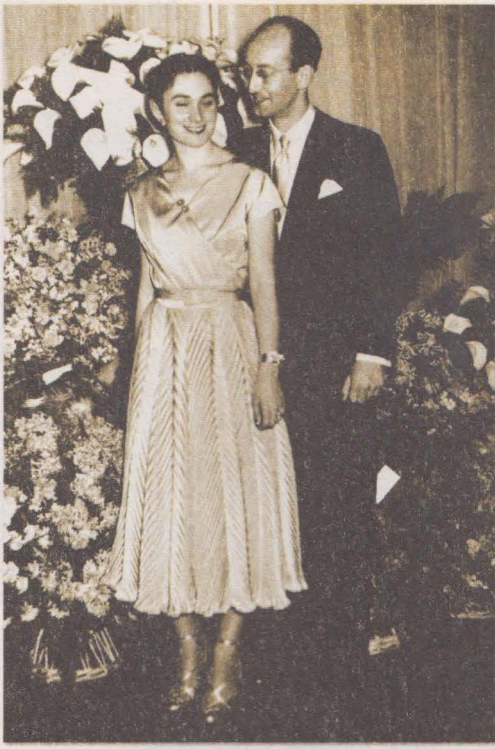
Sevgili oğlum, Erdalım,

Dün İstanbul'dan geldik. 3 ve 5 Mart tarihli iki mektubunu hazır bulduk. Ocak ve Şubat aylıklarını almışsın. Mart'ı da almış olmalı idin. Aybaşında bankanın ödemesi lazımdır. Şimdiye kadar almadı isen ararsın. Yolluk vesikan geldi. Takip ediyoruz. Sana Nisan aylığını ve yolluğunu göndereceğiz. Muamele bitince yazarım.

Rahat gelmeye çalış. Acele işimiz yok. Gelir gelmez Eylül devresi askerliğine girmeniz için teşebbüs ederiz.

Sana bir sürprizimiz var. Ömer'i İstanbul'da nişanladık. Maden Mühendisi Hayri Ögelman Bey'in kızı Engin ile. Ömer, annen görmüşlerdi. Bu sefer de ben gördüm. Hemen hususi bir aile toplantısında nişanladık. Darısı sizlerin başınıza. Hepimiz pek memnunuz. Gözlerinden özleyişle öperim, canım evladım.

P.S. Ömer'in nikâhı ve cemiyeti sonbahara, Eylül'de olacak.

Engin-Ömer İnönü.

*Sürpriz: Ömer'i nişanladık!
Darısı başına.*

Canım yavrum, Erdalım,

Ömer'in nişanını aramızda yaptık. Darısı başına yavrucuğum, inşallah seni de, Özden'i de görelim. Bizim arzumuzla oluşu pek iyi oldu. İnşallah bahtiyar olur. Seni sabırsızlıkla bekliyoruz, inşallah afiyetle neşe ile gelirsin, acele etme, biraz gezerek gel, eşyalarını ayrı gönder istersen. Paris'i de gör, paran yetiyecek mi, sıkılma yaz. Göndermeye çalışırız.

Gözlerinden öperim, canım yavrum.

M. İnönü

20 Mart 1952

Perşembe

Sevgili Babacığım,

Nişandan sonra Ankara'ya dönmüş olduğunuzu tahmin ederek bu mektubu oraya yazıyorum. Çabuk elinize geçer umarım. Nisan ortalarında vapurla yola çıkacağım inşallah; hangi vapurda yer bulacağımı bilmiyorum; fakat 10-20 Nisan arasında olacak herhalde. Şimdi elimdeki para, Mart aylığını da aldıktan sonra 700 dolar oldu; otomobili de 200 dolara satabilirim, hepsi ucu ucuna yola yeter. Ayrıca yol parası (ki 600 dolara kadar hakkım var) göndermek isterseniz hemen telgrafla yollamanız lazım. 2 Nisan'da Princeton'dan ayrılıp New York'a gideceğim. 28 Mart'a kadar para çıkmazsa ondan sonra New York'a gönderin. Müfettiş adresi:

Turkish Educational Attache, Empire State Building, Room 7707, New York.

Buradaki işimi bitiremedim, onun için meşgulüm bugünlerde. Fakat Pazartesi günü Ömer'in nişanlanmasını ben de kutladım burada kendi kendime. Mektuplarından neşesini, saadetini hissediyor, seviniyorum. Hayırlı olsun.

Özleyişle sevgilerle ellerinizden öperim babacığım!

23 Mart 1952

Pazar

Sevgili Erdalım,

Annene yazdığınız 16 Nisan tarihli mektubunuzu özleyişle okuduk. 7 veya 10 Mayıs'ta yola çıkacaksınız. Selametle gelirsiniz. Tabii bize hangi vapurla, hangi yoldan geleceğinizi yazacaksınız. Otomobili sattıktan sonra paranızın yeteceğini yazıyorsunuz. Ama merak ediyorum, iki şık hatırıma geldi. Ya eğer mesela Fransa'dan bizim vapura binecek iseniz, vapur biletini biz buradan alabiliriz sanıyorum. Daha iyisi New York'ta Selim Sarper'den veya Büyükelçi Feridun Cemal'den 500-1.000 dolar isteyebilirsiniz. Vereceklerini umarım. Burada borcu kendilerine öderim. Parasız ve sıkıntı içinde gelme evladım. Bu mektubuma da cevap veriniz. Ben bugünkü tarihle Selim Sarper'e yazdım. Feridun Cemal'e ihtiyaten söylemiştim. Hep iyiyiz. Gözlerinizden öperiz evladım, canım Erdalım.

(Soldan sağı ayaktakiler) Hakkı Ögelman, Engin Ögelman, Ömer İnönü, Fahrinüssa Ögelman, Hayri Ögelman, Özden İnönü, (oturanlar) İsmet ve Mevhibe İnönü.

24 Mart 1952

Pazartesi

Sevgili Erdalım,

Yolluk olarak 501,73 doları telgraf havalesi ile gönderdik. Nisan aylığını vermediler. Mart aylığını şimdiye kadar almış olacaksınız. Almadı isen aramalısın. Ümit ederim ki, paran yetecektir. Şayet paraya ihtiyacın olursa yazarsın.

Biz hep iyiyiz. Vakitte acelen yok, rahat ve iyi bir vapurla gelmeye çalış. Gözlerinden öperim sevgili evladım, Erdalım.

27 Mart 1952

Perşembe

Sevgili Babacığım,

Ankara'ya dönüşte yazdığınız mektubu aldım dün. İçindeki resimler çok makbule geçti. Herkes pek neşeli, mesut gözüküyordu; yengemden ben de sizin kadar hoşlandım, "Maşallah, ne kadar cana yakın, sevimli bir kız bulmuş Ömer," diye sevindim. Allah bahtiyar etsin.

Yol parasının yollandığına dair telgrafınızı aldım, teşekkürler ederim. Mart aylığımı da almıştım, bilmem söylememiş miydim. Nisan aylığını göndermenize imkân olmaz sanırım, üzülmeyin, dünya kadar param oldu şimdi.

Henüz Princeton'dayım. On beş gündür gece gündüz araştırmamı yazmakla meşguldüm, bugün bitirip Profesör'e verdim. Fakat o okumadan iş bitmiş sayılmaz, beraber neşredeceğimiz için her tarafını iyice inceleyip kabul etmesi lazım. Bir-iki haftada inşallah biter, diyorum ama belli de olmaz. Şimdilik 11 Nisan'da kalkan bir Amerikan vapurunda yer ayırttım, hatta bileti de aldım, yetişmeye çalışıyorum, bakalım olacak mı?

Bu mektubu aldıktan sonra benden bir şey isterseniz herhalde New York'a müfettişliğe yazmanız icap edecek. Hesapça 5 Nisan'dan itibaren New York'a taşınmış, vapuru bekler olacağım, inşallah.

Acele etmeden rahat rahat gelmenizi tavsiye etmenize teşekkür ederim. Bu vapur rahat, doğru İskenderun'a gidiyor; şilep değil, yolcu vapuru, yanımda bir arkadaşım da olacak, inşallah yetişirim.

Özleyişle sevgilerle ellerinizden öperim babacığım!

3 Nisan 1952

Sevgili Erdalım, canım evladım,

27 Mart tarihli mektubunu aldık. Hesapça şimdi New York'tasın. Belki de bu Amerika'ya yazdığımız son mektup olacak. Paralarını almışsın. Çok sevindik. Tezini, hoca 11 Nisan'a kadar yetiştirmezse ne olacak? Onu yazmıyorsun. Bileti de almışsın. Şimdi merak noktası bu. Herhalde bu mektubu aldığını bize bildirirsin.

İskenderun'a takriben ne vakit geleceksin? Tabii eşyalarını beraber getiriyorsun. Ömer İstanbul'da. Ayın onunda nişanlısı buraya, ailesi ile beraber gelecek. Bu yaz ne yapacağını tayin edersin. Herhalde iyice dinlenirsin. Hep iyiyiz. Özleyerek gözlerinden öperiz, canım Erdalcıgım.

Nisan için aylık alamadık. Evvelce de yazmıştım galiba.

Sevgili yavrum, Erdalım,

Mektubunu aldım çok sevindim yolun açık olsun canım yavrum, inşallah afiyetle neşe ile gelirsin, gönlünü ferah tut. Hepimiz iyiyiz, seni bekliyoruz. Ömer nişanlısından pek memnun, darısı başına yavrum, inşallah senin de mürüvvetlerini görürüz inşallah, gözlerinden hasretle öperim. Seni Allah'a emanet ederim, besmele çekerek yola çık. Amcan, yengen, Mutlu da görmeye gelecekler.

M. İnönü

Erdal ağabeyim,

Çok şükür nihayet geliyorsun. Hep beraber Engin dahil seni sabırsızlıkla bekliyoruz, gelinimiz hoşuna gitmiş, görünce daha da seveceksin. Melek gibi. Ben sözde tezim için çalışıyorum, iki kitabın geldi. Teşekkür ederim. Nasıl bitireceğimi bilmem.

Gözlerinden öperim.

Özden

5 Nisan 1952

Cumartesi

Sevgili Babacığım,

Daha Princeton'dan ayrılamadım. Profesör yazımı okuduktan sonra bazı yerlerini değiştirmek istedi, en aşağı iki haftalık iş; 11 Nisan'a yetişemeyeceğim fakat 1-10 Mayıs arasında yola çıkabileceğim. Kesin olarak anlaşıldı. Bu hesaba göre 25 Nisan'a kadar Princeton'da kalıyorum. 1 Mayıs'ta Türkiye'de bulunmak şart olmadığı için elimdeki işi tamamen bitirmeden ayrılmak istemedim.

Eşyalarımın çoğunu 11 Nisan'da giden vapurla yolluyorum. Yol paramı aldım. 10 Mayıs'a kadar kalmamı, sonra da yolculuğu sağlayacak miktar var elimde şimdi, teşekkürler ederim.

Profesör, araştırmamızı beraber yayınlacağı için titiz davranıyor; fakat yazımdan esas itibariyle memnun oldu. "Fazla bir kompliman sayılmaz ama *average*, Amerikalılardan daha iyi yazıyorsunuz," dedi. Netice itibariyle, buradaki çalışmamdan bir doçentlik tezi yapabileceğimi sanıyorum. Ankara'dan, fakülteden bir mektup aldım, bir asistanlık kadrosu açılmış ve ne zaman döneceğimi soruyorlardı; Haziran başlarında orada olacağımı ve derhal asistanlık için müracaat edeceğimi söyledim. Hayırlısı!

Sevgilerle, özleyişle ellerinizden öperim canım babacığım!

Princeton

16 Nisan 1952

Sevgili Anneciğim,

Beni beklediğinizi bildiren mektubunuza teşekkür ederim. Ben de artık iyice sabırsızlanıyorum. Gelecek Cuma, ayın 25'inde, Princeton'dan ayrılacağım, New York'ta vapuru bekleyeceğim; bir kaç gün vize işleri için ayırmam lazım. Vapur, hangisinde yer bulursam ya 7 Mayıs'ta, ya 10 Mayıs'ta olacak. Şimdiye kadar kaç defa değiştirdim ama bu sefer kesin. Araştırmam daktilo ile yazılıyor şimdi, gelecek hafta içinde bitecek.

Bu mektubu aldıktan sonra bana yazmak isterseniz New York'a müfettişliğe yazın, alırım oradan... Otomobilimi sattım bugün, 500 dolar verdiler; bu kadar para yeter artık Türkiye'ye kadar... Başka mektup kağıdım kalmamış, kısa kesiyorum bunu.

Sevgilerle, özleyişle ellerinden öperim anneciğim.

Erdal.

Sevgili Anneciğim,

Beni beklediğin belden aklıma geldi -
 birde senin benle arda yine ~~sevgi~~.
 Gelene göre, ağız 25'inde Nisan'dan ayrılacağım,
 Rotterdam vapuru bekleyeceğim; üç saat gün vize işleri
 için ayırmam lazım. Vapur, hangisinde yer bulsam,
 ya 7 mayısta, ya 10 mayısta olacak biletim kadar
 kaç defa değiştirdim ama bu sefer kesin. Başkına
 doktorla ile yazılıyor ki, gelecek hafta içinde bir
 ed.

Bu mektubu aldıktan sonra bana yazmak ister
 siniz. New York'ta mufethalığı yazın, alırım oradan..
 Otomobilimi sattım bugün, 500 dolar verdiler; bu kadar
 para yeter artık İngiltere'ye kadar.. Başka mektup kağı-
 tım kalmamış, dışa kesiyorum şimdi. Sevgilerle, öle-
 rişle ellerinden öperim anneciğim! Erdal

New York

25 Nisan 1952

Sevgili Babacığım,

Dün gece New York'a taşındım nihayet; Brooklyn'de bir arka-
 daşımın yardımıyla bulduğum bir apartmanda kalıyorum. Vapur
 biletimi aldığımı söylemiş miydim, bilmiyorum; 10 Mayıs'ta kal-
 kıyor, tam iki hafta sonra. Rotterdam vapuru; Hollanda'ya, Rot-
 terdam'a gidiyor. Mayıs'tan sonra Avrupa'ya gidenler birden artı-
 yor; yer bulmak çok güç, onun için çıkış limanını istediğim gibi
 seçemedim. Fakat Hollanda, Belçika ve Fransa'yı biraz görmüş
 olacağım, diye seviniyorum.

Prof. Wigner ile yaptığımız araştırmayı neşredilecek hâle ge-
 tirdik. Bir dergiye yollayacak bugünlerde. Hareketimi geriye bı-
 rakmam iyi oldu; epey değişiklik yaptık üzerinde.

Yolculuğum hakkında, öğrendikçe daha tafsilat veririm ileri-
 de. Sevgilerle ellerinizden öperim canım babacığım!

Sevgili Erdalım,

23 Nisan tarihli mektubunuzu aldık. 10 Mayıs'ta Hollanda vapuru ile hareket edeceğinizi öğrendik. Özleyişle bekliyoruz. Tezin bitmiş. Ayrıca sevindik. Sağ ol evladım. Artık bu belki Amerika'ya yazdığımız son yazıdır. Arada müfettiş eliyle sana mektuplar göndermiştik. 25 Nisan tarihli bir mektubumda paranın yetiyeceğini merak ettiğimi yazmıştım. Feridun Cemal Erkin'den isteyebilirsin.

Hepimiz iyiyiz. Gözlerinden öperiz. Seni hasretle bekleriz evladım, canım Erdalım.

Canım Yavrum,

Mektuplarına seviniyoruz. Hareket tarihini sabırsızlıkla bekliyorduk. İnşallah afiyetle neşe ile selametle gelirsın; yollarda biraz dinlenir ve eylenirsin. Orda çamaşır tutmak için naylon mandal varmış. Ucuz bir şey dedikleri için. Koymak için torba da varmış. Vaktin haram olursa üzölme. 50 tane al, olmazsa üzölme. Seni Allah'a emanet ediyorum. Yolun açık olsun canım evladım gözlerinden hasretle öperim.

Mevhibe İnönü

Ağabeyciğim,

Paris'ten geçerken bana bir Miss Dior kokusu alabilir misin? Belki Ömer yazmıştır ama Engin de Canasta kullanıyor ve incik boncuk olarak en çok küpe seviyor.

Mandal 50 tane, torba bir adet olacaktı.

Gözlerinden öperim.

Özden

Abdullah (Abdullah İbnü'l-Hüseyn) (1882-1951). 1946-1951 yılları arasında bağımsız Ürdün Krallığı'nın ilk hükümdarı olan Arap devlet adamı.

Acheson, Dean (Gooderham) (1893-1971). ABD'li siyasetçi ve avukat; 1949-1953 yılları arasında ABD dışişleri bakanlığı görevinde bulunmuştur.

Açıkalın, Mehmet Cevat (1898-1970). Diplomat. Lozan delegasyonunda sekreter olarak görevlendirildi (1923). Dışişleri bakanlığı hukuk danışmanı, Hattay olağanüstü delegesi (1938) oldu. Moskova büyükelçiliğine atandı (1942), Londra (1945-1952) ve Roma (1954-1961) büyükelçiliği yaptı. Cumhuriyet Senatosu üyeliğinde bulundu (1961-1968).

Açıkalın, Nur Büyükelçi. Mehmet Cevat Açıkalın'ın oğlu, İnönülerin arkadaşı.

Arıkan, Saffet (1888-1947). Siyaset adamı ve asker. CHP genel sekreterliği (1925-1931), milli eğitim bakanlığı (1935-1938), milli savunma bakanlığı (1940-1941), Berlin büyükelçiliği (1942-1944) görevlerinde bulundu. Köy öğretmen okullarını kurdu. 1947'ye değin Kocaeli, Erzincan ve Konya milletvekili olarak TBMM'de bulundu.

Athenagoras, I. (1886-1972). 1948 ile 1972 yılları arasında Rum Ortodoks Patrikhanesi'nin 268. Patriği olarak görev yapmıştır.

Attlee, Clement Richard (1883-1967). İngiliz siyasetçi. İngiliz İşçi Partisi başkanı (1935-1955) ve başbakan (1945-1951).

Bayar, Celal (1883-1986). Siyaset ve devlet adamı. Atatürk'ün son başbakanı ve üçüncü cumhurbaşkanı.

Belbez, Ömer Fikret 1946-1950 yılları arasında New York başkonsolosu.

Benton, William (Burnett) (1900-1973). Yayımcı, reklamcı ve siyaset adamı. 1945'te ABD dışişleri bakan yardımcılığı, 1949'da senatörlük görevlerinde bulundu.

Bereketoğlu, Hasan Vecih (1895-1971). İzlenimci anlayışta çalışan 1914 Kuşağı ressamlarından. 1950 yılına kadar Cumhurbaşkanlığı daire müdürlüğü görevinde bulundu.

Bethe, Hans Albrecht (1906-2005). Alman asıllı ABD'li Nobel ödüllü fizikçi.

Bevin, Ernest (1881-1951). İngiliz devlet adamı ve sendika önderi.

Bradley, Omar (Nelson) (1893-1981). İkinci Dünya Savaşı'nda Müttefiklerin zaferinde büyük payı olan, 12. Ordu Grubu'nun komutanı, 1949-1953 yılları arasında ABD Kurmay Başkanlığı Kurulu'nun ilk başkanı.

Bush, Vannevar (1890-1974). Diferansiyel çözümleyiciyi geliştiren ve İkinci Dünya Savaşı sırasında hükümetin bilimsel araştırma seferberliğinde etkin rol üstlenen ABD'li elektrik mühendisi ve yönetici.

Churchill, Sir Winston (Leonard Spencer) (1871-1965). İngiliz devlet adamı, başbakan (1940-1945, 1951-1955) ve yazar. İkinci Dünya Savaşı'nda ülkesini yenilginin eşiğinden döndürmüş, Roosevelt ve Stalin'le birlikte Müttefiklerin savaş stratejisini belirlemiştir.

Civan, Şaban Ömer İnönü'nün araba kazasındaki (yalancı) şahit.

Collins, Joseph Lawton (1896-1987). Amerikan ordusu generallerinden. 1949-1953 tarihleri arasında Genelkurmay Başkanlığı yaptı. Kore Savaşı'nda da görev aldı.

Dener, Hayri Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nin ilk dekanı.

Derin, Haldun (1912-2011). Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün özel kalem müdürü.

Dewey, John (1859-1952). ABD'li felsefeci ve eğitimci. Felsefede pragmatizm okulunun kurucuları arasında yer alır. Amerikan eğitim sistemindeki ilerici akımın temsilcilerinden ve işlevsel psikolojinin öncülerindendir.

Dulles, John Foster (1888-1959). ABD'li avukat ve siyaset adamı. Başkan Dwight D. Eisenhower döneminde ABD dışişleri bakanı (1953-1959).

Ebert, Carl (1887-1980). Alman tiyatro ve opera yönetmeni, oyuncu, eğitimci. Ankara Devlet Konservatuarı tiyatro tatbikat sahnesi ile opera stüdyosunu, dokuz yıl kesintisiz yönetmiştir.

Eisenhower, Dwight (1890-1969). ABD'nin 34. başkanı (1953-1961). İkinci Dünya Savaşı'nda Batı Avrupa'daki müttefik kuvvetlerinin başkomutanlığını yapmıştır.

Erdelhun, Mustafa Rüştü (1894-1983). Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 10. Genelkurmay Başkanı. Çıktığı dış gezileri belgesel gibi filme alırdı.

Erim, Nihat (1912-1980). Siyaset adamı ve hukukçu. 1943 dışişleri bakanlığı hukuk danışmanlığı, 1945 Kocaeli bağımsız milletvekili, 1948 bayındırlık bakanlığı, 1949 başbakan yardımcılığı görevlerinde bulundu. 12 Mart döneminde iki kez başbakanlık yapmıştır.

Erkin, Feridun Cemal (1899-1980). Diplomat ve siyasetçi. 1955'te Madrid büyükelçisi, 1957'de Paris büyükelçisi, 1960'ta yüksek müşavir ve aynı yıl Londra Büyükelçisi olmuştur.

Evans, Nancy (1915-2000). Ünlü İngiliz mezzosoprano.

Fenmen, Mithat (1916-1982). Türk besteci, piyanist.

Fowler, William Alfred (1911-1995). Element oluşumu kuramının geliştirilmesine yaptığı katkılarla 1983'te Nobel Fizik Ödülü'nü alan ABD'li nükleer fizikçi.

Gökay, Fahreddin Kerim (1900-1987). Siyaset adamı ve hekim. 1949-1957 yılları arasında İstanbul valiliği ve belediye başkanlığı yaptıktan sonra, İsviçre büyükelçiliğine atandı. 1961 seçimlerinde İstanbul milletvekili seçildi. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, İmar ve İskan Bakanlığı görevlerinde bulundu.

Gürkan, Ahmet DP Tokat milletvekili.

Heisenberg, Karl Werner (1901-1976). Kendi ismiyle anılan "Belirsizlik İlkesi"ni bulan Alman fizikçi, atom yapısı bilgisine katkılarından dolayı 1932 yılında fizik dalında Nobel Ödülü'ne layık görüldü.

İbni Suud (II. Abdülaziz) (1876-1953). Suudi Arabistan Krallığı'nın kurucusu ve ilk kralı.

İleri, Ahmet Tevfik (1911-1961). Siyasetçi, dönemin milli eğitim bakanı.

Kavur, Şadi Dışişleri bakanı özel sekreterliği (1942) ve Dakar büyükelçiliği görevlerinde bulundu (1965-1968).

Koç, Vehbi (1901-1996). Türk sanayici ve işadamı.

Koçak, Şükrü (1886-1961). Türk siyasetçi. Harp Akademisi'ni bitirdi. 1939-1947 yılları arasında Türk Hava Kurumu'nun genel başkanlığını yürütmüştür. Erzurum milletvekilliği ile ulaştırma bakanlığı görevlerinde bulundu.

Lauritsen, C.C. (1915-1973). Danimarka kökenli ABD'li fizikçi.

Lütfiye Hanım Mevhibe Hanım'ın emektar hizmetkârı.

Malecki, Gene Pasifik Okyanusu Sahilleri Hindi Sergisi Başkanı.

Marshall, George (1880-1959). İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD Genelkurmay Başkanı. Daha sonra dışişleri ve savunma bakanı olmuştur. Marshall Planı olarak bilinen Avrupa Kalkınma Programı'nın yaratıcısıdır.

McArthur, Douglas (1880-1964). İkinci Dünya Savaşı'nda Pasifik Cephesi'ndeki müttefik kuvvetlere komuta eden ABD'li general. Savaş sonrasında Japonya'daki müttefik işgal kuvvetlerinin komutanı olarak bu ülkeyi yönetmiş ve Kore Savaşı'nın ilk dokuz ayında Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin komutanlığını yapmıştır.

Menderes, Adnan (1899-1961). Demokrat Parti'nin kurucularından siyaset ve devlet adamı. 1950-1960 yılları arası başbakan. 27 Mayıs darbesinin ardından 17 Eylül 1961 tarihinde idam edildi.

Millikan, Robert Andrews (1868-1953). Elementer elektrik yükü ve fotoelektrik etki üzerine çalışmaları nedeniyle 1923 Nobel Fizik Ödülü'nü kazanan ABD'li deneysel fizikçi. Daha sonra kozmik ışınlar üzerine çalışmalar yapmıştır.

Molotov, Vyacheslav (1890-1986). İkinci Dünya Savaşı sırasında Stalin'le birlikte görev yapmış Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı.

Niebuhr, Reinhold (1892-1971). ABD'li teolog.

Omurtak, Salih (1889-1954). 4. Genelkurmay Başkanı. 1926'da tümgeneral, 1930'da korgeneral ve 1940'ta orgeneralliğe yükseldi. Yüksek Askeri Şura üyeliğinden emekli oldu.

Orbay, Kâzım (1886-1964). 3. Genelkurmay Başkanı. 1935'te Orgeneral oldu ve 1943'te Yüksek Askerî Şura Üyeliği ve Genelkurmay 2. Başkanlığı görevlerinde bulundu. 1944-1946 yılları arasında Genelkurmay Başkanlığı yaptı.

Ögelman, Hayri Ömer İnönü'nün kayınpederi.

Öner, Kenan Dönemin DP İstanbul İl İdare Kurulu Başkanı.

Pamir, Zeki İsmet Paşa'nın doktoru.

Pamuk, Gündüz İnönü ailesinin dostu, işadamı.

Peker, Recep (1889-1950). Asker ve siyaset adamı. 1946'da çok partili dönemin ilk hükümetini kurdu. 1946-1947 tarihleri arasında başbakanlık yaptı.

Pektaş, Mihri İffet (1895-1979). İlk kadın milletvekilleri. Malatya milletvekilliği yaptı.

Polar, Abdullah Zeki Lahey büyükelçisi (1949-1955).

Roosevelt, Franklin (1882-1945). ABD'nin 32. başkanı (1933-1945). Ülke tarihinin dört kez üst üste göreve seçilen tek başkanıdır.

Sadak, Necmettin Sadık (1890-1953). Eski milletvekili, dışişleri bakanı. 1947'de dışişleri bakanı olmuş ve Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi üzerine de 1950 tarihinde bu görevinden ayrılmıştır.

Sadık Efendi İsmet Paşa'nın koruması.

Saka, Hasan (1886-1960). Trabzon'dan milletvekili seçildi, 1944'te dışışleri bakanlığına getirildi. 1947'de başbakanlığa atandı. 1948'de II. Kabinesini kurdu, 1949'da başbakanlıktan çekildi. Meclis'te CHP grup başkanı olarak yasama görevini sürdürdü. IX. Dönemde son olarak Trabzon'dan milletvekili seçildi. 1954 seçimleriyle politikadan çekildi.

Sağlam, Tevfik (1882-1963). Türkiye Verem Savaş Derneği'nin kurulmasına öncülük eden hekim. 1933'te İstanbul Tıp Fakültesi dekanlığına atandı ve ordinaryüs profesör oldu.

Saracoğlu, Şükrü (Mehmet) (1887-1953). Siyaset ve devlet adamı. İsmet İnönü ve Celal Bayar hükümetlerinde Adliye Vekili olarak görev aldı (1933-1938). Celal Bayar ve Refik Saydam hükümetlerinde dışışleri bakanlığı görevini üstlendi (1938-1942). 1942-1946 yılları arasında başbakanlık yaptı.

Sarper, Selim (1899-1968). Siyasetçi ve diplomat. Moskova (1944-1946) ve Roma'da (1946-1947) büyükelçilik, Birleşmiş Milletler Türkiye daimi delegeliği (1947-1957), NATO konseyi Türkiye daimi temsilciliği (1957-1959) yaptı. Dışışleri bakanlığı genel sekreteri (1960), 27 Mayıs 1960'tan sonra Kurucu Meclis Bakanlar Kurulu üyesi ve Cemal Gürsel hükümetlerinde dışışleri bakanı oldu. 1961 seçimlerinde CHP İstanbul milletvekili seçildi. İsmet İnönü'nün koalisyon hükümetinde de dışışleri bakanlığı görevini sürdürdü.

Tanyel, Besim (1915-1998). Türkiye'nin ilk nükleer fizikçilerinden. Çeşitli ulusal ve uluslararası bilim kurullarında üyelik yapmış ve 1981-1985 yılları arasında Üniversitelerarası Kurul kontenjanından YÖK üyeliği görevine getirilmiş ve ardından emekli olmuştur. Kendisi YÖK'ün ve Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nin kurucu üyesidir.

Temelli, Rıza İsmet İnönü'nün kardeşi.

Temelli, Tevfik İsmet Paşa'nın amcasının oğlu. 1934-1939 yılları arasında Malatya belediye başkanı.

Temelli, Ünal İsmet İnönü'nün yeğeni.

Toker, Metin (1924-2002). Gazeteci yazar. İsmet İnönü'nün damadı.

Toynbee, Arnold J. (1889-1975). İngiliz tarihçi. Uygarlıkların gelişimi ve düşüşüyle ilgili çözümlemesine dayalı bir tarih felsefesi geliştirmiştir.

Ülgen, Mehmet Ali (1887-1952). Deniz Kuvvetleri Komutanı (1949-1950).

Wigner, Eugene Paul (1902-1995). 1963 yılında Nobel Fizik Ödülü'nü alan Macar asıllı ABD'li fizikçi.

Wilson, Charles (Lord Moran) (1882-1977). Royal College of Physicians'ın başkanı (1941-1949). İkinci Dünya Savaşı sırasında Winston Churchill'in özel doktoruydu.

Winchell, Walter (1897-1972). Ünlü gazete ve radyo yorumcusu.

Yamut, Nuri (1890-1961). Dönemin genelkurmay başkan vekili.

A

- Abdullah (Abdullah İbnü'l-Hüseyn)** 30, 257
Acheson, Dean (Gooderham) 200
Açıkalın, Mehmet Cevat 16, 18
Açıkalın, Nur 16
Anka Kuşu 7, 95, 229
Arıkan, Saffet 50
Athenagoras I, 131, 132
Attlee, Clement Richard 240

B

- Bayar, Celal** 134, 176, 230
Belbez, Ömer Fikret 19, 97, 233, 288
Benton, William Burnett 64
Bereketoğlu, Hasan Vecih 34, 236, 240, 243, 245, 278
Bethe, Hans Albrecht 204
Bevin, Ernest 55
Bradley, Omar Nelson 171, 172
Brahms, Johannes 34, 207
Bush, Vannevar 93
Byrnes, James Francis 49

C

- Carmen** 79, 81, 83, 106, 110, 145, 216
Civan, Şaban 241, 242, 243
Churchill, Winston 112
Collins, Joseph Lawton 214
Connolly, Thomas 131

Ç

- Çörçil** bkz. **Winston Churchill**

D

- Dener, Hayri** 243, 262
Derin, Haldun 25, 38, 49, 84, 115, 184, 221, 245, 287
Dewey, John 102, 106, 113, 118
Dulles, John Foster 180
Dvořák, Antonín 218

E

- Ebert, Carl** 216
Einstein, Albert 198, 212
Eisenhower, Dwight 171, 172, 249, 250
Erim, Nihat 196
Erkin, Feridun Cemal 256, 280, 286
Erdelhun, Mustafa Rüştü 54
Erim, Nihat 38
Euripides 104
Evans, Nancy 219

F

- Fenmen, Mithat** 218
Figaro'nun Düğünü 145, 194
Fowler, William Alfred 139

G

- Gogol, Nikolay V.** 193, 195, 201
Gökay, Fahreddin Kerim 206
Gürkan, Ahmet 229, 243

H

- Heisenberg, Karl Werner** 211, 213, 215

İ

İbni Suud (II. Abdülaziz) 72
İleri, Ahmet, Tefvik 255, 256
İnönü Vakfı 11, 12
İnönü, Engin (Ögelman) 278, 279, 281, 283, 286
İnönü, Sevinç 11, 12

J

Jefferson 65, 271

K

Karmen bkz. Carmen
Kavur, Şadi 16
Koç, Vehbi 269, 274
Koçak, Orhan 100, 110
Koçak, Şükrü 51

L

La Traviata 106
Lauritsen, C.C. 139, 209, 212
Listz, Franz 207
Lord Moran bkz. Charles Wilson
Lütfiye Hanım 26, 38

M

Malecki, Gene 177
Marshall, George 250
Marshall Planı 184
Maugham, Somerset 167, 187, 193, 195, 198, 200, 201
McArthur, Douglas 254
Medea 104
Menderes, Adnan 263
Millikan, Robert Andrews 27
Molotof bkz. Molotov Vyacheslav
Molotov, Vyacheslav 136, 137
Mozart, Wolfgang A. 194, 207

N

Niebuhr, Reinhold 183
New York Times 19, 20
O
Omurtak, Salih 28, 29, 30, 32, 35, 54
Orbay, Kâzım 157
Otto-Sauer 20

Ö

Ögelman, Hayri 278, 281
Öner, Kenan 64
Özel, Sevgi 7, 8

P

Pamir, Zeki 110, 194, 251, 263, 278
Pamuk, Gündüz 69, 73, 77, 81, 131
Peker, Recep 20
Pektaş, Mihri İffet 52
Polar, Zeki 19

R

Razor's Edge 187
Roosevelt, Franklin 65
Rubinstein, Arthur 82

S

Sadak, Necmettin 183
Sadık Efendi 104
Sağlam, Tefvik 163
Saka, Hasan 20
Saracoğlu, Şükrü Mehmet 112, 197
Sarper, Selim 19, 30
Schumann, Robert 34, 207
Sevil Berberi 145
Sibelius, Jean 183, 184
Speaking Frankly 49

T

Taft, Robert Alphonso 184
Tannhäuser 218
Tanyel, Besim 68, 82, 115, 117, 135,
139, 160, 161, 182, 192, 207, 219, 262
Temelli, Rıza 134, 136, 210, 219, 244,
276
Temelli, Tevfik 56
Temelli, Ünal 236
Toker, Metin 162, 230
Tolstoy, Lev 207, 209
Toynbee, Arnold J. 112, 115, 117

Ü

Ülgen, Mehmet Ali 163

V

Vecih Bey bkz. **Hasan Vecih
Bereketoğlu**
Verne, Jules 195
Vural, Lütfi 104, 106, 110, 115, 117, 133,
147, 155, 156, 157

W

Warren, Earl 102, 106
Wilson, Charles 112
Wilson, Woodrow 65
Wigner, Eugene 269, 271, 273, 275,
285
Winchell, Walter 162

Y

Yamut, Nuri 30

NEW YORK TIMES, TUESDAY, SEPTEMBER 9, 1947.

President's Son
to Attend College

Erdal İnönü

Erdal İnönü, 21-year-old son of President İsmet İnönü of Turkey, was among the 1,180 passengers arriving here yesterday on the Cunard White Star liner Mauretania. The ship docked at Pier 88, North River at 1:45 P. M. Mr. İnönü, who will enter the California Institute of Technology in Pasadena as a graduate student in physics, said this was his first visit to the United States. He is a graduate of the University of Ankara. He declined to comment on the international situation because of the danger that the Truman administration might "say a very good thing" and that the Turkish people "like it very much."

A. C. Allen of Turkey, Chairman of the National Club Register Committee, returned after an eight-day business tour of Europe, advised that "we cannot make a trip to Europe unless we make a trip to Turkey first."

Madame Curie's returned after a trip to Europe, advised that "we cannot make a trip to Europe unless we make a trip to Turkey first."

Madame Curie's returned after a trip to Europe, advised that "we cannot make a trip to Europe unless we make a trip to Turkey first."

Can Dünder'in yayına hazırladığı *Canım Erdalım, Sevgili Babacığım*, İsmet İnönü ile Erdal İnönü'nün mektuplaşmalarından oluşan bir kitap.

Erdal İnönü, Eylül 1947'de fizik okumak üzere Amerika'ya gidiyor ve kendisinden önce gitmiş olan ağabeyi Ömer'le buluşuyor. İki kardeş eğitimlerini sürdürürken, bir yandan da babalarıyla yazışıyorlar. Erdal, daha İstanbul'dan uçağa biner binmez kaleme sarılıyor. Gördüğü, yaşadığı her şeyi, yaptığı her harcamayı, neredeyse girdiği her dersi babasına anlatıyor. Zaten babası da bunları mektuplarında ona tek tek soracak.

O dönemde Türkiye'de ve dünyada yaşananlar da elbette bu mektuplara yansıyor... Soğuk savaş, atom bombasıyla ilgili gelişmeler, petrol kavgaları, doğal afetler, CHP'nin iktidarı kaybedişi, ailenin yaşadığı gerilimler, örneğin Ömer'in bir trafik kazası bahane edilerek dava edilmesi, Erdal'ın Amerika'da gizlice evlendiği dedikodusu ya da konser haberleri, kitaplar, resim sergileri...

Tarihimizde derin izler bırakmış baba oğulun mektuplarına fotoğraflar, kartpostallar, döneme ait gazeteler, çeşitli belgeler de eşlik ederek Can Dünder belgesellerine has bir zenginlik katıyor.

ISBN 978-975-07-1379-8

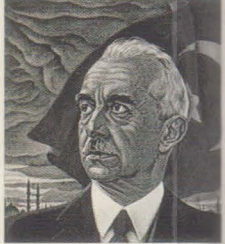
9 789750 713798

32 TL
KDV DAHİL

TIME

THE WEEKLY NEWSMAGAZINE

UÇAK İLE
PAR AVION

Mr Erdal İNÖNÜ
529 South Madison Ave.
Pasadena, 5, California
U.S.A.

